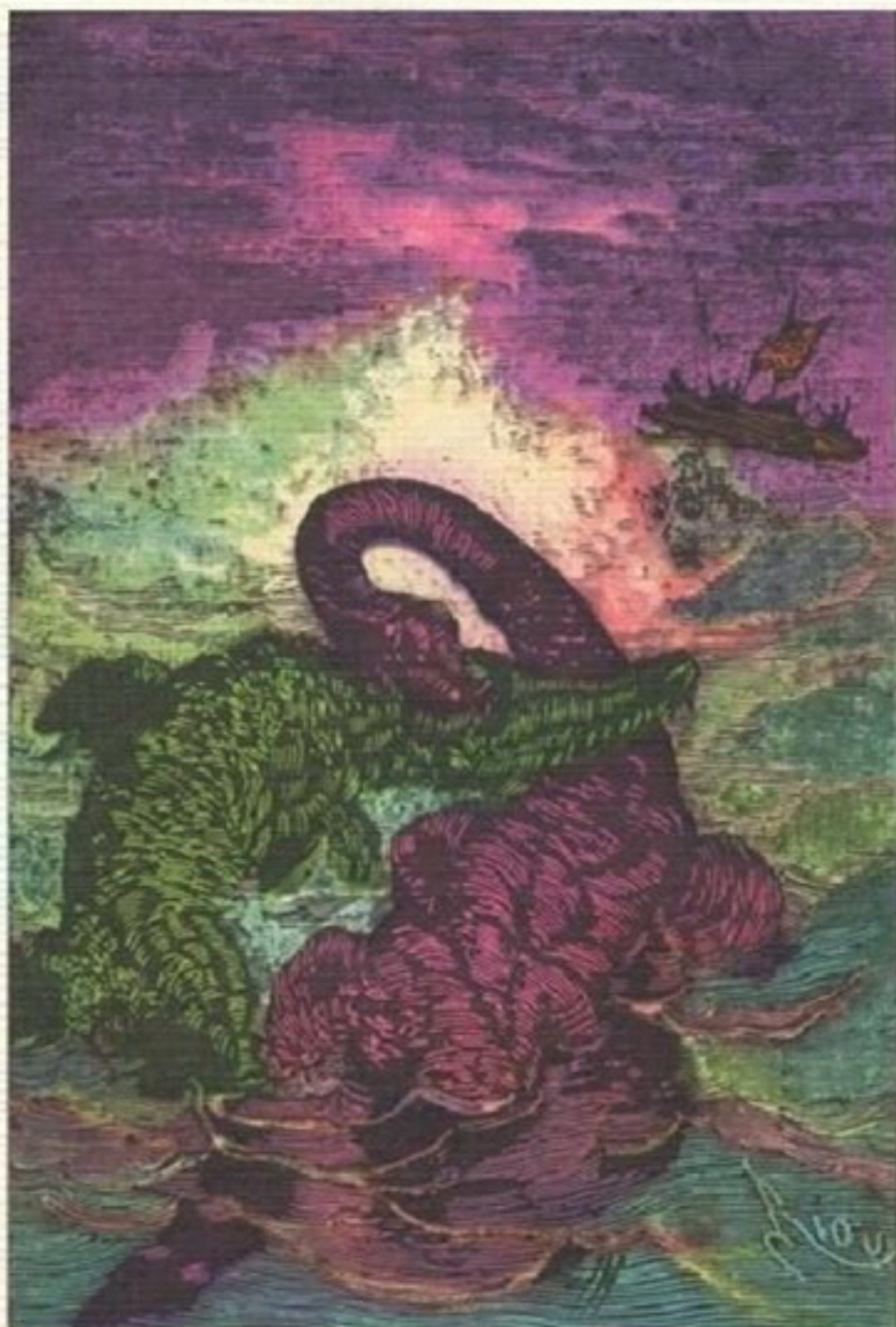

Jules Verne

**O călătorie spre centrul
pământului**

EDITURA ION CREANGĂ

Proiectul RI - Jules Verne 2010

prezentarea grafică:
VAL MUNTEANU

Proiect RI 2010

JULES VERNE

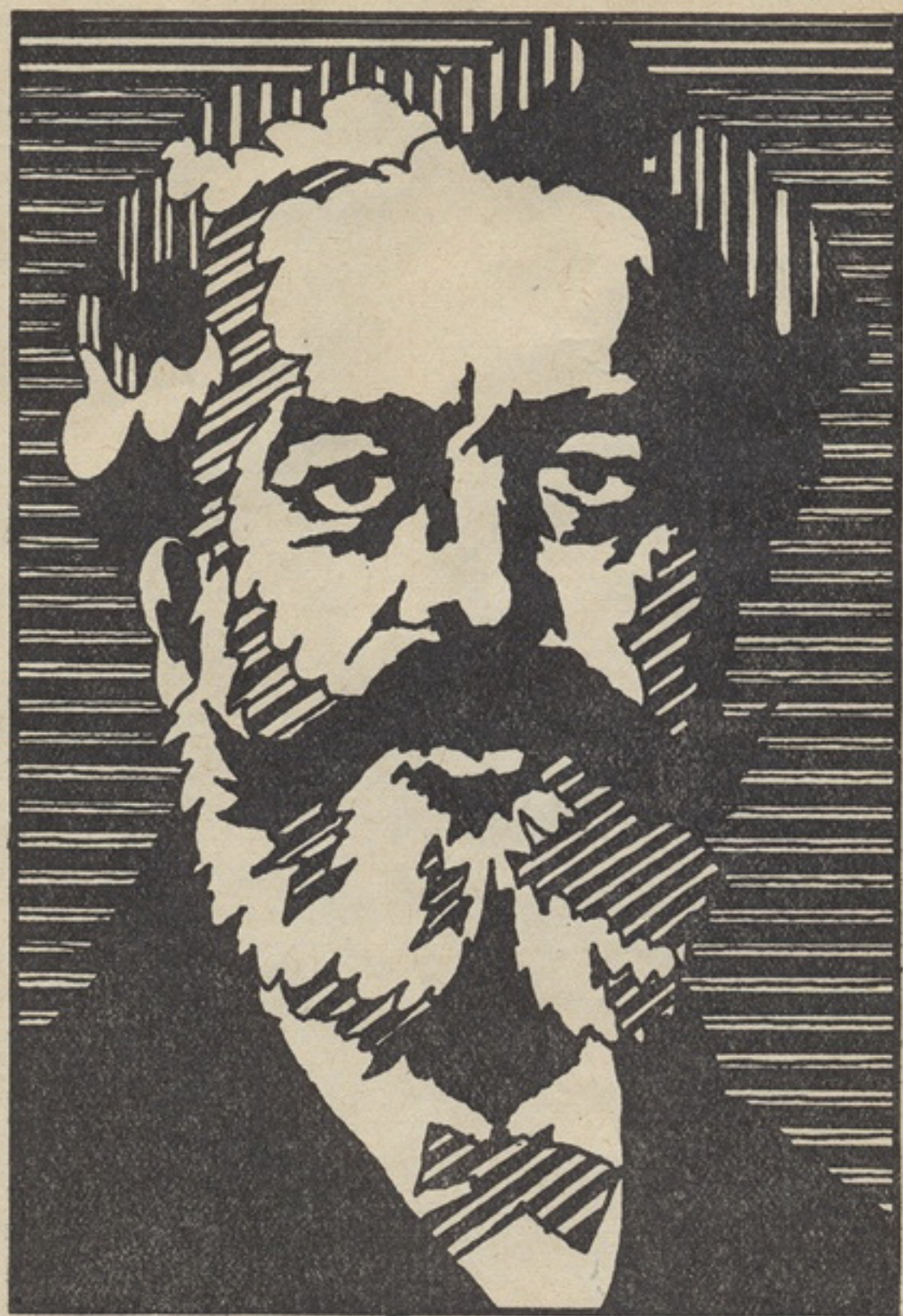
Colecția Editurii Ion Creangă

*Voyage au centre de la terre
par Jules Verne*

Librairie Hachette
Collection Hetzel

Jules Verne

1

Jules Verne

O călătorie spre centrul pământului

În românește de DAN FAUR

EDITURA ION CREANGĂ 1971

CUVÎNT ÎNAINTE

Imaginația copiilor — zicea un mare poet romantic spaniol — este asemenea unui cal năzdrăvan iar curiozitatea lor e pîntenul ce-l fugărește prin lumea celor mai îndrăznețe proiecte. Atentă la asemenea trăsături definitorii pentru psihologia copilului, tînăra Editură Ion Creangă, atît de bogată în inițiative, își propune acum o sarcină pe cît de ambițioasă, pe atît de generoasă și salutară. E vorba de editarea în colecția „Biblioteca Jules Verne“, între anii 1971 și 1977, a circa 40 de lucrări din nepieritoarea operă a popularului scriitor francez, care a legănat copilăria atîtor generații și a fecundat gîndirea creatoare, fantezia și spiritul iscoditor al atîtor oameni de știință. Pentru vîrsta copilăriei, și poate nu numai pentru ea, imaginația este un vulcan de aspirații și laboratorul în care se prepară marile „De ce“-uri. În ea se plămădesc visurile cele mai inedite ale cunoașterii, visurile acelea înaripate care sînt, nu mă îndoiesc, cele mai frumoase invenții ale spiritului uman.

Și dintre toți visătorii, Jules Verne este visătorul cel mai autentic al lucrurilor posibile. Visul său a premers epocalele descoperiri ale științelor moderne,

fiindcă foarte adesea el nu era împletit din simple năluciri, ci se sprijinea pe o solidă erudiție. De altfel, toată așa-zisa literatură fantastică sau de imaginație, de bună calitate, conține în ea adevăruri științifice, multe din ele verificate sau verificabile în practică. Oamenii au năzuit, de pildă, să zboare încă din vremuri imemorabile, visînd în basme la „câii zburători“ și la „covoarele zburătoare“ ori țesînd în legendă povestea cutezătorului Icar, cel ce s-a prăbușit, cu aripile topite de soare, în apele spumegînde ale mării. Oamenii au visat zborul în lună, transplantul unor organe de la o ființă la alta și punerea lor în funcțiune cu ajutorul „apei vii“. Înainte de a crea, oamenii visează, plămădesc din fantezie lucruri noi, dar pe baza observației fenomenelor naturii. Unul dintre visătorii cei mai îndrăzneți, care a visat cu ochii deschiși, fiind riguros confirmat de știință, a fost Jules Verne.

Născut la Nantes, la 8 februarie 1828, și mort la Amiens, la 24 martie 1905, Jules Verne își face studiile în orașul natal și apoi la Paris, devenind unul dintre cei mai populari scriitori ai lumii, deși unele spirite critice contemporane lui s-au pripit la început să-l plaseze la „periferia literaturii“.

După scrierea unor lucrări dramatice de o valoare discutabilă și a unor romane insignifiante, Jules Verne se dedică studiului descoperirilor științifice, geografiei, matematicilor, fizicii, întreprinde călătorii care-i dau noi cunoștințe despre lume și-i așîță bogata lui fantezie. În 1863, fără a avea în urmă un trecut literar prea promițător, prezintă la editură manuscrisul celebrului său roman Cinci săptămîni în balon, al cărui succes îi asigură condițiile materiale

pentru a scrie alte lucrări de o și mai strălucită notorietate. Temeinic documentat în diverse domenii ale științei, împletind cu o mare finețe și pondere imaginația cu datele reale, el va publica cu o uimitoare frecvență: O călătorie spre centrul pământului (1864), De la pământ la lună (1865), Aventurile căpitanului Hatteras, Deșertul de gheață, (1866), Copiii căpitanului Grant (1867—68), O călătorie în jurul lunii (1869), Douăzeci de mii de leghe sub mări, (1869—70), Insula misterioasă (1870) etc. Dar cel mai mare succes l-a cunoscut lucrarea sa: Ocolul pământului în optzeci de zile (1873), despre care dicționarul literaturii franceze, editat de Seghers, zice că e „una din operele cele mai traduse din literatura noastră“.

Șansele succesului lui Jules Verne sînt dintre cele mai mari. Tirajul ziarului Le Temps (Timpul), care a publicat aceste lucrări în foileton, creștea uimitor de la o lună la alta, gloria autorului de asemenea, opinia publică era captivată de peripețiile eroilor săi, așa încît directorii companiilor maritime îi ofereau lui Jules Verne sume fabuloase pentru ca să-și „determine“ eroii să învingă, grație vapoarelor aparținînd acestor companii maritime. Jules Verne cucește, direct sau indirect, întreaga opinie publică a vremii sale.

Povestitor remarcabil, înzestrat cu o inepuizabilă fantezie și un fin spirit de observație, excelent strateg al acțiunii epice, cunoscător profund al mobilurilor sufletului uman, stăpîn perfect pe mijloacele de expresie, Jules Verne a dominat copilăria multor generații, alinînd-o cînd era în suferință, ajutînd-o să viseze, să îndrăznească, să creadă în dreptate, forța

imbatabilă a spiritului uman. Cine n-a adormit măcar o dată cu eroii lui Jules Verne în gând, cine n-a visat și n-a îndrăznit colindând lumea alături de ei, acela n-a avut o copilărie completă, adevărată. Cîte nopți și luni în șir n-am purtat în sufletul meu, chinuit de atîtea taine, misteriosul „Castel din Carpați“, cu toată lumea lui stranie și oarecum ireală! Dar Cinci săptămîni în balon, dar Copiii căpitanului Grant, dar 20.000 de leghe sub mări, cîte milioane de cititori or fi avut! Pe pămînt, în zone îndepărtate și exotice, în pîntecele pămîntului, în adîncul plin de taine al apelor, în cosmosul nestrăbătut pe atunci decît de zborul păsării, pe suprafața lunii, unde fantezia sa a ajuns mult înaintea lui Neil Armstrong, pe scurt, în toate punctele cardinale ale marilor taine, Jules Verne a deschis drum larg gîndirii, visului treaz, condiție fundamentală a progresului. Aici rezidă, printre altele, marele interes al operei sale, de pe care poate decola spre mari necunoscuturi fantezia a noi și noi generații.

Literatura lui Jules Verne a influențat puternic nu numai numeroasele generații de cititori tineri și foarte tineri ci, direct sau indirect, toată mișcarea literar-artistică din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca să nu mai vorbim de caracterul ei anticipativ pentru diversele domenii ale cercetării științifice. Tocmai de aceea, opera aceasta a fost receptată de timpuriu și în țara noastră, fie direct în limba franceză, fie tradusă în românește. Dar nicicînd ea nu s-a bucurat de o editare într-o concepție organică, unitară, profund culturală—fără a se face concesii spiritului comercialist, adeseori tentant în cazul operelor lui Jules Verne—ca în vremea noastră. E un merit

al Editurii Ion Creangă, un gest editorial salutar, care echivalează, indiscutabil, cu un act de cultură de o semnificație deosebită.

Urăm drum bun acestei colecții, spre inima zecilor de mii de tineri cititori.

ION DODU BĂLAN

La 24 mai 1863, într-o duminică, unchiul meu, profesorul Lidenbrock, se întoarse grăbit la căsuța lui din Königstrasse nr. 19, una din străzile cele mai vechi din vechiul cartier al orașului Hamburg.

Menajera sa Martha avea tot temeiul să creadă că întârziase foarte mult pregătirea bucatelor, căci mîncarea de-abia începuse să sfîrșie pe plita din bucătărie.

„Dacă unchiului i-o fi cumva foame, mi-am zis în sinea mea, cum e omul cel mai nerăbdător de pe lume, parcă-l văd c-o să scoată niște țipete desperate...”

— Vai, a și venit domnul Lidenbrock ? !... strigă menajera Martha, uimită, întredeschizînd ușa sufrageriei.

— Da, Martha, dar nimeni nu te poate învinui că nu-i gata masa, căci nu e încă ora două. De-abia a sunat unu jumătate la orologiul Sf. Mihail.

— Atunci de ce s-o fi întors domnul Lidenbrock ?

— Nu mă-îndoiesc c-o să ne spună chiar el.

— Iată-l ! Eu o șterg, domnule Axel, fă-l dumneata să înțeleagă...

Și Martha se îndreptă spre laboratorul ei culinar.

Așadar, am rămas singur. Dar ca să-l fac să înțeleagă pe cel mai arțăgos dintre profesori, ar fi trebuit să fiu mai puțin timid. Așa că, tocmai mă pregăteam să mă strecor prudent în cămăruța mea de la catul de sus, cînd auzii ușa de la stradă scîrțîind din țîțîni ; apoi scara de lemn trosni și ea sub călcătura unor pași mari și grei și în sfîrșit apăru stăpînul casei, care străbătu în mare grabă sufrageria, năpustindu-se în odaia sa de lucru.

Totuși, în această trecere fulgerătoare prin cameră, el avu vreme să-și arunce într-un colț bastonul cu măciucie, pe masă pălăria cu boruri mari, periată în răspăr,

iar mie, nepotului său, să-i zvîrle această poruncă răsunătoare :

— Axel, urmează-mă !

Nici n-am avut vreme să mă mișc, că profesorul și începu să răcnească plin de nerăbdare :

— Ei bine, n-ai venit încă ?

Nici nu știu cînd am ajuns în biroul temutului meu maestru.

Otto Lidenbrock nu era un om rău, trebuie să recunosc, și dacă-n firea lui nu urmau să se producă unele schimbări — ceea ce, la drept vorbind, era foarte puțin probabil — cu siguranță că avea să rămîna pînă la moarte un om grozav de original.

El deținea catedra de mineralogie la Universitatea Johannaem, și-n timpul fiecărei ore de curs își ieșea din sărite cel puțin o dată sau de două ori. Și nu din pricină că-l supărau cu ceva auditorii săi.

De fapt, prea puțin îi păsa dacă studenții veneau cu regularitate la cursuri, și dacă le urmăreau sau nu cu atenție, sau dacă mai tîrziu ei înșiși se vor bucura de succes ; aceste „amănunte“ nu-l interesau cîtuși de puțin. El profesa, ca să spunem așa, în mod „subiectiv“, conform unei expresii a filozofiei germane, adică numai pentru el și nu pentru alții. Era un savant egoist, o fîntînă a științei a cărei cumpănă scîrțîia ori de cîte ori voiai să scoți ceva din ea. Într-un cuvînt, era un zgîrcit.

Și s-ar putea spune că în Germania se mai găsesc vreo cîțiva profesori de soiul acesta.

Din păcate însă, unchiul meu se cam poticnea la pronunțarea unor cuvinte și dacă acasă o mai scotea la capăt, nu același lucru se întîmpla cînd vorbea în public. Și e de la sine înțeles că un astfel de cusur nu-i de loc plăcut pentru un orator... Într-adevăr, în timpul expunerilor sale de la universitate, deseori se oprea brusc, luptîndu-se cu vreun cuvînt îndărătnic, care nu voia să-i vină pe buze, unul din acele cuvinte care se înverșunează să se proțapească în gîtlej, care se umflă și sfîrșesc prin a ieși din gură sub forma prea puțin științifică a unei înjurături. Or, faptul acesta îl înfuria peste măsură. E știut că în mineralogie sînt multe denumiri semi-

grecești și semi-latine, a căror pronunțare e foarte dificilă, expresii din acelea aspre care ar răni buzele unui poet. Nu vreau să vorbesc de rău știința aceasta. Departe de mine un asemenea gând. Dar când te afli în prezența unor cristalizări în sistemul romboedric, a unor rășine retinasfaltice, a ghelenitelor, fluoritelor, a molibdatelor de plumb, a wolframului de mangan și a titanatelor de zirconiu, să recunoaștem că și cea mai mlădioasă limbă se poate împletici.

Așadar, în oraș îi era cunoscut acest cusur demn de iertare și se abuza de el ; vorbitorul era pîndit, cum s-ar zice, la strîmtoare, și dacă unchiul meu se înfuria, atunci toți izbucneau în rîs, ceea ce nu e o dovadă de bun gust nici măcar pentru germani. Iar dacă la cursurile sale era întotdeauna o mare afluență de auditori, oare cîți din aceștia nu le frecventau cu asiduitate numai pentru a-și mai descreți frunțile la nestăpînitele accese de furie ale profesorului ? !

Dar, oricum ar fi fost, nu pot să neg că unchiul meu era un adevărat savant. Cu toate că uneori spărgea diferite mostre de rocă din pricină că le cerceta prea brusc, el avea, totuși, într-o armonioasă îmbinare, pe lîngă geniul geologului și ochiul mineralogului.

Înarmat cu ciocanul său, cu lanțeta sa de oțel, cu acul său magnetic, cu calomelul cu care își dirija flacăra și cu flaconul său de acid azotic, era un om nespus de priceput. Știa să recunoască numai după spărtură, după aspect, după duritate, după fuzibilitate, după sunet, după miros, după gust orice mineral, pe care-l clasa fără greș printre cele 600 de specii pe care le numără azi această știință !

Nu-i de mirare că numele lui Lidenbrock era cunoscut în toate instituțiile de învățămînt și în diferitele asociații naționale, dîndu-i-se toată prețuirea. Domnii Humphry Davy, Humboldt, căpitaniii Franklin și Sabine să grăbeau să-l viziteze, ori de cîte ori treceau prin Hamburg. Domnii Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, Sainte-Claire-Deville îl consultau cu interes, în cele mai arzătoare și mai importante chestiuni în legătură cu chimia. De altfel, știința aceasta îi datora

descoperiri destul de însemnate. În 1853 apăruse la Leipzig un „Tratat de Cristalografie transcendentă“, de profesorul Otto Lidenbrock, un volum mare in-folio, cu numeroase planșe, din vânzarea căruia, totuși, unchiul meu nu reușise să-și scoată cheltuielile.

Pe lângă acestea, trebuie adăugat că profesorul Lidenbrock mai era și directorul muzeului mineralogic al ambasadorului Rusiei, domnul Struve, care poseda o colecție cunoscută și prețuită în toată Europa.

Iată, deci, personajul care mă chema cu atîta nerăbdare. Închipuiți-vă acum un om înalt și slab, dar sănătos tun, cu o față blondă, tinerească, care-l făcea să pară cu cel puțin zece ani mai tînăr decît cei cincizeci pe care-i avea. Ochii săi mari se roteau neîncetat în dosul unor ochelari uriași, iar nasul lung și subțire semăna cu o lamă ascuțită. Despre nasul cu pricina, răutăcioșii scorneră c-ar fi magnetizat și că ar trage pilitură de fier. Dar totul era pură calomnie ; nu atrăgea decît tutun și, ca să nu mint, cantități destul de respectabile.

Dacă aș mai adăuga că unchiul meu făcea niște pași, matematic, de o jumătate de stîngen fiecare, și că mergea ținîndu-și pumnii strînși — semn al unui temperament aprig și viu — atunci o să-l cunoașteți destul de bine pentru a vă da seama că nimeni nu s-ar fi arătat dornic de tovărășia sa.

Locuia în căsuța sa din Königstrasse, construită jumătate din lemn, jumătate din cărămidă, cu grilajul dantelat, și a cărei fațadă dădea spre unul din acele canale întortocheate, care se întretaie în mijlocul celui mai vechi cartier din Hamburg, din fericire, neatins de incediul din 1842.

E drept că vechea casă era puțin aplecată pe-o parte, expunîndu-și oarecum pîntecul privirii trecătorilor ; cît despre acoperiș, era înclinat pe-o ureche, întocmai ca șapca unui student de la Tugenbund. Deși nu-ți inspira prea multă încredere, totuși, casa se ținea bine, mulțumită unui ulm bătrîn ce-i sprijinea puternic fațada, și care, de cum venea primăvara, își împingea mugurii înfloriți în geamurile ferestrelor.

Pentru cât câștiga pe vremea aceea un profesor german, s-ar fi putut spune că unchiul meu era un om avut. Era proprietarul casei, cu tot ce se găsea într-însa. În afară de Martha și de mine, mai locuia la el fina sa Graüben, o tânără virlandeză de 17 ani. Iar eu, în dubla mea calitate de nepot și orfan, am devenit asistentul său, ajutându-l la pregătirea experiențelor.

Mărturisesc că m-am aruncat cu lăcomie asupra științelor geologice ; se vede că aveam în vine sînge de mineralog și de aceea nu mă plictiseam niciodată în tovărășia prețioaselor mele roci.

La drept vorbind, în ciuda firii agitate a proprietarului ei, trăiam fericit în căsuța lui din Königstrasse, căci, deși se purta cam brutal cu mine, nu e mai puțin adevărat că unchiul meu mă iubea. Omul acesta, căruia nu-i plăcea să aștepte, era mai grăbit decît însăși natura.

Într-un an, în aprilie, pusese în niște ghivece de faianță, pe care le aveam în salon, rădăcini de rezeda și de zorele și pentru a le grăbi creșterea se ducea în fiecare dimineață și trăgea de frunze.

Cu un om atît de ciudat nu era chip de glumit și cel mai bun lucru pe care-l aveai de făcut era să-l ascuți. De aceea am alergat în biroul său.

2

Acest birou era un adevărat muzeu. Toate exemplarele din regnul mineral se găseau aci etichetate în cea mai perfectă ordine și așezate pe categorii, după cele trei mari diviziuni : minerale inflamabile, metalice și litoide.

Cît de bine cunoșteam aceste bibelouri ale științei mineralogice ! Cînd aveam timp liber, în loc să-mi pierd vremea cu băieții de vîrsta mea, îmi plăcea să șterg de praf nenumăratele mostre de grafit, antracit, huilă,

lignit și turbă. Bitumurile, rășinile, sărurile organice erau la fel de apărute ! Veșnic aveam grijă ca nici un grăunte de praf să nu se așeze pe ele. Și aceeași grijă o purtam și metalelor, de la fier pînă la aur, a căror valoare relativă dispărea în fața egalității absolute ca mostre științifice. Și toate aceste pietre ar fi fost de ajuns pentru a se reconstrui casa din Königstrasse, ba chiar cu o cameră în plus, unde m-aș fi simțit atît de bine !

Intrînd însă în birou, nu mă gîndeam de loc la toate aceste minunății. Gîndul îmi era numai la unchiul meu. El stătea cufundat într-un fotoliu confortabil îmbrăcat în catifea de Utrecht și ținea în mîna o carte pe care o privea cu cea mai adîncă admirație.

— Ce carte ! Ce carte ! exclamă el.

Strigătele acestea de bucurie îmi reamintiră că, în clipele sale libere, profesorul Lidenbrock era, după toate, și un pasionat bibliofil. Dar trebuie spus că o carte n-avea preț în ochii săi decît atunci cînd era foarte greu de găsit, sau cînd era un chin ca s-o poți citi.

— Ei, mi se adresă el, ce, nu vezi ?! Privește ! E o adevărată comoară, pe care am găsit-o azi-dimineață cotrobăind prin dugheana lui Hevelius.

— Minunată ! i-am răspuns, silindu-mă să par entuziasmat.

În adevăr, ce atîta tărăboi pentru un vechi in-quarto, ale cărui scoarțe păreau de piele grosolană, o hîrtoagă îngălbenită de care atîrna o panglică decolorată ?!

În acest timp, exclamațiile admirative ale profesorului nu mai conteneau.

— Ia te uită ! spunea el, punîndu-și întrebări și dîndu-și singur răspunsurile. Oare-i îndeajuns de frumoasă ? Mai încape vorbă : e admirabilă ! Și ce legătură are ! Dar de deschis se deschide ușor ? Firește, căci rămîne deschisă la orice pagină vrei ! Se închide oare la fel de bine ? Desigur, căci scoarțele și paginile sînt astfel legate între ele încît alcătuiesc un tot, fără să se despartă sau să se caște nicăieri ! Dar dosul ăsta de copertă care n-are nici o zgîrietură după mai bine de șapte veacuri ! Ah ! iată o legătură de carte, de care Bozerian, Closs sau Purgold ar fi fost mîndri !

Și tot vorbind așa, unchiul deschidea și închidea vechea hîrtoagă. Tot ce puteam face era să-l întreb ce conținea cartea, deși nu mă interesa cîtuși de puțin.

— Și care-i titlul acestui minunat volum? l-am întrebat cu o grabă prea plină de entuziasm pentru a fi sinceră.

— Lucrarea aceasta, răspunse unchiul meu, însuflețindu-se, este „Heims-Kringla“ de Snorre Turleson, celebrul autor islandez din secolul al XII-lea! Este cronica principilor norvegieni care au domnit în Islanda.

— Așaa?! exclamai eu din toată inima, atunci nu mai încapе îndoială că e o traducere în limba germană!

— Ei asta-i, ripostă cu aprindere profesorul, o traducere! La ce mi-ar fi folosit o traducere? Cine ar fi băgat în seamă o simplă tălmăcire? Ăsta-i chiar originalul scris în limba islandeză, această limbă minunată, atît de bogată și de simplă în același timp, care se pretează la cele mai variate combinații gramaticale și la cele mai numeroase modificări de cuvinte!

— Ca și limba germană, am strecurat eu, îndeajuns de încîntat.

— Da, răspunse unchiul meu ridicînd din umeri, fără a mai ține seama că limba islandeză are trei genuri ca și greaca și că numele proprii se declină ca și în latinește!

— Ah! făcui eu, zdruncinat oarecum din nepăsarea mea, și ce tipar frumos are cartea aceasta...

— Tipar?! Cum poți să spui una ca asta, nenorocitele?! Crezi că-i vorba de litere tipărite? Ah! Tu nu vezi că nu-i o tipăritură? Ignorantule, acesta-i un manuscris, și încă un manuscris runic!...

— Runic?

— Da! Acu' o să-mi ceri, desigur, să-ți explic ce înseamnă acest cuvînt?

— Nu, am să mă feresc de a o face, i-am răspuns cu tonul unui om rănit în amorul său propriu.

Dar unchiul meu nu m-a luat în seamă și, fără voia mea, a continuat și mai insistent să mă învețe niște lucruri pe care nu țineam de loc să le știu.

— Caracterele runice, reluă el, erau niște litere folosite odinioară în Islanda și, după cum spune tradiția, ele au fost inventate chiar de Odin¹ însuși ! Dar ia privește numai și admiră, nelegiuitule, aceste caractere neobișnuite, izvorâte din închipuirea unui zeu !

Drept orice alt răspuns, mă pregăteam tocmai să mă prosternez — că doar e știut că o asemenea reacție e pe placul zeilor ca și al regilor, și are avantajul că nu-i stînjenește niciodată — cînd o întîmplare schimbă cursul convorbirii noastre.

Fără veste, un pergament năclăit de pete alunecă din manuscris și căzu pe jos. Unchiul meu se repezi la fițuica aceasta cu o lăcomie lesne de înțeleș. Un document închis, poate din îndepărtate timpuri, între filele îngălbenite de vreme ale unui vechi manuscris, nu putea să nu fie nespuse de prețios în ochii lui.

— Ce-i asta ? strigă el.

Și desfășură pe masă, cu multă grijă, bucata de pergament lungă de cinci degete și lată de trei, pe care erau înșirate, în linii transversale, niște caractere necitețe.

Iată aici facsimilul exact. Țin să fac cunoscute aceste semne bizare căci ele i-au determinat pe profesorul Lidenbrock și pe nepotul său să întreprindă una din cele mai năstrușnice călătorii din secolul al XIX-lea.

Ж.аkrrr4	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444
44444444	44444444	44444444

După ce cercetă cîteva minute această înșiruire de caractere, profesorul își scoase ochelarii și spuse :

— Sînt caractere runice ; și nu-i greu de văzut că-s aidoma celor din manuscrisul lui Snorre Turleson ! Dar... ce-or fi însemnînd ?

¹ Odin — cel mai important dintre zei în mitologia popoarelor scandinave.

Cum scrierea runică mi se părea o invenție a savanților, într-adins născocită pentru a-i păcăli pe bieții oameni, n-am fost supărat văzînd că nici unchiul meu nu înțelege o iotă. Cel puțin așa am avut impresia, după mișcarea nervoasă a degetelor sale, care începuseră să se frămînte grozav.

— Și totuși e islandeză veche ! șopti el printre dinți.

De altfel, profesorul Lidenbrock era în măsură s-o cunoască, fiindcă era socotit drept un adevărat poliglot. Și era socotit așa nu fiindcă ar fi vorbit curent cele două mii de limbi și cele patru mii de dialecte folosite pe suprafața globului, ci fiindcă știa multe din ele.

În fața acestor greutăți, începu să dea frîu liber firii sale nestăpînite și prevedeam că va face o scenă violentă, cînd micul ceas de pe cămin sună ora două.

Și chiar în aceeași clipă, Martha deschise ușa biroului anunțînd :

— Supa e gata.

— Dă-o dracului de supă, strigă unchiul, și ducă-se la dracu' și cine-a făcut-o, și cei care o vor mânca !

Martha se făcu nevăzută. O zbughii și eu după ea și, fără să-mi dau seama, mă pomenii în sufragerie stînd la masă pe locul meu obișnuit.

Am așteptat cîteva clipe. Profesorul nu se arăta. Pentru prima oară, după cîte știam, lipsea de la „ritualul“ mesei. Și încă de la ce masă ! Am mîncat o delicioasă supă de pătrunjel, omletă cu șuncă, garnisită cu măcriș și cu nucușoară, o friptură de vițel cu compot de prune, iar ca desert, crevete cu zahăr ; totul stropit cu un minunat vin de Mosela.

Iată ce pierduse unchiul meu din pricina unui bietetic de hîrtie veche. Iar eu, în calitate de nepot devotat, m-am simțit obligat să mănînc pentru amîndoi. Și pot spune că am făcut-o din toată inima.

— Nu mi s-a întîmplat niciodată așa ceva ! spuse Martha. Auzi dumneata, domnul Lidenbrock să nu vină la masă !...

— Da, e, într-adevăr, de necrezut.

— Asta nu-i a bună ! Îmi spune mie inima c-o să se întâmple ceva rău ! reluă bătrîna menajeră, dînd îngîndurată din cap.

După părerea mea, acest lucru nu prevestea nimic, cel mult vreo scenă înspăimîntătoare, în cazul cînd unchiul meu și-ar fi găsit mîncarea înghițită de un altul.

Tocmai eram gata să isprăvesc ultima crevetă, cînd o voce puternică mă smulse de la acea plăcută îndeletnicire.

Dintr-o săritură mă și găseam în biroul unchiului.

3

— Nu-ncape îndoială că-i scriere runică, rosti profesorul, încruntîndu-și sprîncenele. Dar aici e o enigmă și-o voi descoperi, altminteri...

Un gest violent încheie firul gîndurilor sale.

— Așează-te aici și scrie, adăugă el, arătîndu-mi masa cu pumnul.

Într-o clipă am fost gata.

— Acum, să-ți dictez fiecare literă din alfabetul nostru, care corespunde cu cîte unul din caracterele islandeze. Vom vedea apoi ce o să iasă. Dar, pe sfîntul Mihail, ia bine seama și ferește-te să faci vreo greșală !

Și începu să dicteze. Mi-am dat toată silința să scriu cît se poate de atent. Unchiul meu rostea răs-picat fiecare literă, una după alta, și se formă, astfel, o înlănțuire de cuvinte neînțelese, după cum se poate vedea mai jos :

<i>mm. rnlls.</i>	<i>esreuel</i>	<i>seecyde</i>
<i>sgtssmf</i>	<i>unteief</i>	<i>niedrke</i>
<i>Kt, samn</i>	<i>atrateS</i>	<i>Saodrrn</i>
<i>emtnael</i>	<i>nuaect</i>	<i>rrilSa</i>
<i>Atvaar</i>	<i>.nscrc</i>	<i>ieaabs</i>
<i>ccdrmi</i>	<i>eeutul</i>	<i>frantu</i>
<i>dt, iac</i>	<i>oseibo</i>	<i>Kediiy</i>

După ce am terminat, unchiul îmi luă repede foaia pe care scrisesem și o cercetă cu atenție, multă vreme.

— Ce înțeles or avea toate semnele astea ? repeta el mecanic.

Pe cinstea mea că nu i-aș fi putut spune. De altfel, nici nu mă întreba pe mine, ci continua să vorbească cu sine însuși.

— E vorba de ceea ce numim îndeobște o criptogramă, spuse el, al cărei înțeles este ascuns sub niște litere încurcate într-adins și care, dacă sînt așezate cum trebuie, formează o frază care nu mai are nici un secret. Și cînd mă gîndesc că se poate ascunde aci explicația sau indicația unei mari descoperiri !

În ceea ce mă privește, mă gîndeam că nu ascundea absolut nimic, dar, ca măsură de prevedere, nu i-am împărtășit părerea mea.

Profesorul luă atunci cartea și pergamentul și le compară.

— Aceste două scrieri nu sînt făcute de aceeași mîină, hotărî el ; dintr-o privire se vede că criptograma e mai recentă decît cartea, fapt de necontestat. În adevăr, prima literă din pergament este un dublu *m*, pe care zădarnic l-ai căuta în cartea lui Turleson, fiindcă litera aceasta a fost adăugată alfabetului islandez abia în secolul al XIV-lea. Deci e o diferență de cel puțin două veacuri între manuscris și document.

Mărturisesc că explicația mi s-a părut destul de logică.

— Această constatare mă face să bănuiesc, reluă unchiul meu, că numai unul dintre posesorii cărții a putut scrie aceste caractere misterioase. Dar cine dracu' o fi fost posesorul ? Nu și-o fi pus oare numele în vreun colț al manuscrisului ?

Unchiul își scoase ochelarii și, luînd o lupă puternică, începu să cerceteze cu băgare de seamă primele pagini ale cărții. Pe dosul paginii a doua, adică pe coperta interioară, el descoperi un fel de pată care, privită cu ochiul liber, părea de cerneală.

Privită însă mai îndeaproape, pata lăsa să se întrevadă cîteva caractere pe jumătate șterse. De cum le zări,

unchiul înțelese că-n locul acela trebuia să se găsească ceva foarte important și, încăpățînându-se în descifrarea petei, cu ajutorul lupei sale puternice, sfârși prin a recunoaște semnele. Erau tot caractere runice, pe care le citi fără nici o șovăire :

1AAT H1YKNH44TX

— Arne Saknussemm ! strigă el pe un ton triumfător ! Va să zică un nume și încă un nume islandez, numele unui savant din secolul al XVI-lea, al unui alchimist celebru !

L-am privit pe unchiul meu cu oarecare admirație.

— Alchimistii aceștia, reluă el, Avicenna, Bacon, Lulle, Paracelsus erau adevărații și singurii savanți ai epocii lor. Ei au făcut descoperiri de care, pe drept cuvânt, ne minunăm și azi. Acest Saknussemm de ce n-ar fi ascuns și el vreo invenție uimitoare sub această criptogramă de neînțeles ? Desigur că așa trebuie să fie. Ba chiar așa și este.

Imaginația profesorului se înflăcăra la această ipoteză.

— Fără îndoială, îndrăznii eu să răspund, dar ce interes a putut să aibă acest savant să-și ascundă astfel minunata sa descoperire ? Pentru ce ?

— Pentru ce ! Pentru ce ! Știu și eu ? Parcă Galileu n-a procedat la fel cu Saturn ? Dar nu te teme : nu mă voi lăsa pînă ce n-o să descopăr secretul acestui document, chiar de-ar fi să nu dorm și să nu mănînc zile și nopți întregi.

— Oh ! făcui eu.

— Și cred că nici tu, Axel, adăugă el.

„Drace, îmi zisei, bine c-am mîncat pentru amîndoi !“

— Și mai întîi, făcu unchiul meu, va trebui să aflăm în ce limbă a fost scris acest „cifru“. Cred că n-o să fie chiar așa de greu.

La aceste cuvinte am ridicat repede capul. Dar unchiul meu își continuă monologul :

— De fapt, nimic nu-i mai ușor. Documentul are o sută treizeci și două de litere, dintre care, șaptezeci și nouă consoane și cincizeci și trei vocale... Or, cum limbile meridionale urmează cam aceeași proporție de vocale și consoane, în timp ce limbile nordice sînt infinit mai bogate în consoane, sînt sigur că-i vorba de o limbă sudică.

Concluziile erau foarte juste.

— Dar în ce limbă a fost scris documentul ?

Tocmai lucrul ăsta așteptam să-l aud din gura unchiului, care între timp mi se dezvăluise și ca un profund analist.

— Acest Saknussemm a fost un om învățat, continuă el. Și, de vreme ce nu scria în islandeză, limba lui maternă, trebuie să fi ales, de preferință, limba cunoscută curent printre spiritele cultivate din secolul al XVI-lea. Iată de ce mă gîndesc la limba latină. Dacă se va dovedi însă că mă înșel, aș putea să încerc cu limba spaniolă, franceză, italiană, greacă sau ebraică. Cum însă savanții din secolul al XVI-lea scriau îndeobște în limba latină, am deci dreptul să spun *a priori* : e scris în latinește.

Am sărit de pe scaun. Amintirile mele de latinist se revoltau împotriva pretenției că această înșiruire de cuvinte ciudate ar putea aparține dulcii limbi a lui Virgiliu.

— Da, e limba latină, reluă unchiul meu, dar e o latină intenționat încîlcită.

„Perfect ! gîndii eu. Dacă o descurci și pe asta, atunci ești cineva, unchiule !“

— Să o examinăm cu atenție, spuse el, luînd foaia pe care scrisesem. Iată o serie de o sută treizeci și două de litere, așezate într-o aparentă dezordine. Sînt cuvinte unde se întîlnesc numai consoane, cum e, de pildă, primul cuvînt, *mm. rnlls*, altele în care, dimpotrivă, abundă vocalele, cum e, de pildă, al cincilea cuvînt *unteief*, sau penultimul, *oseibo*. Or, această așezare arată că ea n-a fost făcută la întîmplare, ci că a reieșit în mod *matematic* și că se datorește acelei rațiuni necunoscute, care a dirijat succesiunea literelor. Mi se pare aproape sigur

că fraza inițială a fost scrisă corect și apoi inversată, după o lege pe care trebuie s-o descoperim. Acela care va găsi cheia acestui „cifru“, va putea descifra criptograma cu ușurință. Dar care este cheia ? Axel, n-ai găsit tu, cumva, această cheie ?

La această întrebare neașteptată n-am răspuns nimic, și nu fără motiv, căci privirile mi se opriseră pe un fermecător tablou atârnat în perete, înfățișînd portretul tinerei Graüben, pupila unchiului meu, care se afla acum la Altona, la una din rudele ei, și a cărei absență mă întrista nespus. De altfel, azi pot să mărturisesc că frumoasa virlandeză și nepotul profesorului se iubeau, dar cu răbdare și foarte liniștit, așa cum șade bine unor adevărați germani. Eram chiar logodiți, dar bineînțeles fără știrea unchiului, prea dedicat geologiei ca să poată înțelege asemenea sentimente. Graüben era o fată încântătoare, blondă și cu ochi albaștri, cu un caracter puțin cam grav și cu o fire cam prea serioasă pentru vârsta ei, dar care mă iubea mult. În ceea ce mă privește, eu o zeificam, dacă se poate spune astfel ! Așa se face că, într-o clipă, imaginea micii mele virlandeze mă smulse din lumea realităților și mă zvîrli în aceea a himerelor, a amintirilor.

Și o revăzui în gând pe credincioasa tovarășă a lucrărilor și preocupărilor mele. Ea mă ajuta în fiecare zi să orînduiesc prețioasele roci ale unchiului și le eticheta împreună cu mine. Și cît de pricepută în mineralogie era această domnișoară Graüben ! Nu s-ar fi dat bătută nici de către un savant. Îi plăcea să aprofundeze cele mai spinoase probleme ale științei. Cîte ore plăcute n-am petrecut studiind împreună ! Și cît de mult invidiam adesea soarta acestor pietre neînsuflețite pe care le atingeau cu mîinile ei încântătoare !

Apoi, în orele de repaos, ne plimbam împreună, luînd-o pe aleile umbroase din Alster și ne duceam pînă la vechea moară părăsită, atît de pitoresc așezată la marginea lacului ; și-n timp ce mergeam, vorbeam, țîndu-ne de mîină, îi povesteam tot felul de năzbîtii, de care ea rîdea cu poftă.

Ajungeam astfel pînă la țărmul Elbei și după ce le spuneam noapte bună lebedelor care pluteau printre marii nuferi albi, ne întorceam acasă cu barca cu motor.

Mă adîncisem în visurile mele, cînd, deodată, unchiul meu izbi cu pumnul în masă și mă readuse violent la realitate.

— Ei, zise el, ascultă, băiete, prima idee care trebuie să-ți vină în minte pentru a încurca literele într-o frază, îmi pare că-i aceea de-a scrie cuvintele vertical în loc de-a le scrie orizontal.

„Ia te uită !“ gîndii eu.

— Acu' trebuie să vedem ce iese. Axel, ia scrie tu o frază oarecare pe acest petic de hîrtie ; dar în loc să înșiri literele așa cum vin, una după alta, pune-le în coloane verticale, în așa fel încît să le grupezi cîte cinci sau șase.

Am înțeles despre ce era vorba și am scris pe dată, de sus în jos :

<i>T</i>	<i>e</i>	<i>l</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>ü</i>
<i>e</i>	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>u</i>	<i>a</i>	<i>b</i>
<i>i</i>	<i>c</i>	,	<i>ț</i>	<i>G</i>	<i>e</i>
<i>u</i>	<i>m</i>	<i>m</i>	<i>a</i>	<i>r</i>	<i>n</i>
<i>b</i>	<i>u</i>	<i>i</i>	<i>m</i>	<i>a</i>	<i>!</i>

— Bine, zise profesorul, fără să citească ceea ce scriesem. Acum așează cuvintele astea în linie orizontală.

M-am executat și am obținut fraza următoare :

Telceü estuab ic, țGe ummarn buima !

— Perfect ! exclamă unchiul meu, smulgîndu-mi hîrtia din mîină, iată că a și început să semene cu vechiul document ; atît vocalele cît și consoanele sînt grupate în aceeași dezordine ! Ba sînt chiar și majuscule în mijlocul cuvintelor, și virgule, ca în pergamentul lui Sak-nussem.

Am trebuit să recunosc că aceste observații erau foarte ingenioase.

— Pentru ca să pot citi fraza pe care ai scris-o și pe care nu o cunosc, continuă unchiul, adresîndu-mi-se direct, îmi va fi de ajuns să iau pe rînd prima literă a fiecărui cuvînt, apoi a doua, a treia și așa mai departe.

Și spre marea lui mirare, și mai ales a mea, el citi :

Te iubesc mult, micuța mea Graüben !

— Asta-i bună ! făcu profesorul.

Nu-ncape îndoială că, neîndemînatic cum eram, ca orice îndrăgostit, scrisesem fără să-mi dau seama această frază compromițătoare !

— Așadar, o iubești pe Graüben ?! mă apostrofă unchiul meu, pe un ton de adevărat tutore.

— Da... nu... mă bîlbîii.

— Așadar, o iubești pe Graüben ! repetă el mecanic. Ei bine, să folosim procedeul meu la documentul în chestiune !

Unchiul își concentrează din nou gândurile asupra problemei care-l preocupa, uitînd cu totul cuvintele mele nesocotite. Și le numesc nesocotite, fiindcă un savant nu poate înțelege niciodată ce înseamnă să fii îndrăgostit. Din fericire, problema cea mare a descifrării documentului îl absorbi din nou.

În clipa cînd urma să experimenteze procedeul în care-și pusese toată nădejdea, ochii profesorului Lidenbrock zvîrliră fulgere prin ochelari. Și cum era foarte emoționat, degetele începură să-i tremure cînd apucă vechiul pergament. Apoi tuși puternic și, cu o voce gravă, silabisind pe rînd prima literă, apoi pe a doua a fiecărui cuvînt, îmi dictă următoarele :

*mmessunkaSenrA.icefdoK.segnittamurtn
ecertserrette, rotaivsadua, ednecsedsadne
lacartniülujsiratracSarbmutablemek
meretarcsilucoYsleffenSnI*

După ce am isprăvit de scris, mărturisesc că eram și eu foarte emoționat ; aceste litere, pe care unchiul mi le dictase una cîte una, nu aveau pentru mine un înțeles și așteptam cu nerăbdare ca de pe buzele lui să-și ia zborul o frază într-o latinească desăvîrșită.

Dar cine ar fi putut să prevadă ce-o să se întîmple ? O puternică lovitură de pumn făcu să se clatine masa,

de țîșni cît colo cerneala din călimară și tocul îmi scăpă din mîină.

— Nu-i asta ! țipă înfuriat unchiul. N-are nici un înțeles.

Apoi, străbătu biroul ca scăpat din pușcă, coborî scara ca o avalanșă și, repezindu-se în stradă, o luă la fugă.

4

— A plecat ? mă întrebă Martha, venind într-o goană, atrasă de zgomotul ușii de la intrare, care fusese trîntită cu atîta violență, încît se zguduise toată casa.

— Da, i-am răspuns, a plecat de-a binelea !

— Ei bine, dar ce se-ntîmplă cu prînzul ? întrebă bătrîna menajeră.

— Nu va mai prînzi.

— Și cina ?

— N-o să mai ia nici cina.

— Cum ? se miră Martha, împreunîndu-și mîinile.

— Nu, dragă Martha, unchiul n-are să mai mănînce și nimeni din casa asta n-o să se mai atingă de mîncare de acu' înainte. O să ne pună pe toți la post, pînă cînd o reuși să descifreze o veche hîrțoagă, de nedescifrat.

— Doamne, Dumnezeu ! Așadar, pînă atunci nu ne mai rămîne decît să murim cu toții de foame !

Cum îl știam pe unchiul meu cît era de neclintit în hotărîrile pe care le lua, n-am îndrăznit să-i mărturisesc că ne aștepta o soartă de neînălăturat.

Bătrîna servitoare, înspăimîntată grozav, se întoarse gemînd în bucătărie.

Rămas singur, îmi veni ideea c-ar fi bine să mă duc la Graüben, ca să-i povestesc totul. Dar cum era să părăsesc casa ? Profesorul putea să pice dintr-un moment într-altul. Și dacă mă striga ? Dacă voia să reînceapă.

munca aceasta logografică¹, pe care i-ai propune-o zadarnic bătrînului Edip?² Și dacă eu n-aveam să răspund la chemarea sa, ce se putea întîmpla?

Cel mai înțelept lucru era, deci, să rămîn. Un mineralog din Besançon ne trimisese tocmai atunci o colecție de geode silicoase pe care trebuia să le clasez. M-am pus imediat pe lucru. Le-am triat, apoi le-am etichetat, și am rînduit într-o vitrină toate aceste roci goale, înăuntrul cărora se mișcau mici cristale.

Dar munca aceasta nu mă absorbea. În schimb, vechiul document nu-mi dădea nici mie pace, mă preocupa în mod ciudat. Îmi vîjîia capul și mă simțeam cuprins de o vagă neliniște. Presimțeam că foarte curînd se va întîmpla o catastrofă.

După un ceas, toate geodele erau așezate în ordine. Mă cufundai în fotoliul cel mare de Utrecht, lăsîndu-mi brațele să atîrne în voie și cu capul lăsat pe spate. Mi-am aprins pipa cu țeava lungă și încovoiată, pe a cărei cupă era sculptată o naiadă întinsă alene, și după aceea m-am distrat urmărind procesul carbonizării, care o transforma pe naiada mea într-o adevărată negresă. Din timp în timp mai trăgeam cu urechea să-mi dau seama dacă nu se aud pași pe scară. Dar nu se auzea nimic. Unde putea fi unchiul acum? Mi-l închipuiam alergînd sub frumoșii copaci de pe șoseaua Altona, gesticulînd, izbind cu bastonul cîte un zid, lovind buruienile cu violență, decapitînd scaieții și tulburînd liniștea berzelor singurate.

Cum se va întoarce : triumfător sau descurajat? Cine va învinge pînă la urmă : el sau acest document, al cărui secret va rămîne nedezlegat? Tot întrebîndu-mă astfel, am luat într-o doară foaia de hîrtie pe care erau înșirate literele acelea de neînțeles, scrise de mine. Și iar mi-am spus :

„Ce-or fi însemnînd oare ?“

¹ A dezlega o ghicitoare, o vorbire neînțeleasă.

² Edip — erou mitologic grec, fiul lui Laios, regele Tebei, și al Iocastei. Potrivit legendei Edip își ucide întîmplător tatăl conform prezicerii unui oracol.

Am încercat să grupez în așa fel literele, încît să formez cuvinte. Dar mi-a fost cu neputință. Am reunit cîte două și cîte trei, și chiar cîte cinci sau șase litere, dar tot n-am dat de vreun cuvînt cu înțeles. Numai a patrusprezecea, a cincisprezecea și a șaisprezecea literă formau cuvîntul englezesc *ice*. A optzeci și patra, optzeci și cincea și optzeci și șasea literă formau cuvîntul *sir*. În sfîrșit, în rîndul al treilea al documentului, am observat cuvintele latinești *rota, mutabile, ira, nec, arta*.

„Ei, drace, mă gîndeam, aceste ultime cuvinte s-ar părea că-i dau dreptate unchiului în privința limbii în care-i scris documentul !“ Poftim, în rîndul al patrulea am ochit și cuvîntul *luco*, care înseamnă „lemn sacru“ ! E drept că în rîndul al treilea se poate citi cuvîntul *tabiled*, care-i nendoios de origine ebraică, iar în ultimul, cuvintele *mer, arc, mère*, care sînt curat franțuzești.

Nu era greu să-ți pierzi capul ! Patru limbi diferite în aceeași frază absurdă ! Ce legătură putea să fie între cuvintele *gheață, domn, mînie, crud, lemn sacru, schimbător, mamă, arc și mare* ?

Numai primul și ultimul cuvînt s-ar fi putut îmbina ușor, fiindcă nu-i de mirare ca într-un document scris în Islanda să se vorbească de „o mare de gheață“. Dar ca să înțelegi de aci restul criptogramei era cu totul altceva.

Mă zbăteam, deci, neputincios, luptînd cu o enigmă de nedezlegat ; creierul mi se înfierbîntase și, privind foaia de hîrtie, începusem să clilesc des din ochi ; mi se părea că cele o sută treizeci și două de litere zboară în jurul meu, ca acele dungi luminoase care joacă în fața ochilor noștri, cînd ni se urcă sîngele la cap.

Eram în prada unei adevărate halucinații ; mă înăbușeam, aveam nevoie de aer. Fără să-mi dau bine seama, am început să-mi fac vînt cu foaia de hîrtie, care-mi trecea regulat pe dinaintea ochilor, cînd pe dos, cînd pe față.

Și ce credeți : nu mică mi-a fost surpriza cînd, în una din aceste repezi fluturări ale hîrtiei, mi se păru că văd scrise pe dosul ei niște cuvinte foarte citețe, cuvinte latinești, și printre ele *craterem și terrestre* !

Deodată, mintea mi se luminează ; aceste singure indicații mă făcură să întrevăd adevărul ; descoperisem cheia documentului. Pentru a-l înțelege nu era nici măcar nevoie să răstorni foaia și să-l citești pe dos ! Nu. Așa cum era, așa cum mi-l dictase unchiul, putea fi silabisit cu ușurință. Ingenioasele combinații ale profesorului își dădeau roadele. Avusese deci dreptate în privința orînduirii literelor și nu greșise cîtuși de puțin nici în privința limbii în care era scris documentul ! Îi mai trebuia o „nimica toată“ ca să poată citi de la un cap la altul această frază latinească, și acest „flecuşteț“ mi-l adusesese mie întîmplarea !

E lesne de înțeles de ce eram atît de emoționat ! Mi se împăienjeniseră ochii. Nu mai vedeam nimic. Am întins pe masă foaia de hîrtie. Așadar, era de ajuns să-mi arunc o privire asupra ei, pentru ca să descopăr secretul.

În sfîrșit reușii să mă mai liniștesc. Ca să-mi potolesc nervii, îmi impusesem să fac de două ori ocolul odăii și după ce am urmat această „prescripție“, m-am cufundat din nou în fotoliul cel mare.

— Să citim ! am strigat, după ce am tras în plămîni o mare cantitate de aer.

Mă aplecai peste masă ; am pus pe rînd degetul pe fiecare literă și, fără să mă întrerup, fără să șovăi măcar o clipă, am citit cu glas tare întreaga frază.

Dar ce stupoare, ce spaimă m-a cuprins ! Mai întîi am rămas ca trăsniț. Cum ? ! Ceea ce aflasem se îndeplinește ! Să fi avut un om atîta îndrăzneală încît să pătrundă...

— Ah ! strigai eu, sărind ca ars. Nu ! nu ! Nici vorbă. Unchiul meu nu va ști niciodată nimic. Asta i-ar mai lipsi, să afle de o asemenea călătorie ! I-ar veni numaidecît gustul s-o întreprindă și nimic nu l-ar putea împiedica să plece. E un geolog atît de încăpățînat ! Ar pleca cu orice risc, chiar dacă ar ști că se-ntîmplă nu știu ce ! Ba mai mult, m-ar lua și pe mine cu el, și nu ne-am mai întoarce ! Niciodată ! Niciodată !

Mă aflam într-o stare de surescitare greu de descris. „Nu, nu ! Asta nu se va întîmpla niciodată, mi-am zis eu cu energie, și fiindcă stă în puterea mea să îm-

pedic ca o astfel de idee să-i vină în minte acestui tiran, o voi face." Și cum, întorcînd pe toate fețele documentul, la un moment dat ar fi putut să descopere și el — ca și mine — cheia, m-am hotărît să-l distrug.

În cămin mai ardea puțin foc. Apucați nu numai foaia de hîrtie, ci și pergamentul lui Saknussem și, cu mâinile tremurînde, eram gata să azvîrl totul în foc și să nimicesc secretul acesta atît de periculos, cînd ușa biroului se deschise și unchiul meu își făcu apariția.

5

Abia am avut vreme să pun pe masă nenorocitul acela de document.

Profesorul Lidenbrock părea foarte preocupat. Gîndul care-l stăpînea nu-i dăduse pace nici o clipă și probabil că în timpul plimbării scrutase totul cu de-amănuntul, analizase toată problema, folosise toate resursele imaginației sale ca să născocoască ceva și acum se întorsese să pună în aplicare vreo nouă combinație.

În adevăr, se așeză în fotoliul său și, cu tocul în mîna, începu să aștearnă o serie de formule care semănau cu un calcul algebric.

Îi urmăream mîna tremurîndă și nu-i pierdeam din ochi nici o mișcare. Oare era posibil să se ivească pe neașteptate vreun rezultat la care nici nu putea să nădăjduiască? Tremuram fără vreo pricină, fiindcă adevărata și *singura* combinație era descoperită, și a căuta alta însemna, pur și simplu, o pierdere zadarnică de vreme.

Timp de trei ore nesfîrșite, unchiul meu a lucrat, fără să spună un cuvînt, fără să ridice măcar capul, ștergînd, refăcînd, și iarăși ștergînd, luînd-o de la capăt de o mie de ori.

Știam bine că dacă ar fi izbutit să rînduiască aceste litere în toate felurile posibile, ar fi ajuns pînă la urmă să descifreze criptograma. Dar mai știam, de asemenea, că numai douăzeci de litere se pot combina în două quintilioane, patru sute treizeci și două quatralioane nouă sute două trilioane, opt miliarde, o sută șaptezeci și șase milioane șase sute patruzeci de mii de feluri... Or, în frază erau o sută treizeci și două de litere, iar aceste o sută treizeci și două de litere formau, prin combinație, un număr uriaș de fraze diferite alcătuite din cel puțin o sută treizeci și trei de cifre, număr aproape imposibil de numit și care scapă oricărui calcul.

Eram sigur că nu va putea rezolva problema în felul acesta eroic.

Și timpul trecea ; se făcuse noapte ; zgomotele străzii se potoliseră, dar unchiul meu tot mai stătea aplecat peste cifre, fără să vadă sau să audă pe cineva, nici măcar pe Martha, femeia asta atît de cumsecade, care întredeschisese ușa întrebîndu-l :

— Domnul va lua cina astă-seară ?

Martha trebui să plece însă, fără nici un răspuns. În ceea ce mă privește, după ce m-am stăpînit cîtva timp, am fost cuprins de un somn de neînvins și am adormit pe marginea canapelei, în timp ce unchiul Lidenbrock tot calcula și ștergea mereu. Cînd m-am trezit a doua zi, neobositul și harnicul profesor mai lucra încă. Ochii săi împăienjeniți, fața palidă, pomeții roșii ai obrazilor, totul mărturisea cît de înverșunat se luptase cu imposibilul, și în ce oboseală a minții, în ce strădanie a creierului trebuie să se fi scurs acele ceasuri nesfîrșite.

Starea sa îmi inspira într-adevăr milă. În ciuda imputărilor pe care mă credeam îndreptățit să i le fac, am fost cuprins de o netăgăduită emoție. Bietul om era atît de stăpînit de ideea, sa, încît uitase să se și înfurie. Toate forțele sale vitale erau concentrate asupra unui singur punct, și, cum ele nu se eliberau prin supapa lor obișnuită, mă temeam ca tensiunea în care se afla să nu-l facă să plesnească dintr-un moment într-altul.

C-un singur gest aş fi putut să-l scap din acest cleşte de fier care îi strîngea ţeasta, c-un singur cuvînt numai ! Dar am tăcut.

Şi doar eram bun din fire. Atunci de ce am rămas mut într-o asemenea împrejurare ? Trebuie să spun c-o făceam chiar spre binele unchiului meu.

„Nu, nu, îmi ziceam eu mereu, nu voi vorbi ! Fiindcă altfel, deîndată ce va afla despre ce-i vorba, va voi să plece într-acolo. Îl cunosc doar : nimic nu l-ar putea opri. Are o imaginaţie vulcanică, şi, pentru a face ceea ce nu au reuşit alţi geologi, ar fi în stare să-şi rişte chiar viaţa. Aşadar, trebuie să tac şi să păstrez secretul pe care din întîmplare l-am descoperit ! A-l da în vileag, ar însemna să-lucid pe profesorul Lidenbrock ! N-are decît să-l ghicească dacă poate. Nu vreau să-mi reproşez într-o zi că l-am dus la pieire !“

De-ndată ce-am luat hotărîrea asta, mi-am încrucişat braţele şi am aşteptat.

Dar, din păcate, îmi făcusem socotelile fără a prevedea întîmplarea ce avea să aibă loc la numai cîteva ore după aceasta.

Dimineaţa, cînd Martha voi să se ducă la piaţă, găsi uşa de la stradă încuiată. Cheia cea mare lipsea din broască. Cine o scosese ? Nu-ncăpea îndoială că unchiul meu, cînd se întorsese în ajun de la acea precipitată excursie pe care o făcuse.

Urmărea oare vreun scop ? O făcuse din nebăgare de seamă ? Voia să ne supună chinurilor foamei ? Nu cred, căci acest lucru ar fi întrecut orice măsură. Cum ? Martha şi cu mine să cădem victimele unei întîmplări care nu ne privea cîtuşi de puţin ?

Da, chiar aşa era ! Şi deodată mi-am amintit de un lucru care se-ntîmplase cu cîteva ani în urmă şi de care mă îngrozesc şi azi. În acea perioadă, unchiul meu lucra la marea sa clasificare mineralogică şi, fiindcă stătuse nemîncat patruzeci şi opt de ore, a trebuit ca şi noi trei să respectăm acest regim „ştiinţific“. În ceea ce mă priveşte, m-am ales atunci cu nişte crampe la sto-

mac, care nu erau cîtuși de puțin distractive pentru un hăiat destul de mîncăcios.

Am rămas de aceea încredințat că vom fi lipsiți de masa de prînz, așa cum pierdusem și cina, cu o seară înainte. Eram totuși hotărît să rabd ca un adevărat erou și să nu cedez în fața chinurilor foamei. Dar buna noastră Martha luă toate lucrurile astea foarte în serios și era deznădăjduită, biata femeie ! Cît despre mine, imposibilitatea de a părăsi casa mă stingherea mult mai mult. Și e lesne de înțeles de ce.

În acest timp, unchiul meu lucra mereu, fără răgaz ; se pierdea cu închipuirea în lumea ideală a combinațiilor, trăia departe de pămînt și în afara oricăror nevoi pămîntești.

Către amiază însă, foamea începu să mă chinuie de-a binelea. Martha, în nevinovăția ei, mîncase în ajun toate proviziile din cămară, așa că nu se mai găsea nimic în casă. Totuși, nu mă dădeam bătut. Ba chiar îmi făceam un punct de onoare din acest „eroism“.

Sunară și ceasurile două. Toată situația asta devenise ridicolă, mai mult chiar, de nesuferit. Încercam să mă conving că s-ar putea să exagerez importanța documentului ; că unchiul meu n-o să-i dea atîta crezămînt și o să vadă că la mijloc e o simplă mistificare. Iar dacă, în cel mai rău caz, ar fi ispitit să înceapă aventura, voi fi în stare să-l împiedic. Îmi spuneam că e posibil să descopere el însuși cheia „cifrului“ și atunci m-aș alege doar cu un post nedorit !

Toate aceste raționamente, pe care în ajun le-aș fi respins cu indignare, mi se părură nespuse de bune ; am socotit absurd faptul de a fi așteptat atît de mult și mă hotărîi să-i spun totul.

Căutam tocmai cum să intru în vorbă cu el, așa, mai pe de departe, cînd profesorul se ridică și-și puse pălăria, gata să plece.

Cum ! Să plece și să ne lase iarăși încuiați în casă ? Niciodată !

— Unchiule ! exclamai. Dar nu părea să mă fi auzit.

— Unchiule Lidenbrock ! am repetat, ridicînd ușor glasul.

— Ce-i ? făcu el, ca și cum s-ar fi trezit chiar atunci din somn.

— Ei, dar cheia ?

— Care cheie ? A, cheia de la ușă ?

— Nu, am strigat eu, cheia documentului !

Profesorul mă privi lung pe deasupra ochelarilor ; pesemne că observase ceva neobișnuit pe figura mea, căci mă apucă strîns de braț și, fără să poată rosti o vorbă, mă întrebă din ochi. Și cred că niciodată vreo cerere n-a fost formulată atît de limpede.

Am dat din cap ca să întăresc înc-o dată ceea ce spuseseam.

La rîndu-i, el clătină din cap, oarecum compătimitor, ca și cum ar fi avut de-a face cu un nebun.

Dacă am văzut așa, am făcut un gest și mai categoric.

Ochii îi luceau cu o strălucire vie ; mîna-i deveni amenințătoare.

Discuția aceasta mută, dusă în asemenea împrejurări, ar fi interesat chiar și pe spectatorul cel mai nepăsător. Îmi era pur și simplu frică să mai vorbesc, căci mă temeam ca-n primele clipe de bucurie unchiul meu să nu mă înăbușe cu îmbrățișările. Dar insistă atît de mult, încît a trebuit să-i răspund.

— Da, cheia aceea !... Întîmplarea !...

— Ce tot spui ? strigă el cuprins de-o emoție de nedescris.

— Iată, am continuat eu și i-am întins foaia pe care scrisesem. Citește !

— Dar nu înțeleg absolut nimic ! răspunse el, mototolind foaia de hîrtie.

— Da, n-are nici un înțeles dacă o citești de la început, dar ia vezi, nu cumva de la sfîrșit...

Nici nu terminasem bine fraza, că profesorul și scoase un strigăt, sau, mai precis, un adevărat răcnet ! În cugetul său se făcu deodată lumină ; era transfigurat.

— Ah ! ingeniosule Saknussem ! strigă el, tu ai scris întîi fraza de-a-ndoaselea ?

Și repezindu-se la foaia de hîrtie, cu ochi tulburi, cu vocea-i tremurătoare citi tot documentul, începînd de la ultima literă și ajungînd la prima.

El era conceput în termenii următori :

*In Sneffels Yoculis craterem kem delibat
umbra Scartaris Julii intra calendas descende,
audas viator, et terrestre centrum attinges.
Kod feci. Arne Saknussemm*

Ceea ce, tradus din această latinească incorectă, înseamnă:

*Coboară în craterul de la Yocul din
Sneffels, pe care umbra lui Scartaris vine
să-l mîngîie înainte de calendele lui iulie,
călătorule îndrăzneț, și vei ajunge
în centrul Pămîntului. Ceea ce am și făcut.
Arne Saknussemm*

La citirea acestor rînduri, unchiul meu sări în sus, de parcă s-ar fi atins pe neașteptate de o butelie de Leyda. Îndrăzneala, bucuria și convingerea îl făceau măreț. Nu-și mai găsea o clipă de astîmpăr, se apuca mereu cu amîndouă mîinile de cap ; muta scaunele dintr-un loc într-altul ; strîngea cărțile grămadă ; făcea tot felul de jonglerii cu prețioasele sale geode de te minunai, ori împărțea cîte un pumn în dreapta și în stînga. În cele din urmă se liniști și, ca un om sleit din pricina unei prea mari risipe de energie, căzu în fotoliu.

— Cît e ceasul ? întrebă el după cîteva clipe de tăcere.

— Trei, i-am răspuns eu.

— Ia te uită ce repede a trecut vremea ! Mi-e o foame de nu mai pot. Ei, acu' să trecem la masă. Apoi, o să vedem...

— Ce să vedem ?

— O să-mi faci geamantanul.

— Cum ?! strigai eu.

— Și pe al tău, adăugă neîndurătorul profesor, intrînd în sufragerie.

6

La auzul acestor cuvinte, mă trecu un fior prin tot corpul. Totuși, m-am stăpînit. Mă silii să par mai liniștit decît oricînd. Numai argumentele științifice îl puteau opri pe profesorul Lidenbrock de la ce-și pusese-n gînd. Și argumente aveam destule, și încă foarte serioase, pentru a-i dovedi imposibilitatea unei asemenea călătorii. Să pleci spre centrul Pămîntului ! Ce nebunie ! Mi-am rezervat însă pentru un moment mai prielnic această discuție și m-am dus să mă îngrijesc de masă.

Cred că-i de prisos să mai redau sudălmile unchiului în fața mesei goale. Apoi totul se lămuri. Martha își recăpătă libertatea de acțiune și alergă la piață să cumpere tot ce trebuia, și își rîndui lucrurile în așa fel, încît numai după un ceas ne-am astîmpărat foamea și am putut judeca situația mai bine.

În timpul mesei, unchiul meu a fost aproape vesel și, din cînd în cînd, îi scăpa cîte-o nevinovată glumă de savant. După desert îmi făcu semn să-l urmez în biroul lui.

M-am supus pe dată. El se așeză la un capăt al mesei sale de lucru, iar eu la celălalt capăt.

— Axel, începu el cu un glas îndeajuns de blînd, ești un băiat foarte ingenios ; mi-ai făcut un mare serviciu, tocmai cînd, plictisit și obosit de atîta muncă, eram gata să dau naibii toate aceste încîlcite combinații. Unde aș fi rătăcit cu căutările mele ? Nimeni nu poate ști ! Nu voi uita niciodată acest lucru, băiete, și din gloria pe care o vom dobîndi o să ai și tu partea ce ți se cuvine.

„Ei, mi-am zis eu, acum, că e bine dispus, a venit tocmai momentul să discutăm despre această glorie !“...

— Mai înainte de toate, continuă unchiul meu, îți recomand cea mai strictă discreție. Ne-am înțeles, nu-i așa ? În lumea savanților sînt destui care mă invidiază și nu puțini sînt aceia care ar voi din tot sufletul să

întreprindă această călătorie, de care vor începe a bănuî cîte ceva abia la întoarcerea noastră.

— Crezi că o să se găsească atîția îndrăzneți ? l-am întreat eu mirat.

— Bineînțeles ; cine ar mai șovăi la gîndul că poate să dobîndească o asemenea faimă ? Dacă documentul ăsta ar fi cunoscut, o armată întreagă de geologi s-ar rezezi pe urmele lui Arne Saknussem !

— Ca să-ți spun drept, unchiule, e un lucru de care nu sînt chiar atît de convins, căci nimic nu dovedește autenticitatea documentului.

— Cum, nici cartea în care l-am descoperit ?

— Bine, să presupunem că însuși Saknussem ar fi scris rîndurile acestea ! Dar oare rezultă de aci numai-decît că Saknussem a întreprins cu adevărat această călătorie și că acest vechi pergament nu cuprinde în el vreo mistificare ?

Apoi mi-a părut îndeajuns de rău că scăpasem acest ultim cuvînt cam îndrăzneț. Profesorul își încruntă sprîncenele stufoase și mă temeam să nu fi compromis toată discuția. Din fericire, nu s-a întîmplat nimic rău. Seve-
rul meu interlocutor schiță un fel de zîmbet și-mi spuse :

— Asta o să vedem mai tîrziu.

— Ah ! am exclamat puțin jignit ; atunci dă-mi voie, cel puțin, să-mi expun toate obiecțiile cu privire la acest document.

— Vorbește, băiete, nu te sfii. Ai toată libertatea să-ți exprimi părerea. Acu' nu mai ești nepotul meu, ci un coleg. Începe, dar !

— Ei bine, voiam să te întreb mai întîi ce sînt acești Yocul, Sneffels și Scartaris, de care n-am auzit vorbindu-se niciodată ?

— Nimic mai ușor. Tocmai am primit acum cîtva timp o hartă de la prietenul meu Augustus Petermann, din Leipzig ; nici nu se putea să sosească mai la țanc. Ad-o încoace. Vezi că e în biblioteca cea mare, în al treilea atlas din rîndul doi, la seria Z, despărțitura a patra.

M-am ridicat și, datorită indicațiilor sale precise, am găsit atlasul cerut. Unchiul îl deschise și rosti :

— Iată una din cele mai bune hărți ale Islandei. A fost întocmită de Henderson, și, cu ajutorul ei, cred că vom rezolva toate dificultățile care se vor ivi.

M-am aplecat peste hartă.

— Vezi insula asta? E formată numai din vulcani, spuse profesorul, și bagă de seamă că toți poartă numele de Yocul. În limba islandeză, cuvântul ăsta înseamnă „ghețar“. Or, la latitudinea ridicată a Islandei, majoritatea erupțiilor își fac loc printre straturile de gheață. De aici vine denumirea de Yocul, care a fost dată tuturor acestor munți vulcanici de pe insulă.

— Bine, i-am răspuns, dar Sneffels ce-i?

Nădăjduiam că la această întrebare n-o să primesc nici un răspuns, dar m-am înșelat.

— Urmărește-mă pe coasta occidentală a Islandei, re-luă unchiul meu. Vezi Reykjavik, capitala țării? Da? Foarte bine! Urcă de-a lungul nenumăratelor fiorduri care brăzdează aceste țărături roase de apele mării, și poposește puțin sub cel de al șaiszeci și cincilea grad de latitudine. Ce vezi acolo?

— Un fel de peninsulă care seamănă cu un os descarnat, ce se termină printr-o uriașă rotulă.

— Comparația e justă, băiete. Dar pe această rotulă nu vezi nimic?

— Ba da, un munte care pare a fi crescut din mare.

— Ei bine, acesta-i muntele Sneffels!

— Sneffels?!

— Chiar el. E un munte înalt de 5.000 picioare¹, unul dintre cei mai mari de pe insulă, și care va deveni, cu siguranță, cel mai renumit vulcan din lumea întreagă, dacă craterul său ajunge în centrul Pământului.

— Dar e cu neputință! strigai, înălțînd din umeri, revoltat la culme de o asemenea presupunere.

— Cu neputință! răspunse profesorul Lidenbrock pe un ton aspru. Și de ce, mă rog?

— Fiindcă craterul vulcanului e astupat, fără îndoială, de lavă, de roci incandescente, și atunci...

— Dar dacă e vorba de un vulcan stins?

¹ Măsură englezească. Un picior = 0,324 m.

— Stins ?

— Ei da. În momentul de față, numărul vulcanilor activi de pe întreaga suprafață a globului nu trece de trei sute, pe cînd numărul vulcanilor stinși e cu mult mai mare. Or, vulcanul Sneffels este socotit printre aceștia din urmă. Mărturiile istorice pe care le avem consemnează că a erupt doar o dată, în 1229, și de atunci zgomotele sale subterane s-au potolit încetul cu încetul și nu mai e socotit printre vulcanii activi.

La aceste deslușiri precise, nu mai aveam ce răspunde și de aceea m-am grăbit să arăt celelalte puncte obscure, pe care le conținea documentul.

— Dar cuvîntul Scartaris ce înseamnă, l-am întrebat, și ce rost au aici calendele lui iulie ?

Unchiul meu se gîndi cîteva minute. Avui o clipă de nădejde, dar numai una, căci, în curînd, iată ce-mi răspunse :

— Ceea ce tu numești obscur e pentru mine un lucru limpede. Asta dovedește tocmai grija plină de ingeniozitate cu care Saknussem a vrut să-și precizeze descoperirea. Sneffels are mai multe cratere și deci trebuie neapărat să se indice care dintre ele duce spre centrul Pămîntului. Și atunci, ce a făcut savantul islandez ? A observat că în preajma calendelor lui iulie, adică prin ultimele zile ale lunii iunie, unul din vîrfurile muntelui, și anume Scartaris, își proiecta umbra pînă la gura craterului despre care e vorba, și a consemnat acest fapt în documentul său. Putea el oare da o indicație mai precisă, și, odată ajunși în vîrfurile Sneffelsului, ar fi cu putință să șovăim asupra drumului pe care trebuie să-l urmăm ?

Hotărît lucru, unchiul meu avea răspuns la toate.

Vedeam bine că e de nebiruit în ceea ce privește interpretarea cuvintelor din vechiul pergament. Am încetat deci să-l mai hărțuiesc în această direcție și, cum mai înainte de toate trebuia convins, m-am hotărît să trec la obiecțiunile științifice, care erau mult mai serioase, după părerea mea.

— Ei, sînt silit să recunosc, i-am spus, că fraza lui Saknussem e limpede și nu-ți poate lăsa nici o urmă de

îndoială. Deci, nu mă îndoiesc că savantul acesta a coborât în fundul vulcanului Sneffels, că a văzut umbra vârfului Scartaris mîngîind marginile craterului înainte de calendele lui iulie, ba chiar cred că a auzit povestindu-se în legendele din vremea sa că acest crater ducea spre centrul Pămîntului ; dar că ar fi ajuns el însuși pînă acolo, că ar fi întreprins cu adevărat această călătorie, și că s-a și întors — asta nu, în ruptul capului, nu !

— Și, mă rog, de ce nu ? mă întrebă unchiul meu cu o ciudată ironie.

— Din pricină că toate teoriile științifice arată în mod evident că o asemenea ispravă e cu neputință.

— Toate teoriile spun asta ? păru să se mire profesorul, luînd un aer glumeț. Ah ! ale naibii teorii ! Cît ne vor stingheri, biete teorii !

Cu toate că vedeam că-și bate joc de mine, vorbii mai departe.

— E doar un lucru absolut recunoscut că la fiecare șaptezeci de picioare adîncime sub scoarța Pămîntului, căldura crește aproape cu un grad ! Or, admițînd această proporționalitate constantă și, cum raza Pămîntului are cam 1 500 leghe¹, în centrul Pămîntului trebuie să fie o temperatură care depășește două sute de mii de grade. Materiile din interiorul Pămîntului se află deci în stare de gaze incandescente, căci metalele, aurul, platina, rocile cele mai dure nu pot rezista la o asemenea căldură. Și atunci, n-am dreptul oare să mă îndoiesc că-i cu puțință să pătrunzi într-un asemenea mediu ?

— Așadar, Axel, căldura te pune în încurcătură ?

— Desigur. Dacă am ajunge la o adîncime de numai zece leghe, am atinge limita scoarței pămîntești și temperatura ar depăși 1 300 grade.

— Și ți-e frică să nu te topești ?

— Te las pe dumneata să hotărăști, am răspuns îmbufnat.

— Ei, dacă-i așa, iată ce hotărăsc eu, mi-a răspuns profesorul Lidenbrock, luîndu-și un aer grav : nimeni — și deci nici tu — nu poate ști cu siguranță ce se pe-

¹ Măsură engleză. O leghe = 4,44 km.

trece înăuntrul Pământului, dat fiind că noi nu cunoaştem decît a douăsprezecea mia parte din raza lui ; ştiinţa e mereu perfectibilă, şi fiecare teorie este neîncetat înlăturată de o teorie mai nouă. Pînă la Fourier nu s-a crezut oare că temperatura spaţiilor interplanetare scade mereu, iar astăzi nu se ştie că gerurile cele mai mari din stratosferă nu trec de patruzeci sau cincizeci de grade sub zero ? De ce nu s-ar întîmpla acelaşi lucru şi cu căldura dinăuntrul Pământului ? De ce adică, la o anumită adîncime, să nu atingă şi căldura o limită staţionară în loc să crească într-atîta, încît să se ridice pînă la gradul de topire al mineralelor celor mai refractare ?

Cum unchiul meu adusesese problema pe tărîmul ipotezelor, n-am mai avut ce să-i răspund.

— Ei bine, îţi voi spune că adevăraţii savanţi, printre alţii şi Poisson, au dovedit că dacă înăuntrul Pământului ar fi o căldură de două sute de mii de grade, gazele incandescente, care provin din materiile topite, ar dobîndi o asemenea elasticitate, încît scoarţa Pământului n-ar putea să reziste şi ar plesni ca pereţii unui cazan sub presiunea vaporilor.

— Asta e părerea lui Poisson, unchiule.

— Sînt de acord, dar e şi părerea altor geologi iluştri, care susţin că interiorul Pământului nu-i format nici din gaze, nici din apă, nici din cele mai grele roci pe care le cunoaştem, căci, în acest caz, Pământul ar avea o greutate de două ori mai mică.

— Oh ! dar cu ajutorul cifrelor poţi dovedi orice vrei !

— Nu, nu numai cu cifre, băiete, dar şi cu fapte ! Oare nu-i un lucru precis că numărul vulcanilor a scăzut considerabil din primele zile ale Pământului ? Şi dacă există, într-adevăr, căldură în centrul Pământului, nu se poate trage concluzia că ea tinde să scadă ?

— Unchiule, dacă intri pe tărîmul presupunerilor cred că e inutil să mai discutăm.

— Iar eu îţi spun că părerea mea se sprijină pe păreriile unor savanţi şi mai competenţi. Îţi aminteşti de vizita pe care mi-a făcut-o celebrul chimist englez Humphry Davy în 1825 ?

— N-am cum să-mi amintesc, căci am venit pe lume cu nouăsprezece ani mai târziu !

— Ei bine, Humphry Davy, fiind în trecere spre Hamburg, a venit să mă vadă. Am discutat îndelung și, printre alte chestiuni, am confruntat împreună ipoteza pusă de unii că sîmburele intern al Pămîntului ar fi lichid. Și am fost amîndoi de acord că ipoteza nu poate sta în picioare dintr-un motiv căruia știința nu i-a găsit încă răspuns.

— Care anume ? l-am întrebat oarecum mirat.

— Acela că această masă lichidă ar fi supusă, ca și oceanul, atracției lunare, și, în consecință, de două ori pe zi s-ar produce fluxuri și refluxuri interne, care, ridicînd scoarța Pămîntului, ar da naștere la cutremure de pămînt periodice.

— Dar, unchiule, e un lucru știut de toată lumea că suprafața globului a fost supusă combustiei și cred că ne este îngăduit să presupunem că suprafața exterioară s-a răcit, pe măsură ce căldura s-a retras spre centru.

— Eroare, răspunse unchiul meu ; Pămîntul a fost încălzit de către combustia de la suprafața lui, iar nu cum crezi tu. Suprafața sa era formată dintr-o mare cantitate de metale, ca potasiul și sodiul, care au proprietatea de a se aprinde de la sine, chiar numai în contact cu aerul și cu apa. Aceste metale au luat foc cînd vaporii atmosferici au căzut pe Pămînt sub formă de ploaie, și, încetul cu încetul, cînd apele au pătruns printre crăpăturile scoarței Pămîntului, ele au dat naștere la noi incendii, însoțite de explozii și erupții. Faptul acesta ne explică de ce vulcanii erau atît de numeroși la începutul existenței Pămîntului.

— Iată o ipoteză ingenioasă ! strigai eu, oarecum fără voia mea.

— Și pe care Humphry Davy mi-a lămurit-o chiar aci, printr-o experiență foarte simplă. El a întocmit o bilă metalică, în special din amestecul celor două metale despre care ți-am vorbit și care înfățișa perfect globul nostru ; și ori de cîte ori picura pe suprafața ei o boare fină de apă, ea începea să se umfle, să se oxideze

și îndată se forma un mic munte ; în vârful muntelui apărea un crater, care și erupea încălzind întreaga bilă într-atît, încît n-o mai puteai ține în mînă.

În adevăr, argumentele profesorului începuseră să mă clatine în convingerile mele, mai ales că le susținea cu pasiunea și înflăcărarea ce-l caracterizau.

— După cum vezi, Axel, adăugă el, starea sîmburelui central a dat naștere la diferite ipoteze printre geologi și din toate cîte se susțin, nimic nu poate fi mai puțin dovedit decît că ar exista acolo o căldură interioară ; după mine, ea nu există și nici nu poate exista. Dar, la urma urmei, ca și Arne Saknussemm, vom vedea la fața locului ce-i adevărat în această chestiune.

— Ei da ! i-am răspuns eu simțindu-mă atras de entuziasmul unchiului meu, da, vom vedea, dacă ne va fi posibil să vedem ceva acolo.

— Și de ce nu ? Ne putem bizui pe fenomenele electrice, ca să ne lămurim, și chiar și pe atmosfera, care, datorită presiunii, poate deveni mai luminoasă pe măsură ce te apropii de centrul Pămîntului.

— Da, da ! Se prea poate să fie și așa !

— Asta e sigur, mi-a răspuns triumfător unchiul meu ; dar îți recomand cea mai deplină tăcere, auzi tu ? Să nu sufli un cuvînt despre tot ce-ai aflat pînă acum, ca nu cumva să afle cineva și să-i vină ideea de-a ajunge înaintea noastră în centrul Pămîntului.

7

Astfel s-a sfîrșit această memorabilă discuție, de pe urma căreia mult timp nu mi-am putut reveni. Am ieșit din biroul unchiului meu amețit și, cum mi se părea că pe străzile Hamburgului nu-i destul aer ca să-mi vin în fire, m-am îndreptat spre țărmul Elbei, cu gîndul să

iau vaporul cu aburi care face legătura între oraș și gara Hamburg.

Eram oare convins de cele ce auzisem? Nu mă aflam, cumva, sub influența dominatoare a profesorului Lidenbrock? Trebuia oare să iau în serios hotărîrea lui de a porni spre centrul Pămîntului? Îmi fusese dat să aud speculațiile nesăbuite ale unui nebun, sau deducțiile științifice ale unui mare geniu? În toate acestea, unde se sfîrșea adevărul și de unde începea eroarea?

Mă zbăteam, oscilînd între o mie de ipoteze contradictorii și nu știam de care să mă agăț.

Cu toate că acum entuziasmul începea să-mi cam slăbească, îmi aminteam totuși destul de bine că în decursul discuției fusesem pe deplin convins. De aceea aș fi vrut să plec îndată, ca să nu mai am timp de gîndit. Da, în momentul acela nu mi-ar fi lipsit curajul să-mi fac geamantanul.

Trebuie totuși să mărturisesc că, după o oră, calmul mi-a revenit, nervii mi s-au destins și din prăpăstiile adînci ale Pămîntului am ajuns din nou la suprafață.

— Ce absurditate, strigai eu, ce negliobie! Asta nu-i o propunere de luat în seamă pentru un tînăr cu judecata sănătoasă. Totul nu-i decît o plăsmuire. Probabil că am dormit prost și am avut un vis urît.

În timpul acesta, tot mergînd pe țărmul Elbei, am dat ocol orașului. Am ajuns în port și am luat-o pe șoseaua Altona. Mă stăpînea un fel de presimțire, o presimțire care de altfel s-a adevărit, căci în curînd o zării pe micuța mea Graüben, care venea cu pasul sprinten spre Hamburg.

— Graüben, am strigat-o eu de departe.

Fata se opri pe loc — puțin tulburată, îmi închipui — auzindu-se strigată pe nume, pe șoseaua aceea. Din cîțiva pași am și fost lîngă ea.

— Axel, îmi spuse ea cu mirare, ai venit, cumva, să mă întîmpini? E foarte frumos din partea dumitale!

Dar cînd mă privi mai bine, își dădu seama ușor că nu prea eram în apele mele și că mă frămînta ceva.

— Dar ce ai? mă întrebă ea, întinzîndu-mi mîna.

— Ce am, Graüben!? am exclamat eu.

În două secunde și în trei fraze, frumoasa mea virlandeză fu pusă la curent cu toată situația. Ea tăcu timp de câteva minute. Inima ei bătea oare la fel ca a mea? Nu știu, însă mâna ei a rămas liniștită într-a mea. Am mers vreo sută de pași, fără să ne spunem nimic.

— Axel, rosti ea, într-un târziu.

— Da, scumpa mea Graüben!

— Du-te, va fi o călătorie frumoasă!

La auzul acestor cuvinte, am tresărit.

— Da, Axel, va fi o călătorie demnă de nepotul unui savant. Un om se cuvine să aibă cutezanță, să se distingă prin ceva, printr-o acțiune măreață!

— Cum, Graüben, tu nu mă sfătuiești să renunț la o asemenea aventură?

— Nu, dragul meu Axel, ba mai mult chiar, v-aș întovărăși bucuroasă, dacă n-aș ști că o biată fată ca mine v-ar fi o povară.

— Spui adevărat?

— Da, foarte adevărat.

Ah! femei, inimi veșnic neînțelese! Când nu sînteți ființele cele mai temătoare de pe lume, sînteți cele mai curajoase! În toate acțiunile voastre, rațiunea n-are ce căuta. Cum, fetița asta mă încuraja să iau parte la expediție? Și nici ea nu s-ar fi temut s-o încerce?! Mă îndeamnă s-o fac, deși mă iubește!...

Eram nedumerit și, de ce să n-o spun, de-a dreptul rușinat.

— Graüben, am reluat eu, vom vedea dacă și mâine o să-mi vorbești la fel.

— Mâine, Axel, voi spune același lucru ca și azi.

Ne-am ținut tot timpul de mîină, urmîndu-ne drumul într-o adîncă tăcere. Trecusem prin atîtea emoții în decursul acelei zile, că eram pur și simplu zdrobit.

„La urma urmei, mă gîndii eu, pînă la calendele lui iulie mai avem încă mult, și pînă atunci se mai pot întîmpla atîtea evenimente care să-l vindece pe unchiul meu de ideea fixă de a călători sub pămînt.“

Se înnoptase de-a binelea cînd am ajuns acasă, în Königstrasse. Mă așteptam să găsesc casa cufundată în tăcere: pe unchiul culcat, după cum îi era obiceiul, iar

pe menajera Martha ștergînd pentru ultima oară praful în sufragerie. Dar nu ținusem seama de nerăbdarea profesorului. L-am găsit țipînd și agitîndu-se de colo-colo, în mijlocul unei cete de hamali, care descărcau niște lucruri în curte, în timp ce bătrîna menajeră nu mai știa unde-i stă capul.

— Dar vino odată, Axel ; grăbește-te, nenorocitul ! îmi strigă el, zărindu-mă încă de departe. Că doar mai avem atîtea : valiza ta nu e încă făcută, hîrțiile mele nu sînt puse în ordine, cheia de la geanta mea de voiaj parcă a ascuns-o naiba, că n-o găsesc ; după cum vezi, nici omul care trebuia să-mi aducă ghetrele nu mai vine !...

Am rămas ca trăsnit. Îmi pierise și glasul. Și abia de am mai putut îngîna aceste cuvinte :

— Așadar, plecăm ?

— Da, nenorocitul, și cînd te gîndești că tocmai acum ți-ai găsit să te duci la plimbare, în loc să fii aici !

— Așadar, plecăm ? ! am repetat eu cu glas scăzut.

— Da, poimîine, la prima oră a dimineții.

N-am mai putut să-l ascult și am fugit în cămăruța mea.

Nu mai era nici o îndoială. Unchiul meu folosise din plin toată după-amiaza ca să-și procure o parte din obiectele și instrumentele necesare călătoriei ; curtea era toată ticsită de scări de frînghie, de frînghii cu noduri, de torțe, de bidoane, de cîrlige de fier, de tîrnăcoape, de bastoane cu vîrfurile de fier și de cazmale, pe care abia le-ar fi putut duce zece oameni.

Am petrecut o noapte îngrozitoare. Nici nu se făcuse bine lumină, că am și auzit pe cineva strigîndu-mă. Eram hotărît să nu deschid ușa cu nici un preț. Dar cum aș fi putut să rezist aceluia glas dulce, care rostea aceste cuvinte : „Scumpul meu Axel ?“

Am ieșit din odaie. Mi-am închipuit că figura mea descompusă, paloarea feței, ochii înroșiți de nesomn o vor impresiona pe Graüben și îi vor schimba gîndurile.

— Ah, scumpul meu Axel, îmi spuse ea, văd că arăți mai bine și presupun că odihna din timpul nopții a avut darul să te calmeze.

— Să mă calmeze !... strigai eu uimit.

M-am repezit la oglindă și, într-adevăr, nu arătam chiar atât de rău precum bănuisem. Era de necrezut.

— Axel, reluă Graüben, am stat mai mult timp de vorbă cu tutorele meu. E un savant îndrăzneț, un om de mare curaj, și cred că-ți vei aminti totdeauna că sîngele lui curge și-n vinele tale. Mi-a vorbit de proiectele, de nădejtile lui, și mi-a arătat pentru ce s-a hotărît să întreprindă această călătorie și cum speră să-și atingă scopul. Și nu mă îndoiesc că va izbîndi. Ah, scumpul meu Axel, cît e de frumos să te devotezi astfel științei ! Ce glorie îl așteaptă pe domnul Lidenbrock, și cînd te gîndești că și tu vei împărtăși din această glorie, că ea se va răsfrînge și asupra ta !... La întoarcere, Axel, vei fi un bărbat în toată puterea cuvîntului, egalul său, liber pe părerile, pe acțiunile tale, liber, în sfîrșit, de...

Graüben se roși și nu sfîrși fraza. Vorbele ei mă în-suflețiră. Totuși nu mă puteam obișnui cu gîndul că vom pleca. Am tras-o pe Graüben spre camera de lucru a profesorului.

— Unchiule, am început eu, a rămas deci hotărît că plecăm ?

— Cum ? Te mai îndoiești ?

— Da' de unde !... i-am răspuns imediat, de teamă să nu-l supăr. Dar aș vrea să te întreb : cine ne zorește așa ?

— Timpul ! Timpul care fuge cu o viteză de necrezut !

— Totuși, sîntem abia în 26 mai, și pînă la sfîrșitul lui iunie mai sînt...

— Ei, neștiutorule, oare crezi că se ajunge atât de ușor în Islanda ? Dacă n-ai fi plecat tocmai atunci ca un zănatic, te-aș fi luat cu mine la Biroul danez de voiaj, la Liffender et Comp. Acolo ai fi văzut că nu-i decît o dată pe lună o cursă de vapoare între Copenhaga și Reykjavik, și anume, la 22 ale fiecărei luni.

— Ei, și ?

— Cum, ei și ? Dacă plecăm la 22 iunie, înseamnă că ajungem prea târziu ca să mai putem vedea umbra lui Scartaris proiectându-se pe craterul lui Sneffels ! Trebuie, așadar, să ajungem cât mai degrabă la Copenhaga, pentru a căuta un mijloc rapid de transport. Hai, du-te de-ți fă valiza !

N-am mai avut ce să-i răspund și am urcat în camera mea. Graüben veni după mine. Ea îmi orîndui într-o mică valiză obiectele de care aveam nevoie în călătorie. Și nu arăta mai emoționată decît dacă ar fi fost vorba de vreo plimbare la Lübeck sau la Helgoland. Aranjîndu-mi lucrurile, mînuțele ei se mișcau, calme, fără să piardă o clipă. Vorbea liniștit și-mi aducea fel de fel de argumente, pline de înțelepciune, în sprijinul călătoriei noastre. Mă încînta, dar eram furios împotriva ei : Nu o dată, eram gata-gata să-mi ies din sărite, dar ea parcă nici nu băga de seamă, și, liniștită, continua să-și vadă de treburile ei. În sfîrșit, fu încătărămată și ultima curea a valizei. Am coborît la parter.

Toată ziua s-au perindat o mulțime de furnizori, care au adus instrumente de fizică, arme, și tot felul de aparate electrice.

Buna Martha își pierduse capul de atîta treabă.

— Nu cumva a înnebunit domnul ? mă întrebă ea. Am dat din cap, afirmativ.

— Și te ia și pe dumneata cu dînsul ?

Am făcut același semn afirmativ.

— Unde ? mă întrebă ea din nou.

I-am arătat cu degetul în jos, spre pămînt.

— În pivniță ? ! strigă bătrîna menajeră.

— Nu, i-am spus în cele din urmă, mai jos !

Se lăsase seara. Nu-mi mai dădeam seama de scurge-rea timpului.

— Ai grijă ! Mîine dimineață, la ora 6 fix plecăm, îmi atrase atenția unchiul meu.

La ora zece m-am culcat și, de obosit ce eram, am adormit pe loc.

În timpul nopții m-au curpins din nou spaimetele. Pradă delirului, am visat numai prăpăstii. Mă simțeam strâns de mîna viguroasă a profesorului, tîrît, scufundat, împotmolit în pămînt ! Aveam senzația că mă prăbușesc în adîncimea unor goluri fără fund, cu acea viteză crescîndă pe care o au corpurile lăsate să cadă în spațiu. Viața mea nu mai era decît o continuă cădere.

M-am trezit la ora cinci, rupt de oboseală și zdrobit de emoție. Cînd am coborît în sufragerie, unchiul meu ședea la masă și mîncă de zor. Îl priveam aproape cu groază. Cum Graüben era și ea acolo, n-am mai scos o vorbă. Dar nici de mîncat n-am putut mîncă.

La ora cinci și jumătate se auzi în stradă huruitul unor roți. La poartă se opri o trăsură mare, care venise să ne ducă la gara Altona. Îndată fu ticsită cu bagajele unchiului meu.

— Dar geamantanul tău ?... mă întrebă el.

— E gata ! răspunsei eu, simțind că mă clatin.

— Atunci grăbește-te să-l duci jos, altfel din pricina ta o să pierdem trenul !

M-am lăsat în voia soartei, căci mi se părea c-ar fi zadarnic să mai lupt împotriva ei. Am urcat din nou în camera mea și, dînd drumul geamantanului să se rostogolească pe treptele scării, m-am luat și eu pe urma lui.

În clipa aceea, unchiul meu tocmai trecea în mîinile lui Graüben „frînele“ casei. Și o făcea cu toată solemnitatea ! Frumoasa mea virlandeză își păstra liniștea obișnuită. Își îmbrățișă tutorele, dar nu putu să-și rețină o lacrimă în clipa cînd îmi atinse obrazul cu buzele ei dulci.

— Graüben ! am exclamat eu, gîduit de emoție.

— Du-te, scumpul meu Axel, du-te, îmi spuse ea ; îți lași acasă logodnica, dar la înapoiere te va aștepta soția.

Am strîns-o în brațe și m-am urcat în trăsură. Martha și Graüben ne adresară un ultim adio din pragul ușii. Apoi, cei doi cai, stîrniți de chiotul vizitiului, porniră în galop pe șoseaua Altona.

Martha și Graüben ne adresară un ultim adio

8

Altona, o adevărată periferie a Hamburgului, e punctul terminus al liniei ferate care vine dinspre Kiel și care trebuie să ne ducă spre țărmurile Beltului. Nu trecuseră nici douăzeci de minute și am intrat în ținutul Holstein.

La ora șase și jumătate, trăsura se opri în fața gării ; numeroasele colete ale unchiului meu, toate acele voluminoase baloturi, fură de îndată descărcate, transportate, cântărite, etichetate și încărcate din nou în vagonul de bagaje, iar la ora șapte ședeam unul în fața altuia în același compartiment. Se auzi deodată șuieratul locomotivei și trenul se puse în mișcare.

Mă resemnasem oare ? Încă nu. Totuși, aerul proaspăt al dimineții și schimbarea continuă a peisajului, din pricina vitezei cu care mergea trenul, mă distrăgeau de la preocupările mele.

Cît despre gândurile profesorului, cu siguranță că o luau cu mult înaintea acestui tren, care mergea mult prea încet față de nerăbdarea lui.

Eram singuri în vagon, dar nu schimbam o vorbă. Din cînd în cînd, unchiul meu își cerceta buzunarele și geanta de voiaj cu o minuțioasă atenție. Am tras cu ochiul și mi-am dat seama că nu-i lipsea nici unul din lucrurile care-i erau necesare pentru a îndeplini ceea ce proiectase.

Printre altele, am zărit o foaie de hîrtie împăturită cu grijă, care purta antetul Legației daneze și avea semnătura domnului Christiensen, consul la Hamburg și bun prieten al unchiului meu. Ea trebuia să ne ajute la Copenhaga ca să putem obține mai ușor recomandările necesare către guvernatorul Islandei.

Am mai zărit de asemenea și faimosul document, ascuns ca un obiect de mare preț în cea mai secretă despărțitură a portofelului. L-am blestemat din toată ini-

ma, și am început din nou să privesc ținutul prin care treceam.

Era o nesfârșită înlanțuire de câmpii, fără cel mai mic farmec, monotone, pline de nămol, dar îndeajuns de fertile : un ținut foarte propice pentru așezarea unei rețele feroviare și adecuat liniilor drepte, atît de căutate de companiile de căi ferate.

Dar această monotonie n-a avut timp să mă obosească, fiindcă, după trei ore de la plecare, trenul se opri la Kiel, la doi pași de mare.

Cum bagajele noastre fuseseră înregistrate pentru Copenhaga, n-a trebuit să se ocupe nimeni de ele. Cu toate acestea, profesorul le urmări cu o privire îngrijorată în tot timpul cît dură transportul lor pe vapor. De pe punte dispărură repede în fundul calei.

De zorit ce fusese, unchiul meu calculase atît de bine orele de legătură dintre tren și vapor, încît ne mai rămase o zi întreagă pînă la plecare. Vaporul „Ellenora“ nu pornea la drum decît la miezul nopții. Această nefericită împrejurare declanșă nouă ore de înfrigurată neliniște, răstimp în care irascibilul călător trimise la toți dracii administrația vapoarelor și a căilor ferate și guvernele care tolerau asemenea abuzuri. Ba mai mult chiar, a trebuit să-i țin isonul cînd l-a luat la rost pe căpitanul vaporului „Ellenora“. Vroia, nici mai mult nici mai puțin, să-l silească pe căpitan să pună imediat sub presiune vaporul, fără a pierde nici o clipă. Dar căpitanul ridică din umeri și-l trimise la plimbare !

La Kiel, ca în orice altă parte a Pămîntului, trebuia să-ți petreci într-un fel ziua... Și ne-am irosit-o plimbîndu-ne pe malurile înverzite ale golfului, în fundul căruia se ridica orășelul, parcurgînd pădurile dese ce-i dădeau înfățișarea unui cuib pitulat într-un mănunchi de ramuri, și admirînd vilele care aveau fiecare micul lor bazin pentru băi reci. Și-n chipul acesta, alergînd și bombănind, am colindat Kielul pînă la ora zece seara.

Cînd ne-am urcat pe bord, ocupîndu-ne cele două paturi așezate unul deasupra celuilalt în singura cabină

existentă pe vas, rotocoalele de fum ale „Ellenorei“ se desfășurau spre cer, iar puntea se cutremura de duduitul înfundat al mașinilor.

La zece și un sfert, ancorele au fost ridicate și vaporul a început să alunece cu repeziciune pe apele întunecoase ale Marelui Belt.

Noaptea părea de pîclă și vîntul sufla cu tărie. Marea era agitată. Cîțva timp se mai zăriră în întuneric focurile de pe coastă, iar mai apoi, undeva, un far străluci deasupra valurilor. Doar atîta mi-a rămas în minte din această primă călătorie pe mare.

A doua zi, pe la ora șapte dimineața, am debarcat la Korsör, un orașel așezat pe coasta apuseană a ținutului Seeland. Și-n cea mai mare grabă ne-am suit într-un tren, care ne purtă printr-un ținut la fel de neted ca și cîmpiile Holsteinului.

Mai aveam trei ore de călătorie pînă să ajungem în capitala Danemarcei. Unchiul meu nu închisese ochii toată noaptea. În nerăbdarea sa, cred că ar fi fost în stare să împingă vaporul cu picioarele.

La un moment dat, el zări fîșia luminoasă a mării.
— Sundul ! strigă el.

La stînga noastră se înălța o clădire mare, care semăna cu un spital.

— E un ospiciu de nebuni, ne lămuri unul din tovarășii noștri de drum.

„Ei, mă gîndii eu, iată un loc unde ar trebui să ne sfîrșim zilele ! Oricît de mare e spitalul ăsta, îmi pare că-i prea mic pentru a cuprinde toată nebunia profesorului Lidenbrock !“ ...

În sfîrșit, la zece dimineața, am pus piciorul în Copenhaga. Am încărcat bagajele într-o trăsură și am tras la hotelul „Phoenix“, situat în cartierul Bred-Gale. Drumul pînă acolo a durat o jumătate de oră, căci gara e departe, afară din oraș. Unchiul meu n-avu răbdare să se dichisească și mă trase după el. Portarul hotelului vorbea germana și engleza, dar profesorul, ca un poliglot ce era, îl întrebă într-o daneză corectă, și tot în da-

neză îi răspunse și acest personaj, lămurindu-l unde se află Muzeul de Antichități al Nordului.

Directorul acestei ciudate instituții, unde se găsesc îngrămădite comori de artă nenumărate, după care s-ar fi putut reconstitui istoria Danemarcei, studiindu-se vechile sale arme de piatră, cupele și bijuteriile sale, era un savant. Domnul profesor Thomson — căci așa se numea — era prietenul consulului danez din Hamburg.

Unchiul meu avea pentru el o călduroasă scrisoare de recomandatie. Îndeobște se știe că un savant primește destul de rău pe un alt savant. Dar, de astă dată, lucrurile se întâmplară cu totul altfel. Domnul Thomson se arătă a fi un om foarte îndatoritor și făcu o primire cordială nu numai profesorului Lidenbrock, ci chiar și nepotului său. Nu e nevoie să mai spun că amîndoi am păstrat cel mai strict secret față de binevoitorul director al muzeului. Și l-am făcut să creadă că voiam pur și simplu să vizităm Islanda ca amatori dezinteresați.

Domnul Thomson s-a pus cu totul la dispoziția noastră, și-n cea mai mare grabă a mers chiar cu noi pe chei, pentru a găsi un vas gata de plecare.

În sinea mea speram că mijloacele de transport vor lipsi cu desăvîrșire, dar m-am înșelat. O mică goeletă daneză, „Valkyria“, trebuia să ridice pînzele la 2 iunie, pornind spre Reykjavik. Căpitanul, domnul Bjarne, se afla chiar pe bord. De bucurie, viitorul său pasager îi strînse cu atîta putere mîinile, că era gata să i le frîngă. Omul acesta cumsecade rămase cam mirat de un asemenea gest. La drept vorbind, găsea că-i un lucru foarte normal să meargă în Islanda, de vreme ce asta era meseria lui. Unchiul meu găsea însă că lucrul acesta-i sublim. Demnul căpitan profită de acest entuziasm, ca să ne ceară un preț dublu pentru călătorie. Dar noi nu ne-am uitat la asta.

— Marți, la șapte dimineața, să fiți pe bord, ne-a spus domnul Bjarne, după ce băgă în buzunar un teanc respectabil de dolari.

I-am mulțumit domnului Thomson pentru grija pe care o arătase față de noi și ne-am întors la hotelul „Phoenix“.

— Strașnic ! Totul merge strașnic de bine ! repeta unchiul meu. Mare noroc am avut c-am găsit gata de plecare corabia asta ! Acu' hai să mîncăm și apoi vom merge să vizităm orașul.

Ne-am dus la Kongens-Nye-Torw, o piață în formă neregulată, unde se află un post păzit de două tunuri în pozițe de tragere, dar care-s atît de vechi, că nu sperie pe nimeni. În apropiere, la nr. 5, era un restaurant francez, o ospătărie ținută de un bucătar pe nume Vincent ; am mîncat îndeajuns de bine pentru prețul modest de patru mărci de persoană.

Apoi am simțit o bucurie copilărească să colind orașul ; unchiul se lăsă în voia mea, urmîndu-mă la pas, dar, la drept vorbind, nu dădu atenție la nimic, nici palatului regal, care nu era cine știe ce, nici frumosului pod din secolul al șaptesprezecelea, care se arcuiește peste canal, chiar în fața muzeului, nici uriașului cenotaf¹ al lui Torwaldsen, împodobit cu îngrozitoare picturi murale și care cuprinde în interior operele acestui sculptor statuar, nici castelului Rosenborg, ca o cutie de bomboane, așezat într-un parc destul de drăguț, nici minunatei clădiri a Bursei, în stilul Renașterii, nici clopotniței formată din cozile înlănțuite a patru dragoni de bronz, și nici marilor mori de pe meterezuri, ale căror aripi uriașe se umflau ca pînzele unei corăbii în bătaia vîntului ce venea dinspre mare.

Ce încîntătoare plimbări aș fi făcut spre port, în tovărășia frumoasei mele virlandeze ! Nu ne-am mai fi săturat privind vasele cu două punți și fregatele care dormeau liniștite sub învelitoarele lor roșii, și am fi tot mers pe malurile înverzite ale strîmtorii, prin desișurile umbroase, în mijlocul cărora stă pitită citadela ale cărei tunuri își întind gîturile negre printre ramurile de soc și de sălcii !

¹ Monument ridicat în onoarea unei personalități decedate, pe un mormînt gol, fără a conține trupul celui mort.

Dar vai, biata mea Graüben era acum atît de departe ! Oare puteam spera s-o mai revăd vreodată ?

Unchiul meu, care nu dădea nici o atenție acestor priveliști încîntătoare, se opri deodată, atras peste măsură de o clopotniță care-și înălța silueta în insula Amak, cartierul sud-vestic al Copenhagăi.

Mi-a poruncit să-mi îndrept pașii în această direcție ; ne-am îmbarcat pe un vapoarăș cu aburi, care făcea cursele pe canale și, în cîteva minute, am acostat la cheiul Dock-Yard.

După ce am străbătut cîteva străzi înguste, unde ne-a fost dat să vedem niște ocnași îmbrăcați în pantaloni pe jumătate galbeni, pe jumătate cenușii, care munciau sub bîtele păzitorilor, am ajuns în fața bisericii „Vor-Frelers“. Această biserică n-avea nimic deosebit. Dar clopotnița ei destul de înaltă atrăsese atenția profesorului și iată din ce pricină : începînd de la platformă, o scară circulară exterioară îi înconjura săgeata, desfășurîndu-și spiralele către cer.

— Hai să urcăm ! mi-a spus unchiul.

— Dar dacă ne vine amețea ? am obiectat eu.

— Cu atît mai mult ; trebuie să ne obișnuim.

— Totuși...

— Hai, grăbește-te, că n-avem vreme de pierdut !

Trebuia să-l ascult. Un gardian, care locuia în partea cealaltă a străzii, ne dădu o cheie și urcușul începu.

Unchiul mi-a luat-o înainte, cu pasul sprinten. Îl urmam cu groază, căci mi se învîrtea capul, să-mi plîngi de milă, nu altceva. N-aveam nici îndrăzneala vulturilor, și nici nervii lor tari.

Cît timp am urcat în interiorul clopotniței, totul a mers cum a mers, dar după o sută cincizeci de trepte, cînd am ajuns la platformă și aerul m-a izbit drept în față, am înțeles că acum vine partea cea mai grea a urcușului. Și într-adevăr, de aci începea scara aeriană, sprijinită numai de o rampă șubredă, și ale cărei trepte, din ce în ce mai înguste, păreau că urcă spre infinit.

— N-o să pot urca niciodată ! am exclamat eu.

— Nu cumva ești fricos ? Urcă ! Urcă odată, mă îndemna, necruțător, profesorul.

A trebuit să-l urmez, agățându-mă de ce întâlneam în cale, ca să nu cad. Aerul mă amețea ; simțeam cum oscilează clopotnița în bătaia vântului. De teamă, mi se muiaseră picioarele și începusem să urc în genunchi, apoi pe burtă. La un moment dat am închis ochii, căci simțeam cum mă cuprinde amețeala din pricina înălțimii.

În cele din urmă însă, mai mult tîrît de unchiul meu, am ajuns lîngă sfera de metal din vîrfurile clopotniței.

— Privește, mi-a spus el, privește cu atenție, trebuie să te deprinzi cu prăpăstiile, trebuie să iei lecții de înălțime.

Am făcut ochii mari. Jos, casele se zăreau mici de tot și turtite, de parcă s-ar fi zdrobit în cădere, pierzîndu-se într-o ceață fumurie. Pe deasupra capului meu treceau nori despletii și, printr-un curios fenomen optic, mi se părea că aceștia stau pe loc, în timp ce clopotnița, sfera de metal și cu mine ne roteam în spațiu cu o viteză fantastică. În zare, de-o parte se întindea cîmpia înverzită, iar de alta, marea, care strălucea viu în bătaia razelor de soare.

Strîmtoarea Sundului se întindea pînă la promontoriul înalt al Elsenorului, desfășurîndu-și cîteva pînze albe, adevărate aripi de goeland¹, iar în ceață dinspre răsărit se ondulau coastele abia estompate ale Suediei. Toată această imensitate mi se învîrtea în fața ochilor și mă amețea.

Totuși a trebuit să mă ridic, să stau drept și să privesc. Prima mea lecție împotriva amețelii a durat nu mai puțin de o oră. Cînd în cele din urmă îmi fu îngăduit să cobor și să ating cu piciorul pavajul solid al străzilor, mă cocîrjasem de tot.

— Mîine urcăm din nou, îmi spuse profesorul.

Și într-adevăr, cinci zile în șir am repetat acest exercițiu împotriva amețelii și, vrînd, nevrînd, mărturisesc că am făcut progrese simțitoare în arta „de a contempla priveliștile de la înălțime“.

¹ Specie de pescăruși.

9

Sosi și ziua plecării. Încă din ajun, binevoitorul domn Thomson ne adusese stăruitoare scrisori de recomandare pentru Caronul Trampe, guvernatorul Islandei, pentru domnul Pictursson, ajutorul episcopului, și pentru domnul Finsen, primarul orașului Reykjavik. La rîndu-i, unchiul meu îi mulțumi cu cele mai călduroase strîngerii de mîină.

În ziua de două, la ora șase dimineața, prețioasele noastre bagaje fură urcate pe bordul „Valkyriei“. Căpitanul ne conduse la niște cabine destul de strîmte și așezate sub un fel de streășină.

— Avem vînt favorabil ? întrebă unchiul meu.

— Excelent, răspuse căpitanul Bjarne ; un vînt dinspre sud-est. Ieșim din Sund în larg cu toate pînzele sus.

Cîteva minute mai tîrziu, goeleta se pregăti să-și înalțe mizena, brigantina, cabasul catargului și papagalul și ieși din strîmtoare cu pînzele umflate în vînt. După o oră capitala Danemarcei părea că se scufundă în valurile îndepărtate, iar „Valkyria“ aluneca pe lîngă coasta Elsenorului.

În starea de nervozitate în care mă aflam, așteptam să zăresc dintr-o clipă într-alta umbra lui Hamlet rătăcind pe terasa legendară.

„Sublim nebun, mi-am spus, fără-ndoială că tu ne-ai aproba ! Ba poate că ai merge chiar cu noi, pînă în centrul Pămîntului, ca să găsești o soluție veșniciei tale îndoieli !“

Dar pe străvechile ziduri nu apăru nimic. De altfel, castelul este mult mai tînăr decît eroicul prinț al Danemarcei. El servește astăzi drept locuință, ce-i drept somptuoasă, omului care stă de pază la această Strîmtoare a Sundului, prin care trec în fiecare an 15 000 de vase aparținînd tuturor națiunilor.

În curînd, castelul din Krongborg se pierdu în ceață, și după puțin dispăru și turnul Helsinborg, care se

înălța pe țărmlul suedez. De astă dată, goeleta se aplecă ușor spre briza care bătea dinspre Strîmtoarea Cattegat.

„Valkyria“ era o foarte bună corabie cu pînze, dar de la un asemenea vas nu știi niciodată la ce să te aștepti. Ea transporta la Reykjavik cărbuni, articole de menaj, vase, îmbrăcăminte de lînă și o încărcătură de grîu. Echipajul se compunea din cinci danezi, care erau de ajuns ca s-o manevreze.

— Cît o să dureze călătoria ? îl întrebă unchiul meu pe căpitan.

— Vreo zece zile, dacă nu ne întîmpină vînturile dinspre sud-vest în Strîmtorile Feroë.

— Dar în sfîrșit, cum să vă spun, s-ar putea întîmpla să se producă și întîrzieri foarte mari ?

— Nu, domnule Lidenbrock ; fiți liniștit, vom ajunge la timp.

Spre seară, goeleta ocoli Capul Skagen pe la capătul nordic al Danemarcei, traversă în timpul nopții și Strîmtoarea Skager-Rak, atinse extremitatea Norvegiei pe la Capul Lindness și intră în Marea Nordului.

După două zile am putut vedea coastele Scoției aproape de înălțimile de la Peterheade, și de aci, „Valkyria“ se îndreptă spre Feroë, trecînd printre Insulele Orcade și Seethland.

În curînd, goeleta noastră fu încolțită de valurile puternice ale Atlanticului ; ea trebui să navigheze în zig-zag, pentru a ocoli vîntul care bătea dinspre nord și, cu mare greutate, atinse Insulele Feroë.

În ziua de 8, căpitanul recunoscu insula Myganness, situată la extremitatea cea mai de răsărit a acestor insule, și chiar din acel moment îndreptă goeleta spre Capul Portland, situat pe coasta meridională a Islandei.

Trecerea oceanului s-a făcut fără vreun accident mai însemnat. Eu am suportat destul de bine toate toanele și încercările mării ; în schimb, unchiul meu, spre marea lui deznădejde și spre și mai marea lui rușine, a fost mereu bolnav.

Din această cauză n-a putut să-l descoase pe căpitanul Bjarne asupra muntelui Sneffels, asupra mijloacelor de

comunicație, sau a posibilităților de transport, ci a trebuit să amîne aceste explicații pînă în momentul sosirii, petrecîndu-și tot timpul în cabina ale cărei încheieturi trosneau din pricina tangajului puternic al vasului. Și se cuvine să mărturisesc că-și merita oarecum soarta.

În ziua de 11 am ajuns în dreptul Capului Portland. Timpul senin ne îngăduia să zărim Myrdals Yokul, vulcan care domina tot peisajul. Capul era alcătuit dintr-o stîncă tristă și singuratică, cu povîrnișuri repezi, înfiptă de-a dreptul într-un țarm nisipos.

„Valkyria“ se ținea departe de coastă și luneca spre vest, urmărită de numeroase cîrduri de balene și rechini. În curînd apăru o stîncă imensă, străpunsă dintr-o parte în alta, și de care valurile spumoase ale mării se loveau cu furie. Erau Insulele Westman care păreau că ieșiseră din ocean, ca o semănătură de stînci pe o cîmpie lichidă. Din această clipă, goeleta își luă viteză, pentru a ocoli, la distanța convenită, Capul Reykjaness, care formează vîrfurile occidentale al Islandei.

Cum marea era foarte agitată, unchiul meu n-a putut să se urce pe punte, pentru a admira în voie aceste coaste zdrențuite, bătute de vînturile dinspre sud-vest.

După patruzeci și opt de ore, goeleta reuși să se smulgă din mijlocul unei furtuni care o silise să gonească cu pînzele strînse și cîrmaciul reperă spre răsărit baliza care marca vîrfurile Capului Skagen, ale cărui stînci periculoase se prelungesc trecînd pe lîngă insule pe o mare distanță. Pe bord veni un pilot islandez și, după trei ore, „Valkyria“ ancora în apele Golfului Faxe, în dreptul orașului Reykjavik.

Profesorul putu, în sfîrșit, să iasă din cabina sa, puțin palid, puțin slăbit, dar plin de entuziasm și cu o privire în care se putea citi satisfacția.

Toată populația orașului se strînsese pe chei, deoarece era foarte interesată să asiste la sosirea unui vas care aducea mărfuri pentru fiecare.

Unchiul meu se grăbea să părăsească închisoarea sa plutitoare, ca să nu spunem spitalul său. Dar mai înainte de-a părăsi puntea goeletei, el mă trase spre proră

și întinzînd degetul înspre partea nordică a golfului, îmi arătă un munte înalt, cu două vîrfuri, un con dublu, acoperit de zăpezi eterne.

— Iată Sneffelsul ! strigă el. Sneffelsul !

Apoi îmi recomandă, cu un gest, să păstrez cu sfințenie secretul și coborî în barca care-l aștepta. L-am urmat și în curînd am pus piciorul pe pămîntul Islandei.

Mai întîi ne-a întîmpinat un om foarte arătos și îmbrăcat într-o uniformă de general. De fapt, nu era decît un simplu magistrat, guvernatorul insulei, domnul baron Trampe în persoană. Profesorul îl recunoscuse dintr-o ochire. Îi dădu scrisorile din Copenhaga și imediat se încinse între ei o scurtă discuție în limba daneză, la care eu — e lesne de înțeles — rămăsei absolut străin. După această primă întrevedere, baronul Trampe se puse în întregime la dispoziția profesorului Lidenbrock.

Unchiul meu fu de asemenea primit cu multă amabilitate și de primar, domnul Finsen, care arăta la fel de milităros ca și guvernatorul, datorită uniformei, dar care era la fel de pașnic, atît prin temperamentul cît și prin felul său de comportare...

Pe ajutorul episcopului, domnul Pictursson, nu l-am găsit acasă ; era plecat într-o inspecție episcopală în nordul ținutului, așa că a trebuit să renunțăm deocamdată de a-i fi prezentați. În schimb, am făcut cunoștință cu domnul Fridriksson, profesor de științe naturale la școala din Reykjavik, un om fermecător și al cărui concurs ne-a fost foarte prețios. Acest modest savant, care nu vorbea decît islandeza și latina, veni să-și ofere serviciile în limba lui Horațiu și dintru început am simțit că eram făcuți pentru a ne înțelege. De altfel, a fost singura persoană cu care am putut discuta pe îndelete în timpul șederii mele în Islanda.

Din cele trei încăperi care alcătuiau locuința sa, acest om minunat ne puse la dispoziție două camere și în curînd ne-am văzut instalați cu toată sumedenia de bagaje, care au cam uimit pe locuitorii orașului Reykjavik.

— Ei, Axel, începu unchiul meu, ce-a fost mai greu a trecut !

— Cum ce a fost mai greu ?! strigai eu.

— Desigur, căci acum nu ne mai rămîne decît să coborîm.

— Dacă o iei așa, ai dreptate ; dar, în sfîrșit, după ce vom fi coborît, îmi închipui că va trebui să urcăm iarăși...

— Oh ! de asta n-am grijă. Haide, căci n-avem timp de pierdut. Eu mă duc la bibliotecă. Poate mai găsesc ceva manuscrise de ale lui Saknussemm, pe care m-aș bucura să le consult.

— Atunci, eu mă duc să vizitez orașul. Nu vii și dumneata ?

— O, asta mă interesează mai puțin ! Ceea ce mă atrage în Islanda nu se află deasupra pămîntului, ci dedesubt...

Am ieșit, hoinărind la voia întîmplării.

Dar ca să te rătăcești pe cele două străzi ale Reykjavikului era un lucru destul de greu, așa că n-am mai fost silit să întreb pe unde e drumul folosind limbajul gesturilor, care te expune la destule neplăceri.

Orașul se înșira de-a lungul coastei, între două coline, pe un teren îndeajuns de jos și plin de mlaștini. O imensă masă de lavă topită îl acoperă dintr-o parte și coboară spre mare, în terase destul de dulci. În celălalt capăt se întinde vastul Golf Faxe, mărginit la miazănoapte de uriașul ghețar Sneffels.

În port nu era ancorată decît „Valkyria“. De obicei, vasele de pescuit engleze și franceze poposesc în larg ; dar acum se aflau pe coastele răsăritene ale insulei, căci era tocmai vremea pescuitului.

Cea mai lungă dintre cele două străzi ale Reykjavikului e paralelă cu țărmul și aci locuiesc negustorii și precupeții, în niște cabane de lemn, construite din bîrne roșii, așezate orizontal. Cealaltă stradă, situată mai spre vest, se îndreaptă spre un mic lac aflat între casele epis-

copului și ale altor persoane de seamă care n-au nimic de-a face cu negoțul.

Colindînd aceste locuri posomorîte și triste am zărit pe ici, pe colo cîte un petic de iarbă decolorată, de parcă ar fi fost un covor vechi de lînă, uzat de atîta întrebuițare. Ba am dat și peste un soi de livadă cu zarzavaturi. Cartofii, varza sau salata ar fi putut să încapă foarte bine pe o masă de pitici. Cîteva micșunele palide încercau de asemenea să soarbă, avide, puțin soare.

Către mijlocul străzii, am dat de un cimitir înconjurat de un zid de pămînt și în care era loc berechet. Apoi am mai făcut cîteva pași și am ajuns la casa guvernatorului, o cocioabă în comparație cu primăria din Hamburg, dar un adevărat palat față de colibebele populației islandeze.

Între micul lac și oraș se înălța biserica, clădită în stil protestant și construită din pietre calcinate, care se extrag chiar din adîncul vulcanilor. Clădirea avea acoperișul de țigle roșii și cînd sufla vîntul puternic dinspre apus, nu mai încape îndoială că țiglele se împrăștiau în toate direcțiile, spre marele regret al credincioșilor.

Ceva mai departe, pe un mic deal, am zărit școala comunală ; de la gazda noastră am aflat mai tîrziu că acolo se învață ebraica, engleza, franceza și daneza, patru limbi din care, spre rușinea mea, nu cunoșteam nici o iotă. Dintre cei patruzeci de elevi, pe care-i numărămăra acest mic colegiu, cu siguranță că aș fi fost coada cozii și nu s-ar fi găsit nimeni să mă socotească demn de a dormi cu ei în acel soi de dulapuri cu două despărțituri, unde o ființă plăpîndă s-ar sufoca chiar din prima noapte.

În trei ore am vizitat nu numai orașul, ci și împrejurimile. Aspectul general era ciudat de trist : oriunde-ți aruncai ochii, nu vedeai nici un arbore, nici o vegetație. Pretutindeni întîlneai numai colții ascuțiți ai

rocilor vulcanice. Colibeze islandeze sînt făcute din pămînt și turbă și au pereții înclinați spre interior. Parcă ar fi niște acoperișuri așezate de-a dreptul pe pămînt. Numai că aceste acoperișuri sînt niște livezi destul de rodnice... Datorită căldurii din locuințe, iarba crește aici destul de bine, iar cînd vine vremea, e cosită cu multă grijă. De nu s-ar proceda așa, animalele domestice ar paște chiar pe aceste locuințe înverzite !...

În timpul plimbării mele, am întîlnit puțini localnici. La întoarcere, am luat-o pe strada comercială ; aci am văzut că cea mai mare parte a populației era ocupată cu uscarea, sărarea și încărcatul morunilor, cel mai însemnat articol de export. Bărbații păreau zdraveni, dar greoi, blonzi, aducînd cu nemții, cu privirea visătoare, simțindu-se oarecum în afara omenirii, bieți exilați, izgoniți pe acest pămînt înghețat, pe care s-ar fi convenit ca natura să-i înzestreze cu însușirile eschimoșilor de vreme ce îi osîndea să trăiască la hotarul cercului polar ! Am așteptat, în zadar, să surprind un zîmbet pe fața lor : cînd se întîmpla cîteodată să rîdă, rîdeau printr-un soi de contractare involuntară a mușchilor feței, dar de zîmbit nu zîmbeau niciodată.

Purtau o bluză dintr-o țesătură groasă de lînă neagră, cunoscută în țările scandinave sub numele de „vadmelmel“, o pălărie cu boruri mari, niște pantaloni cu vipușcă roșie și-o bucată de piele îndoită în chip de încălțăminte.

Femeile, cu înfățișare tristă și resemnată, aveau trăsături îndeajuns de plăcute, dar fără nici o expresie ; erau îmbrăcate cu o bluză și o fustă de „vadmelmel“ de culoare închisă ; fetele purtau cozile împletite pe cap și deasupra acestei pieptănături se afla o mică bonetă de tricou cafenie, iar nevestele erau îmbrobodite cu o basma colorată, peste care se înălța o coafă de pînză albă.

După o plimbare plăcută, m-am întors la locuința domnului Fridriksson, unde l-am găsit pe unchiul meu stînd de vorbă cu gazda.

10

Masa era gata. Profesorul Lidenbrock înghiți cu lăcomie toată mîncarea, căci dieta la care fusese supus fără voie pe vapor îi transformase stomacul într-o prăpastie fără fund. Bucatele acestea, pregătite mai mult după bucătăria daneză decît după cea islandeză, n-aveau nimic deosebit, dar gazda noastră, mai curînd islandeză decît daneză, îmi reaminti de eroii ospitalității antice. Și ne simțeam acasă la el mai bine chiar decît el însuși.

Conversația a decurs în limba islandeză, pe care unchiul meu o amesteca cu germana, iar domnul Fridriksson cu latina, pentru ca să pot înțelege și eu despre ce-i vorba, și se învîrtea în jurul unor chestiuni științifice, cum șade bine unor savanți. Dar profesorul Lidenbrock păstra o rezervă exagerată și, la fiecare cuvînt, citeam în ochii săi recomandarea ce mi-o făcea ca nu cumva să divulg secretul proiectelor noastre.

La început, domnul Fridriksson aduse vorba despre cercetările unchiului meu la biblioteca orașului.

— Ei, biblioteca dumneavoastră ! exclamă profesorul. N-are decît cărți desperecheate, pe niște rafturi aproape goale !...

— Cum ? îi răspunse domnul Fridriksson, dar noi avem peste 8 000 de volume și o mare parte din ele sînt cărți prețioase și rare ; ba unele lucrări sînt scrise în vechea limbă scandinavă. Și nu ne lipsesc nici noutățile, căci Copenhaga ne aprovizionează în fiecare an.

— Și unde sînt aceste 8 000 de volume ? Că eu nu le-am prea văzut !...

— O, domnule Lidenbrock, sînt răspîndite în toată țara ! În bătrîna noastră insulă de gheață, oamenii au gustul studiului ! Nu există un fermier sau un pescar să nu știe carte și să nu citească. Nu-i oare mai bine ca toate cărțile astea, în loc să mucegăiască îndărătul unui grilaj de fier, departe de privirile curioase ale

cititorilor, să se uzeze de prea mult citit? Ele trec din mână în mână, sînt răsfoite, citite și recitite și adeseori nu se întorc în rafturile lor decît după vreun an sau doi.

— Bine, bine, da' pînă atunci ce fac străinii? !... întrebă unchiul meu cu oarecare supărare.

— Ce să facă? Străinii nu-și au la ei acasă bibliotecile lor? Și-apoi, principalul lucru e să dăm țăranilor noștri posibilitatea de a se instrui. Cum v-am mai spus, islandezii au în sînge setea de învățătură. De altfel, în 1816, noi am fondat o societate literară care merge bine și azi. Și nu puțini sînt savanții străini care socotesc că-i o cinste să facă parte din ea. Această societate publică nenumărate cărți destinate educației compatrioților noștri și aduce țării reale servicii. Dacă ați accepta să vă numărați printre membrii corespondenți ai societății noastre, să știți, domnule Lidenbrock, că ne-ați face o deosebită plăcere.

Deși făcea parte din vreo sută de societăți științifice, unchiul meu primi invitația cu o amabilitate de care domnul Fridriksson fu de-a dreptul mișcat.

— Acum, reluă el, vă rog să-mi spuneți ce cărți sperați să găsiți în biblioteca noastră, căci s-ar putea să vă dau chiar eu unele lămuriri.

Îl priveam pe unchiul meu cu coada ochiului. Șovăia să răspundă. Întrebarea islandezului era în strînsă legătură cu proiectele sale. Totuși, după cîteva momente de gîndire, se hotărî să vorbească :

— Domnule Fridriksson, spuse el, aș vrea să știu dacă printre lucrările vechi nu aveți vreuna scrisă de Arne Saknussem.

— Arne Saknussem? răspunse profesorul din Reykjavik. Vă referiți la acel savant din secolul al XVI-lea, care a fost un mare naturalist, un mare alchimist și un tot atît de ilustru călător?

— Întocmai.

— Una din gloriile literaturii și științei islandeze?

— Precum spuneți.

— Cel mai de seamă om dintre toți ?

— Sînt de acord.

— Și a cărui îndrăzneală era la înălțimea geniului său ?

— Văd că-l cunoașteți foarte bine.

Unchiul meu nu-și mai încăpea în piele de bucurie auzind că i se vorbește astfel despre eroul său. Îl mîncă din ochi pe domnul Fridriksson.

— Dar lucrările sale ? întrebă el.

— Ah ! lucrările sale ! Din păcate nu le avem.

— Cum, tocmai în Islanda ?

— Nu-s nici în Islanda și nici în altă parte.

— Și din ce pricină ?

— Pentru că Arne Saknussemm a fost persecutat ca eretic, și, în 1573, lucrările sale au fost arse la Copenhaga de mîna călăului.

— Foarte bine ! Strașnic ! strigă unchiul meu, spre marea indignare a profesorului islandez.

— Cum ? ! făcu acesta.

— Ei da ! Acu' totul se explică, totul se înlănțuiește, totul e limpede, și înțeleg de ce Saknussemm, pus la index și silit să-și ascundă tot mereu descoperirile sale geniale, a trebuit să-și camufleze într-o criptogramă complicată secretul...

— Despre ce secret vorbiți ? întrebă repede domnul Fridriksson.

— Un secret care... despre care... se bâlbîi unchiul meu.

— Aveți cumva vreun document de-al lui ? reluă gazda noastră.

— Nu... Făceam numai o presupunere.

— Aha, înțeleg !... răspunse domnul Fridriksson care, văzînd tulburarea unchiului meu, avu bunul simț de a nu mai insista. Sper, adăugă el, că nu veți părăsi insula noastră fără a-i cerceta bogățiile mineralogice ?

— Desigur, se grăbi unchiul meu să-i răspundă, dar eu vin cam tîrziu ; probabil că mulți alți savanți au trecut înaintea mea pe aici...

— Da, domnule Lidenbrock ; lucrările domnilor Olafsen și Povelsen, executate din ordinul regelui, studiile lui Troil, misiunea științifică a domnilor Gaimard și Robert pe bordul vasului francez „La Recherche“¹ și, acum în urmă, observațiunile unor savanți îmbarcați pe fregata „La Reine-Hortense“ au contribuit foarte mult la cunoașterea Islandei. Dar, vă rog să mă credeți, mai sînt încă multe de făcut.

— Sînteți sigur ? întrebă unchiul meu cu un aer nevinovat, străduindu-se să-și potolească strălucirea ochilor.

— Absolut sigur ! Cîți munți, cîți ghetari, cîți vulcani puțin cunoscuți nu-și așteaptă cercetătorii !... Nu mai departe decît acest munte care se înalță la orizont. Priviți-l ! E Sneffelsul.

— Ah ! făcu unchiul meu, Sneffelsul ?

— Da, unul din vulcanii cei mai curioși și al cărui crater este foarte rar vizitat.

— E stins ?

— Da, e stins de mai bine de 500 de ani.

— Ei bine, răspuse unchiul meu, abia stăpînindu-se să nu sară în sus de bucurie, vreau să-mi încep studiile geologice cu acest Seffel... Fessel... cum spuneți că se numește ?

— Sneffels, îl corectă minunatul domn Fridriksson.

Acest crîmpei de conversație, susținut în latinește, l-am înțeles în întregime, și abia puteam să-mi țin rîsul, văzîndu-l pe unchiul meu, care nu-și mai încăpea în piele de satisfacție, cum încerca să ia o mutră nevinovată, ce numai bine semăna cu rînjetul unui diavol bătrîn.

— Da, da ! Cuvintele dumneavoastră m-au convins ! reluă el. Vom încerca să ne urcăm pe acest Sneffels, și poate chiar să-i studiem craterul !

¹ „La Recherche“ a fost trimis în 1825 de amiralul Duperré pentru a da de urmele unei expediții pierdute a lui Blosseville și a vasului „Lilloise“, de la care nu s-au primit vești. (n.a.)

— Îmi pare foarte rău, răspunse domnul Fridriksson, că ocupațiile mele nu-mi permit să lipsesc nici o clipă, căci altfel v-aș fi însoțit cu plăcere spre propriul meu folos.

— Oh, nu, nu ! răspunse repede unchiul meu ; nu vrem să stingherim pe nimeni, domnule Fridriksson ; vă mulțumim din toată inima. Prezența unui om de știință ca dumneavoastră ne-ar fi fost foarte utilă, dar dacă nu vă îngăduie îndatoririle profesionale...

Îmi place să cred că-n nevinovăția sufletului său islandez, gazda noastră n-a înțeles cîtuși de puțin ironiile răutăcioase ale unchiului meu.

— Sînt cu totul de părerea dumneavoastră, domnule Lidenbrock, a zis el, să începeți cu acest vulcan. O să culegeți aici o bogată recoltă de observații curioase. Dar, spuneți-mi, vă rog, pe unde vă gîndiți să ajungeți la Peninsula Sneffels ?

— Pe mare, traversînd golful. E calea cea mai scurtă.

— Fără îndoială, dar o să vă fie cu neputință.

— De ce ?

— Fiindcă n-avem nici măcar o singură barcă la Reykjavik.

— Ei, drăcie !

— Nu vă rămîne decît s-o luați de-a lungul coastei. Drumul e mai lung și va dura mai mult, dar e mai interesant.

— Bine. Însă ne trebuie o călăuză.

— Tocmai am una pe care pot să v-o recomand.

— E un om de nădejde, isteț ?

— Da, e un locuitor chiar din peninsulă. E un vîntor foarte îndemînatic și de care cred că veți rămîne mulțumit. De altfel vorbește perfect limba daneză.

— Și cînd aș putea să-l văd ?

— Dacă vreți, chiar mîine.

— De ce nu astăzi ?

— Fiindcă abia mîine sosește în oraș.

— Pe mîine deci, răspunse unchiul meu, suspinînd.

Această importantă discuție se încheie după câteva clipe și profesorul german mulțumi călduros profesorului islandez.

În timpul cinei, unchiul aflase o seamă de lucruri însemnate, și printre altele, povestea lui Saknussemm, pricina pentru care scrisese documentul misterios, faptul că gazda nu-l va însoți în expediția sa, și că, începând de a doua zi, o călăuză pricepută va fi oricând gata la ordinele sale.

11

Seara făcui o scurtă plimbare pe coastele Reykjavikului și mă întorsei acasă devreme, pentru a mă culca în patul meu din scînduri butucănoase, unde adormii adînc.

Cînd m-am trezit, l-am auzit pe unchiul meu perorînd în camera alăturată. M-am sculat și am trecut repede dincolo.

Vorbea în limba daneză cu un om înalt, vînjos și bine legat. Flăcăul acesta părea să aibă o putere neobișnuită. Ochii săi adînciți în fundul capului, care era destul de mare și naiv, mi-au părut inteligenți. Erau albaștri, mari, visători. Pe umerii de atlet îi cădeau niște plete lungi, care ar fi părut roșcate chiar și în Anglia. Băștinașul acesta avea mișcări mlădioase, dar își vîntura foarte puțin brațele, ca un om care nu cunoștea sau disprețuia limbajul gesturilor. Toată făptura lui dezvăluia un temperament de un calm desăvîrșit, care nu putea fi luat drept nepăsare, ci ca o dovadă a liniștii ce-l stăpînea. Simțeau că nu cerea nimic nimănui, că muncea după bunul său plac, și că, în lumea aceasta, filozofia sa nu putea fi clintită de ceva și nici tulburată.

Am ghicit nuanțele acestui caracter, după felul cum islandezul asculta vorbăria înflăcărată a interlocuto-

rului său. Stătea cu brațele încrucișate, nemișcat în fața nenumăratelor gesturi ale unchiului meu și când voia să nege un lucru, își întorcea capul de la stînga la dreapta, iar când încuviința ceva, își înclina capul, dar atît de puțin, încît pletele abia i se mișcau. Acest om mi se părea că întrupează economia mișcărilor împinsă pînă la zgîrcenie. Văzîndu-l, cu siguranță că nu i-ai fi ghicit niciodată meseria ; era neîndoios că acesta nu-și putea speria vînatul, dar mă întreb cum îl nimerea oare ?

M-am lămurit însă pe deplin cînd domnul Fridriksson îmi spuse că acest om liniștit nu era decît un vînat de eideri, păsări al căror puf constituie cea mai mare bogăție a insulei.

În adevăr, nu e nevoie să faci o risipă prea mare de mișcări pentru a culege puful de rață.

În primele zile ale verii, femela eiderului — o varietate frumoasă de rață — își durează cuibul printre stîncile fiordurilor, care dantelează coasta. După ce-l meșterește, ea îl tapisează cu pene fine, pe care și le smulge de pe burtă. Vînatul, sau mai bine zis negustorul, așteaptă pînă ce cuibul e gata și apoi vine și-l ia. Iar femela e nevoită să-și reînceapă lucrul.

Ea căpтуșește de atîtea ori cuibul, pînă ce nu-i mai rămîne pe piept nici o urmă de puf. După aceea vine rîndul masculului să-și smulgă puful. Dar cum puful gros și țeapăn al acestuia n-are nici o valoare comercială, vînatul nu se mai ostenește să-i fure așternutul, ci-l lasă să termine cuibul. Femela își depune ouăle, le clocește și ies puii. În anul următor, operația de recoltare a pufului urmează aceeași cale...

Și cum eiderul nu-și alege stîncile abrupte pentru a-și dura cuibul, ci mai curînd cele orizontale și ușor accesibile, care se pierd în mare, vînatul nostru își putea exercita meseria fără prea mare osteneală. Era, cum s-ar zice, un fermier care nu trebuie nici să semene, nici să secere recolta, ci numai s-o culeagă !...

Acest om serios, flegmatic și liniștit se numea Hans Bjeeke și fusese recomandat, după cum se știe, de dom-

nul Fridriksson. El avea să fie călăuza noastră. Cît de mult contrasta felul său de a fi cu acela al unchiului meu !

Totuși s-au înțeles de minune. Nici unul din ei n-a stat la tocmeală ; unul era gata să accepte ceea ce i se oferea, iar celălalt era gata să dea tot ce i se cerea. Niciînd o învoială nu s-a încheiat cu atîta ușurință.

Potrivit înțelegerii, Hans își lua obligația să ne conducă la satul Stapi, așezat pe coasta de miazăzi a Peninsulei Sneffels, chiar la poalele vulcanului. Pînă acolo erau cam 22 de mile, pe care unchiul meu socotea că le facem în două zile.

Dar cînd află că era vorba de mile daneze, adică de 24 000 picioare, fu silit să refacă toate calculele și, ținînd seama că drumurile erau puține și grele, prelungi termenul la șapte-opt zile de mers.

Ni s-au pus la dispoziție patru cai : doi pentru noi, iar alți doi pentru bagaje. Hans, conform obiceiului, urma să meargă pe jos. Cunoștea această parte a coastei ca pe propriul său buzunar și făgădui că ne va duce pe drumul cel mai scurt.

Învoiala pe care o făcuse cu unchiul meu prevedea că îndatoririle lui nu luau sfîrșit în momentul cînd soseam la Stapi. Hans urma să rămîna mai departe în serviciul nostru, atîta timp cît vor cere lucrările științifice, plătindu-i-se în schimb suma de trei rixdali¹ pe săptămîna. Dar în angajament era prevăzut în mod expres, ca o condiție *sine qua non*, că această sumă îi va fi numărată în fiecare sîmbătă seara.

Plecarea fu fixată la 16 iunie. Unchiul meu vru să-i dea vîntătorului o arvună, dar acesta refuză categoric.

— Efter, spuse el.

— După aceea, mă lămuri profesorul.

Îndată ce se încheie tîrgul, Hans se retrase.

— Ce om extraordinar ! strigă unchiul meu. Și nici măcar nu bănuiește ce-i rezervă viitorul, ce glorie îl așteaptă !

¹ Rixdal — pe vremea aceea, 16 franci francezi și 98 centime. (n.a.)

— Așadar, o să mergă cu noi pînă în...

— Da, Axel, pînă în centrul Pămîntului.

Pînă la plecare mai aveam 48 de ore. Spre marea mea părere de rău acest scurt răgaz l-am folosit pentru ultimele preparative ; atît eu cît și unchiul ne-am pus mintea la contribuție, pentru a rîndui obiect cu obiect, în modul cel mai bun cu putință, aparatele de o parte, iar uneltele și alimentele, fiecare în cîte un colet separat. În total aveam patru grupe de lucruri.

Instrumentele pe care le-am luat cu noi erau :

1. Un termometru centigrad, gradat pînă la 150 grade, ceea ce mi se părea prea mult sau insuficient. Era prea mult în cazul cînd căldura ambientă trebuia să se urce pînă acolo, în care caz ne-am fi copt. Și era insuficient, dacă ar fi fost vorba să măsurăm temperatura izvoarelor sau a altor materii topite.

2. Un manometru cu aer comprimat, care putea să ne indice presiunile mai mari decît ale atmosferei de la nivelul oceanului. În adevăr, barometrul obișnuit n-ar fi fost suficient, căci presiunea atmosferică urma să crească proporțional cu coborîrea noastră în adîncul Pămîntului.

3. Un cronometru construit de firma Boissonnas-fiul din Geneva, pus perfect la punct după meridianul din Hamburg.

4. Două busole de înclinație și declinație magnetică.

5. O lunetă pentru diferite observații în timpul nopții.

6. Două aparate Ruhmkorff¹ care, cu ajutorul unui curent electric, dădeau o lumină foarte bună, sigură, și care nu te stingherea.

¹ Aparatul Ruhmkorff constă dintr-o pilă Bunzen pusă în acțiune cu ajutorul bicromatului de potasiu, care n-are nici un miros ; o bobină de inducție pune electricitatea produsă de pilă în contact cu o lanternă de o formă cu totul specială ; în această lanternă se găsește o serpentină de sticlă unde s-a făcut vid și în care rămîne numai un reziduu de gaz carbonic sau de azot. Cînd aparatul funcționează, acest gaz devine luminos, produ-

În afară de acestea aveam două carabine Purdley More et Co. și două revolvere Colt. Pentru ce luasem și arme cu noi? Bănuiesc că nu exista vreun temei să ne temem nici de sălbatici și nici de animale sălbatice. Dar unchiul meu părea că ține la arsenalul lui la fel de mult ca și la instrumentele sale, mai ales la o cantitate serioasă de fulmicoton inalterabil la umezeală, și a cărui putere de explozie e cu mult superioară celei a prafului de pușcă obișnuit.

Ultimele constau din două târnăcoape, două cazmale, o scară de mătase, trei bastoane cu vîrf de fier, o seacă, un ciocan, o duzină de piroane și cîrlige de fier, și frînghii lungi, cu noduri. Din păcate, nu încăpeau într-un colet, căci scara avea singură o lungime de 300 picioare.

În sfîrșit erau și proviziile; coletul nu era mare, dar îndeajuns de serios, căci conținea carne conservată și pesmeți pentru cel puțin șase luni. Singurul lichid pe care-l aveam era rachiul de ienupăr; apă nu luasem de fel, în schimb nu ne lipseau bidoanele, căci unchiul meu pune mare nădejde pe izvoarele subterane. Și cu toate obiecțiile pe care i le adusesem cu privire la calitățile și temperatura unei astfel de ape, de care nici măcar nu eram siguri c-o s-o găsim, el rămase neînduplecat. Pentru a completa lista exactă a articolelor noastre de călătorie, voi nota o farmacie portativă conținînd foarfeci, atele pentru fractură, o bucată de bandaj, feșe și comprese, plasture, un lighenuș pentru scursul sînge-

cînd o lumină albicioasă și continuă. Pila și bobina sînt așezate într-un sac de piele, pe care călătorul îl poartă în bandulieră. Lanterna, așezată în exterior, luminează îndeajuns de puternic întunericul cel mai profund; ea îți permite să te aventurezi, fără teama vreunei explozii, în mijlocul celor mai inflamabile gaze și nu se stinge nici sub cursul celor mai adînci ape. Ruhmkorff este un savant și un fizician foarte priceput. Marea sa descoperire e bobina de inducție, cu care se poate produce electricitate de înaltă tensiune. În 1864, el a obținut premiul cincinal de 50.000 franci, pe care Franța îl instituisese pentru cea mai ingenioasă aplicație a electricității. (n.a.)

lui, tot soiul de lucruri groaznice și o serie de flacoane cu dextrină, alcool pentru răni, acetat de plumb lichid, eter, oțet și amoniac, fel de fel de medicamente de o folosință dubioasă ; în sfârșit substanțele necesare pentru aparatele Ruhmkorff.

Unchiul n-a uitat să-și ia provizia de tutun, praf de pușcă și iască, precum și o cingătoare de piele, pe care-o purta peste mijloc și unde se găsea o cantitate suficientă de monezi de aur, de argint și bancnote.

Tot în coletul cu unelte erau puse și șase perechi de ghete solide, impermeabilizate printr-o unsoare de gudron și de gumă elastică.

— Așa cum sîntem încălțați și echipați, nu văd nici un motiv să nu putem merge oricît de departe, îmi spuse unchiul.

Ziua de 14 am folosit-o în întregime pentru aranjarea acestor obiecte. Seara am luat masa la baronul Trampe, împreună cu primarul din Reykjavik și cu doctorul Hyaltalin, medic renumit. Domnul Fridriksson nu se afla printre invitați și am aflat abia mai tîrziu că era în dezacord cu guvernatorul într-o chestiune de administrație și că din pricina asta nu se întîlneau. Ca urmare, n-am avut prilejul să înțeleg nici măcar o iotă din tot ceea ce s-a discutat la acest dineu semioficial. Am observat numai că unchiul meu vorbea tot timpul...

A doua zi, în 15, toate preparativele erau gata. Gazda noastră îi făcu o plăcere nespusă profesorului, dăruindu-i o hartă a Islandei, care era incomparabil mai bună decît aceea a lui Henderson. Era întocmită de Olaf Nikolas Olsen, la scara de $\frac{1}{480.000}$ și publicată de societatea literară islandeză, după lucrările geodezice ale domnului Scheel Frisac, și după ridicările topografice ale domnului Bjorn Gumlangsonn. Pentru un mineralog era o piesă prețioasă.

Ultima seară am petrecut-o plăcut, discutînd prietenește cu domnul Fridriksson, pe care începusem să-l simpatizez foarte mult. Nu știu ce s-a întîmplat cu un-

chiul meu, dar în ce mă privește, după aceea am dormit foarte agitat.

La ora cinci dimineața am fost trezit de nechezatul a patru cai, care tropăiau sub fereastra mea. M-am îmbrăcat în grabă și am coborât în stradă. Hans tocmai sfârșea încărcatul bagajelor, ca să zicem așa, fără să se miște. Lucra cu o îndemânare neobișnuită, în timp ce unchiul meu, făcea mai multă gălăgie decît treabă, dar călăuza părea că se sinchisește prea puțin de sfaturile lui.

La ora 6 totul era gata. Domnul Fridriksson ne-a strîns mîinile. Unchiul meu i-a mulțumit din inimă în limba islandeză, pentru binevoitoarea sa ospitalitate. La rîndu-mi, am îngînat cît am putut mai bine în latinește un salut cordial. Apoi am încălecat, iar domnul Fridriksson, o dată cu ultimele sale cuvinte de rămas bun, mi-a zvîrlit și acest vers al lui Virgiliu, care parcă fusese scris anume pentru noi, călători nesiguri, porniți la drum :

*Et quacumque viam dederit fortuna sequamur*¹.

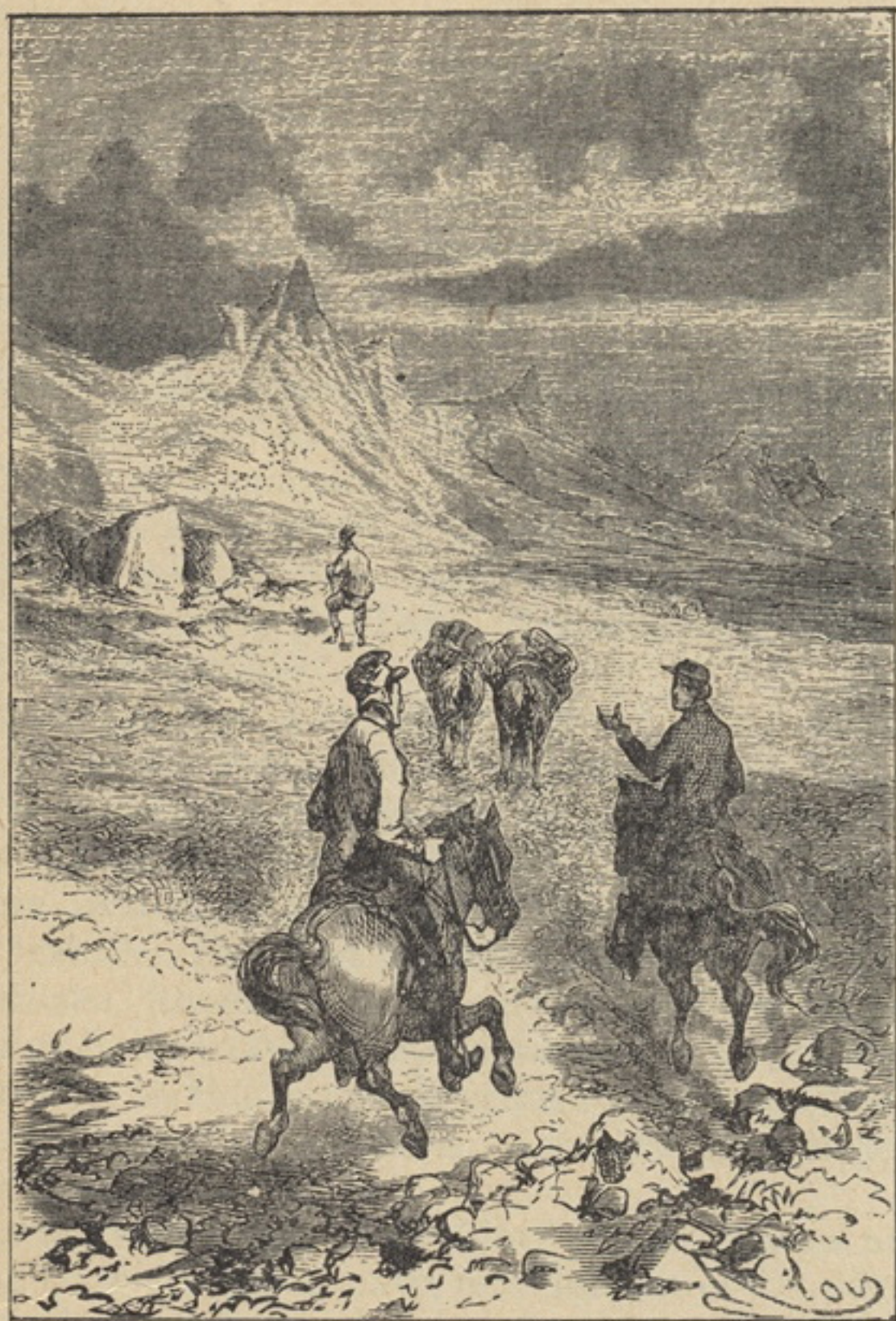
12

Am pornit pe o vreme posomorîță, dar constantă. Nu aveam să ne temem nici de călduri insuportabile, nici de ploi păgubitoare. Era o vreme numai bună pentru călătorie.

Plăcerea de a străbate călare o țară necunoscută mă făcea să fiu bine dispus la începutul acestei călătorii. Eram stăpînit de bucuria fără de margini a excursionistului, care se simte liber și plin de dorințe. Și parcă

¹ Și ne vom urma drumul, oricum o da norocul.

*Unchiul meu părea un centaur
cu șase picioare*

începeam să mă resemnez, să accept toată această poveste...

„De altfel, îmi spuneam, ce risc eu ? Să călătoresc prin țara cea mai ciudată ! Să urc un munte renumit ! Și, în cazul cel mai rău, să cobor în fundul unui crater stins ! Desigur că acest Saknussem n-a făcut altceva. Cît despre existența unei galerii care ar duce spre centrul Pământului, e curată născocire ! O imposibilitate ! Să luăm deci din această expediție partea cea bună, fără să ne tocim !“

Cu aceste gânduri am părăsit Reykjavikul.

În frunte mergea Hans, cu un pas iute, egal și neîntrerupt. După el urmau cei doi cai încărcăți cu bagajele noastre, pe care nu trebuia să-i conducă nimeni. Unchiul meu și cu mine veneam la urmă și, drept să vă spun, nu ne ședea prea rău pe animalele care erau mici, dar voinice !

Islanda e una dintre cele mai mari insule ale Europei ; are o suprafață de 1400 de mile și numără numai 60 000 de locuitori.

Geografii au împărțit-o în patru, iar noi trebuia să traversăm aproape de-a curmezișul acea parte a țării care purta numele de Țara Sfertului din Sud-Vest, „Sudvestr Fjordungr“.

Ieșind din Reykjavik, Hans o apucă pe un drum paralel cu coasta. Am străbătut niște pășuni sărăcăcioase, care se căzneau să pară verzi ; dar, din păcate, reușeau să fie mai mult galbene, ofilite. La orizont, în cețurile dinspre răsărit, se estompau vîrfurile aspre ale masivelor trahitici. Din cînd în cînd, unele petice de zăpadă concentrau lumina difuză, reflectînd-o pe versantul culmilor îndepărtate. Unele vîrfuri, care se înălțau mai îndrăznețe, străbăteau norii cenușii și apăreau din nou deasupra vaporilor mișcători, asemenea unor stînci răsărite în mijlocul cerului.

Deseori aceste lanțuri de stînci golașe formau un soi de colț ce înainta spre mare, mușcînd astfel din pășune ; dar rămînea totdeauna loc destul pentru trecere. De altfel, caii noștri își alegeau instinctiv locurile cele mai

priincioase, fără a-și încetini mersul. Datorită acestui fapt, unchiul n-avea nici măcar consolarea de a-și îndemna calul cu gura sau cu biciul ; oricît ar fi vrut, împrejurările nu-i îngăduiau să fie nerăbdător... Nu-mi puteam stăpîni rîsul, cînd îl vedeam ditamai omul călărind pe un cal mic, cu picioarele lui lungi atîrnînd pînă la pămînt, de părea un centaur cu șase picioare...

— Ce dobitoace cumînți ! exclamă el. Ai să-ți dai seama, Axel, că nu există pe lume alt animal mai deștept decît calul islandez. Nici zăpezile, nici furtunile, nici drumurile impracticabile, nici stîncile, nici ghețarii, nimic nu-l oprește. E curajos, se mulțumește cu puțin, și-i sigur. Nu pășește niciodată greșit și nici nu are toane. Dacă întîlnește vreun rîu sau vreun fiord — și o să le întîlnim, fii sigur — ai să-l vezi cum se aruncă în apă, fără nici o șovăială, de parcă ar fi o amfibie, ajungînd cît de repede poate pe malul celălalt ! De aceea, să nu-l hărțuim ; să-l lăsăm în voie și vom face împreună cele zece leghe pe zi.

— Nu, zău, răspunsei eu, dar călăuza ?

— O, nu-mi fac nici o grijă ! Oamenii aceștia merg fără să bagi măcar de seamă. Se mișcă atît de puțin, încît n-au cum să obosească. De altfel, la nevoie, o să-i dau calul meu. Dacă n-o să fac puțină mișcare, curînd o să mă apuce cîrceii. Mîinile le mai mișc eu, dar trebuie să am grijă și de picioare.

Înaintam totuși cu pași repezi. Regiunea era aproape pustie. Ici-colo, cîte o fermă izolată, cîte o „boër”¹ singuratecă, din lemn și pămînt, sau din bucăți de lavă, îți apărea în cale, ca un cerșetor, pe marginea unui șleau desfundat. Colibele astea dărăpănate păreau că cerșesc mila trecătorilor, și nu lipsea mult să le și dăm de po-mană. În regiunea prin care treceam, șoselele și chiar cărările lipseau cu desăvîrșire, iar vegetația, oricît de încet creștea, tot ștersese repede urmele rarilor călători.

Totuși, această parte a insulei, situată la doi pași de capitală, era socotită a fi una dintre regiunile cele mai

¹ Boër — casă țărănească islandeză. (n.a.)

locuite și mai fertile. Așa că vă puteți închipui cum arătau regiunile mai pustii decît pustiul acesta... Cu toate că făcusem un drum bunicel, de aproape jumătate de milă, n-am văzut nici un fermier în pragul colibeii sale, și nici un păstor sălbatic păscîndu-și vreo turmă mai puțin sălbatică decît el. Zărirăm doar cîteva vaci și oi lăsate de capul lor. „Dacă așa stăteau lucrurile aici, mă gîndeam eu, oare cum or fi arătînd regiunile frămîntate, răscolite de forțele eruptive, de exploziile vulcanice și de zguduirile subterane ?“

Dar nu trebuia să mă grăbesc, căci ne era dat să le cunoaștem mai tîrziu... Totuși, consultînd harta lui Olsen, am văzut că le ocoleam, de vreme ce mergeam de-a lungul coastei șerpuitoare. În adevăr, marile convulsii vulcanice se concentraseră, îndeosebi, în interiorul insulei ; acolo, straturile orizontale ale rocilor suprapuse — care se numesc „trapp“ în limba scandinavă — straturile trahitice, erupțiile de bazalt, de tuf calcaros și poros ale tuturor conglomeratelor vulcanice, scurgerile de lavă și de porfir incandescent au dat naștere unui ținut de o neînchipuită urîțenie. Nu mă îndoiam cîtuși de puțin de spectacolul care ne aștepta la Peninsula Sneffels, unde se arătau în toată grozăvia lor urmele acestei răzvrătiri a naturii, care a produs aici un haos de nedescris.

După două ore de mers am ajuns în tîrgul Gufuns, căruia i se mai zicea și „Aoalkirkja“ sau Biserica principală.

Tîrgul ăsta nu-i oferă călătorului nimic deosebit. E o așezare de numai cîteva case, care în Germania abia ar alcătui un cătun. Hans a făcut aci un popas de o jumătate de oră. Luă parte la prînzul nostru frugal, răspunzînd prin „da“ sau „nu“ la întrebările unchiului meu, cu privire la felul drumului. Cînd fu întrebat în ce loc se gîndea să ne petrecem noaptea, răspunse scurt :
— La Gardär.

M-am uitat pe hartă pentru a afla ce-i acest Gardär. Era un tîrgușor pe malul fiordului Hval, la patru mile de Reykjavik. I-am întins unchiului meu harta.

— Numai patru mile ! făcu el. Patru mile din douăzeci și două. Frumoasă plimbare, n-am ce zice !

Tocmai se pregătea să-i facă o observație lui Hans, dar acesta, fără să-i răspundă, o luă din nou înaintea cailor și-o porni la drum.

Trei ore mai târziu, tot străbătînd pășunile acoperite de iarbă ofilită, am ocolit fiordul Kollaf pentru că drumul era mult mai ușor și mult mai scurt decît dacă am fi traversat golful. În curînd am intrat într-un „pingstaoer“, care nu era altceva decît centrul de jurisdicție comunală Ejulberg. Venisem tocmai la ceasul cînd clopotul ar fi trebuit să sune de amiază, dacă bisericile islandeze ar fi fost așa de bogate ca să aibă un orologiu ; însă ele semănau foarte mult cu credincioșii lor, care n-au ceasornice și, de altfel, nici nu le simt nevoia.

Aici am lăsat caii să se mai odihnească și apoi, apucînd pe un drum îngust, între un lanț de coline și mare, am ajuns fără să ne oprim la „aoalkirkja“ din Brantăr și după încă o milă, la Saurböer „annexia“, biserica anexă, așezată pe malul sudic al fiordului Hval.

Se făcuse ora patru după-amiază și-n acest răstimp străbătusem patru mile.

Fiordul era aici de cel puțin o jumătate de milă și valurile mării se spărgeau cu zgomot de stîncile ascuțite. Golful se lățea la intrare între niște stînci drepte și rîpoase, înalte de cel puțin 1500 de metri și care îți atrăgeau luarea-aminte prin straturile de culoare brună care despărțeau fîșiile de tuf calcaros de o nuanță roșcată. Oricît de inteligenți ar fi fost caii noștri, n-aș fi putut prezice că o să terminăm cu bine trecerea unui adevărat braț de mare, pe spinarea acestor patrupede.

— Dacă sînt cu adevărat inteligenți spuneam eu, nu vor încerca să treacă. În orice caz, voi încerca să gîndesc eu pentru ei.

Dar unchiul meu nu voia să mai aștepte. Dădu pînteni calului, îndemnîndu-l s-o ia spre celălalt mal. Bie-

tul animal începu să adulmece mișcarea valurilor și se opri. Mînat de pornirile sale, unchiul meu îl grăbi și mai mult. Calul se împotrivi și de astă dată, dînd din cap cu îndîrjire. Atunci se abătu asupra lui o ploaie de înjurături și de lovituri de bice. La rîndu-i, calul se înfurie grozav și cercă de mai multe ori să-l trîntească din șa pe călăreț. Pînă la urmă, lăsîndu-se pe genunchi, căluțul izbuti să se tragă de sub picioarele profesorului, care rămase înțepenit pe două pietre de lîngă mal, de parcă ar fi fost colosul din Rodos¹.

— Ah, blestemat animal ! strigă călărețul, transformat dintr-o dată în pieton și rușinat ca un ofițer de cavalerie trecut la pifani.

— Fărja, spuse călăuza, strîngîndu-i umărul.

— Ce ? Un pod plutitor ?

— Der, răspunse Hans, arătîndu-i un soi de barcă.

— Da, intervenii, e un bac.

— De ce nu mi-ați spus pînă acu' ?... S-o pornim dar !

— Tidvatten, reluă călăuza.

— Ce-a spus ?

— A zis „flux“, îmi răspunse unchiul, traducîndu-mi cuvîntul danez.

— Trebuie neapărat să așteptăm fluxul ?

— Förbida ? întrebă unchiul meu.

— Ja, îi răspunse Hans.

Unchiul meu bătu din picior, în timp ce caii se îndreptau spre bac.

Am înțeles numaidecît că pentru a traversa fiordul era necesar să așteptăm un anumit moment. Și anume, momentul în care marea, sub acțiunea fluxului, ajunge la cea mai mare înălțime a sa, și după care nu mai crește.

¹ Colosul din Rodos — statuie uriașă din bronz, aflată, în trecut, la intrarea portului Rodos, reprezentînd pe Helios, zeul soarelui în mitologia greacă.

Atunci fluxul și refluxul nu mai pot avea vreo înrîurire și bacul nu mai e în pericol de a fi tîrît în fundul golfului sau în largul oceanului.

Momentul prielnic se ivi abia la orele șase seara. Unchiul, călăuza, doi luntrași, cei patru cai și cu mine ne aflarăm peste o clipă într-un fel de barcă plată, destul de șubredă.

Cum eram obișnuit cu bărcile cu motor de pe Elba, vîslele acestor luntrași mi se păreau niște biete lopeți. Într-adevăr, a trebuit mai bine de o oră pentru a traversa fiordul, dar totuși trecerea s-a făcut fără nici un accident.

După o jumătate de oră am ajuns la „aoalkirkja“ din Gardär.

13

Trebuia să fie noapte, dar la a șaiszeci și cincea paralelă, lumina nocturnă a regiunilor polare nu mă mai uimea ; în Islanda, soarele nu apune în cursul lunilor iunie și iulie.

Totuși temperatura scăzuse. Mi-era frig și mai ales foame. Fu, deci, binevenită această „boër“, care se deschisese, ospitalieră, pentru a ne primi.

Era casa unui țaran, dar în privința ospitalității n-aș fi dat-o pe palatul unui rege. La sosirea noastră, stăpînul casei veni să ne întindă mîna și, fără multă ceremonie, ne făcu semn să-l urmăm.

Să-l urmăm, într-adevăr, căci de însoțit ne-ar fi fost imposibil să-l însoțim. Un coridor lung, strîmt și întunecos ducea spre locuința construită din bîrne de-abia cioplite, și prin el ajungeai la fiecare din cele patru încăperi : bucătăria, atelierul de țesut — „badstofa“, ca-

mera de culcare a familiei, și, cea mai bună încăpere din toate, camera de oaspeți.

Unchiul meu, la înălțimea căruia nu avuseseră cum să se gîndească cei care au construit casa, s-a lovit de trei-patru ori cu capul de grindă. Gazda ne-a făcut semn să intrăm și-am pășit într-un fel de sală mare, lipită pe jos cu pămînt și luminată de o singură fereastră, ale cărei ochiuri, în loc să aibă geamuri, erau acoperite cu piele de oaie foarte puțin transparentă. Patul era alcătuit din două rame de lemn, vopsite cu roșu și împodobite cu proverbe islandeze, și-n loc de saltea, între stinghii, fusese zvîrlit un așternut de paie uscate. Adevărul e că nu mă așteptam la „confort“, dar în casă duhnea a pește uscat, a carne sărată și a lapte acru, miros cu care nu mă prea împăcam.

Nici nu ne-am aranjat bine lucrurile, că s-a și auzit glasul gazdei, care ne poftea să trecem în bucătărie, căci și pe gerurile cele mai mari, era singura încăpere din toată casa unde se făcea foc.

Unchiul meu se grăbi să dea ascultare acestui îndemn prietenesc și, la rîndu-mi, am făcut același lucru.

Așa-zisa sobă era cu totul primitivă ; în mijlocul camerei se afla o piatră care servea drept vatră, iar în acoperiș, o gaură prin care ieșea fumul. De altfel, bucătăria aceasta servea și ca sală de mîncare.

Cînd am intrat, gazda, de parcă nu ne-ar fi văzut pînă atunci, ne întîmpină cu salutul „saellvertu !“ adică „fiți fericiți“ și veni să ne sărute pe obraz.

După el, nevastă-sa pronunță aceeași urare, însoțită de același ceremonial ; apoi, amîndoi soții, punînd mîna dreaptă pe inimă, făcură o adîncă plecăciune.

Țin să mai adaug că islandeza era mama a nouăsprezece copii, unii mai mari, alții mai mici, și toți mișunau claie peste grămadă în mijlocul rotocoalelor de fum care umpleau odaia. Și-n fiecare clipă zăream cum începe să se deslușească din ceața asta cîte un căpșor blond și puțin melancolic. Ai fi zis că-s un șirag de îngerii cam nespălați...

Unchiul meu și cu mine i-am întâmpinat cu multă prietenie pe acești „puișori“ și peste puțin, trei-patru puști ni se urcaseră pe umeri, alții pe genunchi și tot atîția se foiau pe lîngă picioarele noastre. Cei mai mărișori s-au luat la întrecere să ne ureze „saellvertu!“ pe toate tonurile posibile, iar cei mici, care nu puteau încă vorbi, țipau care mai de care.

Anunțarea cinei avu darul să întrerupă concertul acesta. Tocmai atunci intră și călăuza care dăduse mîncare cailor, adică, mai bine zis, îi lăsase slobozi pe cîmp, că era mai economicos. Bietele animale trebuiau să-și găsească singure hrana, mulțumindu-se cu mușchiul rar care creștea pe stînci și cu cîteva smocuri de iarbă de mare, prea puțin sățioasă. Și tot singure urmau să vină a doua zi, ca să-și reia munca din ajun.

— Saellvertu ! făcu Hans.

Apoi liniștit, aproape automat, sărută la fel, fără vreo deosebire, pe gazdă, pe soția sa și pe cei nouăsprezece copii.

După ce se termină acest ritual, ne așezarăm la masă. Eram douăzeci și patru cu toții, așa că nu-i o figură de stil, ci ședeam, în adevăratul înțeles al cuvîntului, unii peste alții. Cei mai favorizați dintre noi n-aveau decît doi copii pe genunchi.

La sosirea supei se făcu totuși liniște în această mică lume, și firea tăcută, caracteristică pînă și copiilor islandezi, începu să se arate din nou. Gazda ne servi o supă cu licheni, destul de plăcută la gust, apoi o uriașă porție de pește uscat, care înota în niște unt acrit de mai bine de douăzeci de ani, și care, potrivit ideilor gastronomice ale localnicilor, era preferabil untului proaspăt. În afară de asta ne-au mai dat „skyr“, un fel de lapte covăsit, cu biscuiți muiți în zeamă de ienupăr, iar ca băutură, lapte amestecat cu apă, numit prin partea locului „blanda“. Nu puteam să-mi dau seama dacă aceste ciudate mîncăruri erau bune sau nu. Știu doar că aveam o foame de lup și că la desert am înghițit, pînă la ultima picătură, o fiertură groasă de hrișcă.

După masă, copiii dispărură și am rămas numai noi, așezați în jurul vetrei în care ardea turbă, măracini, bălegar de vacă și oase uscate de pește. După această cură de „încălzire“, fiecare ne-am dus la culcare. Mai înainte de a trece în camera sa, gazda se oferă, după obiceiul locului, să ne tragă ciorapii și pantalonii, dar la refuzul nostru, foarte politicoș de altfel, n-a mai stăruit. Venise, în sfârșit, timpul, să pun capul jos și m-am făcut imediat ghem în culcușul meu de fîn.

A doua zi, la cinci dimineața, ne-am luat rămas bun de la îndatoritorul țăran islandez, pe care cu greu l-a putut îndupleca unchiul meu să primească o sumă de bani pentru că ne găzduise și ne ospătase. După aceea, Hans a dat semnalul de plecare. De îndată ce am ieșit din Gardär, terenul și-a schimbat înfățișarea; pământul deveni mlăștinos și greu de străbătut. Spre dreapta, lanțul de munți se prelungea la nesfârșit, ca un imens sistem de fortificații naturale, astfel că a trebuit să urcăm povârnișurile și-n drum dădurăm de multe ori peste rîuri, pe care trebuia să le trecem prin vad avînd grijă să nu udăm prea mult bagajele.

Pustiul devenea din ce în ce mai pronunțat, totuși, cîteodată, părea că în depărtare se furișează o umbră omenească, iar dacă surprindeam pe neașteptate, la vreo cotitură a drumului, o astfel de umbră, rămîneam dezgustat la vederea unei figuri tumefiate, cu pielea lucioasă, cu capul chel, și avînd pe tot corpul numai răni respingătoare, pe care zdrențele mizerabile nu puteau să le ascundă.

Ființele acelea nenorocite nu se apropiau de noi, ca să-și întindă mîna diformă, ci, dimpotrivă, fugeau, dar nu atît de repede ca Hans să n-apuce să le salute cu obișnuitul „saellvertu!“.

— Spetelsk, spunea el.

— Un lepros! repeța unchiul meu.

Și numai simpla pronunțare a cuvîntului ne producea un dezgust fără seamăn.

Această boală îngrozitoare e destul de răspândită în Islanda ; nu e molipsitoare, însă ereditară și, de aceea, acestor nenorociți le este interzisă căsătoria.

Aparițiile acestea nu aveau darul să înveselească peisajul, care devenea din ce în ce mai trist ; călcam pe ultimele petice de iarbă. De aici înainte n-am mai văzut nici un arbore, ci numai câteva pîlcuri de mesteceni pitici, ca niște mărăcini. N-am mai zărit nici un animal, în afară de cîtiva cai, pe care stăpînii lor nu-i puteau hrăni și care rătăceau pe cîmpiile sterpe. Cîteodată, un șoim plutea în norii cenușii, ca apoi să se îndrepte zburînd spre sud. M-am lăsat cuprins de melancolia acestei naturi sălbatice și m-am întors cu gîndul la țara mea natală.

Am trecut mai multe mici fiorduri fără importanță și chiar un adevărat golf, dar cum fluxul era staționar în acel moment, n-am mai trebuit să așteptăm, și astfel am ajuns curînd în cătunul Alftanes, situat la depărtare de o milă de locul de unde plecasem.

Seara, după ce am trecut prin vad rîurile Alfa și Heta, bogate în păstrăvi și știucă, am fost siliți să petrecem noaptea într-o colibă părăsită, vrednică de a fi vizitată de către spiriduși și de toate celelalte făpturi ale mitologiei scandinave. Și era neîndoios că tartorul frigului aici își alesese sălașul și își făcea de cap toată noaptea.

În ziua următoare nu s-a produs nici un fapt mai deosebit. Același teren mlăștinos, aceeași priveliște tristă. Seara, făcusem aproape jumătate din drumul pe care-l aveam de parcurs și am dormit la „annexia“ din Krösolbt.

În ziua de 19 iunie am dat peste un teren format numai din lavă, care se întindea pe o lungime de aproape o milă. Această formație a solului e numită „hraun“ prin partea locului. Lava era zbîrcită la suprafață și avea forma unor cabluri, cînd lungi, cînd încolăcite. Din munții învecinați, care erau de fapt niște vulcani stinși, se scurgea continuu o masă imensă de materie

topită. Resturile acestea atestau tocmai cu cîtă violență se manifestaseră în trecut.

Între timp, ici-colo, se ridicau rotocoale de fum din adîncul izvoarelor calde.

Ne grăbeam, așa că n-am avut timp să cercetăm aceste fenomene. În curînd am trecut iar prin regiuni mlăștinoase, întretăiate de mici lacuri.

De data asta ne îndreptam spre apus ; am dat ocol marelui golf Faxe și am putut vedea cele două culmi albe ale Sneffelsului înălțîndu-se în nori, la mai puțin de cinci mile depărtare de locul unde ne aflam.

Caii mergeau bine, căci terenul începuse să fie destul de propice pentru mers. Dar în ce mă privește, de la o vreme mă simțeam foarte obosit. În schimb, unchiul meu se arăta plin de vigoare și se ținea ca în prima zi. Nu mă puteam opri să nu-l admir și aceeași admirație o nutream și față de Hans, care mergea de parcă ar fi făcut o simplă plimbare.

Sîmbătă, 20 iunie, la ora 6 seara, am ajuns la Búdir, un târg așezat pe malul mării. Călăuza ceru să i se dea simbria convenită ; unchiul meu îi plăti imediat. Am tras chiar la niște rude ale lui Hans, adică la unchii și verii săi, care ne-au primit foarte bine. Fără să abuzăm de bunătatea acestor oameni cumsecade, aș fi rămas bucuros la ei ca să mă mai întremez după oboseala drumului. Dar unchiul, care se simțea mai în puteri ca oricînd, nici n-a vrut să audă de așa ceva și a doua zi a trebuit să plecăm mai departe, călare pe blîndele noastre animale.

După aspectul solului îți puteai da seama ușor că te afli în vecinătatea muntelui, ale cărui rădăcini de granit ieșeau din pămînt, întocmai ca rădăcinile unui stejar bătrîn. Am ocolit poalele vulcanului, pe care profesorul nu-l pierdea din ochi. Tot timpul gesticula și părea că-l sfidează, spunîndu-i :

— Așadar, tu ești uriașul pe care-l voi îmblînzi !

După patru ore de mers, caii se opriră singuri la poarta bisericii din Stapi.

Stapi era un târg cam de vreo treizeci de colibe, clădite chiar din lavă, și pe vreme frumoasă se afla în bătaia razelor de soare rășfrînte de vulcan. Tîrgușorul era așezat în fundul unui mic fiord împrejmuț de pereți de bazalt, cu un aspect foarte ciudat.

Se știe că bazaltul e o rocă brună, de origine vulcanică. Ia forme regulate, care uimesc prin felul cum sînt rînduite. Aci, natura a lucrat geometric, întocmai ca omul, de parcă ar fi mînuț echerul, compasul și firul cu plumb. Dacă în alte părți ea realizează o adevărată artă cu mari mase zvîrlite fără nici o ordine, cu fel de fel de conuri abia schițate, cu tot soiul de piramide imperfecte, în sfîrșit, cu o ciudată succesiune de linii, aci, vrînd să dea o pildă de ordine și regularitate și precedîndu-i pe arhitecții primelor timpuri, natura a creat o rînduială severă, pe care nici splendorile Babilonului și nici minunile Greciei n-au depășit-o vreodată.

Firește că am auzit vorbindu-se de „Șoseaua Uriașilor“ din Irlanda, și de „Peștera lui Fingal“, aflată într-una din Insulele Hebride, însă o privești ca aceasta, cu construcții din bazalt așezate una peste alta, încă nu avusesem prilejul să văd.

Și la Stapi, un astfel de fenomen îți apărea în toată frumusețea lui.

Pereții fiordului, ca și întreaga coastă a peninsulei, erau alcătuiți dintr-un șir de coloane verticale, înalte de treizeci de picioare. Aceste trunchiuri drepte de coloană, de-o proporție perfectă, susțineau o arcadă durată din coloane orizontale, a căror aplecare forma o semi-voltă deasupra mării. La oarecare intervale, și sub această concavitate naturală, unde se strîngea apa de ploaie, te aflai pe neașteptate în fața unor deschizături în formă de ogivă, admirabil desenate, prin care se repezeau valurile spumoase ale mării. Cîteva crîmpeie de

bazalt, smulse de furia oceanului, se prelungeau pe pământ, întocmai ca resturile unui templu antic — ruine veșnic tinere — peste care veacurile treceau fără să le atingă.

Aci era ultima etapă a călătoriei noastre pămîntene. Hans se arătase a fi o călăuză pricepută și, cum știam că ne va însoți și mai departe, eram oarecum liniștiți.

Ajungînd în dreptul casei preotului — o colibă scundă, cu nimic mai arătoasă sau mai acătării decît cele din jur — am zărit un om c-un ciocan în mîină și avînd dinainte un șorț de piele, care tocmai se pregătea să potcovească un cal.

— Saellvertu ! îi ură călăuza noastră.

— God dag ! îi răspunse potcovarul, într-o daneză perfectă.

— Kyrkoherde, rosti Hans, întorcîndu-se spre unchiul meu.

— Preotul, îmi traduse profesorul. Axel, se pare că acest om cumsecade este preot.

Între timp, călăuza îl puse pe preot la curent cu situația ; acesta, întrerupîndu-și lucrul, scoase un fel de strigăt folosit de bună seamă de geambașii de cai, și curînd ieși din colibă o femeie voinică, cu o înfățișare răutăcioasă. Poate că nu era înaltă chiar de șase picioare, dar nici mult nu-i lipsea ! Mă temeam să nu vină, cumva, să ne dea tradiționalul sărut islandez ; din fericire, o asemenea grozăvie nu s-a întîmplat. Dar nici nu ne pofti în casă cu prea multă bunăvoință.

Camera de oaspeți mi s-a părut a fi cea mai proastă încăpere din toată locuința preotului — strîmtă, murdară și infectă. Dar a trebuit să ne mulțumim și cu asta. Preotul nu părea că ține să aplice obiceiurile ospitalității antice, dimpotrivă, nici nu se sinchisea de ele. Pînă seara mi-am dat seama că aveam de-a face c-un fierar, c-un pescar, c-un vînător, c-un dulgher, dar numai cu un slujitor al domnului nu ! E adevărat că eram într-o zi de lucru și poate, cine știe, duminica e cu totul alt om !...

N-aș vrea să-i vorbesc de rău pe acești bieți preoți care, la urma urmei, sînt destul de nenorociți. Ei primesc de la guvernul danez o leafă de nimic și mai strîng drept contribuții un sfert din dijma parohiei, care și așa abia ajunge la suma de șaizeci de mărci.

De aceea, era de înțeles că trebuiau să muncească pentru a putea trăi. Dar pescuind mereu, vînînd, potcovid caili, la un moment dat ajungi să-ți însușești felul de a te purta, de-a vorbi și apucăturile vînătorilor, pescarilor sau ale unor oameni cam neciopliți. De altfel, chiar în seara aceea îmi dădai seama că sobrietatea nu era una din virtuțile la care ținea gazda noastră.

Unchiul înțelese repede cu cine avea de-a face ; în locul unui om demn și cumsecade, nu avea în fața lui decît un individ greoi și mojic. De aceea luă hotărîrea să înceapă cît mai curînd marea sa expediție și să părăsească această parohie atît de puțin primitoare. Nu luă cîtuși de puțin seama că e obosit și decisă să-și petreacă cîteva zile pe munte.

Chiar a doua zi după sosirea noastră la Stapi ne pregătirăm de plecare. Hans tocmi trei islandezi care aveau să înlocuiască caili la transportul bagajelor. Odată ajunși însă în fundul craterului, localnicii aceștia trebuiau să se întoarcă, noi urmînd să ne continuăm drumul singuri. Lucrul acesta fusese perfect stabilit între noi, dar Hans nu-l știa deocamdată. Iată din ce pricină, unchiul îl luă deoparte și-i spuse că intenționează să continue drumul în adîncul Pămîntului, pentru a studia vulcanul.

Hans se mulțumi să dea din cap. Să umble din loc în loc, să străbată insula sau să se afunde în măruntaiele ei, îi era totuna. În ceea ce mă privește, absorbit de toate peripețiile călătoriei, aproape că uitasem ce ne aștepta în viitor. Dar acum, realitatea mă trezi din visările mele și simțeam cum mă cuprinde din ce în ce mai mult o adîncă emoție. Ce să fac ? Dacă n-am putut să-l împiedic la Hamburg pe încăpățînatul profesor Lidenbrock de-a porni într-o asemenea nesăbuită aventură,

o s-o mai pot face acum, cînd ne aflăm la poalele Sneffelsului? Mă frămînta mai ales o idee, o idee îngrozitoare, în stare să zdruncine niște nervi mai puțin încordați chiar decît ai mei.

„Ei, mi-am zis eu, o să urcăm pe Sneffels. Bine! O să-i cercetăm craterul. Bun! Au mai făcut-o și alții și n-au pierit. Dar asta nu-i tot. Dacă vom da de un drum pentru a coborî în măruntaiele Pămîntului și dacă blestematul acela de Saknussemm n-a mințit, cu siguranță că o să ne pierdem prin galeriile subterane ale vulcanului! Or, nimic nu ne-ndrituiește să credem că Sneffelsul ar fi stins! Cine ne poate dovedi că nu se pregătește o nouă erupție? Și dacă monstrul doarme din anul 1 229, înseamnă oare că nu se poate trezi? Și dacă se trezește, ce se va întîmpla cu noi?”

Aceste întrebări îmi dădeau de gîndit și reflectam mult asupra lor. Toată noaptea nu visam decît erupții. Nu-mi ardea de loc să îndeplinesc rolul de zgură!...

În cele din urmă nu m-am mai putut stăpîni. M-am hotărît să supun chestiunea unchiului meu, în modul cel mai dibaci cu putință, adică să-i demonstrez că proiectul său este irealizabil.

M-am dus la el și i-am împărtășit temerile mele. Apoi am dat să mă retrag, ca să-l las să izbucnească în voie.

— M-am gîndit și eu la acest lucru, răspunse el simplu.

Ce însemnau aceste cuvinte? Va asculta el oare de vocea rațiunii? Se gîndea, cumva, să-și suspende proiectele? Ceea ce presupuneam era prea frumos, ca să fie într-adevăr cu putință!...

După cîteva clipe de tăcere, în timpul cărora n-am îndrăznit să-l tulbur cu nimic, el continuă:

— M-am gîndit și eu la asta. De cum am ajuns la Stapi, m-a preocupat tot timpul această gravă problemă, pe care mi-ai pus-o și tu, căci nu trebuie să procedăm neprevăzător.

— Desigur că nu! i-am răspuns cu hotărîre.

— Au trecut aproape șase sute de ani de cînd Sneffelsul e mut, dar s-ar putea ca într-o zi să prindă iar glas... Or, erupțiile sînt totdeauna precedate de niște fenomene foarte bine cunoscute. De aceea i-am întrebat pe locuitorii de prin partea locului, am studiat terenul, și pot să te asigur, Axel, că n-avem să ne temem de nici o erupție.

La această afirmație categorică am rămas încremenit și nu i-am mai putut răspunde nimic.

— Te îndoiești de vorbele mele?! mă întrebă unchiul meu? Ei bine, atunci urmează-mă!

M-am supus ca un automat. Ieșind din curtea parohiei, profesorul o luă pe un drum care trecea direct printr-o deschizătură a peretelui de bazalt, depărtîndu-se de mare. Ne aflarăm curînd în plină cîmpie, dacă se poate numi astfel o îngrămădire imensă de materii vulcanice. Ținutul părea ca zdrobit de o ploaie de pietre uriașe, de trapp-uri, de blocuri de bazalt și granit și de tot felul de roci împrășcate de către acțiunea vulcanică.

Ici și colo vedeam ridicîndu-se în aer fumuri; acești vapori albi, numiți în islandeză „reykir“, țîșneau din izvoarele fierbinți, și prin violența lor dovedeau activitatea vulcanică a solului. Ceea ce părea că justifică temerile mele. Nu-i deci de mirare c-am căzut ca din lună, cînd l-am auzit pe unchiul meu că-mi spune:

— Vezi toate aceste fumuri, Axel? Ei bine, ele dovedesc că nu avem să ne temem de furiile vulcanului!

— Cum asta? strigai eu.

— Ascultă, Axel, să ții minte un lucru, continuă profesorul, în preajma unei erupții, aceste fumuri își măresc intensitatea, ca să dispară apoi cu totul, în timpul cît durează acțiunea vulcanică, deoarece gazele, neavînd tensiunea necesară, iau drumul craterelor, în loc să iasă prin crăpăturile pămîntului. Așadar, acești vapori se mențin în starea lor obișnuită, dacă energia lor nu crește, și mai reține un lucru: dacă vîntul și ploaia

Ici și colo vedem ridicându-se în aer fumuri

nu sînt înlocuite printr-o atmosferă apăsătoare și calmă, atunci poți fi sigur că nu se va produce curînd vreo erupție.

— Dar...

— Destul ! Cînd știința s-a pronunțat, nu-ți mai rămîne decît să taci.

M-am întors la reședința preotului, oarecum plouat. Unchiul mă bătuse cu argumente științifice. Totuși mai aveam încă o speranță, și anume, că, odată ajunși în fundul craterului, n-o să găsim nici o galerie, și-o să ne fie astfel cu neputință să coborîm mai adînc, chiar și în ciuda tuturor Saknussemilor din lume.

În timpul nopții m-am zbuciumat într-un adevărat coșmar. Se făcea că mă aflu în mijlocul unui vulcan și, din străfundurile Pămîntului, deodată m-am simțit zvîrlit în spațiile interplanetare, sub forma unor roci eruptive.

A doua zi, la 23 iunie, Hans ne aștepta cu tovarășii săi încărcăți cu merinde, cu unelte și instrumente. La rîndu-ne, unchiul și cu mine am luat să ducem cîte două bastoane cu vîrf de fier, două puști și două cartușiere. Hans, ca un om prevăzător, adăugase la bagajele noastre și un burduf plin, care, pe lîngă bidoanele noastre, ne asigura apa pentru opt zile.

Era ora nouă dimineața. Preotul și zdravăna lui nevastă ne așteptau în fața ușii. Voiau, desigur, să ne adreseze ultimul și cel mai cald rămas bun... Dar cît mă înșelasem ! Acest „rămas bun“ luă forma neașteptată a unei note de plată piperată foc, în care ni se puneau-n socoteală pînă și aerul din casa preoțească. Un aer infect, dacă nu le e cu supărare ! Această pereche onorabilă ne jefuia întocmai ca un hangiu elvețian, evaluîndu-și la un preț frumușel ospitalitatea.

Unchiul plăti fără să se tocmească. Un om care pleacă spre centrul Pămîntului nu se mai uită la cîteva rixdali !

Odată această chestiune aranjată, Hans dădu semnalul de plecare și după cîteva clipe am părăsit Stapi..

15

Sneffelsul are o înălțime de 5 000 de picioare. El încheie, prin conul său dublu, un lanț de munți trahitici care se deosebește de sistemul muntos al insulei. Din punctul de plecare unde ne aflam, cele două vîrfuri ale muntelui nu se puteau vedea profilîndu-se pe fondul cenușiu al cerului. Zăream doar o enormă cușmă de zăpadă, ce parcă era trasă pe fruntea uriașului.

Mergeam unul în spatele celuilalt, iar în fruntea grupului se afla Hans. Cărrile pe care urcam erau atît de înguste, că doi oameni n-ar fi încăput să pășească alături. De aceea nu puteam vorbi unul cu altul.

Dincolo de pereții de bazalt ai fiordului Stapi am dat peste un sol format din turbă ierboasă și fibroasă, rămășiță a vechii vegetații mlăștinoase a peninsulei. Combustibilul acesta încă neexploatat se găsea într-o asemenea cantitate, încît s-ar fi putut încălzi din el timp de un secol toată populația Islandei. Măsurată din fundul unor anumite rîpe, această imensă turbărie atinge deseori o înălțime de 70 de picioare și era formată din straturi succesive de resturi carbonizate, despărțite prin pături subțiri de tuf spongios.

Ca un adevărat nepot al profesorului Lidenbrock, și în ciuda preocupărilor mele de acum, observam cu mult interes curiozitățile mineralogice ce ni le oferea acest uriaș muzeu de istorie naturală și revedeam în minte desfășurîndu-se toată istoria geologică a Islandei.

Această insulă, atît de ciudată, s-a înălțat, fără îndoială, din fundul apelor, într-o epocă relativ recentă. Și poate că și acum se mai ridică încă, printr-o mișcare imperceptibilă. Or, dacă-i așa, nu poți atribui originea ei decît acțiunii focurilor subterane. Deci în acest caz, teoria lui Humphry Davy, documentul lui Saknussemm și pretențiile unchiului, toate se spulberau. Această ipoteză m-a determinat să examinez mai atent natura so-

lului, astfel că în curînd, am putut să-mi dau perfect seama de succesiunea fenomenelor care au dus la formarea Islandei.

Lipsită cu desăvîrșire de teren sedimentar, Islanda e alcătuită numai din tuf vulcanic, adică dintr-o aglomerație de pietre și stînci de o compoziție poroasă. Înainte de existența vulcanilor, insula era formată dintr-un masiv de bazalt, care s-a ridicat încet deasupra valurilor, împins de o puternică forță internă. Focurile dinăuntru încă nu erupseseră în afară.

Dar mai tîrziu se căscă o crăpătură largă în lungul insulei, de la sud-vest spre nord-est, prin care se revărsă, încetul cu încetul, toată pasta trahitică. Crăpătura fiind imensă, materiile topite zvîrlite din măruntaiele Pămîntului se întinseră liniștit, în straturi uriașe, formînd doar ici-colo coline. În această epocă au apărut feldspatii, sienii și porfirele.

Datorită acestei revărsări, insula s-a înălțat considerabil deasupra nivelului mării și, ca urmare, forța ei de rezistență a crescut foarte mult. E ușor de înțeles ce imensă cantitate de gaze s-a strîns în adîncul ei, de vreme ce în urma răcirii scoarței trahitice, ea nu mai oferea nici un loc de ieșire. La un moment dat, ele au căpătat o atît de mare presiune, încît și-au croit drum ridicînd acoperămîntul cel greu și despîcîndu-l în coșuri înalte. Astfel, prin ridicarea scoarței s-au născut vulcanii, în vîrfurile cărora s-a format subit cîte un crater.

Apoi au urmat fenomenele eruptive. Prin crăpăturile nou formate s-au scurs mai întîi materiile eruptive bazaltice, și cîmpia pe care o străbăteam acum ne oferea cele mai minunate specimene. Mergeam pe aceste roci tari, cenușii, care prin răcire luaseră forma unor prisme cu baza hexagonală. În depărtare se vedeau numeroase conuri turtite, care fuseseră desigur, odinioară, tot atîtea guri de foc.

După ce au luat sfîrșit erupțiile materiilor bazaltice, vulcanii — a căror forță crescuse și datorită craterelor

stînse — au lăsat să treacă lavele și masele de cenușă și de zgură care se scurseră și se împrăștiară pe coamele vulcanilor întocmai ca un păr bogat.

Aceasta a fost succesiunea fenomenelor care au dat naștere Islandei, și toate s-au datorat acțiunii focurilor lăuntrice. Or, a presupune că magma nu se află într-o stare de permanentă incandescență, e o nebunie. Și o și mai mare nebunie e pretenția de a ajunge pînă-n centrul Pămîntului !...

Mă mai liniștii, deci, în privința rezultatului aventurii noastre, pe măsură ce înaintam la asaltul vulcanului Sneffels.

Drumul devenea din ce în ce mai greu, căci începea urcușul ; pietrele se zdrobeau la tot pasul, lăsînd să alunece așchii și a trebuit să mergem cu mare băgare de seamă pentru a evita eventuale căderi periculoase.

Hans înainta liniștit și sigur de sine, de parcă ar fi mers pe un drum drept ; cîteodată însă, dispărea în dosul unor blocuri mari de stîncă și pentru o clipă îl pierdeam din vedere. Dar nu trecea mult și, printr-un șuierat ascuțit, ne indica direcția pe care trebuia s-o urmăm. Deseori se oprea sau aduna din mers fărîmături de stînci, pe care le rînduia într-un fel care putea fi ușor recunoscut și forma astfel o dîră, care avea drept scop să ne arate drumul la întoarcere. Prevederea nu era rea, desigur, dar evenimentele care au urmat au dovedit a fi fost inutilă.

După trei ore de mers obositor am ajuns abia la poalele muntelui. Aici, Hans făcu semn să ne oprim, și împărțirăm cu toții un prînz frugal. Unchiul meu înghițea niște bucăți cît toate zilele, ca să putem porni cît mai degrabă. Dar popasul nu era numai de întremare, ci și de odihnă, așa că profesorul trebui să aștepte un ceas, pînă cînd călăuza avu chef să dea semnalul de plecare. Cei trei islandezi, la fel de tăcuți ca și tovarășul lor, vînătorul, nu scoaseră un singur cuvînt și mîncară cumpătat.

Apoi am început să urcăm povîrnișurile Sneffelsului. Deoarece vîrful muntelui era acoperit cu zăpadă, prin-

tr-o iluzie optică, frecventă în munți, mi se părea că e foarte aproape. Și totuși, cîte ore nesfîrșite au trebuit să treacă, pînă să ajungem în vîrf ! Și cîte eforturi oboșitoare am făcut ! Pietrele, care nu se țineau între ele nici printr-o legătură de pămînt și nici printr-o țesătură de ierburi, se rostogoleau sub picioarele noastre și se pierdeau în cîmpie, cu repeziciunea unei avalanșe.

În unele locuri, povîrnișul muntelui forma cu linia orizontului un unghi de aproape 36° , încît era imposibil să urcăm. De aceea, aceste drumuri scurte pe povîrnișurile pietroase trebuiau să fie ocolite și nu fără greutate. Cînd ne aflam într-o asemenea situație, ne ajutam unii pe alții, întinzîndu-ne bastoanele.

Trebuie să arăt că unchiul meu se ținea pe lîngă mine cît mai mult cu putință și nu mă pierdea nici o clipă din ochi. Și nu o dată brațul său mi-a fost sprijin de nădejde. În ceea ce-l privea, el avea, fără îndoială, simțul înnăscut al echilibrului, căci nu se poticnea niciodată. Islandezii, deși erau încărcăți, se cățarau pe stînci cu ușurința caracteristică oamenilor de la munte.

Cînd vedeai ce înalt e vîrfurile Sneffelsului, ți se părea că-i cu neputință să-l atingi urcînd din partea aceasta, dacă nu se va micșora unghiul de înclinație al pantelor. Dar, din fericire, după un drum obositor de peste o oră și după ce-am făcut adevărate tururi de forță în mijlocul vastului covor de zăpadă care acoperea pieptul vulcanului, pe neașteptate ne apăru în față un fel de scară, care ne înlesni urcușul. Era formată de unul din acele torente de pietre zvîrlite în trepte de către vulcani și care în limba islandeză se numesc „stina“. Dacă acest torent n-ar fi fost oprit în căderea sa de modul cum erau așezate povîrnișurile muntelui, el s-ar fi precipitat în mare și ar fi dat naștere unor insule noi.

Așa cum se înfățișa însă, ne-a fost de mare folos. Povîrnișurile deveneau din ce în ce mai abrupte, dar aceste trepte de piatră le puteam urca mai ușor, ba chiar atît de repede încît, rămînînd un moment mai în urmă, în timp ce tovarășii mei își continuau urcușul, i-am ză-

rit atît de mici din cauza depărtării, încît îmi păreau microscopici.

La șapte seara urcasem cele două mii de trepte ale scării și ajunsesem pe o ieșitură a muntelui, un fel de platformă, pe care se sprijinea conul propriu-zis al craterului.

Ne aflam la înălțimea de 1 500 de metri deasupra nivelului mării. Eram în regiunea zăpezilor veșnice, care în Islanda nu se ridică la o mare altitudine, din cauza umidității constante a climei. Era foarte frig. Vîntul bătea cu putere. Eu eram zdrobit de oboseală. Profesorul văzu că nu mă mai duceau picioarele și, cu toată nerăbdarea sa, se hotărî să ne oprim. Făcu deci semn vînătorului, dar acesta dădu din cap, spunînd :

— Olvanför.

— Pare-se că trebuie să mai urcăm, spuse unchiul meu.

Apoi îl întrebă pe Hans de ce dăduse acest răspuns.

— Mistour, răspunse călăuza.

— Ja, mistour, întări unul din islandezi, pe un ton destul de speriat.

— Ce înseamnă cuvîntul ăsta ? întrebai eu, îngrijorat.

— Privește în zare, spuse unchiul meu.

Mi-am îndreptat privirile spre cîmpie, și am zărit o uriașă coloană formată din pulbere de piatră, din nisip și din praf ce se ridică în vârtejuri ca o trombă și pe care vîntul o mîna spre acea ieșitură a Sneffelsului, pe care eram noi suspendați. Atît era de opacă perdeaua aceasta, încît întuneca lumina soarelui, proiectînd o vastă umbră pe munte. Dacă tromba s-ar fi aplecat, ne-ar fi cuprins cu siguranță în vârtejurile ei. Acest fenomen, destul de frecvent cînd suflă vîntul dinspre ghețari, se cheamă „mistour“ în limba islandeză.

— Hastigt, hastigt ! strigă călăuza noastră.

Fără să știu daneza, am înțeles că trebuia să-l urmăm cît mai repede. Hans începu să ocolească conul craterului, dar în zig-zag, pentru a ne ușura mersul. În cîrînd, tromba se abătu asupra muntelui, care tresări din pricina izbiturii, iar pietrele răscolite de vînt cădeau ca

o ploaie în urma unei erupții. Din fericire, noi ne aflam pe versantul opus, la adăpost de orice pericol. Fără această prevedere a călăuzei, trupurile noastre, ciopârțite, pulverizate, ar fi căzut cine știe la ce depărtări, întocmai ca rămășițele vreunui meteor necunoscut.

Hans chibzui că nu ar fi bine să petrecem noaptea pe povârnișurile conului. De aceea am continuat urcușul în zig-zag și în aproape cinci ore am parcurs cele 1 500 de picioare care ne mai rămăseseră de urcat. Ocolurile, zig-zagurile și urcușul în trepte măriseră drumul la cel puțin trei leghe. Nu mai puteam de oboseală și îmi era așa de frig și de foame, că simțeam că mă sfârșesc. Aerul, cam rarefiat, îmi stânjenea răsuflarea.

În cele din urmă, la unsprezece noaptea, pe un întuneric cumplit, am ajuns în vârful muntelui Sneffels. Mai înainte de a intra în crater ca să-mi găsesc un adăpost, am avut răgazul să zăresc „soarele de miez de noapte” în punctul său cel mai de jos, proiectându-și razele palide pe insula adormită la picioarele mele.

16

Mîncarea fu înghițită pe nerăsuflăte și, după aceea, fiecare ne-am aciuit cum am putut mai bine. Ce-i drept, culcușul era cam tare, adăpostul cam nesigur, situația destul de grea, la 5 000 de picioare deasupra nivelului mării. Totuși, în noaptea aceea, somnul mi-a fost foarte liniștit, și-am dormit așa cum nu mai dormisem de mult. Și nici de visat n-am visat.

A doua zi ne-am trezit pe jumătate înghețați de suflarea unui aer rece și tăios, în timp ce deasupra capului nostru, razele soarelui străluceau. Mi-am părăsit culcușul de granit, ca să pot admira în voie minunata privești care se desfășura în fața ochilor mei.

Mă aflam pe culmea unuia din cele două vîrfuri ale Sneffelsului, și anume, pe cel dinspre miazăzi. De aci puteam să cuprind cu privirea cea mai mare parte a insulei. Potrivit opticii de la marile înălțimi, țărmurile se zăreau foarte bine, în timp ce părțile din interior păreau șterse. S-ar fi putut spune că la picioarele mele se întindea una din acele hărți în relief ale lui Helbesmer. De jur împrejur vedeam văi adînci încrucișîndu-se în toate direcțiile, prăpăstii săpate ca niște puțuri, lacuri care păreau niște heleșteie și rîuri de mărimea pîraielor. Spre dreapta se desfășurau nenumărați ghețari și vîrfurile unora erau învăluite de ușoare coloane de fum. Coamele ondulate ale acestor munți nesfîrșiți, pe care straturile de zăpadă le făceau să pară acoperite de spumă, îmi aminteau de suprafața unei mări într-o veșnică frământare. Dacă întorceam privirea spre apus, oceanul, în marea sa nemărginire, părea că-i o continuare a acestor vîrfuri spumoase. Unde se sfîrșea oare pămîntul? De unde începeau valurile oceanului? Mi-era greu să disting bine acest lucru.

Eram cuprins de acel minunat extaz pe care ți-l dau marile înălțimi, fără ca de data asta să amețesc, căci, în sfîrșit, mă obișnuisem cu contemplarea acestor privești fără seamăn. Privirile mele uluite se scaldau în iradierea străvezie a razelor solare. Uitasem cine sînt și unde mă aflu, pentru a trăi viața elfilor sau a silfidelor — imagine făpturi ale mitologiei scandinave. Mă îmbătam de voluptatea înălțimilor, fără a mă gîndi că în curînd destinul avea să mă scufunde în prăpăstiile fără fund ale Pămîntului!... Sosirea profesorului și a lui Hans, care se urcaseră și ei în vîrfurile Sneffelsului, mă readuse la realitate.

Întorcîndu-se spre apus, unchiul meu îmi arătă cu mîna un abur ușor, ca o fîșie de pămînt, și care țărmuia linia valurilor.

— Groenlanda ! spuse el.

— Groenlanda ? strigai eu.

— Da, nu sîntem nici la 35 de leghe de ea, și în timpul dezghețurilor, urșii albi ajung pînă în Islanda,

aduși de ghețarii de la miazănoapte. Dar asta n-are nici o importanță. Acum sîntem pe unul din cele două piscuri ale vîrfului Sneffels : cel de la sud. Hans ne va spune îndată cum numesc islandezii acest pisc, pe care tocmai ne aflăm. Nici nu-și termină bine cuvîntul, că vîntorul și răspunse :

— Scartaris.

La auzul acestui nume, unchiul meu îmi aruncă o privire triumfătoare.

— Atunci, la drum, spre crater ! porunci el.

Craterul Sneffelsului semăna cu un con răsturnat, a cărui deschizătură putea să aibă un diametru de o jumătate de leghe. Adîncimea craterului o apreciam cam la două mii de picioare. Gîndiți-vă numai cum putea să arate un asemenea recipient, cînd era tot numai flăcări și tunete... La fund, conul avea o circumferință de cel mult 500 de picioare, și cum pereții interiori erau în pantă lină, se putea ajunge destul de ușor la partea sa de jos. Fără să vreau, am asemuit acest crater cu o uriașă pușcă, avînd o gură largă, și la drept vorbind, comparația mă îngrozea.

Să cobori într-o pușcă, mă gîndeam eu, cînd nu-i exclus să fie încărcată, și s-ar putea să ia foc la cea mai mică izbitură — nu-i asta curată nebunie?!...

Dar era prea tîrziu ca să mai dau înapoi. Cu un aer nepăsător, Hans a luat-o înainte. Iar eu l-am urmat fără să scot o vorbă.

Pentru a ușura coborîrea, Hans făcea mari ocoluri în spirală. Trebuia să mergem prin mijlocul rocilor eruptive, și, cîteodată, unele se dezlipeau din culcușurile lor, prăvălindu-se în salturi, pînă în fundul prăpastiei. În cădere, ele dădeau naștere unor ecouri de o sonoritate ciudată.

În diferite părți ale conului se aflau ghețari interiori. De cîte ori îi întîlneam, Hans înainta cu foarte multă băgare de seamă, sondînd cu bastonul cu vîrf de fier, pentru a descoperi crăpăturile. În alte locuri, unde trecerea se arăta a fi periculoasă, ne legam cu o frînghie lungă, pentru ca acela căruia i-ar fi alunecat piciorul,

din nebăgare de seamă, să fie susținut de ceilalți. Această solidaritate era un lucru înțelept și plin de prevedere, însă nu ne punea în afară de orice pericol.

Cu toate greutatea coborîșului, și-n ciuda pantelor pe care nici călăuza nu le cunoștea, drumul s-a făcut fără vreun accident, în afară numai de căderea unui balot cu frînghii, pe care-l scăpase din mîna unul din islandezi, de s-a rostogolit tocmai în fundul prăpastiei.

La prînz atinsesem prima țintă a călătoriei noastre. Am ridicat capul și, la gura pîlniei, am zărit, ca într-un chenar, o bucățică de cer cu o circumferință aproape perfectă. Numai într-un singur punct se profila vârful lui Scartaris, cufundat în imensitatea văzduhului.

În fundul craterului se deschideau trei guri, prin care ieșeau, cu siguranță, lava și vaporii, în timpul erupțiilor. Fiecare gură avea un diametru de aproape 100 de picioare. Ele se căscau în fața noastră și, drept să vă spun, n-am avut curajul să-mi arunc privirile în vreuna. În schimb, profesorul Lidenbrock le-a examinat pe fiecare în parte. Alerga de la una la alta, gata să-și piardă răsuflarea, gesticulînd și rostind vorbe fără șir. Hans și tovarășii săi stăteau așezați pe niște grămezi de lavă și-l priveau cum nu-și mai găsește astîmpăr, și nu mă îndoiesc că-l socoteau nebun.

Deodată, unchiul meu scoase un strigăt. Am crezut că i-a alunecat piciorul și că era gata să cadă într-unul din cele trei puțuri. Dar nu se întîmplase nimic. Îl văzui stînd țeapăn, cu brațele întinse și cu picioarele desfăcute, în fața unui bloc de granit, aflat în centrul craterului, ca un pedestal enorm pregătit pentru statuia unui Pluton. Din toată înfățișarea unchiului meu se vedea că-i peste măsură de uluit. Dar curînd, uluirea fu înlocuită de o bucurie fără margini.

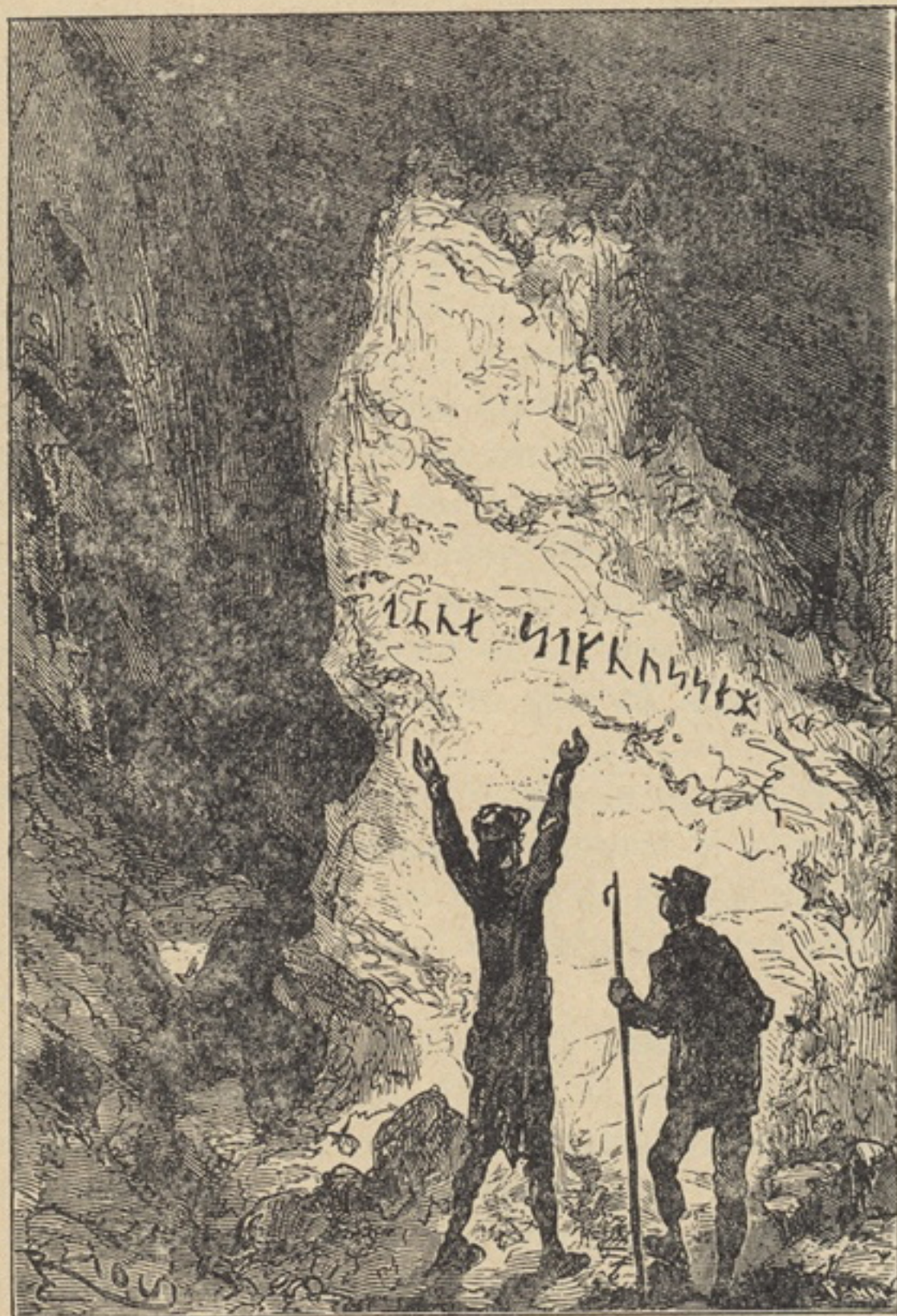
— Axel, Axel ! strigă el. Vino, vino !

Alergai într-acolo. Însă nici Hans și nici islandezii nu se urniră de pe locurile lor.

— Privește ! îmi spuse profesorul.

Împărtășindu-i uluirea, dacă nu și bucuria, pe partea dinspre apus a blocului de granit am văzut scrijelită în

Privește! îmi spuse profesorul

litere runice, pe jumătate roase de vreme, numele aceluia islandez blestemat :

ᚠᚠᚠ ᚱᚠᚠᚠᚠᚠᚠᚠ

— Arne Saknussemm ! strigă unchiul meu. Ei, acu' te mai îndoiești ?

Nu răspunsei nimic și mă întorsei uluit la bolovanul de lavă pe care stătusem mai înainte. În fața evidenței, a trebuit să mă înclin.

Nu știu câtă vreme am rămas astfel, cufundat în gândurile mele. Tot ceea ce știu e că, după o vreme, ridicînd capul, l-am văzut numai pe unchiul meu și pe Hans. Ceilalți islandezi plecaseră, și acum coborau povîrnișurile Sneffelsului, pentru a se întoarce la Stapi.

Hans dormea liniștit lîngă un bolovan, într-o scursură de lavă, unde își înjghebase un culcuș, în timp ce unchiul meu se zbătea în fundul craterului, ca o fiară sălbatică în cursa unui vînător. Nici nu dormeam, nici nu aveam puterea să mă scol și, luînd exemplu de la călăuză, m-am lăsat cuprins de un somn liniștit ; mi se părea că aud mereu zgomote sau că simt zvîcniri în coastele muntelui.

Astfel am petrecut prima noapte în fundul craterului.

A doua zi, un cer cenușiu, înnourat și greoi se lăsa peste vîrful conului. N-am băgat de seamă atît întunericul ce cuprindea craterul cît mînia care-l cuprindea pe unchiul meu.

Am înțeles deîndată motivul, și inima mi s-a umplut de puțină speranță. Iată de ce : dintre cele trei drumuri care se deschideau în fața noastră, numai unul singur fusese folosit de Saknussemm.

Potrivit indicației dată în criptogramă de către învățatul islandez, drumul putea fi ușor recunoscut, căci la poalele lui urma să se proiecteze umbra lui Scartaris în ultimele zile ale lunii iunie...

În adevăr, piscul acesta ascuțit putea fi socotit ca arătătorul unui imens cadran solar, a cărui umbră, într-o anumită zi, arăta drumul spre centrul Pământului.

Dar cum nu se zărea de fel soarele, nu era nici umbră. În consecință, unchiul n-avea cum să se orienteze!

Eram în 25 iunie. Dacă cerul rămânea acoperit încă șase zile, trebuia să amânăm totul pentru anul viitor.

Cred că nu mai e nevoie să vă descriu mânia nepuțincoasă a profesorului Lidenbrock! Ziua trecu și nici o umbră nu veni să se profileze în fundul craterului. Hans nu se mișcă de la locul său, deși cred că era firesc să se întrebe ce așteptăm. Dacă în genere îl preocupa ceva! Unchiul nu-mi adresă nici un cuvânt. Privirile sale se aținteau tot timpul spre cerul acoperit de cături cenușii.

La 26 iunie nu se arată nici un semn bun. Ba dimpotrivă. Toată ziua căzu o ploaie amestecată cu zăpadă. Hans se apucă să construiască o colibă din bucăți de lavă. Îmi făcea oarecare plăcere să urmăresc din ochi miile de cascade ce luau naștere și care se rostogoleau pe povârnișurile conului, unde fiecare piatră făcea ca zgomotul asurzitor să fie și mai puternic.

Unchiul meu nu se mai putea stăpîni. La drept vorbind, chiar și un om mai calm decît el ar fi avut toate motivele să se enerveze, căci asta însemna să te-neci tocmai la mal.

Dar o dată cu marile dureri, cerul îți trimite neîncetat și mari bucurii. Și cerul îi rezerva profesorului Lidenbrock o satisfacție egală cu marile, cu desperatele sale necazuri...

A doua zi, cerul mai era încă acoperit, însă duminică, 28 iunie, o dată cu schimbarea lunii, veni și schimbarea vremii. Soarele revărsa în crater valuri-valuri de raze. Fiecare delușor, fiecare stîncă, fiecare piatră, fiecare încrețitură a lavei se scâldea în aceste efluvii luminoase și își așternea pe loc umbra pe pământ. Dintre toate, umbra lui Scartaris se desena ca un colț ascuțit și prinse a se învîrți pe nesimțite o dată cu soarele cel învăpăiat.

Și nu exagerez de loc dacă spun că unchiul se învârtea și el o dată cu umbra.

La amiază, în perioada sa cea mai scurtă, umbra începu să atingă încet marginea vetrei centrale.

— Pe aici trebuie s-o luăm ! strigă profesorul, pe aici ! Înainte, spre centrul Pământului ! adăugă el în limba daneză.

L-am privit pe Hans.

— Forüt ! spuse el foarte liniștit.

— Înainte ! îmi traduse unchiul meu.

Era ora 13 și 13 minute.

17

Abia acum începea adevărata noastră călătorie. Până atunci, oboseala fusese mai mare decât greutatea ; dar era sigur că de aici înainte acestea din urmă se vor ivi cu adevărat în calea noastră.

Încă nu-mi afundasem privirea în acel puț fără fund în care urma să coborâm. Sosise însă momentul s-o fac. De altfel, mai puteam încă ori să mă resemnez acceptând această aventură, ori să refuz a o încerca. Dar să dau înapoi în fața călăuzei mi-a fost rușine. Hans aștepta cu atîta calm să înceapă aventura, cu o asemenea indiferență, cu o atît de deplină nepăsare față de orice pericol, încît am roșit la ideea că aș putea fi mai puțin curajos decât el. Dacă aș fi fost singur, aș fi început să-i înșir unchiului meu tot soiul de argumente de mare efect ; dar cum călăuza se afla lîngă noi, n-am scos un cuvînt și-n timp ce mă apropiam de gura prin care trebuia să coborâm, gîndul îmi zbură deodată spre frumoasa mea virlandeză.

Am mai spus că gura centrală a craterului avea un diametru de 100 de picioare, sau o circumferință de

300 de picioare. M-am aplecat cu multă băgare de seamă peste o stîncă care atîrna în afară și am privit. De groază mi s-a făcut părul măciucă. Toată ființa îmi fu cuprinsă de simțămîntul vidului. Am simțit cum centrul de gravitate mi se deplasează și cum mi se urcă amețeala la cap, ca o beție. Nimic nu e mai amețitor decît această atracție a abisului. Eram să cad, dacă nu m-ar fi apucat la timp o mîină vînjoasă. Era mîina lui Hans. Hotărît lucru, nu luasem destule „lecții de înălțime“ la biserica „Frelers“ din Copenhaga.

Cu toate că mi-am aruncat foarte puțin privirile în acest puț, am putut să-mi dau seama de conformația lui. Pereții săi aproape abrupti prezentau numeroase ieșituri care puteau să ușureze coborîrea. Dar dacă aveam la îndemîină un soi de scară, în schimb ne lipsea parmaclicul, de care să ne ținem. Nu-i vorba, o frînghie legată de una din aceste ieșituri ne-ar fi ajutat de minune. Dar cum aveam s-o dezlegăm odată ajunși la capătul ei ?

Unchiul meu găsi imediat un mijloc foarte simplu pentru a înlătura această dificultate. El desfășură o frînghie lungă cam de 400 de picioare și groasă de două degete și lăsă să cadă în adînc doar jumătate din ea, apoi o înfășură în jurul unui bloc de lavă ce ieșea în afară și aruncă în gol cealaltă jumătate. Fiecare din noi putea astfel să coboare apucînd cu mîina cele două capete ale frînghiei, fără teamă că aceasta se va desfășura. De îndată ce ai coborît vreo două sute de picioare, nimic nu era mai ușor decît s-o tragi, lăsînd liber un capăt și smucind de cealaltă parte a frînghiei. Apoi, urma să reîncepi acest exercițiu, *ad infinitum*.

— Acum, să ne îngrijim și de bagaje, spuse unchiul meu, după ce sfîrși de atîrnat frînghia. O să le împărțim în trei pachete, și fiecare din noi o să-și pună unul în spate. Vorbesc numai de obiectele fragile.

Desigur că îndrăznețul profesor nu ne socotea și pe noi în această ultimă categorie !...

— Hans, stabili el, va lua uneltele și o parte din provizii ; tu, Axel, vei duce două treimi din provizii și

armele, iar eu, restul proviziilor și instrumentele cele mai gingașe.

— Dar cine o să ducă hainele, și toată legătura de frînghii și de scări ? am întrebat eu.

— Vor coborî singure.

— Cum așa ? !

— O să vezi...

Unchiul meu simțea o plăcere deosebită să folosească mijloace „tari“, și o făcea totdeauna fără cea mai mică șovăială. La porunca sa, Hans strînse într-un mare balot toate obiectele ce nu erau fragile, și, după ce balotul fu legat zdravăn, pur și simplu i se dădu drumul în prăpastie.

Curînd am auzit vuietul sonor produs de deplasarea straturilor de aer. Aplecat deasupra prăpastiei, unchiul meu urmărea foarte satisfăcut coborîrea bagajelor, și nu s-a clintit din locul acela pînă ce nu le-a pierdut din vedere.

— Bun, zise el, acum vine și rîndul nostru !...

Întreb pe orice om de bună-credință dacă nu l-ar trece fiorii la auzul unor asemenea cuvinte ?

Profesorul își puse în spate pachetul cu instrumente, Hans luă pachetul cu unelte, iar eu pe cel cu arme. Coborîrea începu în ordinea următoare : întîi Hans, după aceea unchiul meu, iar la urmă eu. Totul se desfășură într-o tăcere mormîntală, tulburată din cînd în cînd doar de zgomotul pe care-l făceau stîncile ce se rostogoleau în prăpastie.

M-am lăsat să alunec, ca să zic așa, strîngînd cu putere într-o mîină cele două capete ale frînghiei, iar cu cealaltă sprijinindu-mă cu ajutorul bastonului meu cu vîrf de fier. Mă stăpînea o singură idee : să nu-mi pierd cumva punctul de sprijin. Nu prea aveam încredere în trăinicia frînghiei, socotind-o mult prea slabă pentru a suporta greutatea a trei oameni. De aceea mă slujeam de ea cît mai puțin posibil făcînd minuni de echilibristică pe ieșiturile de lavă pe care încercam să le prind cu piciorul, întocmai ca pe o mîină care mi-ar fi venit în ajutor.

Cînd una din aceste trepte alunecoase se zdrobea sub pașii lui Hans, el rostea cu glasul său domol :

— Gif akt !

— Atenție ! repeta unchiul meu.

După o jumătate de oră am ajuns pe o stîncă mai lată, care era foarte puternic înfiptă în peretele galeriei. Hans trase frînghia de un capăt ; celălalt capăt se ridică în aer ; descolăcindu-se de pe colțul de stîncă pe care fusese înfășurată, căzu trăgînd după sine bucăți de piatră și de lavă, un fel de ploaie, sau, mai bine zis, de grindină foarte periculoasă.

M-am aplecat peste îngustul platou pe care ne aflam, dar n-am putut să zăresc fundul prăpastiei.

Începu din nou manevrarea frînghiei și după o jumătate de oră am mai coborît încă două sute de picioare.

Nu știu dacă cel mai pasionat geolog ar fi încercat să studieze, în timpul coborîrii, natura terenurilor care-l înconjurau, dar, în ceea ce mă privește, nici nu-mi păsa de asta ; mă interesa prea puțin dacă straturile erau pliocene, miocene, eocene, cretacice, din familia lanțului munților Jura, triasici, permieni, carboniferi, devonieni, silurieni sau primitivi. În schimb profesorul își făcea fără îndoială tot felul de observații sau lua note, căci la una din opriri îmi spuse :

— Cu cît cobor mai adînc, cu atît am mai multă încredere în reușita acțiunii noastre. Felul cum sînt așezate aceste terenuri vulcanice îndreptățește pe deplin teoria lui Davy. Ne aflăm în stratul cel mai vechi, în care s-au produs unele procese chimice asupra metalelor care se aprind în contact cu aerul și cu apa. Resping cu desăvîrșire teoria unei călduri interioare. De altfel, se va vedea că am dreptate.

Mereu aceeași concluzie. Se înțelege că nu-mi ardea să-l contrazic, căci această discuție nu-mi făcea de loc plăcere. Tăcerea mea fu luată drept consimțămînt, și începurăm din nou coborîrea.

După trei ore, încă nu întrezăream fundul coșului. Cînd ridicai însă capul, am putut să observ că puțul

se strîmta simțitor. Din cauza ușoarei lor înclinații, pereții tindeau să se apropie. Întunericul creștea din ce în ce mai tare.

Totuși coboram mereu. Am luat aminte la pietrele care se desprindeau din pereți și mi-am dat seama că, în cădere, aveau un răsunet mai înăbușit, ceea ce însemna că fundul prăpastiei era mai apropiat.

Cum avusesem grijă să-mi notez de cîte ori schimbasesm frînghia de la un loc la altul, am putut să-mi dau seama exact de adîncimea la care am ajuns și de timpul scurs.

În timpul coborîrii, am repetat de paisprezece ori această manevră, la răstimp de o jumătate de oră. Așadar trecuseră șapte ore, în afară de cele paisprezece sferturi de oră de odihnă, care dădeau încă trei ore și jumătate. În total făcusem deci zece ore și jumătate. Plecasem la ora unu, deci acum trebuia să fie ora unsprezece.

În privința adîncimii la care ajunsesem m-am dumerit repede. Cele paisprezece schimbări ale unei frînghii de două sute de picioare făceau 2 800 picioare.

În acest moment se auzi glasul lui Hans :

— Halt ! exclamă el.

M-am oprit tocmai în clipa cînd era să lovesc cu piciorul capul unchiului meu.

— Am ajuns, spuse acesta.

— Unde ? l-am întrebat eu alunecînd lîngă el.

— În fundul puțului perpendicular.

— Nu mai există deci altă ieșire ?

— Ba da, văd că aici începe un fel de galerie care merge oblic spre dreapta. Dar o vom cerceta mîine. Acu', să mîncăm și după aceea să tragem un somn bun.

Deși ne aflam la o atît de mare adîncime, nu era complet întuneric. Am desfăcut sacul cu provizii, am mîncat și apoi fiecare ne-am culcat cum am putut mai bine, pe un pat de pietre și de resturi de lavă.

Cum stăteam culcat pe spate, am deschis ochii și sus, sus de tot, la capătul acestui tub lung de 3 000 de picioa-

re, care luase forma unui ocean uriaș, am zărit un punct luminos.

Era o stea care pierduse orice scînteiere și care, după calculele mele, trebuia să facă parte din Ursa mică.

Apoi am adormit adînc.

18

La ora 8 dimineața ne-a trezit o rază de soare. Miile de fațete de lavă ale pereților au strîns-o într-un mănunchi, reflectînd-o apoi ca pe o ploaie de scînteii. Această lumină era îndeajuns de puternică pentru a ne îngădui să deosebim obiectele dimprejur.

— Ei, Axel, ce zici?! strigă unchiul meu frecîndu-și mîinile. Ai mai petrecut tu vreodată o noapte mai liniștită ca asta în casa noastră din Königstrasse? Nici tu zgomot de căruțe, nici strigătele precupeților, nici zbieretele luntrașilor!

— Nu tăgăduiesc că sîntem foarte liniștiți în fundul acestui puț, dar tăcerea asta are parcă ceva înspăimîntător în ea, totuși.

— Haida de! strigă unchiul meu. Dacă te sperii de pe acum, atunci ce-o să fie mai tîrziu? Că doar nici n-am apucat să intrăm încă în măruntaiele Pămîntului.

— Ce vrei să spui, unchiule?

— Vreau să spun că acum am atins abia pămîntul Islandei. Acest tub lung și vertical, care coboară din craterul Sneffelsului, se oprește aproape la nivelul mării.

— Ești sigur?

— Foarte sigur! Ia uită-te la barometru!

Într-adevăr, mercurul, după ce se urcase încetul cu încetul, scădea pe măsură ce coboram și acum se oprise la douăzeci și nouă de pouce¹.

¹ Pouce — unitate de măsură engleză, egală cu 25,4 mm.

— Vezi, reluă profesorul, nu avem nici presiunea unei atmosfere, dar constat că o să vină vremea când vom înlocui barometrul printr-un manometru.

Barometrul urma să devină într-adevăr inutil, din moment ce greutatea aerului depășea presiunea sa calculată la nivelul oceanului.

— Dar, spusei eu, nu te temi că această presiune mereu crescîndă va fi foarte greu de suportat ?

— Nu, n-avea nici o grijă. Vom coborî încet, și, treptat-treptat, plămîinii noștri se vor obișnui să respire o atmosferă mai comprimată. Aeronauții sfîrșesc prin a simți lipsa de aer pe măsură ce se urcă în straturile superioare ale atmosferei, iar noi probabil c-o să avem prea mult. Cu atît mai bine ! Dar să nu mai pierdem nici măcar o clipă. Unde o fi pachetul care a coborît înaintea noastră ?

Mi-am amintit atunci că și în seara trecută l-am căutat în zadar. Unchiul meu s-a adresat lui Hans, care-și roti împrejur ochii săi de vînător.

— Der Huppe !

— Acolo sus !

Într-adevăr, pachetul era agățat de un colț de stîncă, cam la vreo sută de picioare deasupra capului nostru. Imediat, sprintenul islandez se cățără ca o pisică și, în cîteva minute, aduse pachetul.

— Acu', spuse unchiul meu, să mîncăm, dar să mîncăm zdravăn, ca niște oameni care pornesc la un drum lung !

Am mîncat pesmeți cu carne uscată și apoi am tras cîteva înghițituri de apă amestecată cu rachiu de ienu-păr.

După ce am terminat masa, unchiul meu a scos din buzunar un carnet și, examinînd pe rînd diferitele instrumente, notă datele următoare :

Luni, 1 iulie

Cronometrul : ora 8 și 17 minute dimineața.

Barometrul : 29,7 p.¹

¹ Echivalent cu aproximativ 742 mm. coloană de mercur.

Termometrul : 6°

Direcția : est-sud-est.

Această ultimă observație se referea la drumul prin galeria întunecată și unchiul meu o află cu ajutorul busolei.

— Axel, strigă plin de înflăcărare profesorul, abia acum vom coborî cu adevărat în măruntaiele Pământului ! Iată deci momentul exact când începe călătoria noastră.

După aceea luă cu o mână aparatul Ruhmkorff care-i atârna de gît și cu cealaltă puse în contact curentul electric cu serpentina lanternei. Și o lumină destul de puternică împrăstie întunericul din galerie.

Hans ducea al doilea aparat, care fu de asemenea pus în funcțiune. Această ingenioasă aplicare a electricității ne dădea posibilitatea să mergem timp îndelungat, creîndu-ne o lumină artificială de zi, chiar și în mijlocul celor mai inflamabile gaze.

— Înainte, la drum ! porunci unchiul meu.

Fiecare își puse în spate sacul de călătorie. Hans își luă sarcina să împingă înaintea lui pachetul cu frînghii și cu haine, iar eu intrai după ei în galerie.

În momentul când eram gata să mă cufund în coridorul acela întunecos, m-am oprit puțin și, ridicînd capul, prin cîmpul vizual al imensului tub am zărit, pentru ultima oară, un petic din cerul Islandei, pe care eram aproape sigur că n-o să-l mai revăd.

Lava, în ultima sa erupție, din 1229, își croise drum prin acest tunel, tapetîndu-l pe dinăuntru cu un strat compact și strălucitor, care reflecta lumina electrică mărimdu-i de o sută de ori intensitatea.

Toată greutatea drumului consta în a nu aluneca prea repede pe o pantă înclinată de aproape 45° . Din fericire, am dat peste o serie de colțuri și ridicături care țineau loc de trepte, și-am început să coborîm lășînd ca bagajele să alunece înaintea noastră pe-o frînghie lungă.

Dar ceea ce sub picioarele noastre ținea loc de treaptă, pe ceilalți pereți devenea o stalactită. Lava, poroasă, pe alocuri, prezenta niște mici umflături rotunde, niște cristale de cuarț opac, împodobite cu picături transparente de sticlă, care, suspendate pe boltă ca niște candelabre, păreau că se aprind la trecerea noastră, de parcă zînele abisului își luminaseră palatul pentru a-i primi pe oaspeții de pe pământ.

— Ce minunăție ! strigai eu fără să vreau. Ce măreț spectacol, unchiule ! Ia privește nuanțele acestea ale lavei, care merg pe nesimțite de la roșu închis pînă la galbenul strălucitor ! Și cristalele astea care par niște globuri luminoase !

— Ei, băiete, te-ai făcut mai bun ! Găsești că e splendid ! Ai răbdare numai și sper c-o să vezi alte lucruri și mai minunate. Ei hai, înainte, tot înainte !...

Mai bine ar fi spus „Hai să alunecăm !“ căci ne-am dat drumul să alunecăm fără nici un fel de osteneală pe panta aceea înclinată. Era ca o *facilis descensus Averni*¹ de Virgiliu. Busola, pe care o consultam foarte des, arăta în mod constant direcția sud-est. Culoarul de lavă nu cotea nici la dreapta, nici la stînga, ci mergea în linie dreaptă.

Căldura nu creștea în chip simțitor, așa cum mă așteptasem și nu numai o dată am consultat cu mirare termometrul. După două ore de mers, el arăta 10°, adică o creștere de abia 4° față de locul plecării. Acest fapt îndreptătea teoriile lui Davy, dar mă făcea să cred că coborîrea noastră era mai mult orizontală decît verticală. De altfel, nimic nu era mai ușor decît să cunoaștem exact adîncimea atinsă. Profesorul o măsură cu ajutorul unghiurilor de deviație și de înclinație, dar păstră pentru sine rezultatul observațiilor.

Seara, către ora 8, el dădu semnalul de oprire. Hans se așeză imediat. Lămpile fură atîrnate de un colț de lavă. Ne aflam într-un fel de cavernă și aerul nu ne lipsea. Dimpotrivă, uneori ajungeau pînă la noi curenți

¹ Lesnicioasă coborîre în Infern.

de aer. Dar ce anume le producea? Căror agitații atmosferice se datorau? Era o problemă pe care n-am căutat s-o rezolv în momentul acela. Foamea și oboseala mă puseseră în situația de a nu mai putea să raționez. Șapte ore de coborîre continuă nu se fac fără o mare cheltuială de energie. Eram stors de puteri. De aceea m-am bucurat nespun auzind cuvîntul „oprire”. Hans întinse ceva merinde pe un bloc de lavă și toți trei mîncarăm cu poftă. Mă neliniștea însă faptul că rezerva noastră de apă ajunsese la jumătate. Unchiul meu socotea că vom putea înlocui ceea ce consumasem, luînd apă de la unul din izvoarele subterane, dar pînă acum încă nu întîlnisem nici unul. Nu m-am putut împiedica să nu-i atrag atenția asupra acestui lucru.

— Și asta te surprinde? mă întrebă el.

— Nu numai că mă surprinde, dar chiar mă îngrijorează. Nu mai avem apă decît pentru cinci zile.

— Liniștește-te, Axel, te asigur că vom da de apă, și încă în cantități mult mai mari decît avem nevoie.

— Cînd?

— După ce o să trecem de acest înveliș de lavă. Cum îți închipui c-ar fi posibil să răzbată izvoarele prin pereții aceștia?

— Dar dacă stratul de lavă continuă pînă la mari adîncimi? De altfel, pînă azi îmi pare că vertical am înaintat îndeajuns de puțin.

— Ce te face să bănuiești acest lucru?

— Dacă am fi pătruns mai adînc în interiorul scoarței Pămîntului, căldura ar fi fost, cu siguranță, mai mare.

— După teoria ta, răspunse unchiul. Dar te-ai uitat la termometru?

— Abia 15° , ceea ce înseamnă că a crescut numai cu 9° de la plecarea noastră.

— Ei, atunci trage concluzia!

— Iată concluzia mea. După observațiile cele mai exacte, înăuntrul globului, temperatura crește cu 1 grad la fiecare 100 de picioare. Dar unele condiții locale pot face să varieze această cifră. Așa, de pildă, la Iakutsk,

în Siberia, s-a observat că temperatura crește cu un grad la 36 de picioare. Prin urmare, această deosebire depinde de puterea de conductibilitate a rocilor. Voi mai adăuga, de asemenea, că în vecinătatea unui vulcan stins, și prin straturile de gnais, crește cu câte un grad numai la 125 de picioare. Să luăm, deci, această ultimă ipoteză, care e cea mai favorabilă și să calculăm.

— Calculează, băiete !

— Nimic nu-i mai ușor, îi răspunsei, începînd să înșir cifrele pe un carnet. De 9 ori 125 picioare fac 1125 de picioare.

— Într-adevăr, rezultatul e foarte exact...

— Atunci ?

— Ei bine, după observațiile mele, am ajuns la 10 000 de picioare sub nivelul mării.

— E cu puțință ?

— Da, sau... cifrele nu mai sînt cifre !

Totuși calculele profesorului erau exacte. Noi depășisem cu 6 000 de picioare cele mai mari adîncimi cunoscute, cum sînt minele Kitz-Bahl din Tirol și cele din Wüttemberg, din Boemia.

Temperatura, care ar fi trebuit să fie de 81° pe aceste meleaguri, era abia de 15° . Iată un lucru care îmi dădea foarte mult de gîndit.

19

A doua zi, marți, în 30 iunie, am reînceput coborîrea la ora 6 dimineața.

Am mers tot timpul pe stratul de lavă, care se arătă a fi o adevărată rampă naturală, avînd o pantă dulce ca acele planuri înclinate care încă mai înlocuiesc scara în casele vechi. Am mers astfel pînă la ora 12 și 17 minute și chiar în momentul acela l-am ajuns pe Hans, care tocmai se oprise.

— Ei drăcie, strigă unchiul meu, am atins extremitatea hornului !...

M-am uitat în jurul meu. Într-adevăr, ne aflam la o răspîntie unde se deschideau două drumuri, ambele întunecoase și înguste. Pe care trebuia să o luăm ? Era greu de hotărît.

Dar unchiul meu nu voia să se arate în fața noastră ca un om care șovăie, de aceea ne arătă galeria dinspre răsărit, și, după puțin timp, toți trei ne înfundarăm în ea.

De altfel, orice șovăială în fața acestor două drumuri s-ar fi prelungit la infinit, căci nu exista nici un indiciu care să ne arate pe care să-l alegem ; trebuia să încercăm absolut la noroc.

Panta noii galerii era mai mică și coboram pe nesimțite, dar pereții ei erau mai neregulați. Cîteodată treceam pe sub nenumărate arcuri care semănau perfect cu bolțile unei catedrale gotice. Artiștii evului mediu ar fi putut studia aci toate formele acestei arhitecturi religioase care are la bază ogiva. După o milă a trebuit să ne aplecăm sub niște arcade joase, în stil roman, și am putut vedea o mulțime de stâlpi groși, încovoiați sub curbura bolților. Pe alocuri eram siliți să ne tîrîm de-a lungul unor înguste și scurte coridoare, care semănau cu bîrlogurile castorilor.

Căldura era îndeajuns de suportabilă. Fără să vreau, mă gîndeam la dogoarea care trebuie să fi fost pe vremea cînd lava zvîrlită de Sneffels se precipita pe drumul acesta, atît de liniștit azi. Parcă vedeam torentele de foc spărgîndu-se de colțurile galeriei și vaporii supraîncălziți îmbulzindu-se în acest spațiu strîmt !

„Numai de nu i-ar veni bătrînului vulcan fantezia de a-și relua activitatea !“ mă gîndii.

Nu mi-am împărtășit gîndurile unchiului Lidenbrock, căci nu le-ar fi înțeles. De altfel, singura lui preocupare era să înaintăm. În ce-l privește, mergea, aluneca, ba chiar se și rostogolea de era nevoie, cu o convingere și cu o străduință, pe care, la urma urmei, merita s-o admiri.

La ora 6 seara, după un drum nu prea obositor, parcursesem două leghe spre miazăzi, dar în adâncime abia un sfert de milă.

Unchiul meu dădu semnalul de oprire. Am mâncat fără să vorbim prea mult, și apoi am adormit adânc.

De altfel, pregătirile pentru noapte erau destul de simple ; o pătură în care te înfășurai alcătuia tot așternutul. Pe aceste meleaguri nu aveam să ne temem nici de frig și nici de vizite nedorite. Călătorii care se înfundă în mijlocul deșerturilor africane sau în pădurile Americii sînt siliți să se vegheze reciproc în timpul somnului, dar aci domnea o liniște absolută, și ne aflam în deplină siguranță. Era sigur că n-o să întîlnim nici sălbatici și nici fiare sălbatice, așa că în privința asta nu duceam nici o grijă.

A doua zi ne-am sculat odihniți și bine dispuși. Am continuat drumul pe același strat de lavă ca și în ajun. Era imposibil să recunoști natura terenurilor prin care treceam. Tunelul, în loc să se înfunde în măruntaiele Pămîntului, tindea să devină absolut orizontal. La un moment dat, mi s-a părut chiar că urcă spre suprafața Pămîntului. Nu mă înșelasem. Către ora 10 dimineața, acest lucru deveni atît de evident și prin urmare atît de obositor, încît am fost siliți să ne încetinim mersul.

— Ce-i, Axel ? mă întrebă, nerăbdător, profesorul.

— Ce-i ? Nu mai pot ! răspunsei eu, sleit de oboseală.

— Cum ? După o plimbare de trei ore pe un drum atît de ușor !

— Ușor, nu zic nu, dar foarte obositor.

— Obositor, cînd nu facem altceva decît să coborîm !

— Să urcăm, dacă nu vă e cu supărare !...

— Să urcăm ? ! făcu unchiul meu ridicînd din umeri.

— Nu încape îndoială ! De o jumătate de oră, pantele sînt mai puțin înclinate și dacă vor continua să meargă așa, o să ne pomenim iarăși pe pămîntul Islandei.

Profesorul dădu din cap ca un om care nu vrea să se lase convins. Am încercat să-i vorbesc, însă el nu-mi

răspunse și-mi făcea semn să merg înainte. Tăcerea sa încăpățînată îmi arăta că nu era de loc în toane bune.

Mi-am reluat povara cu curaj, și-l urmam cît puteam de repede pe Hans, care pășea înaintea unchiului meu. Nu voiam să rămîn în urmă și singura mea preocupare era să nu-mi pierd tovarășii din ochi. Mă treceau fiorii la gîndul că aș putea să mă rătăcesc în adîncimile acestui labirint.

Și-apoi, dacă drumul devenea mai greu, mă consolam cu speranța că ne apropiem de suprafața Pămîntului. Cum această nădejde se confirma la tot pasul, mă bucuram la gîndul că o voi revedea pe micuța mea Graüben.

Pe la amiază, pereții galeriei și-au schimbat aspectul. Mi-am dat seama de asta după reflexul luminii electrice, care slăbise simțitor. În locul învelișului de lavă, terenul era alcătuit dintr-o rocă lucioasă. Masivul se compunea din straturi înclinate și deseori dispuse vertical. Ceea ce însemna că ne găseam într-o epocă de tranziție, în plină perioadă siluriană¹.

— E neîndoios, am strigat eu, că sedimentele apelor au format în a doua eră a Pămîntului toate aceste șisturi, calcaruri și gresii! Lăsăm în urmă masivul de granit! Acu' procedăm ca niște hamburghezi care pentru a merge la Lübeck ar lua-o pe drumul Hanovrei!

Ar fi trebuit să păstrez pentru mine aceste observații, dar temperamentul meu de geolog fu mai tare decît prevederea, așa că unchiul Lidenbrock îmi auzi exclamațiile.

— Ia privește! îi răspunsei eu arătîndu-i straturile de gresie, care alternau cu cele de calcar, și primele semne care indicau imediata apropiere a terenurilor de ardezie.

— Ei și?

¹ E numită astfel pentru că terenurile din această perioadă sînt foarte răspîndite în Anglia, în ținuturile locuite odinioară de siluri, o seminție celtică. (n.a.)

— Iată-ne ajunși în perioada în care au apărut primele plante și primele animale !

— Crezi ?

— Privește, examinează, observă !

L-am silit să plimbe lampa pe pereții galeriei. Mă așteptam să nu-și poată reține o exclamație de surpriză. Dar nu spuse nici un cuvânt și-și văzu mai departe de drum.

Oare m-a înțeles sau nu ? Nu voia să cedeze cîtuși de puțin din mîndria sa de unchi și savant, și să recunoască cinstit că se înșelase alegînd galeria dinspre răsărit, sau ținea cu orice preț să meargă pînă la capătul ei ? Nu mai era nici o îndoială că părăsisem drumul lavelor, și că mergeam pe o cale care nu ducea spre adîncul Sneffelsului.

Totuși mă întrebam dacă nu dădeam o importanță prea mare acestor schimbări de teren. La urma urmei nu s-ar fi putut să mă înșel ? Străbăteam oare, într-adevăr, niște straturi de roci suprapuse peste masivul de granit ?

„Dacă am dreptate, mi-am spus, trebuie să dau neapărat peste niște resturi de plante din acea perioadă străveche. Și în fața evidenței nu va mai putea obiecta nimic. Să căutăm deci !“

N-am făcut nici o sută de pași și-mi apărură înaintea ochilor dovezi incontestabile. Trebuie să fie chiar așa cum presupusesem, căci în perioada siluriană trăiau în mări peste 1.500 de specii de vegetale și animale. Picioarele mele, obișnuite cu solul dur al lavelor, călcară deodată pe o pulbere formată din resturi de plante și de cochilii. Pe pereți se observau foarte clar urme de fucus și licopode. Profesorul Lidenbrock nu se putea înșela, dar cred că el închidea ochii, ca să nu vadă nimic, și își continua drumul cu același pas neschimbat.

Încăpățînarea asta trecea dincolo de orice limită ! N-am mai putut răbda. Am luat o cochilie păstrată perfect, care aparținuse unui animal întrucîtva asemănător cîrcîiacului de azi și, întinzîndu-i-o unchiului meu, i-am spus :

— Privește !

— Ei și, răspunse el liniștit, e cochilia unui crustaceu din speța dispărută a trilobiților. Atît, și nimic mai mult !

— Și nu tragi de aici nici o concluzie ?

— Cum să nu ! Aceeași concluzie pe care o tragi și tu, că am părăsit stratul de granit și drumul de lavă. E foarte posibil să mă fi înșelat și să fi greșit calea. Dar nu voi fi sigur de eroarea mea decît în momentul în care voi fi mers pînă la capătul acestei galerii.

— Ai dreptate să procedezi așa, unchiule, și eu te-aș aproba, dacă nu ne-ar amenința o mare primejdie...

— Care anume ?

— Lipsa de apă.

— Ei bine, Axel, vom micșora porțiile.

20

N-am avut încotro și a trebuit să micșorăm porțiile. Provizia noastră de apă nu putea dura mai mult de trei zile, și de lucrul ăsta ne-am dat seama seara, cînd ne aflam la masă. Și mai trist era că nu prea aveam speranță să dăm de vreun izvor în aceste terenuri din perioada de tranziție.

A doua zi am trecut mai tot timpul sub nesfîrșitele bolți ale acestei galerii. Mergeam aproape fără să scoatem o vorbă. Ne cuprinsese pe toți muțenia lui Hans.

Drumul nu urca în mod simțitor, ba cîteodată chiar părea că scoboară. Dar acest fapt, prea puțin evident, nu avea darul să-l liniștească pe profesor, căci natura straturilor nu se schimba de loc, iar perioada de tranziție se vădea din ce în ce mai mult.

Lumina electrică se reflecta în mii de raze scînteietoare pe straturile de șisturi și calcare și pe pereții de

gresie roșie. Te-ai fi putut crede într-o tranșee deschisă în mijlocul ținutului Devonshire, după care sînt și numite acest fel de terenuri. Zidurile erau îmbrăcate cu splendide varietăți de marmură, unele de un cenușiu agat, străbătute capricios de vine albe, altele de un roșu aprins sau de un galben cu pete roșii sau avînd pete de culori închise, în care sclipeau grăunțe de calcar.

Pe cea mai mare parte dintre aceste marmure erau urme de animale primitive. Aici, creațiunea făcuse un vădit progres : în locul trilobiților rudimentari, întîlniți în ajun, am dat peste resturile unor specii superioare, între altele, pești ganoizi și acei așa numiți sauropteris, pe care paleontologii îi socotesc, pe bună dreptate, drept strămoșii reptilelor de azi. În mările din perioada devoniană trăiau nenumărate animale din această specie, ale căror urme se găsesc cu miile pe stîncile de formație nouă.

Era evident că urcam pe scara vieții animale, scară pe care omul ocupă punctul cel mai înalt. Dar profesorul Lidenbrock nu dădea nici o atenție acestui fapt.

El aștepta două lucruri : sau ca un puț vertical să se deschidă, sub picioarele noastre, îngăduindu-ne astfel să ne reluăm coborîrea, sau ca vreun obstacol să ne împiedice de-a ne continua drumul. Dar seara sosi, fără ca această speranță să i se realizeze.

Vineri, după o noapte întreagă în care am început să simt chinurile setei, am pornit din nou înainte, pe aceeași galerie, care parcă nu se mai sfîrșea.

După 10 ore de mers am observat că scînteierea luminii în contact cu pereții scădea în mod foarte ciudat. Marmura, șistul, calcarul, gresia dispăruseră, făcînd loc unui înveliș întunecos și fără strălucire. Galeria deveni foarte îngustă și, la un moment dat, m-am sprijinit de peretele din stînga.

Cînd mi-am retras mîna, era toată neagră. Am privit mai îndeaproape. Ne aflam într-o mină de huilă.

- O mină de cărbuni ! am strigat eu surprins.
- O mină fără mineri, răspunse unchiul meu.
- Cine poate ști ? !

— Eu știu, reluă profesorul pe un ton categoric, și sînt sigur că această galerie n-a fost săpată de mîna omului. Dar dacă e sau nu opera naturii, asta mă interesează mai puțin. Hai mai bine să mîncăm, căci e ora cinei !

Hans pregăti îndată masa. Am mîncat foarte puțin și am băut cele cîteva picături de apă care alcătuiau porția mea. Bidonul călăuzei mai avea apă cam pe jumătate, și asta era tot ce ne mai rămăsese ca să ne potolim setea.

După masă, cei doi tovarăși ai mei se înfășurară în păturile lor și își găsiră în somn leac împotriva oboselii. Dar eu n-am putut să dorm, și număram ceasurile pînă să se facă ziuă.

Sîmbătă, la ora 6, am pornit din nou. După douăzeci de minute de mers am ajuns la o uriașă scobitură în peretele de huilă și mi-am dat seama că mîna omului n-ar fi putut s-o sape, căci bolțile ei nu se sprijineau de nimic, ci se susțineau prin nu știu ce minune de echilibru.

Acest soi de cavernă avea cam 100 de picioare lărgime pe 150 înălțime și era neîndoios că terenul fusese despărțit în mod violent printr-o zguduitură subterană. Masivul terestru, cedînd vreunei apăsări puternice, se dislocase, dînd naștere acestui mare vid, unde pătrundeau pentru prima oară locuitori ai Pămîntului.

Întreaga istorie a perioadei carbonifere era înscrisă pe acești pereți întunecoși și un geolog ar fi putut urmări cu multă ușurință diferitele faze. Straturile de cărbune erau separate prin straturi de gresie sau prin straturi compacte de argilă și arătau de parcă ar fi fost strivite de straturile superioare.

La acea vîrstă a lumii, adică într-o perioadă care a precedat era secundară, Pămîntul era acoperit de o foarte bogată vegetație, care se datora, pe de o parte, unei călduri tropicale și pe de alta, unei umidități constante. O atmosferă îmbibată de aburi învăluia globul din toate părțile, nelăsînd să treacă prin ea razele soarelui.

De aci se putea trage concluzia că temperaturile înalte nu erau iscate de această sursă de energie încă necunoscută. E posibil că pe atunci astrul zilei nu era încă pregătit să-și joace rolul său important. Climele nu se diferențiaseră încă și o căldură toridă domnea pe întreaga suprafață a globului, fiind aceeași, atît la ecuator cît și la poli. De unde putea ea să vină? Firește, din interiorul globului.

Deci, în ciuda teoriilor profesorului Lidenbrock, un foc violent ardea în măruntaiele Pămîntului și acțiunea sa se resimțea pînă în ultimele straturi ale scoarței terestre. Lipsite de razele binefăcătoare ale soarelui, plantele nu dădeau nici flori, nici parfum, dar rădăcinile lor își trăgeau seva din terenurile arzătoare ale primelor zile, crescînd viguroase.

Erau puțini arbori: numai plante erbacee, gazon uriaș, ferigi, lycopode, sigilarii, asterofilite, familii rare, care numărau pe atunci specii cu miile.

Or, tocmai acestei îmbelșugate vegetații îi datorește huila originea sa. Scoarța globului, care era încă elastică, n-a putut să reziste presiunii exercitate de către masa lichidă pe care o învelea. Din această pricină s-au produs crăpături și numeroase prăbușiri. Plantele, tîrîte sub ape, s-au adunat încetul cu încetul în cantități uriașe.

În momentul acela s-a produs un proces chimic natural: în fundul mărilor, masele vegetale s-au schimbat mai întîi în turbă și apoi, datorită gazelor și transformărilor chimice, ele au suferit o completă mineralizare.

Astfel s-au format aceste imense straturi de cărbune, pe care un consum excesiv le-ar epuiza în mai puțin de trei secole, în cazul cînd țările industriale l-ar exploata fără socoteală.

Aceste gînduri îmi veniră în minte în timp ce priveam bogățiile de huilă îngămădite în acest colțișor din adîncul Pămîntului. Nu încăpea îndoială că ele nu vor fi niciodată exploatare, căci exploatarea ar necesita cheltuieli enorme. Și apoi, la ce bun, cînd huila e încă răspîndită la suprafața Pămîntului, în numeroase regiuni? De aceea eram absolut sigur că, așa cum le ve-

deam acum, vor rămîne pînă cînd va suna ceasul de apoi.

Mergeam fără contenire. În ce mă privește, uitasem cu totul de lungimea drumului, pentru a mă pierde în noianul considerațiilor geologice. Temperatura rămăsese aceeași, numai că ne cam supăra un miros pătrunzător de metan. Nu mi-a fost greu să recunosc imediat prezența unei mari cantități de „grizu“, cum l-au numit minerii, un gaz periculos și foarte inflamabil, a cărui explozie a provocat atît de des catastrofe îngrozitoare.

Din fericire, noi ne luminam drumul cu ajutorul lămpilor Ruhmkorff. Dacă am fi făcut imprudența să ne servim de torțe, o explozie teribilă ar fi pus capăt călătoriei noastre, luîndu-ne și viața.

Am mers pînă seara prin mina de huilă.

Unchiul meu abia se putea stăpîni, căci drumul orizontal îi mărise nerăbdarea. Întunericul era atît de mare, încît nu puteam vedea nici la douăzeci de pași înaintea noastră, așa că ne-a fost imposibil să ne dăm seama de lungimea galeriei. Începeam să cred că nu se mai sfîrșește, cînd deodată, la ora 6, ne-am trezit în fața unui zid. La dreapta noastră, la stînga, sus, jos, nu era nici o ieșire. Ajunseserăm la capătul unei fundături.

— Ei, cu atît mai bine! strigă unchiul meu. Acum știu cel puțin ce am de făcut. N-am apucat pe drumul lui Saknussemm! Deci, nu ne mai rămîne decît să ne întoarcem! Vom dormi aici noaptea asta și peste trei zile cred că o să ajungem la locul unde se despart cele două galerii.

— Da, i-am răspuns, numai să ne țină puterile!

— Și de ce nu?

— Fiindcă mîine n-o să mai avem nici un strop de apă.

— Și îți va lipsi și curajul? mă întrebă profesorul, aruncîndu-mi o privire severă.

N-am mai îndrăznit să răspund.

21

A doua zi am pornit dis-de-dimineată. Trebuia să ne grăbim, căci ne aflam la o depărtare de 5 zile de mers de locul unde se despărteau galeriile.

Nu voi insista asupra suferințelor prin care am trecut la întoarcere. Unchiul le răbda cu mînia omului care nu mai are sentimentul că-i cel mai tare ; Hans, cu resemnarea firii sale pașnice, eu, trebuie să mărturisesc, plîngîndu-mă la tot pasul și desperat că nu aveam tăria să suport ghinionul ce ne lovise.

Așa cum prevăzusem, la sfîrșitul primei zile de mers nu ne-a mai rămas nici o picătură de apă. Singurul lichid pe care-l mai aveam cu noi era rachiul de ienu-păr ; dar licoarea asta diabolică îți ardea gîtlejul de nici nu mă puteam uita la ea. Căldura mi se părea înăbușitoare. Oboseala mă paraliza. De mai multe ori era să cad fără cunoștință. Poposeam și de fiecare dată unchiul sau călăuza încercau să mă mai învioreze. Dar, după cum îmi dădeam seama, nici profesorul nu se ținea mai bine, căci și pe el îl doborîse oboseala și chinurile pricinuite de lipsa de apă.

În sfîrșit, în ziua de marți, 8 iulie, tîrîndu-ne pe genunchi, pe mîini, am ajuns aproape fără suflare la punctul de întîlnire al celor două galerii. Acolo m-am prăbușit pe lavă, sleit de orice putere. Era ora 10 dimineata.

Rezemați de perete, Hans și cu unchiul meu încercau să ronțăie cîtiva pesmeți. De pe buzele mele umflate ieșeau gemete prelungi. Apoi am căzut într-un adevărat leșin.

După cîtva timp, unchiul meu se apropie de mine și mă ridică în brațe :

— Bietul copil ! șopti el, cuprins de o adevărată milă.

M-au impresionat aceste cuvinte, nefiind obișnuit cu asemenea dovezi de dragoste din parte ursuzului pro-

fesor Lidenbrock. I-am apucat mâinile care-i tremurau, și el și le lăsă într-ale mele, privindu-mă lung. Ochii îi erau plini de lacrimi.

Apoi l-am văzut că-și ia bidonul ce-i atârna la șold și nu mică mi-a fost mirarea când l-a apropiat de buzele mele, spunându-mi :

— Bea !

Oare auzisem bine ? Unchiul meu nu se smintise cumva ? L-am privit ca năuc. Nu voiam sau nu puteam să înțeleg.

— Bea ! repetă el.

Și ridicînd bidonul mi-l vărsă tot în gură.

O, tu bucurie fără margini ! O înghițitură de apă îmi umezi gura înfierbîntată, numai una singură, dar a fost de ajuns pentru a-mi reda viața care abia mai pîlpîia în mine.

I-am mulțumit, împreunîndu-mi mâinile.

— Da, spuse el. O înghițitură de apă ! Ultima ! Auzi, tu, ultima ! Am păstrat-o pe fundul bidonului, ca pe un lucru de mare preț. De douăzeci de ori, de o sută de ori a trebuit să rezist îngrozitoarei dorinți de a o sorbi ! Dar am păstrat-o pentru tine, Axel...

— Unchiule ! am murmurat eu, în timp ce lacrimi mari îmi umeziseră ochii.

— Da, biet copil, știam că vei cădea sleit de oboseală când vom ajunge aici și am păstrat special picul ăsta de apă, ca să te readuc în simțiri.

— Mulțumesc, mulțumesc ! exclamai.

Deși îmi potolisem foarte puțin setea, recăpătasem nițică vlagă. Mușchii gîtlejului, încordați pînă atunci, începuseră să se destindă, și buzele nu mai îmi erau atît de umflate. Puteam vorbi.

— Unchiule... începui, n-avem de ales ; n-avem apă, trebuie să ne întoarcem...

În timp ce vorbeam astfel, unchiul meu evita să mă privească, îndreptîndu-și ochii în altă parte, de parcă ar fi vrut să scape de privirea mea.

— Trebuie să ne întoarcem, am continuat eu, ridicînd glasul, și să apucăm din nou drumul Sneffelsului.

Numai să ne dea Dumnezeu destulă putere ca să urcăm pînă în vîrfurile craterului !

— Să ne întoarcem ! exclamă unchiul meu, ca și cum și-ar fi răspuns mai mult sieși, decît mie.

— Da, să ne întoarcem, și încă fără a mai pierde o clipă.

Urmă o tăcere destul de lungă.

— Va să zică, reluă profesorul, pe un ton ciudat, cele cîteva picături de apă nu ți-au redat curajul și energia ?...

— Curajul ?

— Te văd la fel de abătut ca și înainte, ba chiar te mai aud rostind și cuvinte de deznădejde !

Cu ce om aveam de-a face și ce planuri mai urzea încă în mintea sa îndrăzneată ?!...

— Cum, nu vrei să te întorci ?...

— Să renunț la această călătorie tocmai în momentul cînd totul îmi dovedește că ar putea să izbutească ? Niciodată !

— Atunci, să ne resemnăm să pierim ?

— Nu, Axel, nu ! Poți să pleci liniștit. Nu vreau să mori ! Hans te va întovărăși. Lasă-mă singur !

— Să te părăsesc !

— Lasă-mă, îți spun. Am început această călătorie și o voi duce pînă la capăt, sau nu mă voi mai întoarce. Pleacă, Axel, pleacă !

Unchiul meu era în prada unei frămîntări de nedescris. Glasul său, care fusese afectuos o clipă, devenea din nou aspru, amenințător. Lupta împotriva imposibilului cu o energie sumbră. Nu voiam să-l părăsesc în fundul acestei prăpăstii, dar, pe de altă parte, instinctul de conservare mă împingea să fug din calea lui.

Călăuza urmărea toată scena cu obișnuita sa nepăsare. Totuși, cred că și dădea foarte bine seama de ceea ce se petrece între noi. Din toată înfățișarea noastră, din gesturile pe care le făceam, se deslușea destul de bine calea diferită către care fiecare din noi încercam să-l

atragem pe celălalt. Dar Hans părea că se sinchisește prea puțin de lupta pe care o dădeam amîndoi și în care era în joc existența lui ; el era gata de drum, dacă s-ar fi dat semnalul de plecare, și gata să rămînă dacă stăpînul său i-ar fi făcut cel mai mic semn.

Ah, de ce nu puteam în clipa aceea să mă fac înțeles de el ! Vorbele mele, gemetele, tonul meu ar fi mișcat această fire rece. I-aș fi arătat cu de-amănuntul primejdiile pe care nu părea să le bănuiască, și l-aș fi făcut să înțeleagă absurditatea unei asemenea călătorii. Amîndoi poate că l-am fi convins pe încăpățînatul profesor. La nevoie l-am fi silit să se reîntoarcă pe înălțimile Sneffelsului.

M-am apropiat de Hans. I-am luat mîna și i-am strîns-o cu căldură. Dar el a rămas nemișcat. I-am arătat drumul craterului, dar parcă era o stană de piatră, deși gîfîiala mea îi arăta cu siguranță toate suferințele mele. Islandezul dădu încet din cap, și, liniștit, îmi făcu semn spre unchiul meu, șoptindu-mi :

— Master !

— Stăpînul, strigai eu. Neghiobule ! Doar nu-i stăpîn pe viața ta. Trebuie să fugi ! Trebuie să-l tragi și pe el după noi ! M-auzi ? Mă înțelegi tu, Hans ?

L-am apucat de braț și am vrut să-l scot cu forța. M-am luptat cu el fără nici un succes. Atunci a intervenit unchiul meu.

— Liniștește-te, Axel, zise el. N-o să obții nimica de la acest om, care-i nepăsarea însăși. Mai bine ascultă-mă ce vreau să-ți propun.

Mi-am încrucișat brațele privind-l drept în ochi.

— Lipsa de apă, începu el, e singurul obstacol în calea îndeplinirii proiectelor mele. În galeria pe care am străbătut-o pînă acum și care-i formată din lave, din sisturi și din huile, n-am întîlnit nici măcar o singură picătură, dar se prea poate ca să fim mai norocoși dacă vom urma galeria dinspre apus.

Am dat din cap cu un aer de profundă neîncredere.

— Ascultă-mă pînă la capăt, reluă profesorul, apăsînd pe fiecare cuvînt. În timp ce tu zăceai aici nemiș-

cat, m-am dus să cercetez cealaltă galerie, pentru a vedea ce conformație are. Ea duce de-a dreptul spre măruntaiele Pământului și, peste câteva ore, vom ajunge la masivul de granit. Acolo nu se poate să nu dăm peste nenumărate izvoare. Natura stîncii impune asta, și instinctul este de acord cu logica, pentru a-mi sprijini convingerea. Și acum, iată ce vreau să-ți propun : înainte de a descoperi noile pămînturi, Columb a cerut trei zile de răgaz marinarilor săi bolnavi și îngroziți, și întreg echipajul a găsit că cererea sa e îndreptățită. Și Columb a descoperit astfel Lumea Nouă. Eu, Columb al acestor regiuni subpămîntene, nu-ți cer decît un răgaz de o singură zi. Dacă în acest răstimp nu dăm de vreun izvor, îți jur că ne vom întoarce la suprafața Pământului.

În ciuda enervării pe care o resimțeam, am fost foarte mișcat de cuvintele unchiului meu și de efortul pe care-l făcea pentru a-mi vorbi astfel.

— Ei bine, fie ! i-am strigat. Fie cum dorești ! Și Domnul să-ți răsplătească supraomeneasca dumitale energie. Nu mai ai decît câteva ore ca să-ți încerci norocul. La drum !

22

De data asta, coborîrea începu prin galeria cea nouă. Hans mergea ca de obicei înainte. Nici nu făcusem bine 100 de pași că profesorul, plimbîndu-și lampa de-a lungul pereților, și începu să strige :

— Iată terenurile primare ! Să mergem ! Să mergem, sîntem pe calea cea bună !

În primele sale zile, cînd Pământul a început să se răcească treptat-treptat, micșorarea volumului său a produs în scoarță nenumărate dislocări, rupturi, surpări și crăpături. Galeria pe care o străbăteam era și ea o ase-

menea fisură prin care se scursese odinioară granitul topit. Miile sale de întortocheri au dat naștere unui labirint de nepătruns, tăiat prin solul primordial.

Pe măsură ce coboram, compoziția straturilor ce alcătuiau terenul primar devenea tot mai evidentă. Știința geologică socotește că acest teren primar este baza scoarței minerale. El se compune din trei straturi diferite : șistul, gnaisul și micașisturile, care se sprijină pe această rocă de neclintit — granitul.

Pînă la noi, nici unui geolog nu i-a fost hărăzit o atît de minunată ocazie, ca să poată studia natura chiar la fața locului. Ceea ce sonda, o mașină brută și lipsită de inteligență, nu putea aduce la suprafața globului scurmînd țesutul intern al Pămîntului, noi puteam studia, privind totul cu ochii noștri și pipăind cu mîinile noastre.

Prin păturile de șisturi, colorate în frumoase nuanțe verzui, șerpuiau nenumărate filoane metalice de aramă și de mangan, cu cîteva urme de platină și aur. Mă gîndeam că bogățiile acestea ascunse în măruntaiele globului n-aveau să încapă niciodată în mîinile lacome ale unor oameni și că ei nu se vor bucura niciodată de ele ! Aceste comori au fost îngropate la asemenea adîncimi de către zvîrcolirile care s-au produs în primele zile ale Pămîntului, că nici tîrnăcopul și nici lopata nu le vor putea smulge din mormîntul lor.

După șisturi au urmat gnaisurile, de o structură strati-formă, care te izbeau prin regularitatea și paralelismul straturilor ; apoi micașisturile, rînduite în lamele mari, care străluceau din pricina foițelor de mică albă.

Lumina aparatelor noastre, reflectată de miile de fațete lucioase, dădea naștere la jocuri de scînteii care se încrucișau sub toate unghiurile, încît se părea că străbat printr-un diamant scobit, în care razele se spărgeau în mii de reflexe.

Către ora 6, această sărbătoare a luminilor începu să pălească simțitor, încetînd aproape, și pereții căpătară o nuanță cristalină, dar închisă la culoare ; mica se amestecă mai mult cu feldspatul și cuarțul, pentru a forma roca în sine, piatra cea mai tare dintre toate, aceea care

suportă, fără a fi zdrobită, cele patru pături ale scoarței pămîntești. Eram zidiți în imensa închisoare de granit.

Se făcuse ora 8 seara ; tot nu găsisem apă. Sufeream îngrozitor. Unchiul meu mergea înainte. Nu vroia să se oprească. Cu urechea ciulită, căuta să surprindă susurul vreunui izvor. Dar... nu se auzea nimic !

Abia mă mai țineau picioarele. Totuși înduram toate chinurile, pentru a nu-l obliga pe unchiul meu să se oprească. Pentru el, asta ar fi fost lovitura de grație, căci ziua se sfârșea și era ultima zi care-i mai aparținea.

La un moment dat, puterile mă părăsiră. Am scos un țipăt și m-am prăbușit.

— Ajutor ! Mor !

Unchiul meu se întoarse din drum. Mă privi, încrucișându-și brațele și apoi, cu o voce înăbușită, îngăimă aceste cuvinte :

— Totul s-a sfârșit !...

Un cumplit gest de mînie îmi izbi încă o dată privirea și închisei ochii.

Cînd i-am deschis, i-am văzut pe tovarășii mei nemișcați și înfofoliți în păturile lor. Dormeau oare ? În ceea ce mă privește, nu puteam închide ochii nici o clipă. Sufeream îngrozitor, și suferința mea era și mai teribilă la gîndul că boala mea nu avea leac. Îmi răsunau încă în urechi ultimele cuvinte ale unchiului meu : „Totul s-a sfârșit !“ căci mă aflam într-o asemenea stare de slăbiciune, încît nici nu mă puteam gîndi să pot ajunge la suprafața Pămîntului.

Ne aflam la o leghe și jumătate sub pămînt ! Mi se părea că întreaga masă a scoarței apasă cu toată greutatea pe umerii mei. Mă simțeam zdrobit și mă istoveam făcînd eforturi violente pentru a mă întoarce de pe o parte pe alta în culcușul meu de granit.

Trecură astfel cîteva ore. În jurul nostru domnea o tăcere adîncă, o tăcere mormîntală. Nici un sunet nu răzbătea prin ziduri, dintre care cel mai subțire avea o grosime de cinci mile.

Deodată, ca prin vis, mi se păru că aud un zgomot. În tunel era întuneric. Am privit mai cu atenție și mi s-a părut că-l văd pe islandez dispărînd cu lampa în mîna.

De ce pleca? Ne părăsea oare Hans? Unchiul meu dormea. Am vrut să strig, dar buzele mi-erau atît de uscate, că n-am putut rosti o vorbă. Întunericul se făcuse mai adînc, și încetaseră pînă și ultimele zgomote.

„Hans ne părăsește! am strigat, Hans! Hans!”

Dar aceste cuvinte le spuneam numai în gînd, nu le rosteam tare, ca să fie auzite. După prima clipă de spaimă mi-a fost rușine că l-am bănuît pe acest om, a cărui purtare fusese fără greș pînă atunci. Nu putea să fugă ca un laș! În loc să urce galeria, el cobora. Or, dacă ar fi avut intenții rele, ar fi luat-o în sus, nu în jos. Acest raționament mă liniști puțin și-mi schimbă firul gîndurilor. Probabil că Hans a avut un motiv foarte serios ca să se smulgă din așternutul lui, tocmai cînd avea nevoie de mai multă odihnă. Se ducea, oare, să dibuiască ceva? N-auzise cumva în timpul nopții vreun murmur sau cine știe ce alt zgomot care nu ajunsese la urechile mele?

23

Timp de o oră mi-am prefirat prin mintea înfierbîntată toate motivele care l-ar fi putut îndemna pe Hans să procedeze astfel. Îmi treceau prin cap cele mai absurde idei și mi-era teamă să nu înnebunesc!

În sfîrșit, răsunînd în adîncurile galeriei, am auzit zgomot de pași. Hans urca. O lumină difuză începu să lunece pe pereți și apoi țîșni cu putere împrăștiind întunericul. Apăru Hans.

Se apropie de unchiul meu, îi puse mîna pe umăr și-l trezi cu blîndețe.

— Ce-i ? făcu unchiul ridicându-se.

— Vatten, răspuse călăuza.

Cred că oricine devine poliglot sub influența unor dureri de nesuportat. Și deși nu știam nici un cuvânt danez, totuși am înțeles din instinct ce spusese Hans.

— Apă ! Apă ! am strigat, bătînd din palme și gesticulînd ca scos din minți.

— Apă ! repetă unchiul meu. Hvar ? îl întrebă el pe Hans, în limba islandeză.

— Nedat, răspuse Hans.

— Unde ? Jos ! Acum înțelegeam totul. I-am luat mîinile și i le-am strîns, în timp ce el mă privea liniștit.

Pregătirile de plecare n-au durat mult și în curînd am dat de o galerie, a cărei înclinare atingea două picioare la fiecare prăjină. Drumul nu era greu și după o oră am reușit să facem aproape o mie de prăjini, coborînd două mii de picioare.

Am auzit deodată un zgomot neobișnuit, care parcă venea din adîncul peretelui de stîncă, un fel de muget surd, ca un tunet îndepărtat. Pînă atunci nu ni se ivise în cale izvorul anunțat de Hans și din pricina asta simțeam că mă cuprinde din nou spaima, dar unchiul meu mă liniști, dezvăluindu-mi care era cauza acelor zgomote.

— Hans nu s-a înșelat, ceea ce auzi e mugetul unui torent.

— Un torent ! strigai eu.

— Nu mai încape nici o îndoială. E un fluviu subteran care curge pe undeva pe lîngă noi.

Am grăbit pașii, înflăcărați cum eram de speranță. Nici nu mai simțeam oboseala. Zgomotul apei parcă îmi dădea puteri. Creștea din ce în ce mai tare. După ce multă vreme îl auzisem susurînd deasupra capului nostru, torentul curgea acum prin peretele din stînga, mugind și săltînd. Am pipăit deseori cu mîna peretele de stîncă, în nădejdea că voi da peste urme de umezeală. Dar n-am găsit nimic.

Tot mergînd așa a mai trecut o jumătate de oră, în care timp am mai făcut încă o jumătate de leghe. Era

neîndoios că Hans n-avusese vreme să ajungă mai departe de locul unde ne aflam noi. Conduc de acel instinct propriu oamenilor de la munte, cu precizia unui hidroscoap, el a „simțit“ torentul prin stîncă, dar e puțin probabil că a văzut prețiosul lichid și că a băut din el.

De altfel, în curînd ne-am dat seama că dacă vom continua să mergem înainte, ne vom îndepărta cu totul de torentul al cărui murmur aproape că se pierdea.

Am făcut atunci cale întoarsă. Hans se opri la locul unde torentul părea a fi mai aproape.

M-am așezat lîngă zid, în timp ce șuvoiul curgea cam la două picioare depărtare de mine, cu o violență nemaipomenită. Dar ne mai despărțea un perete de granit...

Nu mă mai simțeam în stare să gîndesc și n-am mai căutat să văd dacă n-ar exista vreun mijloc ca să ieșim din impas ; m-am lăsat iar pradă desperării.

Hans mă privi și mi s-a părut că un surîs îi flutură pe buze. Se sculă și luă lampa. L-am urmat. Se îndreptă spre perete ; nu-l pierdeam din ochi. Își lipi urechea de piatra uscată, și-o plimbă încet în sus și în jos, ascultînd cu mare luare-aminte. Am înțeles de îndată ce urmărea : căuta locul exact unde torentul se putea auzi cel mai distinct. Peste puțin l-a găsit în peretele lateral din stînga, la trei picioare deasupra pămîntului.

Cît eram de emoționat ! Nici nu îndrăzneam să ghicesc ceea ce voia să facă ! Dar l-am înțeles prea bine și mi-a venit să-l aplaud și să-l strîng în brațe, cînd l-am văzut apucînd tîrnăcopul, pentru a lovi în stîncă.

— Sîntem salvați ! am strigat.

— Da, repetă unchiul meu, cuprins de o bucurie nestăvilită. Hans are dreptate ! Vrednic om ! Fără el n-am fi dat niciodată de apă !

Asta era sigur. Nouă nu ne-ar fi venit în minte un mijloc atît de simplu. Dar, la drept vorbind, nimic nu era mai periculos decît să dai cu tîrnăcopul în această grindă de susținere a globului pămîntesc. Și dacă se produce o prăbușire care ne-ar putea zdrobi... Sau, dacă

torentul, făcându-și loc prin stîncă, năvălește peste noi !

Primejdiile ce ne pîndeau nu erau de domeniile fan-teziei, dar oricît ne-am fi temut că stîncile ar putea să se prăvălească sau să se umple galeria de apă, nimic nu ne putea opri ; setea noastră era atît de mare, că pen-tru a o astîmpăra am fi săpat chiar și albia oceanului !...

Hans se apucă de lucru cu o răbdare pe care nici eu, nici unchiul meu n-am fi avut-o. Cum nerăbdarea ne era mai mare decît îndemînarea, nu mai încăpea în-doială că stîncă ar fi sărit în bucăți sub loviturile noas-tre pripite. Hans, dimpotrivă, lucra domol și liniștit, spărgînd stîncă încetul cu încetul, printr-o serie de mici lovituri repetate. După puțin timp a făcut o gaură largă de vreo 6 degete. Auzeam cum crește zgomotul toren-tului și parcă simțeam apa binefăcătoare țîșnindu-mi pe buzele însetate.

În curînd, tîrnăcopul pătrunse cam vreo două picioare în peretele de granit. Hans se trudea de peste o oră. Ardeam de nerăbdare ! Unchiul meu era gata-gata să folosească așa-zisele mijloace „tari“. Cu mare greutate l-am putut opri, căci și pusese mîna pe tîrnăcop... De-odată se auzi un șuierat și o coloană de apă țîșni din stîncă, spărgîndu-se de peretele opus.

Hans, gata să se prăvălească din pricina izbiturii, nu-și putu reține un strigăt de durere. Muindu-mi mîi-nile în izvorul țîșnitor, am scos și eu un țipăt la fel de puternic. Și nu era de mirare, căci apa era clocotită.

— Aoleu, are 100 de grade !

— Nu-i nimic, o să se răcească ! răspunse unchiul meu.

Galeria se umplu de abur, în timp ce apa, formînd un fel de pîrîiaș, curgea la vale, urmînd să se piardă prin-tre cotiturile subterane. În curînd aveam să sorbim pri-ma înghițitură de apă. Ce bucurie ! Ce plăcere nease-muită ! Ce fel de apă era ? De unde venea ? N-avea nici o importanță ! Destul că era apă. Așa caldă cum era, ne readucea la viață. Am băut pe nerăsuflăte, fără să-i simt gustul măcar.

Peste puțin, după ce mă desfătasem bînd, am strigat :
— Dar asta-i apă feruginoasă !

— E minunată pentru stomac, răspunse unchiul meu, și unde mai pui că are foarte multe săruri minerale ! Pe cinstea mea, călătoria asta face cît o vilegiatură la Spa sau la Toeplitz !...

— Ah, ce bună e !

— Te cred ! Nu degeaba vine de la o adîncime de două leghe. E puțin acidulată, dar n-are nimic neplăcut. Datorită lui Hans avem la îndemîină un leac fără pereche ! Propun deci să botezăm cu numele lui acest pîriu salvator.

— De acord ! exclamai eu.

Și numele de „Izvorul lui Hans“ fu adoptat pe loc. Hans nu se arăta de loc mîndru de această cinstire. După ce și-a astîmpărat și el setea, dar cu cumpătare, se ghemui într-un colț, păstrîndu-și calmul obișnuit.

— Ar trebui să nu lăsăm să se piardă apa, i-am spus unchiului meu.

— De ce ? mă întrebă el. După cîte bănuiesc, izvorul e neseecat !

— Ce-are a face ! Mult mai bine ar fi să ne umplem bidoanele și burdufele și apoi să încercăm să-i astupăm gura.

Sfatul meu fu urmat întocmai. Hans încercă să astupe crăpătura cu niște sfărămituri de granit, pe care le împănă cu cîlți, dar nu fu de loc ușor. Presiunea era foarte mare și apa clocotită îi frigea mîinile. Din această pricină, truda i-a fost zadarnică.

— Nu încape îndoială, zisei, că straturile superioare ale acestui curs de apă sînt situate la o mare înălțime și de aceea are o presiune atît de mare.

— Negreșit că-i așa, răspunse unchiul meu. Trebuie să fie o presiune de vreo mie de atmosfere. Deci coloana asta de apă are cam treizeci și două de mii de picioare înălțime. Dar stai, mi-a venit o idee.

— Care ?

— De ce să ne ostenim fără rost să astupăm gura șuvoiului ?

— Ei, fiindcă...

Dar oricît m-am străduit, n-am fost în stare să găsesc un motiv.

— Cînd s-or fi golit burdufele, ești atît de sigur că le vom putea umple din nou ?

— Cum aş putea să fiu ?...

— Atunci, să lăsăm apa să curgă, căci ne va fi și-o bună călăuză și ne va și răcori de-a lungul drumului !

— Iată un lucru bine gîndit ! exclamai eu. C-un tovarăș de drum, ca pîrîiașul ăsta, nu mai am nici o îndoială că vom reuși în proiectele noastre !

— Va să zică, ai ajuns la vorbele mele, băiete ? spuse profesorul rîzînd.

— Nu numai că am ajuns, dar mi le-am și însușit.

— Stai puțin ! Mi se pare că-i timpul să ne odihnim cîteva ceasuri.

Uitasem, într-adevăr, că se făcuse noapte. Cronometrul îmi arată cît era de tîrziu. Și după puțin timp, sătui și înviorați, ne-am culcat și am adormit adînc.

24

A doua zi uitasem de toate chinurile prin care trecusem în ajun. La început m-am mirat că nu-mi mai era sete și mă întrebam care-i motivul. Dar pîrîiașul care curgea șușotind la picioarele mele îmi dădu repede răspunsul.

Am îmbucat ceva și apoi am băut din această excelentă apă feruginoasă. Mă simțeam plin de vigoare și hotărît să merg pînă la capăt. La urma urmei, de ce n-ar reuși un om cu energia unchiului meu, cînd are o călăuză atît de iscusită cum e Hans și un nepot atît de „hotărît“ ca mine ? !... Iată ce idei frumoase mi se învîrteau prin cap. Dacă cineva mi-ar fi propus să ies

la suprafața Pământului, l-aș fi refuzat cu indignare. Dar din fericire nu era vorba de așa ceva !

— Să plecăm ! am strigat eu, trezind prin aceste accente de entuziasm bătrânele ecouri ale Pământului.

Joi, la ora 8 dimineața, ne-am reluat mersul. Galeria de granit se întortochea făcând numeroase ocoluri și cotea pe neașteptate, dându-ți impresia unui labirint ; dar, de fapt, urma tot direcția sud-est. În tot acest timp, unchiul meu nu înceta să cerceteze cu cea mai mare grijă busola, pentru a-și da seama de drumul parcurs.

Galeria se înfunda aproape orizontal, avînd o înclinație de cel mult două degete la fiecare stîngen. Pîriul curgea liniștit, susurînd mereu sub picioarele noastre. Îl asemuiam cu o zeităte familială, care ne călăuzea să străbatem adîncurile Pământului, și mîngîiam cu mîna naiada călduță ale cărei cîntece ne însoțeau pașii. Buna mea dispoziție mă împingea la comparații mitologice.

În schimb, unchiul meu, „omul verticalelor“, ocăra tot timpul drumul care șerpua mai mult orizontal. Galeria se prelungea la nesfîrșit și în loc să meargă de-a lungul razei Pământului, o apuca în direcția ipotenuzei, după cum se exprima profesorul. Dar nu aveam de ales și atîta timp cît ne îndreptam spre centru — fie cît de puțin — nu trebuia să ne plîngem.

De altfel, din cînd în cînd, pantele erau mai abrupte ; naiada începea să se rostogolească, mugind, și noi coboram și mai adînc, o dată cu ea. De fapt, în ziua aceea și a doua zi, am mers multă vreme orizontal, și numai foarte puțin vertical.

În seara de vineri, 10 iulie, ne aflam, după socote-lile noastre, la o distanță de 30 de leghe spre sud-vest de Reykjavik și la o adîncime de două leghe și jumătate.

Deodată se deschise înaintea noastră un puț înspăimîntător. Unchiul meu nu se putu reține de a bate din palme, calculînd cît erau de abrupti pereții lui.

— Puțul ăsta ne va duce departe, și ușor, strigă el ! căci ieșiturile stîncii formează o adevărată scară !

Coboram un fel de scară în spirală

Hans ne legă în așa fel frînghiile, încît să nu fie posibil nici un accident. Apoi am început să coborîm. Acum nu mai socoteam c-ar fi o coborîre periculoasă, căci mă obișnuisem cu astfel de exerciții.

Puțul acesta era o gură strîmbă de genul faliilor, făcută în masivul granitic. Nu încapе îndoială că se formase în urma contracțiilor scoarței Pămîntului, în epoca sa de răcire. Odinioară trebuie să fi trecut prin ea materiile eruptive zvîrlite de Sneffels și nu-mi explicam de fel cum acestea nu lăsaseră nici o urmă. Coboram un soi de scară în spirală, atît de regulată, încît ai fi putut crede că era făcută de mîna omului.

Din sfert în sfert de oră trebuia să facem popas ca să ne odihnim și să ne mai dezmoțim picioarele. Atunci ne așezam pe un colț de stîncă, cu picioarele atîrnînd și-n timp ce mîncam și beam apă din pîrîu, vorbeam de cîte toate.

E de la sine înțeles că în această falie „Izvorul lui Hans“ se transformase într-o adevărată cascadă, în detrimentul volumului său, dar ne era îndeajuns și chiar prea mult, pentru a ne astîmpăra setea. De altfel, pe un teren mai puțin accidentat, era sigur că-și va relua cursul său liniștit. În aceste clipe semăna cu onorabilul meu unchi, prin nerăbdarea și mînia lui, în timp ce pe povîrnișurile dulci îmi părea că are calmul vîntătorului islandez.

În ziua de 6 și 7 iulie am urmat cotiturile acestei falii pătrunzînd cu încă două leghe în scoarța Pămîntului, ceea ce făcea în total aproape 5 leghe sub nivelul mării. Dar la 8 iulie, către ora prînzului, falia, care-și păstra direcția sud-est, luă o înclinație mai lină, de aproape 45 grade.

Drumul deveni ușor, dar și nespus de monoton. Și cum s-ar fi putut să fie altfel, cînd peisajul nu prezenta nici un fel de variație !...

În sfîrșit, în ziua de miercuri, 15 iulie, ne aflam la șapte leghe sub pămînt și cam la 50 de leghe de Sneffels. Cu toate că eram puțin obosiți, sănătatea nu lăsa nimic de dorit și farmacia pe care o luasem pentru

drum rămăsese neatinsă. Ca să-și dea mai bine seama de situație, unchiul meu nota din oră în oră indicațiile busolei, ale cronometrului, ale manometrului și ale termometrului. De altfel, ele se găsesc consemnate aiudoma în comunicarea științifică pe care a făcut-o despre călătoria sa. De aceea, cînd îmi spuse că ne aflăm la 50 de leghe distanță orizontală, nu mi-am putut reține o exclamație.

— Dar ce ai ? mă întrebă el.

— Nimic, am făcut numai o presupunere.

— Care anume, băiete ?

— Că, dacă calculele dumitale sînt exacte, atunci nu mai sîntem sub Islanda.

— Crezi ?

— E ușor să controlăm. Am luat compasul și am făcut măsurătorile pe hartă. Nu m-am înșelat ! i-am spus unchiului. Am trecut de capul Portland, și aceste 50 de leghe spre sud-est ne-au dus în plină mare.

— Sub mare, răspunse unchiul meu, frecîndu-și mîinile.

— Prin urmare, am strigat eu, deasupra noastră se întinde oceanul !

— Ei, Axel, nimic mai firesc ! Oare minele de cărbuni din Newcastle nu se întind, departe, sub valurile oceanului ?

Profesorul găsea că faptul e foarte simplu, dar, în ce mă privește, gîndul că mă plimbam sub valurile mării mă frămînta mereu. La drept vorbind, însă, ce deosebire era dacă pe deasupra capului nostru se întindeau cîmpiile și munții Islandei sau valurile Atlanticului, din moment ce acoperișul de granit era solid ?

De altfel, m-am obișnuit repede cu această idee. Galeria, aici dreaptă, aici șerpuind, lunecînd în pante sau făcînd ocoluri cînd nu te așteptai, ne ducea mereu spre sud-est, către marile adîncimi ale Pămîntului.

După 4 zile, la 18 iulie, în seara de sîmbătă, am ajuns la un fel de peșteră destul de mare. Unchiul meu îi dădu lui Hans cei trei rixdali care i se cuveneau săptămînal și hotărî să poposim aci o zi întreagă.

25

A doua zi, cînd m-am trezit, mi-am dat seama că nu mai eram preocupați de grijile plecării. Și cu toate că ne găseam în acele abisuri subpămîntene, mă simțeam destul de bine... De altfel, parcă eram făcuți pentru a duce o asemenea viață de troglodiți. Nu mă gîndeam de loc nici la soare, nici la stele, nici la lună, nici la pomi nu mă gîndeam, nici la case, nici la orașe ; uitasem de toate aceste lucruri de prisos, din care ființele ce trăiesc pe pămînt și-au făcut o necesitate. În calitatea noastră de fosile vii, puțin ne păsa de aceste minuni inutile.

Peștera părea o sală imensă și pe podeaua ei de granit curgea liniștit pîrîul cel atît de credincios. La o asemenea distanță de izvor, apa avea o temperatură normală și putea fi băută cu ușurință.

După prînz, profesorul și-a consacrat cîteva ore pentru a-și pune în ordine însemnările zilnice.

— Mai întîi, ne spuse el, voi face o serie de calcule pentru a stabili exact locul unde ne găsim, căci la întoarcere vreau să întocmesc o hartă a călătoriei noastre, un fel de secțiune verticală a globului, care va arăta traseul expediției noastre.

— Acest lucru o să fie extrem de interesant, unchiule ; dar observațiile dumitale vor fi, oare, suficient de precise ?

— Fără îndoială, căci am notat cu cea mai mare grijă toate unghiurile și pantele. Sînt sigur că nu m-am înșelat. Acu' să vedem mai întîi unde ne găsim. Ia busola și spune-mi ce direcție arată.

Am privit instrumentul și, după o cercetare atentă, am răspuns :

— Est-sud-est.

— Bun ! făcu profesorul notîndu-și observația și începu să calculeze cu repeziciune. De aici trag concluzia

că am parcurs 85 de leghe de la punctul nostru de plecare.

— Cu alte cuvinte, călătorim sub Atlantic ?

— Exact.

— Când te gîndești că s-ar putea ca în clipa asta să bîntuie furtuna și vapoarele să trosnească din încheieturi sub loviturile valurilor și ale uraganului !

— Se prea poate !

— Și poate că balenele izbesc cu coada zidurile închisorii noastre !

— Fii liniștit, Axel, ele nu vor izbuti niciodată s-o zguduie. Dar să ne întoarcem la calculele noastre. Deci, sîntem la sud-est, la 85 de leghe depărtare de poalele Sneffelsului și, potrivit însemnărilor mele anterioare, cred că am ajuns la o adîncime de 16 leghe.

— 16 leghe ! strigai eu.

— Fără îndoială.

— Ne aflăm așadar la limita extremă pe care știința o acordă scoarței pămîntești.

— Nu te contrazic.

— Asta înseamnă că, după legea creșterii temperaturii, ar trebui să avem o căldură de cel puțin 1.500 de grade.

— „Ar trebui“, băiete !...

— Și că toată masa de granit n-ăr avea cum să se mențină în stare solidă, ci ar trebui să fie topită.

— După cum vezi, nu e chiar așa, și faptele, după obiceiul lor, vin să dezmintă teoriile.

— Sînt silit să recunosc că ai dreptate, dar, în sfîrșit, toate astea mă uimesc...

— Cît arată termometrul ?

— Douăzeci și șapte de grade și șase zecimi.

— Mai lipsesc deci încă 1.472 de grade și 4 zecimi pentru ca savanții să aibă dreptate. Deci creșterea proporțională a temperaturii e o eroare. Deci Humphry Davy nu s-a înșelat. Deci n-am făcut rău că l-am ascultat. Ce mai ai de spus ?

— Nimic !...

De fapt, aş fi avut multe de spus. Nu recunoşteam, în nici un caz, valabilitatea teoriei lui Davy, şi continuam să mă aflu de partea aceluia care susţineau teoria căldurii existente în centrul Pământului, cu toate că nu-i simţeam de loc efectele. În realitate eram mai înclinat să admit că vatra acestui vulcan stins e căptuşită de straturile unor lave refractare, care nu permiteau căldurii să se propage prin pereţii săi.

Deşi mă străduiam să caut argumente noi, mă mulţumeam să iau situaţia aşa cum era.

— Unchiule, i-am spus eu, să presupunem că toate calculele dumitale sînt exacte. Îngăduie-mi, totuşi, să trag o ultimă concluzie.

— Sigur, băiete, eşti liber s-o faci !

— În punctul în care ne găsim, pe latitudinea Islandei, raza Pământului e de aproape 1 583 leghe.

— 1 583 de leghe şi o treime.

— Să zicem că-i de 1.600 de leghe, ca să avem o cifră rotundă. Aşadar, dintr-un total de 1 600 de leghe, noi am făcut doar 16 ?

— Exact precum spui.

— Şi asta, cu preţul a 85 de leghe străbătute în diagonală ?

— Chiar aşa !

— ...În aproape douăzeci de zile ?

— În douăzeci de zile.

— Or, 16 leghe fac abia a suta parte din raza Pământului !... Dacă mergem tot aşa, coborîrea o să dureze vreo două mii de zile, adică aproape cinci ani şi jumătate.

Profesorul nu-mi răspunse.

— Fără a ţine seama că dacă o verticală de 16 leghe se întîlneşte cu o orizontală de 80, asta ar face opt mii de leghe înspre sud-est, şi ar însemna că am ieşit de mult printr-un alt punct al globului, fără să atingem centrul !

— Ia dă-le dracului de calcule ! izbucni deodată unchiul meu. Dă-le naibii de ipoteze ! Pe ce se bazează ? Ce dovezi ai că această galerie nu ne duce direct la

țintă ? De altfel există un precedent. Doar drumul ăsta l-a făcut și un altul. Cum a ajuns Saknussem, tot așa o să ajungem și noi !

— Nădăjduiesc, dar, în sfârșit, îmi e îngăduit să...
— Îți e îngăduit să taci, Axel, dacă n-ai altceva de spus decât gugumăni de soiul acestora !...

Îmi dădeam seama foarte bine că teribilul profesor amenința să apară din nou sub pielea unchiului, și am socotit că e mai cuminte să tac.

— Și acu', cercetează manometrul. Ce arată ?

— O presiune foarte mare.

— Bine. Coborînd încetișor, ne-am obișnuit puțin câte puțin cu densitatea acestei atmosfere, și de aceea nu ne mai supără de loc.

— E adevărat, doar că uneori mai simt dureri în urechi.

— Asta nu-i nimic, poți face să înceteze durerile, respirînd mai des. În chipul acesta pui în comunicație aerul dinafară cu cel din plămîni.

— Strașnic ! am strigat eu, fiind cu totul hotărît să nu-l mai contrazic. De altfel, e o adevărată plăcere să te simți cufundat într-o atmosferă mai densă. N-ai observat cu ce intensitate se propagă sunetul ?

— Ba cum să nu ! Pînă și un surd ar auzi aici perfect !...

— Și această densitate va crește, nu-i așa ?

— Da, conform unei legi prea puțin fixă. Dar tot atît de adevărat e că intensitatea presiunii va descrește pe măsură ce vom coborî. Doar știi singur că apăsarea atmosferei e mai mare la suprafața Pămîntului și că în centrul globului obiectele nu mai au greutate.

— Știu, dar spune-mi, te rog, aerul acesta nu va sfîrși prin a dobîndi densitatea apei ?

— Desigur, sub presiunea a 710 atmosfere.

— Și dacă vom coborî mai jos ?

— Atunci densitatea va crește și mai mult.

— Și-n cazul acesta, cum coborîm ?

— Foarte simplu. O să ne punem pietre în buzunar.

— Drept să spun, unchiule, mă uimești, dumneata găsești răspuns la orice întrebare.

N-am îndrăznit să merg mai departe pe tărîmul ipotezelor, căci m-aș fi lovit de altă imposibilitate, care l-ar fi făcut pe profesor să sară în sus. Era însă destul de evident că la o presiune care putea atinge mai multe mii de atmosfere, aerul va sfîrși prin a trece în stare solidă și atunci, admițînd chiar că corpurile noastre ar rezista, vom fi nevoiți să ne oprim, în ciuda tuturor raționamentelor din lume.

Dar nu i-am mai împărtășit această concluzie. Unchiul meu mi-ar fi ripostat și de data asta, dîndu-mi-l iarăși ca exemplu pe veșnicul său Saknussem, care a creat un precedent pe care nu se putea pune mare temeii. La urma urmei, chiar dacă s-ar fi dovedit sigur că savantul islandez a făcut această călătorie, puteam să-i amintesc unchiului un lucru elementar: în secolul al XVI-lea nu se inventaseră încă nici barometrul, nici manometrul, așa că Saknussem n-a avut nici un instrument la îndemîină ca să stabilească precis că a ajuns la centrul Pămîntului. Dar mi-am păstrat acest argument, în așteptarea evenimentelor.

Restul zilei l-am petrecut în calcule și discuții. Am fost tot timpul de aceeași părere cu profesorul Lidenbrock, dar invidiam deplina nepăsare a lui Hans, care nu-și bătea cîtuși de puțin capul căutînd să afle efectele și cauzele lucrurilor, ci se lăsa dus orbește oriunde îl mîna destinul.

Trebuie să mărturisesc că pînă aci toate lucrurile au mers bine și aș păcătui dacă m-aș plînge de ceva. În cazul cînd „media“ greutateilor ar fi rămas constantă,

cu siguranță că aveam să ne atingem țelul. Și atunci, ce glorie ne aștepta ! Iată că începusem să gîndesc ca profesorul Lidenbrock ! Să fac aceleași raționamente. Pe cinstea mea... Oare toate acestea se datorau mediului ciudat în care trăiam ? Poate !

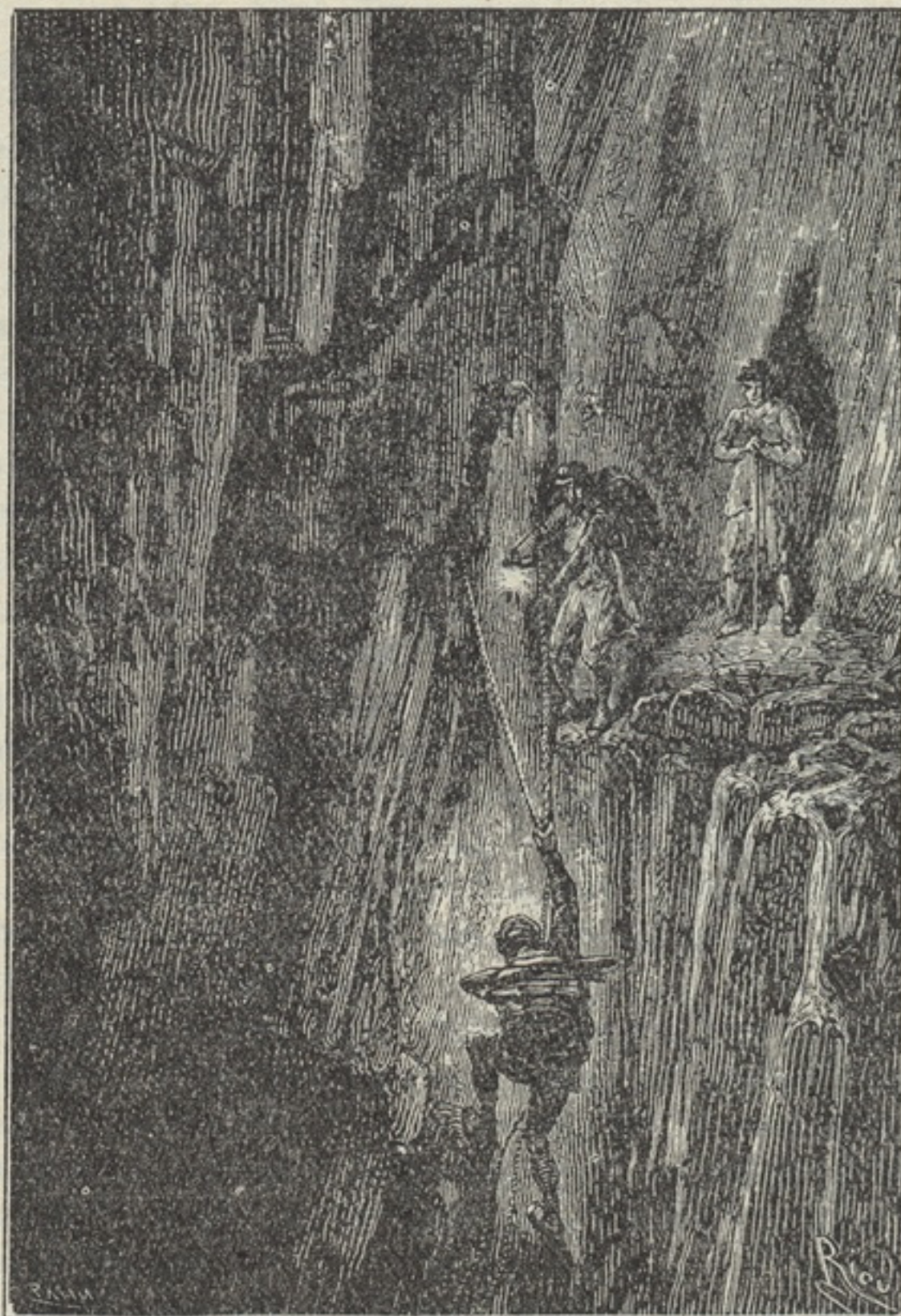
Timp de cîteva zile am coborît povîrnișuri foarte repezi, unele aproape verticale, care-mi dădeau fiori, afundîndu-ne înăuntrul Pămîntului. Erau zile cînd parcurgeam cîte o leghe și jumătate pînă la două leghe, coborînd pante periculoase și nu știu ce ne-am fi făcut de nu ne-ar fi venit în ajutor Hans, cu îndemînarea lui și minunatul său sînge rece. Acest islandez nepăsător ne era cu totul devotat ; numai datorită lui am putut scăpa dintr-o mulțime de primejdii din care singuri n-am fi putut ieși.

Mutismul său creștea din zi în zi tot mai mult. Și-mi pare că ne cuprinsese și pe noi. De altfel, se știe că obiectele din jur au o mare influență asupra omului. Cel care se închide între patru pereți sfîrșește prin a pierde facultatea de a asocia ideile și cuvintele. Cîți prizonieri zvîrliți în întunericul celulelor n-au ajuns idioți, dacă nu și nebuni, din cauză că nu și-au mai putut exercita facultățile gîndirii !

În răstimpul celor două săptămîni care s-au scurs după ultima noastră discuție, nu s-a întîmplat nici un fapt demn de a fi povestit. Nu reținusem în memorie nimic și lucrul era explicabil. Totuși, un singur eveniment, de o extremă gravitate, îmi stăruia tot timpul în amintire, și mi-ar fi fost greu să uit pînă și cel mai mic amănunt.

La 7 august, în urma atîtor coborîșuri, atinsesem o adîncime de 30 de leghe. Așadar, deasupra noastră, la 30 de leghe, se găseau stînci, oceane, continente și orașe. După socotelile mele, trebuia să fim la aproximativ două sute de leghe depărtare de Islanda. În ziua aceea mergeam pe o galerie puțin înclinată. Eu mă aflam în frunte. Unchiul meu ducea unul din aparatele Ruhmkorff, iar eu pe al doilea, atent să examinez straturile de granit. Deodată, întorcîndu-mă înapoi, am văzut că

*Am coborât povârnișuri foarte repezi,
aproape verticale*

eram singur. „Asta-i bună, mi-am spus, pesemne c-am mers prea repede, sau Hans și unchiul meu s-au oprit în drum ! Acum n-am încotro, trebuie să mă întorc la ei“. Din fericire, drumul nu urca prea tare.

M-am întors. Am mers aproape un sfert de oră. Nimeni. Am strigat. Nici un răspuns. Glasul meu se pierdea, înghițit de ecourile cavernoase, pe care le trezise deodată. Începuse să mă cuprindă îngrijorarea. Mă trece cu un fior prin tot corpul. „Puțină stăpînire ! mi-am spus cu glas tare. Sînt sigur că-mi voi regăsi tovarășii. Doar nu-s două drumuri, și eu sînt înaintea lor. Să mă întorc.“

Am urcat din nou înapoi, cam vreo jumătate de oră, ascultînd cu încordare dacă nu mă strigă cineva, căci, în acea atmosferă densă, orice vorbă putea să-mi ajungă la ureche de oricît de departe. O tăcere îngrozitoare domnea în imensa galerie. M-am oprit. Nici nu-mi venea să cred că sînt singur. Preferam să cred că m-am rătăcit, nu că eram pierdut, căci acela care se rătăcește mai poate fi găsit. „Fiindcă nu există alt drum decît ăsta, mi-am spus, și cum și ei trebuie să vină tot pe aici, nu se poate să nu-i întîlnesc. Va fi de ajuns numai să urc. Dar dacă, nevăzîndu-mă și uitînd că le-am luat-o înainte, le-o fi trecut și lor prin gînd să se întoarcă înapoi ? ! Ei bine ! Chiar și-n cazul ăsta, nimic nu-i pierdut ; dacă mă grăbesc, tot îi voi găsi, asta-i sigur !...“

Repetam aceste ultime cuvinte ca un om care nu-i convins de cele ce spune. De altfel mi-a trebuit un timp destul de îndelungat ca să pot desprinde din mintea mea turbure acestei idei atît de simple și să le pot închea în cîteva frînturi de frază.

Mă cuprinsese îndoiala. Mergeam eu oare înaintea lor ? Desigur. Hans era în urma mea, iar unchiul venea după el. Într-un rînd, Hans se oprise cîteva minute, pentru a-și prinde mai bine bagajele pe umăr. Mereu îmi venea în minte acest amănunt. Probabil că atunci am luat-o înainte !

„De altfel, mă gîndeam eu încurajîndu-mă, mai am la îndemîină un mijloc sigur pentru a nu mă rătăci, un

fir care să mă călăuzească prin acest labirint, și care nu poate să se rupă — e credinciosul meu pîrîiaș! N-am decît să-i urmez cursul și va trebui să dau cu siguranță de urmele tovarășilor mei!”

Gîndul ăsta m-a însuflețit și m-am așternut la drum, fără a pierde o clipă.

Cît de mult am binecuvîntat atunci prevederea unchiului meu care-l oprise pe vînător să astupe gaura făcută în peretele de granit. După ce ne-a astîmpărat setea în tot timpul drumului, izvorul acesta binefăcător îmi servea acum de călăuză prin întortocheatele subterane ale scoarței pămîntești.

Înainte de a porni, m-am gîndit că mi-ar prinde bine dacă m-aș spăla nițel. M-am aplecat, așadar, pentru a-mi cufunda fruntea în undele „Izvorului lui Hans”... Dar mare mi-a fost uimirea cînd, în loc de apă, am dat peste piatră de granit uscată și colțuroasă! Pîrîul nu mai curgea la picioarele mele.

27

Cum aș putea să vă descriu disperarea care mă cuprinsese? Nici un cuvînt din vreo limbă omenească n-ar putea să-mi redea sentimentele. Eram îngropat de viu și condamnat să mor în chinurile foamei și ale setei. Fără să vreau mi-am plimbat mîinile înfrigurate pe podeaua de granit. Cît de uscată mi se părea stîncă! Dar cum s-a întîmplat de m-am rătăcit, cum am părăsit cursul apei? Căci, în adevăr, pîrîiașul nu mai era aci! Abia atunci mi-am dat seama de ce stăruia o tăcere atît de stranie în timpul cînd așteptam să aud vreun strigăt al tovarășilor mei. Nu mai încăpea îndoială că în momentul cînd am apucat pe calea aceea lateralnică, n-am observat de loc că pîrîiașul nu mai curgea la

picioarele mele. Probabil că în momentul acela se deschisese în fața mea o bifurcare a galeriei, și „Izvorul lui Hans“, ascultînd de capriciile unui alt povîrniș, o luase, împreună cu tovarășii mei, către adîncimi necunoscute.

Cum să mă întorc ? Nu mai aveam la îndemîină nici un indiciu. Picioarele mele nu lăsaseră nici o urmă pe acest sol granitic. Îmi frămîntam mintea căutînd o soluție la această problemă de nedezlegat. Acum, situația mea putea fi redată doar printr-un singur cuvînt : pierdut !

Da, pierdut în aceste adîncimi care mi se păreau uri-așe. Cele 30 de leghe de scoarță a Pămîntului îmi apă-sau pe umeri cu o greutate înspăimîntătoare. Mă sim-țeam strivit.

Am încercat să-mi adun gîndurile și să le îndrept spre lucrurile de pe pămînt. Abia am reușit. Hamburg, casa din Königstrasse, biata mea Graüben, toată acea lume, pierdută pentru mine, îmi trecu repede prin min-tea înspăimîntată. Am revăzut apoi, ca prin vis, diferi-tele etape ale călătoriei, trecerea oceanului, Islanda, în-tîlnirea cu domnul Fridriksson, Sneffelsul !

În situația în care mă aflam, numai un nebun ar fi putut păstra o umbră de speranță c-o să mai iasă vre-o dată la liman, și de aceea socoteam că-i mai cuminte să mă las pradă desperării, decît să mă amăgesc cu de-șertăciuni.

Într-adevăr, ce putere omenească putea să mă rea-ducă la suprafața Pămîntului și să desfacă aceste bolți enorme care se încovoiau deasupra capului meu ? Cine putea să-mi arate calea cea bună, ca să dau de tova-rășii mei ?

— Ah, unchiule ! strigai eu, copleșit de desperare.

A fost singurul cuvînt de imputare pe care i l-am adresat, căci îmi dădeam seama cît trebuie să sufere, nenorocitul, din pricina mea, căutîndu-mă în zadar.

Pierdusem orice nădejde că mi-ar putea veni în aju-tor vreo ființă omenească, și cum nu mai eram în stare

să încerc nimic pentru a mă salva, m-am gândit la ajutorul cerului. Amintirile copilăriei mele, a mamei pe care n-am cunoscut-o decît pe vremea cînd mă ținea în brațe, îmi veniră în minte. Am început să mă rog, cu toate că aveam foarte puțin dreptul de a fi ascultat de Dumnezeu, căruia mă adresam atît de tîrziu, și l-am implorat din tot sufletul.

Întoarcerea aceasta spre providență m-a mai liniștit și mi-am putut concentra toate gândurile asupra situației în care mă găseam.

Mai aveam merinde pentru trei zile și, din fericire, bidonul era plin cu apă. Totuși, nu puteam suporta să mai stau multă vreme singur. Dar trebuia, oare, să urc sau să cobor? Trebuia să urc, desigur, să urc mereu!

Să urc pînă la punctul unde părăsisem izvorul, pînă la acea funestă bifurcare de drumuri. De îndată ce-aș fi văzut pîrîul curgînd la picioarele mele, mi-ar fi fost oricînd ușor să mă întorc la vîrfurile Sneffelsului.

Cum de nu m-am gândit mai devreme la această posibilitate? Nu încăpea îndoială că era un mijloc de scăpare, un mijloc sigur! Deci, cel dintîi lucru pe care-l aveam de făcut era să dau cît mai curînd de „Izvorul lui Hans“.

M-am sculat și, sprijinindu-mă de bastonul meu cu vîrfurile de fier, am început să urc galeria. Panta era destul de abruptă. Mergeam încrezător și fără să mă încurc, ca un om care-i sigur de drumul pe care-l urmează.

Timp de o jumătate de oră, nici un obstacol nu mi s-a pus în cale. Am încercat să recunosc drumul după forma tunelului, după ieșiturile unor stînci, după felul cum se rînduiau cotiturile, dar nici un semn deosebit nu mi-a atras atenția, și mi-am dat seama în curînd că această galerie nu putea să mă ducă la locul ei de bifurcare. Se înfunda. M-am izbit de un perete de netrecut și am căzut pe o stîncă.

Nici n-aș putea descrie ce groază, ce desperare m-au cuprins atunci. Am rămas încremenit, fără grai. Ultima

mea speranță se zdrobise de acest perete de granit.

Pierdut în labirintul ale cărui cotituri se încrucișau în toate direcțiile, nu mai știam încotro să-mi găsesc scăparea. Nu-mi mai rămînea decît să mor de cea mai îngrozitoare moarte ! Și, ciudat lucru, îmi veni în minte că trupul meu, transformat în fosilă, va stîrni mari și grave discuții științifice dacă într-o bună zi va fi descoperit la o adîncime de 30 de leghe în măruntaiele Pămîntului ! Am vrut să strig, dar de pe buzele mele uscate nu ieșeau decît accente răgușite. Gîfîiam. Și, ca și cînd nu m-aș fi temut de ajuns, am fost cuprins de o spaimă și mai puternică. Lampa mi se stricase în momentul cînd am căzut. N-aveam la îndemîină nici un mijloc ca s-o pot repara. Lumina pălea din ce în ce mai mult și în curînd avea să se stingă !

Priveam cu înfricoșare cum se micșora efluviul luminos în serpentina aparatului. Pe pereții întunecoși se desfășura o procesiune de umbre mișcătoare. Nu îndrăzneam să mai închid pleoapele, de teamă să nu pierd și ultimul strop de lumină ! În fiecare clipă așteptam să dispară, și întunericul să mă cuprindă cu totul, să mă înghită.

În sfîrșit, în lampă a tremurat ultima licărire. Am urmărit-o, am sorbit-o avid cu privirea, mi-am concentrat toată puterea ochilor asupra ei, ca asupra ultimei senzații de lumină ce mi-a fost dat să o simt, și apoi am rămas cufundat într-un întuneric desăvîrșit.

Am scos un strigăt îngrozitor. Pe pămînt, în nopțile cele mai întunecoase, lumina nu-și cedează cu desăvîrșire drepturile, nu dispăre complet ! Ea e difuză, abia o simți, dar, oricît de puțină rămîne, retina ochiului tot o percepe, pe cînd aici nu poate reține nimic. O întunecime de nepătruns mă prefăcea într-un adevărat orb.

Mi-am pierdut atunci capul. Mi-am ridicat brațele și, provocîndu-mi dureri cumplite, am început să pipăi în jurul meu. Am luat-o la fugă îndreptîndu-mi pașii la împlinire în acest labirint fără ieșire, coborînd mereu, alergînd prin măruntaiele Pămîntului ca un lo-

cuitar al adîncurilor subterane, strigînd după ajutor, țipînd, urlînd, lovindu-mă de vîrfurile stîncilor, căzînd și ridicîndu-mă însîngerat, încercînd să sorb sîngele care-mi curgea șiroaie pe față, și așteptînd mereu ca vreun perete neprevăzut să-mi izbească capul și să-l spargă !

Unde avea să mă ducă această smintită alergătură ? Niciodată n-avem s-o știu. După mai multe ore, sleit cu totul de puteri, m-am prăbușit fără simțiri lîngă un perete al galeriei și n-am mai știut de mine.

28

Cînd mi-am revenit în fire, fața mi-era udă, dar udă de lacrimi. Cît a durat leșinul nu știu, căci nu mai aveam nici un mijloc ca să-mi dau seama de timp. Nici o singurătate nu s-a putut asemui vreodată cu aceea în care mă aflam, și niciodată n-a fost cineva atît de părăsit !

Din cauza căderii pierdusem mult sînge. Eram mînjit cu sînge peste tot. Ce rău îmi părea că nu murisem și că aveam să trag încă multe ! Nici nu voiam să mai judec. Căutam să gonesc din minte orice gînd și, învins de durere, mă rostogolii lîngă peretele de granit.

Simțeam cum mă cuprinde din nou leșinul și-mi dădeam seama că o dată cu el mi se scurgea ultimul strop de energie cînd, deodată, un zgomot puternic îmi lovi auzul. La început semăna cu bubuitul prelung al tunetului, dar, imediat după aceea, undele sonore au prins să se piardă în îndepărtatele adîncimi ale prăpastiei.

De unde venea acest zgomot ? Era neîndoios că fusese produs de vreun fenomen care avusese loc în sînul masivului terestru.

Cine știe ce explozie a vreunui gaz, sau ce prăbușire de straturi se produsese tocmai atunci !

Am ascultat din nou cu atenție. Voiam să știu dacă nu cumva se repetă zgomotul. Trecuse aproape un sfert de oră și-n galerie domnea tăcere. Nu-mi auzeam nici măcar bătaile inimii. Deodată, lipind din întâmplare urechea de perete, mi s-a părut că aud câteva cuvinte nedeslușite, de neînțeleș, îndepărtate. Am tresărit. „E o halucinație !“ m-am gândit eu. Dar nu ! Ascultând cu mai multă atenție, am auzit, într-adevăr, un murmur de voci. Dar mă aflam într-un hal de slăbiciune, că nu eram în stare să înțeleg ce se vorbea. Și totuși se vorbea. Eram sigur de asta. O clipă am stat la îndoială, temându-mă ca aceste cuvinte să nu fie cumva ale mele, repetate de ecou. Cine știe, poate că strigasem eu singur ! Mi-am încleștat buzele și am lipit din nou urechea de perete. „Da, nu-ncape îndoială, se vorbește ! Se vorbește !“ M-am tîrît cîteva pași mai departe de-a lungul peretelui și-am auzit mai clar. Am izbutit să prind numai câteva cuvinte nesigure, ciudate, de neînțeleș. Ele ajungeau pînă la mine ca și cum ar fi fost pronunțate foarte încet, aproape pe șoptite. Cuvîntul „forlorad“ îl auzeam repetîndu-se mereu, cu un accent de durere.

Ce însemna ? Cine-l pronunța ? Unchiul meu sau mai curînd Hans ? Dar dacă îi auzeam atît de limpede, atunci însemna că și ei puteau să mă audă.

— Ajutor ! am strigat din toate puterile, ajutor !

Am ascultat, căutînd să prind măcar un răspuns, un strigăt, un suspin. Dar nu se auzea nimic. Au mai trecut cîteva minute. În mintea mea începuse să se înfiripe o lume întreagă de gînduri. Îmi spuneam că vocea îmi era prea slăbită și că din pricina asta nu putea ajunge pînă la tovarășii mei. „Căci ei sînt, ei sînt, cu siguranță ! am repetat eu. Cine altcineva ar fi îndrăznit să se afunde la 30 de leghe sub pămînt ?“

Am ascultat din nou. Îmi plimbam urechea pe perete, pentru a găsi punctul matematic unde vocile păreau că ating maximum de intensitate. Cuvîntul „forlorad“ îmi reveni iarăși în auz, apoi bubuitul acela de tunet care

mă trezise din toropeala mea. „Nu, mi-am spus, asta-i sigur ! Glasurile acestea nu pot pătrunde prin masivul muntos. Pereții sînt din granit, și n-ar putea trece prin ei nici cea mai puternică detunătură ! Zgomotele ajung cu siguranță pînă la mine chiar prin galerie ! Probabil că aci se petrece un fenomen acustic cu totul special !“

Am ascultat iarăși, și de data aceasta... de data aceasta mi-am auzit limpede numele străbătînd spațiul.

Era vocea unchiului meu. El vorbea cu călăuza și „forlorad“ era un cuvînt danez ! Atunci am înțeles totul. Pentru a mă face auzit, trebuia să vorbesc de-a lungul acestui perete care va avea rolul să-mi ducă glasul întocmai cum un fir conduce electricitatea.

Dar nu mai aveam timp de pierdut. Dacă tovarășii mei s-ar fi depărtat cu cîtiva pași, fenomenul de acustică n-ar mai fi avut loc. M-am apropiat deci de perete și am pronunțat cît mai distinct cu putință :

— Unchiule Lidenbrock !

Așteptam cu o neliniște plină de spaimă. Sunetul nu se propagă cu o viteză prea mare ; densitatea straturilor de aer nu-i mărește viteza, ci doar intensitatea. După cîteva secunde, care mi s-au părut veacuri, îmi ajunseră la ureche cuvintele :

— Axel, Axel, tu ești ?

.

— Da, da, eu sînt !...

.

— Copilul meu, unde ești ?

.

— Pierdut, în cel mai adînc întuneric.

.

— Dar lampa ta ?

.

— S-a stins.

.

— Și pîrîul ?

.

— A dispărut.

— Axel, bietul meu Axel, nu-ți pierde curajul !

— Așteaptă puțin, sînt istovit ! Nu mai am putere să răspund. Dar vorbește-mi dumneata.

— Curaj, îmi repetă unchiul meu. Nu mai vorbi, ci ascultă-mă. Te-am căutat urcînd și coborînd galeria, dar n-a fost chip să te găsim. Ah, cît am plîns după tine, copilul meu ! În sfîrșit, bănuind că te afli totuși pe drumul izvorului, am coborît din nou, trăgînd focuri de pușcă. Acum, dacă vocile noastre s-au întîlnit, faptul acesta se datorește numai unui fenomen de acustică ! Deocamdată mîinile noastre nu se pot atinge ! Dar nu dispera, dragă Axel ! E de ajuns de mult că ne putem auzi !

M-am gîndit cîteva clipe și-o speranță, încă vagă, mi-a cuprins sufletul. Uitasem să întreb ceva foarte important. Mi-am apropiat deci buzele de perete și am strigat :

— Unchiule !

— Ce-i, copilul meu ? am primit răspunsul după cîteva clipe.

— Mai înainte de orice, trebuie să știm ce distanță ne desparte.

— Asta e ușor.

— Ai cronometrul la dumneata ?

— Da.

— Ei bine, scoate-l ! Pronunță numele meu și notează exact secunda în care l-ai pronunțat. Eu o să-l repet îndată ce-mi va ajunge în urechi, și dumneata vei nota, de asemenea, momentul precis când ți-a parvenit răspunsul meu.

— Te-am înțeles. Și jumătatea timpului cuprins între întrebarea mea și răspunsul tău va arăta tocmai durata de care are nevoie vocea mea ca să-ajungă pînă la tine.

— Foarte bine, unchiule.

— Ești gata ?

— Da.

— Ei bine, fii atent, voi pronunța numele tău...

Mi-am lipit urechea de perete și îndată ce am auzit cuvîntul „Axel“, am răspuns imediat „Axel“, apoi am așteptat.

— 40 de secunde, spuse atunci unchiul meu. S-au scurs 40 de secunde între cele două cuvinte. Așadar, sunetul a avut nevoie de douăzeci de secunde pentru a ajunge la mine. Or, la douăzeci de mii de picioare pe secundă, asta face douăzeci de mii patru sute de picioare sau o leghe și jumătate și o optime. Iată distanța care ne desparte !

— O leghe și jumătate ! am murmurat eu.

— Ei, Axel, trebuie să învingi greutatea asta !

— E nevoie să urc sau să cobor ?

.

— Să cobori și iată de ce. Noi am ajuns la o mare scobitură, unde se întîlnesc numeroase galerii. După cum bănuiesc, tot aici trebuie să ducă și galeria în care ești tu, căci toate aceste crăpături, toate aceste falii ale scoarței sînt dispuse ca niște raze în jurul imensei caverne în care ne aflăm. Scoală-te deci și pornește. Tîrăște-te dacă e nevoie, dă-ți drumul pe pantele cele mai abrupte, mergi pînă la capăt, căci vei găsi brațele noastre gata să te primească... La drum, copilul meu, la drum !

Aceste cuvinte m-au însuflețit peste măsură.

.

— Adio, unchiule, am strigat. Pornesc chiar acum ! Părăsind locul ăsta, n-o să-mi mai fie în putință să comunic cu dumneata. Așadar, adio !

.

— La revedere, Axel, la revedere !

.

Au fost ultimele cuvinte pe care le-am mai auzit. Această surprinzătoare discuție, schimbată prin măruntaiele Pămîntului, la mai mult de o leghe distanță, s-a sfîrșit cu acele puține cuvinte de îmbărbătare și nădejde. Am adresat atunci un gînd plin de recunoștință Provi-denței, căci ea mă condusese prin aceste imensități întunecoase, îndreptîndu-mi pașii poate spre singurul loc unde glasul tovarășilor mei a putut ajunge pînă la mine. Uimitorul fenomen de acustică se explică foarte ușor prin una din legile fizicii, și se datora formei galeriilor și conductibilității rocilor. De altfel, sînt numeroase exemple de propagare a sunetelor abia perceptibile în spațiile intermediare. Îmi amintesc că acest fenomen a fost observat în mai multe locuri ; printre altele, în galeria interioară a Catedralei Sf. Paul din Londra și, mai ales, în adîncul acelor curioase peșteri din Sicilia, acele latonii de lîngă Siracuza, dintre care cea

mai minunată e cunoscută sub numele de „Urechea lui Denys“.

Toate aceste gânduri îmi veneau în minte, și-mi dădeam foarte bine seama că dacă vocea unchiului meu putuse ajunge pînă la mine, nu exista nici un obstacol între noi. Urmînd drumul sunetului, trebuia în mod neîndoios să dau de tovarășii mei, dar totul era să nu mă părăsească puterile. M-am sculat, deci, și am pornit-o la drum. Dar, de fapt, mai mult mă tîram decît mergeam. Panta era îndeajuns de abruptă. Cînd n-am mai putut altfel, mi-am dat drumul să alunec pe ea.

În curînd, viteza coborîrii deveni înspăimîntătoare și, din clipă în clipă, eram amenințat să cad. Dar nu mai aveam nici o putere să mă opresc.

Deodată am văzut că-mi fuge terenul de sub picioare. Simțeam cu groază cum mă rostogolesc, săltînd ca o minge, lovindu-mă de colțurile ieșite în afară ale unei galerii verticale, un adevărat puț. M-am lovit cu capul de o stîncă ascuțită și mi-am pierdut cunoștința.

29

Cînd mi-am revenit în simțiri, eram întins pe niște pături groase, aproape în întuneric. Unchiul veghea la căpățîiul meu, pîndind pe fața mea cel mai mic semn de viață. La primul meu suspin mi-a luat mîna și la prima privire a scos un strigăt de bucurie.

— Trăiește ! Trăiește !

— Da, am răspuns cu o voce slabă.

— Copilul meu, spuse unchiul meu, strîngîndu-mă la pieptul lui, acum a ești salvat !

Am fost foarte impresionat de duiosia care răzbătea din aceste cuvinte, și mai ales de îngrijirile cu care eram înconjurat. Dar a fost nevoie să trec prin asemé-

nea dureroase încercări pentru ca profesorul să manifeste o atare dăruire de sentimente. În acest moment tocmai sosi și Hans. El văzu că ne ținem de mână și îndrăznesc să afirm că ochii săi exprimau o vie mulțumire.

— God dag ! spuse el.

— Bună ziua, Hans, bună ziua ! am șoptit. Și acum, unchiule, spune-mi unde ne aflăm ?

— Mîine, Axel, mîine. Astăzi ești încă prea vlăguit. Ți-am pus comprese pe cap și nu trebuie de loc să te miști. Dormi, băiete, și mîine o să afli totul.

— Dar cel puțin spune-mi ce oră e și în ce zi sîntem.

— E ora 11 noaptea, în 9 august, duminică. Și acum, îți interzic să mă mai întrebi ceva înainte de 10 august.

Într-adevăr, eram foarte slăbit, și de somn ce-mi era nu reușeam să țin ochii deschiși. Aveam nevoie de o noapte de odihnă, și peste puțin am adormit cu gîndul că timp de patru zile fusesem izolat cu totul de tovarășii mei.

A doua zi, cînd m-am trezit, m-am uitat în jur. Culcușul meu, alcătuit din toate păturile, se afla într-o peșteră fermecătoare, împodobită cu minunate stalagmite, și pe jos era presărat un nisip foarte fin. Înăuntru domnea o semi-obscuritate. Deși nu vedeam aprinsă nici o torță și nici o lampă, totuși de afară venea o lumină inexplicabilă, care se furișa printr-o deschizătură îngustă a peșterii. Am auzit, de asemenea, și un murmur vag și nedefinit, asemănător cu geamătul valurilor ce se sparg de mal și, uneori, cu șuieratul vîntului.

Mai întîi m-am întrebat dacă sînt treaz, dacă nu cumva mai visez sau dacă totul nu e decît o simplă închipuire a creierului meu, zguduit în cădere. Totuși nici ochii și nici urechile nu se puteau înșela pînă într-atîta...

E o rază luminoasă ce se furișează de afară prin această crăpătură a stîncilor ! Și aud destul de clar murmurul valurilor și șuieratul vîntului ! Oare mă înșel, sau ne-am reîntors la suprafața Pămîntului ? A renunțat oare unchiul meu la expediția sa, sau a terminat-o cu bine ?

Pe cînd îmi frămîntam mintea cu astfel de întrebări de nedezlegat, intră profesorul.

— Bună ziua, Axel ! spuse el vesel. Pun rămăşag că te simţi bine !

— Desigur, i-am răspuns, ridicîndu-mă în capul oaselor.

— Nici nu se putea altfel, căci ai dormit liniştit. Hans şi cu mine am vegheat pe rînd la căpătîiul tău şi ne-am dat seama că te vindeci văzînd cu ochii.

— Într-adevăr, mă simt cu totul înviorat, şi, ca dovadă, o să vă onorez prînzul pe care veţi binevoi să mi-l serviţi !

— O să mînînci îndată, băiete ! Nu mai ai febră. Hans ți-a uns rănile cu un fel de unsoare al cărei secret îl deţin numai islandezii, şi s-au cicatrizat minunat. E un om nemaipomenit vînătorul nostru !

În timp ce vorbea, unchiul meu mi-a adus cîteva merinde, pe care le-am înghiţit pe nemestecate, în ciuda recomandărilor sale de-a mîncă mai liniştit. Înfulecam de zor şi-l copleşeam cu întrebări la care el se grăbea să răspundă.

Am aflat atunci că m-am prăvălit într-un puţ aproape perpendicular, care ducea tocmai la galeria principală. Cum ajunseseam la capătul lui în mijlocul unui torent de pietre, din care cea mai mică ar fi fost suficientă pentru a mă zdrobi, era neîndoios că o parte din pereţii galeriei alunecaseră o dată cu mine. Şi așa s-a întîmplat că îngrozitorul vehicul m-a dus pînă în braţele unchiului meu, unde am căzut însîngerat şi fără cunoştinţă.

— Ehe, făcu el, e de mirare cum ai scăpat, că te-a pîndit moartea de o mie de ori ! Dar, pentru Dumnezeu, să nu ne mai despărţim, căci altfel riscăm să nu ne mai revedem niciodată.

„Să nu ne mai despărţim !“ Aşadar, călătoria încă nu se sfîrşise ? Am deschis nişte ochi mari, şi văzîndu-mă cît sînt de surprins, unchiul meu se grăbi să mă întrebe :

— Ce ai, Axel ?

— Vreau să te întreb ceva. Spui că am scăpat teafăr şi pe deplin sănătos ?

— Fără îndoială.

— Am toate mădularele nevătămate ?

— Desigur.

— Dar capul ?

— E la locul lui, pe umeri, doar că are cîteva lovituri.

— Mi-e frică să nu mi se fi tulburat mintea.

— Să se fi tulburat ?!

— Nu glumesc de fel. Nu ne aflăm acum la suprafața Pămîntului ?

— Da' de unde !...

— Atunci se vede că am înnebunit, căci văd lumina zilei, aud șuierul vîntului și zgomotul valurilor mării, care se sparg de mal !...

— A, numai lucrul ăsta te neliniștește ?...

— Unchiule, nu vrei să-mi explici ?...

— N-o să-ți explic nimic, căci nu se poate da încă vreo explicație, dar o să te convingi singur că geologia nu și-a spus încă ultimul cuvînt.

— Să ieșim de aici ! am strigat eu, ridicîndu-mă brusc.

— Încă nu, Axel, încă nu, căci aerul de afară ți-ar putea face rău.

— Aerul de afară ?

— Da. N-auzi ? Bate un vînt destul de puternic și nu vreau să dai piept cu el.

— Te asigur că mă simt destul de zdravăn.

— Mai ai puțină răbdare, băiete. Dacă te-ai îmbolnăvi din nou, ne-am afla într-o mare încurcătură. Nu trebuie să pierdem nici o clipă de prisos, căci s-ar putea ca traversarea să dureze mult.

— Traversarea ?

— Da, odihnește-te bine încă azi, fiindcă mîine o să ne îmbarcăm.

— Să ne îmbarcăm ?

Acest ultim cuvînt mă făcu să sar în sus. Cum ? Să ne îmbarcăm ? Dar ce, parcă aveam de trecut vreun fluviu, vreun lac sau vreo mare ? Ne aștepta oare vreun vas în nu știu ce port subpămîntean ? Ardeam de curiozitate să aflu despre ce-i vorba. Unchiul meu încercă zadarnic să mă oprească pe loc. Dacă văzu că nerăb-

darea mi-ar face mai mult rău decît dacă mi-ar satisface dorințele, el se înduplecă. M-am îmbrăcat repede. Dintr-o precauțiune exagerată, m-am învelit cu una din pături și am ieșit din peșteră.

30

La început n-am văzut nimic. Ochii mei, care se dezobisnuiseră cu lumina, s-au închis brusc. Cînd am putut să-i redeschid, am rămas mai mult uimit decît încîntat.

— Marea ! am strigat eu.

— Da, răspunse unchiul meu, „Marea Lidenbrock“, și-mi place să cred, că nici un navigator nu-mi va disputa cinstea de a o fi descoperit și dreptul de a-i fi dat numele meu !

Cît vedeai cu ochii, se întindea o pînză de apă nemărginită, care părea să fie începutul unui lac sau al unui ocean. Țărmul foarte mult scobit oferea ultimelor ondulații ale valurilor un nisip fin, auriu, presărat cu scoici mici, unde-și avuseseră lăcașul primele ființe de pe pămînt. Valurile se spărgeau cu acel murmur sonor, specific spațiilor închise, dar vaste. O spumă străvezie zbura pe luciul apei, purtată de suflarea unui vînt ușor și cîteva picături ajunseră pînă la mine și mă stropiră pe față. Pe această plajă, ușor înclinată, la aproape o sută de stînji de marginea valurilor, se sfîrșeau, înaintînd în mare, proptelele stîncilor enorme, care se lărgeau în partea de sus, ridicîndu-se la o amețitoare înălțime. Unele din ele, sfîșiind țărmul cu colțurile lor ascuțite, formau capuri și promontorii roase de dinții talazurilor. Ochiul urmărea, cît putea să cuprindă cu privirea, aceste mase, care se profilau limpede pe fundalul încețoșat al orizontului.

Cît vedeai cu ochii, se întindea o pînză de apă nemărginită

Era un adevărat ocean, cu țărături care coteau capricios, dar pustii și cu un aspect îngrozitor de sălbatic.

Dacă privirile mele puteau să se plimbe pînă hăt departe pe această mare, apoi acest lucru se datora unei lumini „speciale“ care te făcea să deslușești cele mai mici detalii. Nu era lumina soarelui, cu fasciculele sale strălucitoare și iradiația splendidă a razelor și nici strălucirea palidă și vagă a astrului nopții care doar reflectă lumina soarelui, fără să dea însă căldură. Intensitatea acestei lumini speciale, împrăștierea ei difuză, albeața ei puternică, dar uscată, temperatura ei îndeajuns de mică, strălucirea ei, superioară în realitate aceleia a lunii, arătau în mod evident că e de origine electrică. Era ca o auroră boreală, un fenomen cosmic continuu, care avea loc în această uriașă peșteră care putea cuprinde un ocean.

Bolta suspendată deasupra capului meu, cerul, dacă vreți, părea alcătuit din nori mari, din aburi mișcători și schimbători, care, prin efectul condensării, trebuiau, în anumite zile, să se transforme în ploi torențiale. La început nu mi-a venit să cred că sub o presiune atît de puternică a atmosferei, evaporarea apei ar putea să se producă, și totuși, printr-un fenomen fizic pe care nu-l înțelegeam, în aer pluteau pături largi de nori. Dar „era frumos“. Irradiațiile electrice dădeau naștere la uimitoare jocuri de lumină, care se răsfrîngeau pe suprafața norilor aflați foarte sus. Pe volutele lor inferioare se desenau umbre vii, și, deseori, între două straturi despărțite, o rază aluneca pînă la noi cu o intensitate deosebită. Dar oricît ar fi fost de puternică lumina, ea nu se putea compara cu aceea a soarelui, deoarece nu radia căldură. Din această pricină, priveliștea era tristă și nespus de melancolică. În locul unui cer spuzit de stele strălucitoare, simțeam deasupra acestor nori o boltă de granit care mă strivea sub greutatea ei. Și, la drept vorbind, oricît de imens era acest spațiu, el n-ar fi fost de ajuns nici pentru plimbarea celui mai puțin ambițios dintre sateliți !...

Mi-am amintit atunci de acea teorie a unui căpitan englez, care asemăna Pământul cu o vastă sferă, goală în interior, și în care aerul se menținea luminos din cauza presiunii sale, în timp ce doi aștri, Pluton și Proserpina, își descriau în acest spațiu misterioasele lor orbite. Oare cele spuse de el erau adevărate? Ceea ce pot afirma e că ne aflăm, într-adevăr, închiși într-o enormă scobitură. Nu-i puteai judeca nici lărgimea, căci țărmurile ei se întindeau cît vedeai cu ochii, și nici de lungime nu-ți puteai da seama, căci privirea ți-era la un moment dat oprită de-o linie orizontală cam nesigură. În ceea ce privește înălțimea, trebuie că trecea de câteva leghe. Ochiul nu putea să zărească pilonii de granit pe care se sprijinea bolta, ci doar un nor imens, atîrînd în atmosferă, a cărui înălțime depășea cu vreo două mii de stînjani altitudinea superioară a vaporilor terestri, și care se datora, fără îndoială, densității considerabile a aerului.

Cuvîntul „peșteră“ nu zugrăvește îrtocmai acest spațiu imens. Din păcate, cuvintele omenești sînt neîndestulătoare pentru a exprima tot ce vede acela care se hazardează în abisurile globului.

Nu eram în stare să-mi explic existența unei astfel de scobituri. Să se fi produs, oare, prin răcirea scoarței pămîntești? Din povestirile călătorilor aflasem de unele peșteri celebre, dar nici una dintre ele nu avea asemenea dimensiuni.

Peștera Guakhara, din Columbia, cercetată de savantul Humboldt, a fost străbătută de el pe o distanță de două mii cinci sute de picioare, fără să-i fi dat de fund, dar e puțin probabil că se întinde mult peste această lungime. Imensa Peșteră a Mamutului din Kentucky are, de asemenea, proporții gigantice, căci bolta ei se înalță la 500 de picioare, deasupra unui lac fără fund. Nici ei nu i s-a dat de capăt, deși mai mulți călători au parcurs-o pe o distanță depășind zece leghe în interiorul ei. Dar ce însemnau amîndouă, față de uriașa scobitură subpămînteană pe care o admiram eu, cu cerul său de vapori, cu iradiațiile sale electrice și cu o mare întinsă,

închisă între țărmurile ei ! Închipuirea mea se zbătea neputincioasă în fața acestei imensități.

Contemplam în tăcere toate aceste minuni. Îmi lipseau cuvintele ca să pot exprima cu adevărat ceea ce simțeam. Mi se părea că mă găsesc pe vreo planetă îndepărtată, pe Uranus sau Neptun și că asistăm la niște fenomene cu totul necunoscute unui „pămîntean“.

Aceste senzații trebuiau să fie redată prin cuvinte noi, pe care mintea mea nu era în stare să le scorească. Priveam, reflectam și admiram totul, cu un fel de uimire amestecată cu groază.

Surpriza și noutatea unei asemenea priveliști îmi îmbujorară fața ; simțeam că mirarea ce mă cuprinsese era un adevărat leac pentru mine și că-mi grăbeam vindecarea prin această nouă terapeutică. Adevărul e că aerul tare și foarte dens mă înviora, dînd mai mult oxigen plămînilor mei.

E lesne de înțeles bucuria fără margini pe care o simțeam, respirînd acest aer încărcat cu umede emanații saline, după cele 47 de zile petrecute prin galerii strîmte și întortocheate. Nu-mi părea rău că părăsisem grota întunecoasă. Unchiul meu, care se obișnuise cu priveliștile acelea minunate, nu se mai mira de fel.

— Ești în stare să te plimbi puțin ? mă întrebă el.

— Firește. Cred că nimic nu poate fi mai plăcut.

— Ei bine, atunci dă-mi brațul, și să urmărim cotiturile țărmlui.

Am acceptat bucuros și-am pornit-o pe malul acestui nou ocean. Pe stînga se înălțau stînci abrupte, cățărare unele peste altele, formînd o îngrămădire uriașă, care-ți producea o impresie uimitoare. Pe laturi se rostogoleau nenumărate cascade, care curgeau ca niște pînze de apă limpezi și răsunătoare. Cîțiva aburi ușori săltau din stîncă în stîncă, arătînd locul izvoarelor calde, iar pîraiele șerpuiau leneșe înspre bazinul comun, de parcă ar fi căutat pe povîrnișuri prilejul de a murmura și mai plăcut.

Printre ele am recunoscut și „Izvorul lui Hans“, credinciosul nostru tovarăș de drum, care se pierdea liniș-

tit în mare, ca și cum n-ar fi făcut altceva de la începutul lumii.

— De acum înainte n-o să-l mai vedem, și-o să ne lipsească ! am spus eu, suspinînd.

— Ce-are a face ! făcu profesorul ; el sau altul, tot-una-i !

Am găsit că răspunsul vădea o oarecare nerecunoștință. Dar în clipa aceea, atenția îmi fu atrasă de o privilegiște neașteptată. La vreo 500 de pași, pe un promontoriu înalt, ne apăru înaintea ochilor o pădure deasă. Era alcătuită dintr-o mulțime de copaci de mărime mijlocie, în formă de umbrelă, cu contururile bine desenate și geometrice. Curenții atmosferici păreau că n-au nici o influență asupra frunzișului lor și, cu toată bătaia vîntului, ei rămîneau nemișcați, de parcă ar fi fost niște cedri împietriți.

Am grăbit pasul. Nu știam ce nume să dau acestori arbori ciudați. Făceau ei oare parte din cele două sute de mii de specii vegetale cunoscute pînă acum, sau trebuia să le acordăm cumva un loc special în flora vegetațiilor lacustre ? Nu ! Cînd am ajuns la umbra lor, surpriza mea s-a transformat în admirație.

În adevăr, mă aflam în fața unor specii care creșteau și pe pămînt, numai că aici erau croite după un tipar uriaș. Unchiul meu le spuse imediat pe nume.

— E o pădure de ciuperci, mă lămuri el. Și nu se înșela de fel. Închipuiți-vă ce dezvoltare au luat aceste plante care se simt bine în mediile calde și umede ! Știam că *Licoperdon giganteum* atinge, după părerea lui Bulliard, o circumferință de opt-nouă picioare, dar aci era vorba de ciuperci albe, înalte de treizeci-patruzeci de picioare, cu o pălărie care avea un diametru cam de aceeași mărime. Și erau cu miile. Lumina nu reușea să pătrundă prin umbra deasă a pădurii și un întuneric desăvîrșit domnea sub aceste domuri suprapuse ca acoperișurile rotunde ale unei cetăți africane.

Am vrut să mă afund mai adînc în pădure, dar m-a cuprins un frig de moarte. Totuși am rătăcit o jumătate

de oră sub aceste bolți cărnose și umede, și cînd ne-am întors pe malul mării a fost o adevărată binefacere.

Dar vegetația acestui ținut subteran nu era formată numai din ciuperci. Mai încolo se înălțau, în grupuri, numeroși alți arbori cu frunzișul decolorat. Nu era greu să-i recunoști : erau modeștii arbuști ai pămîntului, care aici aveau dimensiuni fenomenale, licopode gigantice de 100 de picioare, sigilarij uriașe, ferigi arborescente, înalte ca brazii care cresc la mari altitudini, lepidodendroni cu tulpinile cilindrice bifurcate și terminate cu frunze lungi și zburlite, cu perii așpri ca niște monstruoase plante grase.

— Uimitor, măreț, splendid ! exclama unchiul meu. Iată întreaga floră a erei secundare. Iată modestele plante care cresc în grădinile noastre și care în primele secole de existență a globului se transformau în arbori ! Privește, Axel, admiră ! Nici unui botanist nu i-a fost dat vreodată să se afle în fața unor asemenea specii ! Asta-i o adevărată sărbătoare...

— Ai dreptate, unchiule. Se pare că providența a vrut să conserve în această seră imensă plantele antediluviene, pe care intuiția și priceperea oamenilor de știință le-a reconstituit într-un chip atît de perfect.

— Bine zici, băiete, e o seră, dar te-ai exprima și mai bine dacă ai adăuga că ne găsim, poate, și într-o menajerie.

— Într-o menajerie ?

— Da, fără îndoială ! Privește țărîna pe care o călcăm, oasele astea împrăștiate pe jos.

— Într-adevăr, oase, strigai eu. Da, oase de animale antediluviene !

M-am aplecat repede asupra acestor rămășițe. Datorită fosfatului de calciu, aceste resturi înfruntaseră secolele și se păstraseră intacte. Oasele gigantice semănau cu niște trunchiuri de arbori uscați și le recunoșteam pe toate, fără cea mai mică șovăire.

— Iată falca de jos a unui mastodont, am spus eu ; iată molarii unui dinoterium ; iată și un femur, care nu se poate să fi aparținut decît celui mai mare dintre

aceste animale, unui megaterium. Da, într-adevăr, o menajerie. Aceste oase n-au fost aduse pînă aici de un cataclism. Fără îndoială că animalele au trăit pe țărmurile mării subterane, la umbra plantelor arborescente. Iată, văd și schelete întregi. Și totuși...

— Totuși ? întrebă unchiul meu.

— Nu înțeleg ce caută asemenea patrupede în peștera asta de granit.

— De ce ?

— Fiindcă animalele n-au apărut pe pămînt decît în era secundară, cînd terenul sedimentar, format din aluviuni, a înlocuit rocile incandescente, precumpănitoare în era primară.

— Ei bine, Axel, se poate da un răspuns foarte simplu obiecțiunii tale, și anume, că acest teren e un teren sedimentar.

— Cum ?! La o asemenea adîncime sub suprafața Pămîntului ?!

— Fără îndoială, și acest fapt se poate explica prin manifestările geologice care au avut loc. Într-o anumită perioadă, Pămîntul era format dintr-o scoarță elastică, supusă unor mișcări alternative de sus în jos, datorită legilor atracției. Or, e probabil că s-au produs prăbușiri și că o parte a terenurilor sedimentare a fost tîrîță în fundul prăpăstiilor deschise pe neașteptate.

— Se poate să se fi întîmplat așa. Dar dacă în aceste regiuni subterane au trăit cumva animale antediluviene, cine ne poate asigura că vreunul din acei monștri nu mai rătăcește încă și azi în mijlocul pădurilor întunecoase sau în spatele stîncilor povîrnite ?

La gîndul acesta mi-am plimbat cu oarecare emoție privirile în jurul meu, cercetînd diferitele puncte ale orizontului, dar nici o ființă vie nu apărea pe aceste țărmuri pustii. Mă simțeam puțin obosit și m-am dus să mă așez la capătul unui promotoriu, la picioarele căruia valurile se spargeau cu zgomot. De aci îmbrățișam cu privirea tot golful acesta format printr-o zdrențuire a coastei. În fund, între stîncile piramidale, se deslușea un

mic port. Apele sale calme dormeau la adăpost de orice suflare a vîntului. O corabie și două sau trei goelete ar fi putut pluti ușor în acest bazin natural. Aproape că mă așteptam să văd vreun vas cu pînzele sus, pornind în larg, împins de vîntul dinspre miazăzi.

Dar această iluzie se risipi curînd. Eram totuși singurele ființe vii în această lume subpămînteană. În unele momente, cînd vîntul contenea să mai sufle, pe stîncile aride se lăsa o tăcere mai adîncă decît tăcerile deșertului și tăcerea asta cobora, plutind, și pe suprafața oceanului. Căutam atunci să străpung cu privirea cețurile îndepărtate, să sfîșii această perdea aruncată pe fundalul misterios al orizontului. Ce de întrebări mi se înghesuiau pe buze! Unde se sfîrșea marea aceasta? Pînă unde se întindea? Putea-vom oare vreodată să o străbatem și să ajungem pe țărmul opus? În ceea ce-l privea pe unchiul meu, el nu se îndoia de acest lucru. Trebuie să spun că și eu o doream, dar, totodată, mă și temeam.

Am contemplat aproape o oră această priveliște minunată. După aceea am luat-o din nou pe țărm, pentru a ne întoarce la peștera noastră și, sub imperiul celor mai ciudate gânduri, am adormit adînc.

31

A doua zi m-am trezit complet vindecat. M-am gândit că o baie mi-ar face foarte bine și de aceea m-am dus să mă scald cîteva minute în apele acestei Mediterane. Cred că n-am greșit botezînd-o astfel, fiindcă, dintre toate, numele acesta i se potrivea cel mai bine.

M-am întors degrabă, căci mi se făcuse o foame de lup. Hans se pricepea să pregătească bucatele; de alt-

fel, acum avea apă și foc din belșug, așa că putea să mai schimbe puțin felurile de mîncare. La desert ne-a servit cîteva cești de cafea, și delicioasa băutură parcă niciodată nu mi s-a părut mai plăcută la gust.

— Acum, spuse unchiul meu, s-apropie ora fluxului, și nu se cade să pierdem ocazia de a-l studia...

— Cum, fluxul ? am strigat eu.

— Da ! Și de ce te miri așa ?...

— Influența lunii și a soarelui se resimte pînă aici ?!

— De ce nu ? Oare corpurile nu sînt supuse atracției universale în totalitatea lor ? Pentru ce marea asta ar face excepție ? Ei bine, află că și ea e supusă legilor universale. De aceea, cu toată presiunea atmosferică ce se exercită la suprafața ei, o s-o vezi înălțîndu-se ca și Atlanticul.

Peste cîteva clipe călcam pe nisipul malului, în timp ce valurile se prelingeau puțin cîte puțin înspre plajă.

— Iată, a și început să se formeze valul, am strigat eu.

— Da, Axel, și după spuma pe care o lasă, nu măndoiesc că marea o să se ridice la o înălțime de aproape zece picioare.

— Uimitor !

— Nu, e firesc.

— Orice ai zice, unchiule, toate astea mi se par extraordinare și aproape că nu-mi cred ochilor. Cine și-ar fi închipuit vreodată că în aceste abisuri subpămîntene ar putea să existe un ocean adevărat, cu flux și reflux, bătut de vînturi și furtuni ?!

— Și de ce nu ? Cunoști oare vreo lege a fizicii care să se opună ?

— Nu cunosc, de vreme ce am înlăturat teoria căldurii existente în centrul Pămîntului.

— Deci, pînă aici, teoria lui Davy e justificată ?

— După cît se vede, da ! Și trebuie să tragem concluzia că nimic nu contrazice existența mărilor sau a altor ținuturi în interiorul globului.

— Fără îndoială, dar nu-s locuite.

— Crezi ? La urma urmei, apele astea de ce n-ar adăposti câțiva pești de o speță necunoscută ?

— Știu și eu, s-ar putea să fie. Dar pînă acum n-am zărit nici unul.

— Ei bine, nimic nu ne împiedică să ne facem niște undițe. Poate că și aici cîrligul o să se dovedească la fel de folositor ca și în apele de la suprafața Pămîntului...

— Vom încerca, Axel, căci se cuvine să pătrundem toate tainele acestor meleaguri noi.

— Dar în ce loc ne aflăm, unchiule, căci pînă acu' am uitat să te întreb ? Și de bună seamă că instrumentele dumitale ți-au dat de mult răspunsul.

— În linie orizontală, ne găsim la 350 de leghe de Islanda.

— Chiar atît să fie ?

— Sînt sigur că nu mă înșel nici cu 500 de stînjeni.

— Și busola arată tot sud-estul ?

— Da, cu o înclinație spre apus de 19 grade și 42 de minute, la fel ca și pe Pămînt. În ce privește însă înclinația sa, se petrece un fapt curios, pe care l-am observat cu cea mai mare atenție.

— Care anume ?

— În loc să se încline înspre pol, așa cum se întîmplă totdeauna în emisfera boreală, acul are o tendință cu totul contrară.

— Cu alte cuvinte, trebuie să tragem concluzia că punctul de atracție magnetică se află cuprins între suprafața pămîntului și locul unde sîntem acum.

— Exact. Și e probabil că dacă am fi ajuns în regiunile polare, pe la 70 de grade, unde James Ross a descoperit polul magnetic, am vedea acul ridicîndu-se vertical. Deci, acest misterios centru de atracție nu se află situat la o mare adîncime.

— Asta-i neîndoios ! Iată un fapt pe care știința nici nu l-a bănuțit măcar.

— Știința, băiete, e alcătuită din erori, pe care e bine să le săvîrșești, căci ele duc, încetul cu încetul, spre adevăr.

— Și la ce adâncime ne aflăm ?

— La o adâncime de 35 de leghe.

— Așadar, am spus eu, privind harta, deasupra noastră se întinde partea muntoasă a Scoției, sau, și mai exact, Munții Grampieni, al căror vîrf veșnic acoperit cu zăpadă se ridică la o înălțime amețitoare.

— Da, răspunse profesorul, rîzînd. E cam grea povara pe care o ducem în spinare, dar bolta e solidă ; marele arhitect al Universului a construit-o din materiale trainice și niciodată omul n-a fost în stare să facă una la fel, de o asemenea proporție ! Căci, ce sînt bolțile podurilor și ogivele catedralelor pe lîngă această boltă cu o rază de trei leghe, sub care un ocean își poate desfășura în voie clocotul furtunilor ?

— O, să nu crezi că m-aș teme că cerul o să cadă peste mine ! Dar, unchiule, ce proiecte mai ai ? Nu te gîndești încă să ne întoarcem la suprafața Pămîntului ?

— Să ne întoarcem ?! Ei aș ! Dimpotrivă, o să ne continuăm drumul, fiindcă pînă acu' totul a mers atît de bine !

— Totuși, nu văd cum am putea să mergem mai departe, că doar înaintea noastră se întinde pînza asta nesfîrșită de apă !...

— Nu te teme, nu-s atît de zănatic, să mă arunc orbește !... Dar dacă oceanele nu-s, de fapt, decît niște lacuri, fiindcă sînt înconjurate de țărături, cu atît mai mult marea asta interioară e tot un lac, căci doar e țărăturită de masivul de granit.

— Nu încape îndoială că-i așa !

— Atunci ?! Sînt sigur că pe celălalt mal vom găsi noi drumuri.

— Cam ce lungime socoți că are oceanul ăsta ?

— 30 sau 40 de leghe.

— Ah, am exclamat, gîndindu-mă că s-ar putea să nu fie tocmai exactă aprecierea.

— Deci, n-avem timp de pierdut, și chiar de mîine o să pornim pe mare.

Fără să vreau, am căutat din ochi vasul care urma să ne transporte.

— Va să zică, ne vom îmbarca !... am spus eu. Biiine !... Și pe ce vas vom porni ?

— Nu vom călători pe un vas, băiete, ci pe o plută bună și trainică.

— Pe o plută ! am strigat, cuprins de uimire. O plută e la fel de imposibil de construit aici, ca și un vapor, și nu văd...

— E drept că nu vezi, dar dacă ai fi atent, ai putea auzi !

— Ce să aud ?

— Niște lovituri de ciocan care te vestesc că Hans s-a și apucat de lucru.

— Face o plută ?

— Da.

— Cum, a și doborât arborii cu securea ?

— Nu ! Arborii erau doborâți... Vino, și-o să-l vezi cum lucrează.

După un sfert de oră de mers, am ajuns pe partea cealaltă a promontoriului care forma micul port natural. Acolo l-am zărit pe Hans lucrând fără preget. Doar câțiva pași mă mai despărțeau de el. Spre marea mea mirare, pe nisip se odihnea o plută pe jumătate terminată. Era întocmită din niște bîrne dintr-un lemn cu totul special, și avea numeroase podine. După lemnele curbate și alți bușteni, care stăteau împrăștiați pe pământ, ai fi zis că se construiește aci nu o plută, ci o întreagă flotă.

— Unchiule, i-am strigat, din ce fel de lemn e făcută ?

— Din pin, brad și alte specii de conifere nordice, mineralizate sub acțiunea apelor mării.

— E cu putință asta ?

— Desigur. E ceea ce numim „surtarbrandur“ sau lemn fosilă.

— Atunci trebuie să aibă duritatea pietrei, ca și ligniții, și nu va putea să plutească.

— Se întâmplă uneori și ceea ce spui. Într-adevăr, unii bușteni au devenit adevărați antraciți, dar alții, cum sînt aceștia, n-au suferit încă decît un început de trans-

formare fosilă. Privește și ai să te convingi pe dată, adăugă unchiul meu, zvîrlind în mare una din acele prețioase „fosile“. Bucata de lemn dispăru pentru o clipă, dar curînd reveni la suprafață și se lăsă în voia valurilor.

— Ei, te-ai convins? mă întrebă unchiul meu.

— Pe deplin! Și convingerea mea e cu atît mai mare, cu cît faptul e de necrezut!

A doua zi, seara, datorită îndemînării lui Hans, pluta era gata; avea o lungime de 10 picioare și o lățime de cinci. Bîrnele erau legate între ele cu frînghii groase și păreau că oferă destule garanții viitorilor călători. De altfel, de îndată ce fu lansată pe Marea Lidenbrock, pluta lunecă ușor, de parcă ar fi fost de cînd lumea pe apă.

32.

În ziua de 13 august ne-am sculat dis-de-dimineată. Ca să înaintăm mai repede și cu mai puțin efort, trebuia să amenajăm pluta. De aceea am improvizat cartargul din două bastoane prinse unul de altul, varga de vîntrelă dintr-un al treilea și pînza din păturile noastre. Nu ne lipseau nici frînghiile. Totul era trainic întocmit.

La ora 6, profesorul dădu semnalul de plecare. Proviiziile, bagajele, instrumentele, armele și o însemnată cantitate de apă dulce, strînsă din găvanele stîncilor, se găseau rînduite la locul lor.

Hans meșterise și o cîrmă, care îi îngăduia să conducă pluta cu mai multă siguranță, și acum se afla lîngă ea. Am desfăcut odgonul care ne ținea pironiți de mal. Pînza fu îndreptată spre partea dincotro bătea vîntul și am pornit degrabă în larg. După cîteva clipe, profeso-

rul, care ținea ca toate locurile noi să capete câte o denumire geografică, propuse ca micul port de unde am plecat să poarte numele meu.

— Știi ce, aș propune un alt nume.

— Care ?

— Numele lui Graüben. Portul Graüben !... S-ar potrivi foarte bine pe hartă !

— Fie ! Să se numească Portul Graüben !

Iată în ce chip numele iubitei mele virlandeze fu legat de expediția noastră aventuroasă. Vîntul sufla dinspre nord-est. Înaintam foarte repede, cu vîntul în spate. Straturile foarte dense ale atmosferei aveau o putere considerabilă și umflau pînza întocmai ca un puternic ventilator. După o oră, unchiul meu putu socoti destul de exact viteza cu care navigam.

— Dacă o să mergem tot așa, spuse el, vom face pe puțin treizeci de leghe în douăzeci și patru de ore, și în curînd o să ajungem la celălalt țarm.

N-am răspuns nimic, ci m-am așezat la o margine a plutei. Coasta de miazănoapte începea să se piardă la orizont. Cele două brațe ale țarmului se deschideau larg, ca și cum ar fi vrut să ne ușureze plecarea. Înaintea ochilor mei se întindea o mare fără de sfîrșit. Nori mari își plimbau cu repeziciune umbra cenușie peste apele acestea posomorîte, parcă apăsîndu-le greu. Razele argintii ale luminii electrice, care se reflectau ici și colo prin stropii de apă, împresurau pluta cu o ploaie de scînteii luminoase. În curînd nu se mai văzu nici o urmă de uscat, orice punct de reper dispăru, și dacă n-ar fi fost dîra spumoasă a plutei, aș fi putut crede că stăm pe loc.

Spre prînz am întîlnit alge uriașe, care se ondulau pe suprafața valurilor. Cunoșteam puterea de rezistență a acestor plante, care reușesc să-și ducă viața la o adîncime de peste douăsprezece mii de picioare pe fundul mărilor, se fecundează la presiuni de 400 de atmosfere și deseori formează rețele atît de puternice, încît împiedică mersul vapoarelor ; dar nu mi-aș fi închipuit niciodată că ar putea să existe specii atît de gigantice ca acele din Marea Lidenbrock.

Pluta noastră înainta pe lîngă fucuși lungi de 3-4000 de picioare, care păreau niște șerpi imenși, ce se întindeau cît vedeai cu ochii.

Ceasuri întregi mă distram urmărind cu privirea panglicile acelea nesfîrșite, crezînd mereu că le dau de capăt, dar, pînă la urmă, răbdarea îmi era înșelată și rămîneam numai cu uimirea.

Ce forță a putut să dea naștere unor astfel de plante, și care va fi fost aspectul Pămîntului în primele veacuri de la formarea sa, cînd, sub acțiunea căldurii și a umezelii, regnul vegetal se dezvoltă singur pe tot întinsul globului?

Se lăsa seara și, după cum observasem și în ajun, luminozitatea aerului nu se micșoră cîtuși de puțin. Era un fenomen constant, așa că puteai să contezi pe durata lui.

După cină m-am întins lîngă catarg, și imediat am adormit, în mijlocul unei atmosfere molcome care pre-dispunea la visare.

Hans, nemișcat la cîrmă, lăsa pluta să alunece în voie. De altfel, cum era împinsă de vînt, nici nu avea nevoie să fie condusă.

De la plecarea noastră din Portul Graüben, profesorul Lidenbrock mă însărcinase să țin „Jurnalul de bord“, adică să notez cele mai mici observații, să consemnez fenomenele interesante, direcția vîntului, viteza, drumul parcurs, într-un cuvînt, toate întîmplările acestei ciudate călătorii.

Mă voi mărgini, deci, să reproduc aci însemnările mele zilnice, scrise, ca să spun așa, sub impulsul evenimentelor, pentru a reda cît mai exact călătoria noastră pe apă.

Vineri, 14 august. Vînt continuu și egal de la nord-vest. Pluta alunecă repede și în linie dreaptă. Coasta rămîne la 30 de leghe, bătută de vînt. Nimic la orizont. Intensitatea luminii e neschimbată. Timp frumos sau, mai bine zis, norii sînt la mare înălțime, nu prea deși

și scâldați într-o atmosferă albă, asemănătoare cu argintul topit.

Termometrul : + 32 grade.

La amiază, Hans leagă un cârlig de undiță, la capătul unei frînghii.

Drept momeală îi pune o bucățică de carne și-l aruncă în mare, dar timp de două ore nu prinde nimic. Oare apele astea să nu aibă pești ? Deodată se produce o smucitură. Hans trage undița și scoate un pește care se zbate puternic.

— E un morun ! exclam eu, un morun !

Profesorul îl privește mai de aproape și imediat îmi dau seama că nu e de aceeași părere cu mine.

— Peștele acesta are capul turtit și rotund și partea posterioară acoperită cu plăci osoase ; gura n-are dinți, iar aripioarele pectorale, destul de dezvoltate, sînt lipite de trup, care se termină fără coadă. Acest pește aparține desigur unei specii înrudite cu morunul și, de aceea, naturaliștii, au clasat-o în aceeași specie, dar se deosebește de el printr-o seamă de trăsături destul de importante.

După acest scurt examen, care vădește că unchiul meu nu se înșală, el conchide :

— Așadar, peștele acesta aparține unei specii dispărute de secole, și din care se mai găsesc numai urme fosile în straturile din perioada devoniană.

— Cum ! exclam eu mirat, am prins oare unul din peștii care trăiau în mările din era primară ?

— Da, răspunde profesorul, continuîndu-și observațiile. Și, după cum vezi, acești pești fosile nu seamănă cîtuși de puțin cu speciile actuale. La drept vorbind, e un adevărat noroc să poți pune mîna pe un asemenea exemplar viu.

— Dar cărei familii aparține ?

— Ordinului ganoizilor, familiei cefalospidelor, speciei...

— Ei ?

— Speciei pteryhtis, pot să jur ! Dar acesta are o particularitate care se întâlnește numai la peștii din apele subterane.

— Care ?

— E orb !

— Orb !

— Propriu-zis, nu e numai orb, dar organul văzului îi lipsește cu desăvârșire.

Îl privesc și eu. Într-adevăr, n-are ochi. Dar exemplarul acesta poate să fie doar un caz particular. Hans pune din nou momeală și aruncă undița în apă. Nu încapă îndoială că marea asta e plină de pești, căci în două ore prindem o mare cantitate de pteryhtis, precum și pești care aparțin unei familii de asemenea dispărută, dipteridele, dar, din păcate, unchiul meu nu poate preciza din ce specie fac parte. Tuturor le lipsesc ochii. Pescuitul acesta, la care nu ne așteptam, ne împrospătează foarte serios proviziile.

Un lucru pare absolut sigur : apele acestea nu adăpostesc decât specii fosile. Or, e știut că peștii, ca și reptilele, sînt cu atît mai perfecți, cu cît apariția lor e mai veche. Poate că vom întâlni și cîtiva saurieni, pe care oamenii de știință au reușit să-i reconstituie după o bucățică de os !... Îmi iau ocheanul și privesc marea. E pustie. Fără îndoială că ne mai aflăm încă foarte aproape de coastă. Privesc în aer. Oare ar fi imposibil să văd unele din păsările reconstituite de nemuritorul Cuvier, fîlfîind din aripi pe aceste greoaie straturi atmosferice ? Peștii le-ar putea furniza o hrană suficientă ; doar sînt în mare număr. Cercetez văzduhul, dar e la fel de pustiu ca și țărmurile.

Totuși imaginația mă poartă prin minunatele domenii ale paleontologiei. Visez cu ochii deschiși. Mi se pare că văd la suprafața apelor acele chersite enorme, acele broaște țestoase antediluviene, asemănătoare cu niște insule plutitoare. Pe țărmurile întunecoase își fac apariția marile mamifere din primele zile ale Pămîntului, leptoterium, găsit în cavernele din Brazilia, mericoterium, venit din regiunile înghețate ale Siberiei. Mai în-

colo pășește pachidermul lopiodon ; acest tapir uriaș se ascunde îndărătul stîncilor, gata să se încaiere pentru a-și păstra prada, cu anaploterium, un animal ciudat, înrudit deopotrivă cu rinocerul, calul, hipopotamul și cămila, ca și cum Creatorul, fiind prea grăbit în primele ore ale facerii lumii, ar fi reunit mai multe animale într-unul singur. Mastodontul uriaș își învîrtește trompa și zdrobește cu colții stîncile care se înalță pe mal, în timp ce megaterium, încovoiat peste enormele sale labe, scormonește pămîntul și mugește puternic, făcînd să răsunе de ecouri sonorele bolți de granit. Protopitecul, prima maimuță apărută pe suprafața globului, se cațără anevoie pe stînci abrupte. În văzduh, sau mai bine zis în primele straturi de aer dens, pterodactilul își desface labele înaripate și alunecă întocmai ca un mare liliac. Mult mai sus, păsări imense, mai puternice decît casoarul și mult mai mari decît struțul, își desfășoară largile aripi și-n zbor se izbesc cu capul de pereții bolții de granit.

În imaginația mea reînvie toată această lume fosilă. Gîndurile îmi rătăcesc spre timpurile biblice ale facerii lumii, cu mult înainte de nașterea omului, cînd Pămîntul suferea încă mari prefaceri și nu-i putea oferi mijloace propice de trai. Visul mă poartă și mai în adîncul timpului : mamiferele dispar, apoi păsările, apoi reptilele din era secundară, și, în sfîrșit peștii, crustaceii, moluștele, articulatele. Zoofiții din era primară se întorc, la rîndul lor, în neant. De fapt, viață există numai în ființa mea, numai inima mea bate în această lume pustie. Nu mai există anotimpuri și nici clime diferite ; căldura proprie a globului crește neîncetat și atinge căldura astrului solar. Vegetația e abundentă. Trec ca o umbră prin mijlocul ferigilor arborescente și, cu pasul mereu nesigur, calc peste marnele strălucind în toate culorile curcubeului și peste gresia pestriță. Mă sprijin de trunchiul uriașilor coniferi ; mă culc la umbra sfenofilelor, a asterofilelor și a licopodelor înalte de 100 de picioare.

Veacurile se scurg înapoi, cu repeziciunea unei zile. Cu ochii minții revăd transformările. Plantele au dispărut, rocile de granit își pierd duritatea ; starea lichidă va înlocui starea solidă, sub acțiunea unei călduri și mai puternice ; apele aleargă la suprafața globului ; fierb, se volatilizează ; vaporii învăluie Pământul care, încetul cu încetul, nu mai formează decît o masă gazoasă de un roșu-alb, imensă ca soarele, și la fel de strălucitoare !

În centrul acestei nebuloase, de 1.400.000 de ori mai mare decît globul pe care-l va forma într-o bună zi, mă aflu eu, tîrît în spațiile interplanetare ! Corpul meu se subțiază din ce în ce, se sublimează la rîndul său și, întocmai ca un atom imponderabil, se amestecă cu imenșii vapori care își descriu în infinit orbita lor cuprinsă de flăcări !

Ce vis ! Oare unde mă duce ? Mîna mea înfrigurată zvîrle pe hîrtie amănuntele acestor ciudate năluciri ! Am uitat totul, în jurul meu nu mai e nici profesorul, nici călăuza, nici pluta ! Mîntea îmi e cuprinsă de frigurile delirului...

— Ce ai ? mă întreabă unchiul meu.

Ochii mei holbați se fixează asupra lui, fără să-l vadă.

— Ia seama, Axel, să nu cazi în mare !

În aceeași clipă mă simt strîns de o mîna viguroasă. E mîna lui Hans. Cum mă aflu în prada aceluia delir, fără intervenția lui, cu siguranță c-aș fi căzut în apă.

— Nu cumva a înnebunit ?... întreabă profesorul.

— Dar ce e ? Ce s-a întîmplat ?! spun eu în cele din urmă, revenindu-mi în fire.

— Ești bolnav ?

— Nu, am avut numai un moment de halucinație, dar a trecut. Toate decurg bine ?

— Da ! Vîntul e prielnic și marea liniștită ! Mergem foarte repede și, dacă nu mă înșel, în curînd o să ajungem pe țărîmul celălalt.

La aceste cuvinte mă ridic și cercetez orizontul. Dar nu zăresc decît aceeași linie de apă care se împreună cu linia norilor.

33

Sîmbătă, 15 august. Marea își păstrează monotona ei uniformitate. Nu se vede nici o urmă de pămînt. Orizontul pare foarte îndepărtat.

Mi-e capul încă greu din pricina aceluia groaznic vis. Unchiul meu n-a fost bîntuit de asemenea vedenii, dar e prost dispus. Cercetează cu ocheanul toate colțurile zării și își încrucișează brațele cu un aer dezamăgit. Îmi dau seama că profesorul Lidenbrock e pe cale să redevină omul imposibil din trecut, și consemnez faptul în jurnalul meu. A trebuit să trec prin atîtea pericole și să îndur asemenea suferințe pentru ca din sufletul lui să răzbată o licărire de omenie ; dar de cînd m-am vindecat, firea lui aprigă a pus din nou stăpînire pe el. Și totuși, ce motive ar avea să se enerveze ? Călătoria nu decurge oare în cele mai bune condiții ? Pluta nu înaintează cu o viteză pe care nici n-am sperat-o ?

— Ești îngrijorat, unchiule ? îl întreb, văzîndu-l cum își tot duce ocheanul la ochi.

— Îngrijorat ? Nu !

— Atunci, nerăbdător ?

— Aș avea toate motivele !

— Și totuși mergem cu o viteză...

— Nu asta mă interesează ! Nu viteza e prea mică, ci marea e prea mare.

Îmi amintesc atunci că, înainte de a pleca, profesorul a evaluat cam la vreo 30 de leghe lungimea acestui ocean subteran. Or, pînă acum, am parcurs un drum de

trei ori mai lung, și încă nu se arată în zare țărmurile de miazăzi.

— Nu vezi că nu coborîm? reia profesorul. Toată călătoria asta e timp pierdut, căci, la urma urmei, n-am bătut atîta cale ca să mă plimb cu barca pe un lac!

El numește această călătorie o „plimbare cu barca“, iar marea asta — un „lac“ !...

— De vreme ce-am urmat drumul arătat de Sak-nussemm...

— Tocmai asta-i problema! Am urmat noi oare acest drum? A întîlnit oare și Sak-nussemm întinderea asta de apă? A traversat-o? Oare pîriul acela, pe care l-am luat drept călăuză, nu ne-a rătăcit cu desăvîrșire?

— În tot cazul n-avem ce regreta c-am venit pînă aici. Nu vezi? Priveliștea e minunată și...

— Nu-i vorba de priveliște! Eu am pornit cu un țel și vreau să-l ating! Așa că te rog să mă scutești de priveliști !...

Tac chitic și-l privesc pe profesor cum își mușcă buzele de nerăbdare. La ora 6 seara, Hans își cere simbria și unchiul meu îi numără cei trei rixdali cuveniți.

Duminică, 16 august. Nimic nou. Vremea e neschimbată. Vîntul, cu o ușoară tendință de a se răcori. De îndată ce mă scol, prima mea grijă e să observ dacă n-a scăzut cumva intensitatea luminii. Mă urmărește teama că ar putea să se întunece și chiar să se stingă de tot. Dar nimic din toate astea nu se întîmplă. Umbra plutei se desenează foarte clar pe suprafața valurilor.

Într-adevăr, marea asta e nesfîrșită! Trebuie să aibă lărgimea Mediteranei sau chiar a Atlanticului. Și de ce n-ar avea?

Unchiul face cîteva sondaje.

La un moment dat, el leagă una dintre cele mai grele cazmale de capătul unei frînghii și-o lasă să se scufunde în apă vreo două sute de coți. Dar nu reușește să dea de fund. Cu mare greutate tragem sonda din apă. Cînd o ridicăm pe bord, Hans observă pe suprafața ei niște adîncituri, de parcă bucata asta de fier ar fi fost

strînsă cu putere între două corpuri tari. Îl privesc pe vînător.

— Tänder ! rostește el.

Nu înțeleg. Mă întorc spre unchiul meu. Dar cum îl văd absorbit cu totul de gînduri, nu îndrăznesc să-l tulbur. De aceea îmi îndrept iarăși privirea spre Hans. Călăuza închide și deschide de mai multe ori gura, și gesturile lui mă fac să-i înțeleg îndată gîndul.

— Dinți !... exclam uimit, privind cu mai multă luare-aminte bucata de fier.

Nu mai încape îndoială ! Pe suprafața metalului au fost încrustate urmele unor dinți ! Ce putere extraordinară trebuie să aibă asemenea fălci, înzestrate cu dinți cît piroanele ! Să fie oare vreun monstru marin din speciile dispărute, care se frămîntă sub straturile adînci ale apelor, mai lacom fiind decît rechinul și mai de temut decît balena ? Nu reușesc să-mi iau ochii de la această cazma roasă pe jumătate ! Nu cumva coșmarul din noaptea trecută va deveni o realitate ? Gîndul ăsta mă frămîntă toată ziua, dar, după un somn de cîteva ore, parcă încep să mă mai liniștesc puțin.

Luni, 17 august. Încerc să-mi reamintesc felul de comportare al acestor animale antediluviene din era secundară, care au apărut după moluște, crustacee și pești și au precedat apariția mamiferelor pe Pămînt. Pe atunci, lumea aparținea reptilelor. Monștrii aceștia erau stăpînii mărilor jurasice. Natura i-a înzestrat cu o structură uriașă, cu o forță de neînchipuit ! Saurienii de azi, aligatorii sau crocodilii cei mai mari și cei mai periculoși nu-s decît niște exemplare de proporții reduse, față de strămoșii lor din adîncul vremurilor.

Mă trec fiorii cînd mă gîndesc la acești monștri. Nici un ochi omenesc nu i-a văzut vii pînă acum. Ei au trăit cu o mie de veacuri înaintea apariției omului pe Pămînt, dar oasele lor fosile, găsite în calcarul argilos, pe care englezii îl numesc „lias,” au dat posibilitate paleontologilor să-i reconstituie din punct de vedere anatomic, și să li se cunoască astfel conformația uriașă.

La Muzeul din Hamburg am văzut scheletul unei asemenea reptile, care avea o lungime de 30 de picioare. Oare mi-e dat mie, locuitor al Pământului, ca la un moment dat să mă aflu față în față cu acești reprezentanți ai faunei antediluviene? Cu neputință! Totuși, urma acelor dinți puternici a rămas încrustată pe bucata de fier, și, după felul cum e adâncitura, nu-i greu să-ți dai seama că-s conici ca ai crocodilului.

Privirile mele se fixează îngrozite pe întinsul mării. Mă tem să nu văd apărînd și năpustindu-se spre mine vreunul din acești locuitori ai peșterilor submarine.

Bănuiesc că și profesorul Lidenbrock îmi împărtășește gândurile, dacă nu chiar și temerile, căci, după ce a examinat încă o dată urmele dinților, străbate și el oceanul cu privirea.

„La dracu!... îmi zic în sinea mea. Cine l-a pus să sondeze adîncimea mării!... Pesemne că a tulburat pe vreunul din acești monștri în culcușul său!... Acu', ce ne facem dacă ne atacă?”

Îmi arunc o privire spre arme și mă asigur că sînt în bună stare. Unchiul meu îmi urmărește privirea și mă aprobă printr-un gest.

Pe suprafața apei se ivesc niște încrețituri mari care arată că în adîncimi se petrece ceva. Pericolul e aproape. Așadar, trebuie să fim cu ochii în patru.

Marti, 18 august. Se lasă seara, sau mai curînd, clipa în care pleoapele se închid de oboseală și somn. Pe aceste meleaguri noaptea nu coboară niciodată, și lumina continuă și necruțătoare ne obosește teribil ochii, de parcă am naviga sub soarele mărilor arctice. Hans stă la cîrmă. După un timp mă biruie somnul și adorm. După vreo două ore mă trezește o zguduitură. Pluta a fost ridicată în sus cu o putere de nedescris și zvîrlită la vreo 30 de picioare.

— Ce s-a întîmplat? strigă unchiul meu. Ne-am lovit de ceva?

Hans ne arată o masă negricioasă, care mereu se ridică și coboară, la vreo două sute de stînji de locul unde fusesem.

Privesc într-acolo și strig :

— E un marsuin uriaș !

— Da, așa-i răspunde unchiul. Și iată mai încolo o șopîrlă de mare de o grosime neobișnuită.

— Și mai departe un crocodil îngrozitor ! Ia priviți ce fălci mari are și cîte rînduri de dinți !... Uite că dispăre.

— O balenă ! O balenă ! strigă atunci profesorul. Îi zăresc aripile enorme. Uite cum zvîrle apa și aerul prin nări !...

Într-adevăr, două coloane de apă se înalță deasupra mării, la o înălțime considerabilă. Rămînem încremeniți de uimire, de spaimă, în fața acestei turme de monștri marini. Au dimensiuni supranaturale și cel mai mic dintre ei ar putea să sfărîme pluta dintr-o singură mușcătură. În clipa cînd Hans încearcă să îndrepte pînza în bătaia vîntului ca să fugim din calea acestor monștri, la celălalt capăt al plutei apar alți dușmani, la fel de periculoși ; o broască țestoasă lată de 40 de picioare, și un șarpe lung de 30, care își scutură mereu capul enorm deasupra valurilor.

Drumul ne e tăiat. Nu e chip să fugim. Aceste reptile se apropie de plută și se învîrtesc în jurul ei în cercuri concentrice, cu o iuțeală atît de mare, că nici un convoi de vase n-ar putea atinge o asemenea viteză. Mi-am luat carabina. Dar ce efect poate să aibă un glonte asupra plăcilor osoase care acoperă corpurile acestor animale ?

Amuțim cu toții de groază. Dintr-o parte se apropie crocodilul, dintr-alta, șarpele. Restul turmei marine a dispărut... Vreau să trag, dar Hans mă oprește cu un gest. Cei doi monștri trec la vreo 50 de picioare de plută, și apoi se reped unul asupra celuilalt. Atît de mare le e furia cu care se încaieră, că nu ne mai văd. Se încinge o luptă înverșunată, la o distanță de vreo 100 de picioare de locul unde ne aflăm, și-i putem vedea bine pe cei doi monștri în focul încăierării.

Deodată mi se pare că celelalte animale vin și ele să ia parte la luptă. În fiecare clipă zăresc când marsuinul, când balena, când șopîrle, când broasca țestoasă. I le arăt islandezului, care dă din cap, în semn de negare.

— Tva, zice el.

— Ce ! Doi ? Susține că-s numai doi monștri !...

— Are dreptate ! strigă unchiul meu, care nu și-a luat o clipă binoclul de la ochi.

— Ei așa !

— Da, așa e, primul din acești monștri are botul de marsuin, capul unei șopîrle, dinții unui crocodil, și din pricina asta ne-am înșelat. E un ihtiosaurus, cea mai de temut reptilă antediluviană.

— Și celălalt ?

— Celălalt e un șarpe ascuns sub carapacea unei broaște țestoase, e un plesiosaurus ; teribilul dușman al celui dintîi.

Hans a avut dreptate. Numai doi monștri turbură întreaga suprafață a mării, două reptile, care au populat altă dată oceanele din era secundară. Zăresc ochiul în-sîngerat al ihtiosaurului, mare cît un cap de om. Natura l-a înzestrat cu un aparat optic extrem de puternic, ca să poată rezista presiunii straturilor de apă de la marile adîncimi, căci acolo își duce traiul. Nu degeaba a fost numit balena saurienilor, fiindcă are și viteza, și mărimea ei. Măsoară nici mai mult nici mai puțin decît 100 de picioare, și de lucrul ăsta pot să-mi dau seama cînd își ridică deasupra valurilor înotătoarele verticale ale cozii. Maxilarul e enorm, și, după naturaliști, are nu mai puțin de o sută optzeci și doi de dinți. Plesiosaurus, șarpe cu trunchiul cilindric și cu coada scurtă, are labele așezate în formă de lopeți. Corpul său e complet acoperit cu o carapace, iar gîtul, lung și mlădios ca de lebădă, se înalță la 30 de picioare deasupra valurilor.

Aceste animale se încaieră cu o furie de nedescris. Ele ridică munți de apă, care se revarsă cu zgomot pînă la plută. De douăzeci de ori eram gata să ne răsturnăm. În aer se aud șuierături extraordinar de puternice. Cele

*Pluta a fost ridicată în sus cu o putere
de nedescris*

două bestii sînt în așa fel înlănțuite că nu le poți deosebi una de alta. Oare noi vom scăpa de mînia învingătorului ?!...

A trecut o oră, două. Lupta continuă cu aceeași dîrzenie și înverșunare. Reptilele se apropie de plută, apoi se îndepărtează pe rînd. Rămînem nemișcați, gata să tragem.

Deodată, ihtiosaurul și plesiosaurul dispar în adîncimi, dînd naștere unei adevărate prăpăstii. Au trecut cîteva minute. Lupta se va termina oare în fundul mării ?

Pe neașteptate, un cap enorm iese la suprafața apei, capul plesiosaurului. Monstrul e rănit de moarte. Nu-i mai văd imensa carapace. Numai gîtul cel lung se înalță și coboară, se curbează și izbește valurile ca un bici uriaș, după care se zgîrcește ca un vierme tăiat. Apa țîșnește în jurul lui la o mare depărtare și trece și peste plută, orbindu-ne. Dar treptat, treptat, agonia reptilei se apropie de sfîrșit, mișcările sale scad, convulsiunile se potolesc, și corpul acesta uriaș de șarpe se întinde ca un trunchi fără viață, plutind deasupra valurilor liniștite.

Oare ihtiosaurul s-a întors în peștera sa submarină sau va apărea din nou la suprafața mării ?

34

Miercuri, 19 august. Din fericire, vîntul care suflă cu putere ne-a permis să fugim cît mai departe de cîmpul de luptă. Hans e tot la cîrmă. Întîmplările prin care am trecut l-au sustras pentru o vreme pe unchiul meu de la ideile care-l preocupau, dar acum e din nou nerăbdător și scrutează mereu nesfîrșita întindere a mării. Călătoria își reia uniformitatea ei monotonă, pe care nu țin de loc s-o întrerup cu prețul unor pericole ca acelea de ieri.

Joi, 20 august. Vîntul bate dinspre nord — nord-est, destul de inegal. Temperatura caldă. Mergem cu o viteză de trei leghe și jumătate pe oră. Către prînz se aude un zgomot foarte îndepărtat. Consemnez faptul, fără să-i pot da și explicația. E un muget continuu.

— Probabil că e o stîncă sau vreo insulă de care se sparg valurile, spune profesorul.

Hans se cațără în vîrful catargului, dar nu zărește nici o stîncă. Oceanul se întinde pînă la linia orizontului. Se scurg trei ore. Acum, mugetele se aud și mai clar, de parcă s-ar rostogoli apele unei cascade îndepărtate. Cel puțin așa mi se pare mie și mă gîndesc să-i dau și unchiului meu această explicație. Dar el mă privește neîncrezător. Am totuși convingerea că nu mă înșel. Ne îndreptăm oare spre o cascadă care ne va prăvăli în abisurile apelor? Poate că profesorului îi e pe plac acest mod de a coborî, fiindcă se apropie de verticală, dar în ce mă privește...

În orice caz se produce un fenomen care se datorește acțiunii vîntului, căci acum mugetele se aud cu o mare violență. Vin oare din văzduh, sau dinspre ocean?

Îmi plimb privirea pe vaporii care atîrnă greoi în atmosferă, și caut să le scrutez adîncimea. Cerul e încremenit în tăcere. Norii s-au tras înspre cel mai înalt punct al bolții și par nemișcați. Contururile lor se estompează, se pierd în imensa iradiație a luminii. Așadar, trebuie să caut în altă parte cauza acestui fenomen.

Îmi îndrept atunci privirea spre orizont, dar nici o ceață nu-i întunecă limpezimea de cristal. Nu observ nici cea mai mică schimbare. Dar dacă zgomotul e produs de vreo cădere de apă, de vreo cascadă, dacă tot acest ocean se precipită într-un bazin inferior, dacă aceste mugete se datoresc unei uriașe mase de apă în cădere, atunci curentul trebuie să se facă simțit și viteza sa crescîndă îmi poate da măsura pericolului de care sîntem amenințați. Cercetez puterea curentului. Zero! O sticlă goală pe care o arunc în valuri rămîne nemișcată.

Către ora 4, Hans se ridică de la locul lui, se prinde de catarg și se urcă pînă în vîrf. De acolo parcurge cu

privirea arcul de cerc pe care-l descrie oceanul în fața noastră și se oprește asupra unui punct. Figura sa nu exprimă nici o mirare, dar ochii săi privesc țintă.

— Să știi, c-a zărit ceva, spune unchiul meu.

— Așa cred și eu !

Hans coboară și apoi își întinde brațul înspre miazăzi, spunînd :

— Der mere !

— Acolo ? întreabă unchiul meu.

Și luînd oceanul, privește cu atenție în direcția arătată. Sînt atît de curios, că cele cîteva minute care s-au scurs îmi par un veac.

— Da, da !... strigă el.

— Ce vezi, unchiule ?

— O jerbă imensă de apă, care se ridică deasupra valurilor.

— O fi iarăși un animal marin ?

— Tot ce se poate.

— Atunci s-o luăm mai spre apus, că doar știm la ce pericol ne-am expune dacă ar fi să ne întîlnim cu vreunul din acești monștri antediluvieni !

— Nici nu mă gîndesc să schimbăm direcția ! răspunde unchiul meu.

Mă întorc spre Hans, dar nici el nu face nici o mișcare, ci menține cîrma în aceeași neclintită poziție. Distanța care ne desparte de acest monstru marin nu pare să fie mai mică de douăsprezece leghe, or, dacă se poate zări de aici coloana de apă pe care o zvîrle prin nări, trebuie să fie de o mărime uriașă. Dar îmi dau seama, pe de altă parte, c-ar însemna să ne conformăm celei mai obișnuite prevederi dacă am fugi din calea lui. Că doar n-am coborît pînă aci ca să dăm exemple de atare prevedere ! Mergem deci înainte. Cu cît ne apropiem, cu atît țîșnitura e mai mare. Ce monstru poate să înmagazineze în măruntaiele sale o asemenea cantitate de apă pe care s-o dea afară astfel, fără întrerupere ?

Către ora 8 seara ne aflăm cam la două leghe de el. Trupul său negricios, imens, se întinde pe suprafața mării, de parcă-i o insulă. Să fie numai o simplă iluzie ?

Oare totul să se datorească fricii? Nu, nu mă înșel! Lungimea monstrului, după cât îmi pare, trece de o mie de stînjeni! Cum trebuie să arate de aproape acest cetaceu, pe care nu l-au pomenit în lucrările lor nici Cuvier, și nici Blumembach? Stă nemișcat, de parcă doarme; marea nu are îndeajunsă putere ca să-l salte cât de cât și valurile joacă pe coastele lui. Coloana de apă, proiectată la o înălțime de 500 de picioare, cade în jur ca o ploaie, făcînd un zgomot asurzitor. Și noi, de parcă am fi niște zănatici, ne îndreptăm cu cea mai mare iuțea spre această imensă și puternică împrôscătură pe care nici o sută de balene n-ar fi în stare s-o zvîrle într-o zi!...

Mă cuprinde groaza. Nu vreau să merg mai departe! La o adică, nu m-aș da în lături să tai și pînza; mă revolt împotriva profesorului care însă nu mă ia în seamă.

Pe neașteptate, Hans se ridică de la locul său, arătîndu-mi cu degetul punctul acela amenințător.

— Holme! zice el.

— O insulă! strigă unchiul meu.

— O insulă! repet eu, ridicînd din umeri, cu neîncredere.

— Da, asta-i sigur, răspunde profesorul, izbucnind într-un hohot de rîs.

— Dar coloana aceea de apă?

— Gheizer, rostește Hans.

— Negreșit că-i un gheizer! îl aprobă unchiul, un gheizer ca și cei din Islanda!

La început nici nu-mi vine să cred că am fost în stare să mă înșel într-un asemenea hal încît să iau o insulă drept un monstru marin! Dar după ce mă conving că e așa, sînt nevoit să recunosc că am greșit.

Pe măsură ce ne apropiem, pot să-mi dau seama mai bine de acest fenomen natural. Dimensiunile jerbei de apă devin grandioase. Insula seamănă leit cu un cetaceu imens, al cărui cap se înalță deasupra valurilor, la o înălțime de zece stînjeni. Geizerul — cuvînt pe care islandezii îl pronunță „geysir“ și care înseamnă furie —

se ridică maiestos la un capăt al insulei. Din cînd în cînd izbucnesc detunături surde, și țîșnitura enormă, cuprinsă parcă de o furie năprasnică, își scutură în aer penajul de aburi, zvîrlindu-l pînă la primul strat al norilor. Gheizerul e singur. Nu-l înconjoară nici coloane de fum, nici izvoare calde, și întreaga-i putere de natură vulcanică sălășluiește înăuntrul lui. Razele luminii electrice se întreș cu această jerbă uluitoare, făcînd ca fiecare strop de apă să capete culorile curcubeului și să se răsfrîngă în zeci de nuanțe.

— Să debarcăm ! spune profesorul.

Trebuie să procedăm cu mare băgare de seamă, căci tromba aceasta de apă poate să ne scufunde pluta într-o clipă. Hans cîrmește cu multă îndemînare, și ne duce aproape de capătul insulei.

Săr primul pe stîncă și unchiul mă urmează cu sprinteneală. Hans rămîne însă la postul său, ca un om ce se simte mai presus de curiozitatea și uimirea omenească.

Pășim pe un sol granitic amestecat cu tuf silicios ; pămîntul se cutremură sub pașii noștri, întocmai ca marginile unui ceainic de care se izbesc aburii peste măsură de înfierbîntați. Frige ! Ajungem în dreptul unui mic bazin central de unde țîșnește gheizerul. Cufund un termometru în apa care curge clocotind și constat că are 160 grade !

Așadar, apa asta iese dintr-o vatră cuprinsă de flăcări. Termometrul contrazice în mod ciudat teoriile profesorului Lidenbrock și nu mă pot împiedica să-i arăt acest lucru.

— Și spui că fenomenul de care vorbești răstoarnă teoria mea ?

— Nu, răspund pe un ton sec, văzînd că mă lovesc de o totală încăpățînire.

Totuși trebuie să recunosc că pînă acum am fost foarte favorizați de soartă și că, pentru un motiv pe care nu-l cunosc, călătoria a decurs în condiții cu totul normale în ce privește temperatura. Dar tot atît de evident și de sigur mi se pare faptul că într-o zi sau alta vom ajunge în acele regiuni unde căldura interioară atinge

cele mai înalte limite și întrece toate gradațiile termometrelor.

„Lucrul ăsta rămîne de văzut!“... Așa obișnuiește să spună profesorul, care, după ce a botezat ostrovul vulcanic cu numele nepotului său, dă semnalul de întoarcere.

Mai rămîn cîteva minute să privesc gheizerul și observ că nu țîșnește cu aceeași putere tot timpul, că uneori își micșorează intensitatea, ca apoi să țîșnească cu o forță sporită, și-mi explic această variație prin mărirea sau micșorarea presiunii exercitată de vaporii acumulați în rezervorul său.

În sfîrșit, părăsim insula, ocolind stîncile foarte povîrnite și periculoase dinspre miazăzi. Hans a profitat de acest popas pentru a repara puțin pluta.

Mai înainte de a porni, fac cîteva calcule pentru a-mi da seama de distanța parcursă și mi le notez în jurnalul meu. De la Portul Graüben pînă aici am străbătut două sute șaptezeci de leghe marine și ne aflăm la 620 de leghe departe de Islanda, sub Insulele Britanice.

35

Vineri, 21 august. A doua zi, minunata priveliște a gheizerului nu se mai vede. Vîntul s-a întetit și ne-a mînat repede, departe de Ostrovul Axel. Încetul cu încetul, mugetele s-au stins.

Timpul, dacă îmi e îngăduit să-i spun astfel, pare că o să se schimbe în curînd. Atmosfera se încarcă cu vaporii care duc cu ei electricitatea formată prin evaporarea apelor sărate; norii coboară din ce în ce mai jos căpătînd o culoare măslinie, uniformă, iar razele electrice abia mai pot să străbată această perdea opacă, trasă peste scena unde se va juca drama furtunilor.

Mă simt nespus de impresionat, așa cum se simte orice ființă la apropierea unui cataclism. Norii cumulus, îngrămădiți spre sud, au acea înfățișare sinistră și nemi-loasă, pe care adeseori am observat-o mai înainte de a începe furtuna. Aerul e înăbușitor și marea liniștită.

În depărtare, norii seamănă cu niște baloturi mari de bumbac, aruncate unele peste altele într-o neorînduială pitorească ; încetul cu încetul se umflă și rămân mai puțini, dar cresc în mărime ; greutatea lor e atît de mare, că nu se pot desprinde de orizont ; dar cînd se abate asupra lor curentul din păturile superioare, ei se contopesc pe nesimțite, se întunecă, și pe toată bolta se întinde în curînd un strat unic cu un aspect înfricoșător ! Cîteodată, un ghem de vapori, încă luminat, se saltă pe acest covor cenușiu, dar peste puțin se va pierde și el, contopindu-se cu masa opacă.

Nu încapе îndoială că atmosfera e saturată de electricitate ; de altfel, toată ființa mea e pătrunsă de fluidul acesta și mi se ridică părul în cap de parcă aș fi în preajma unei mașini electrice. Am impresia că dacă tovarășii mei m-ar atinge în clipa asta, ar simți o comoție violentă.

La ora 10 dimineața, semnele care arată apropierea vijeliei sînt și mai evidente ; s-ar spune că vîntul se moaie pentru a-și relua cu mai multă putere răsufarea ; bolta pare acum un burduf uriaș, în care se strîng uraganele.

Nu vreau să cred în amenințările cerului, și totuși nu mă pot stăpîni să nu spun :

— O să se strice vremea !

Profesorul nu-mi răspunde, ci se mulțumește numai să ridice din umeri. E mînios că oceanul continuă să se întindă la nesfîrșit înaintea noastră.

— O să vină furtuna, îi spun, arătînd cu mîna spre orizont. Norii ăștia se lasă pe suprafața mării de parcă ar vrea s-o zdrobească.

Tăcerea cuprinde totul. Vîntul a amuțit. Natura pare ca moartă și nu mai răsufală. Pe catarg, unde se și văd licărind scînteile electrice, pînza cade în cute grele.

Pluta stă nemișcată în mijlocul unei mări îngroșate, fără nici o cută. Dar dacă nu mai înaintăm, la ce bun să mai păstrăm această pînză, care ne poate pierde la prima izbitură a furtunii ?

— Să strîngem pînza și să coborîm catargul ! spun eu. Prevederea e totdeauna bună !

— Nu, la toți dracii ! strigă unchiul meu. Cu nici un preț, nu ! Să ne ia vîntul ! Să ne ducă furtuna ! Numai să zăresc odată stîncile vreunui țărm, chiar dacă ar fi să se sfarme pluta în mii de bucăți !

Nici n-apucă bine să-și termine vorbele, că, dinspre miazăzi, orizontul își schimbă deodată înfățișarea. Vaporii acumulați s-au transformat în apă, iar golul produs de această condensare bruscă a făcut ca pături puternice de aer să vină în mod violent să-l umple, dînd naștere uraganului, care se năpustește spre noi din extremitățile cele mai îndepărtate ale cavernei. Întunericul crește. Abia pot să-mi notez cîteva frînturi de frază.

Pluta saltă ca turbată. Unchiul e zvîrlit de o puternică izbitură. Mă tîrăsc pînă la el. S-a prins zdravăn de un capăt de frînghie și pare că privește cu nesaț această furioasă dezlănțuire a elementelor naturii.

Hans stă nemișcat. Părul lung, zbîrlit de uragan, îi cade pe fața imobilă, dîndu-i o înfățișare ciudată, căci din fiecare șuviță țîșnesc mici scînteii luminoase. Atît de îngrozitor arată, de parcă-i un om antediluvian, de pe vremea ihtiosaurilor și a megateriumilor.

Catargul mai rezistă încă. Pînza se umflă ca o bășică de săpun gata să plesnească. Pluta alunecă cu o viteză pe care n-o pot aprecia, dar mai puțin repede decît șuvoaiele de apă care curg sub dînsa și a căror viteză e atît de amețitoare, încît par o pîrtie dreaptă, netedă.

— Pînza, pînza ! strig, făcînd semn s-o coboare.

— Nu, răspunde unchiul.

— Nej, spune și Hans, clătînînd încet din cap.

În acest timp, ploaia ia forma unei adevărate cascade, mugind în fața orizontului spre care alergăm ca niște bezmetici. Dar mai înainte de a ajunge pînă la noi, vîlul de nori se rupe, marea începe să fiarbă și electri-

citătea, produsă printr-un uriaș proces chimic, care are loc în straturile superioare, intră în joc. Nenumărate fulgere brăzdează văzduhul și se amestecă și se întretaie cu bubuiturile puternice ale tunetelor. Masa de vapori devine incandescentă ; grindina care se izbește de metalul uneltelor sau de armele noastre devine luminoasă ; valurile ridicate par niște măguri ce varsă flăcări, sub care mocnește un foc interior, și fiecare coamă poartă câte o flacără.

Ochii îmi sînt orbiți de intensitatea lumii, urechile îmi țiuie, gata să se spargă din pricina tunetelor. Cu mare greutate mă pot ține de catarg, care se îndoiaie ca o trestie sub violența uraganului.

(Aci, notele mele de călătorie devin cu totul incomplete. N-am mai găsit decît cîteva observații fugitive, luate, ca să spun așa, aproape mașinal. Dar oricît sînt de laconice, de obscure, se străvede în ele emoția care mă stăpînea și redau mult mai bine decît memoria tot ceea ce am simțit în clipele acelea.)

Duminică, 23 august. Unde ne găsim ? Sîntem purtați pe valuri cu o viteză de neînchipuit.

Noaptea a fost îngrozitoare. Furtuna nu se domolește de loc. Trăim în mijlocul unor zgomote și a unor detunături neîntrerupte. Urechile ne sîngerează. Nu putem schimba o vorbă. Fulgerele nu mai conținesc. Ele descriu în văzduh zigzaguri uriașe și, după o țîșnitură rapidă, se reîntorc de jos în sus izbindu-se cu furie de bolta de granit. Dacă se prăbușește cumva ? Alte fulgere se bifurcă sau iau forma unor globuri de foc care se sparg ca niște bombe. Totuși, zgomotul pare că nu crește, fiindcă a trecut de limita intensității pe care o poate percepe urechea omenească ; de aceea, dacă toate pulberăriile din lume ar sări împreună în aer, nici atunci vacarmul n-ar fi mai mare.

La suprafața norilor se produce o continuă emisiune de lumină ; energia electrică se degajează fără încetare din moleculele lor și e sigur că faptul acesta determină

schimbări în compoziția aerului. Nenumărate coloane de apă sînt zvîrlite în atmosferă, pentru a cădea înapoi spumegînd.

Unde mergem?... Unchiul meu stă întins, cît e de lung, la capătul plutei. Căldura se întetește. Mă uit la termometru — arată... (cifra e ștearsă...)

Luni, 24 august. Furtuna nu se mai sfîrșește. În atmosfera aceasta, atît de densă, se produc mereu schimbări, dar nici una nu rămîne definitivă și nu pot înțelege de ce.

Sîntem frînți de oboseală. Numai Hans e ca de obicei. Pluta alunecă tot timpul spre sud-est. De la Ostrovul Axel și pînă aici am făcut mai bine de două sute de leghe.

La miazăzi, violența uraganului se întetește. Trebuie să legăm zdravăn toate obiectele care alcătuiesc încărcătura. Și ca să nu ne ia valurile care trec peste capetele noastre, fiecare din noi se agață de ce poate.

De trei zile e cu neputință să ne adresăm o vorbă. Deschidem gura, mișcăm buzele, dar nu se aude nici un sunet. Nici dacă ne vorbim la ureche nu putem să ne auzim.

Unchiul s-a apropiat de mine și a rostit cîteva cuvinte. Cred că mi-a spus : „Sîntem pierduți !“ Dar nu sînt sigur de asta.

Mă hotărăsc să-i scriu : „Să coborîm pînza !“

Îmi face semn că e de acord.

Nici nu și-a terminat bine gestul, că un disc de foc și-a și făcut apariția la marginea plutei. Catargul și pînza au fost smulse deodată și le-am văzut ridicîndu-se în aer, la o înălțime extraordinară, de parcă ar fi fost un pterodactil, pasărea aceea fantastică din primele veacuri ale pămîntului.

Am înghețat de spaimă. Discul, pe jumătate alb, pe jumătate azuriu, de mărimea unei bile de zece șchioape, se plimbă mereu, învîrtindu-se cu o viteză uimitoare, biciuit de uragan. Nu stă o clipă locului și e cînd ici, cînd colo ; se urcă pe unul din stîlpii plutei, sare pe sacul de provizii, apoi coboară ușor, săltînd, atinge cutia

*Un disc de foc și-a făcut apariția
la marginea plutei*

cu praf de pușcă. Ah, e groaznic !... Vom sări în aer ! Nu, discul orbitor se îndepărtează ; se apropie de Hans, care-l privește țintă, de unchiul meu care se aruncă în genunchi ca să se ferească de el, de mine, care pălesc de teamă și tremur în fața acestei izbucniri de lumină și căldură ; se învîrtește pe lângă piciorul meu, pe care încerc să mi-l retrag, dar nu reușesc.

Un miros de gaz nitric umple atmosfera și ne pătrunde în gîtlej, în plămîni. Simțim că ne sufocă.

Oare de ce nu pot să-mi retrag piciorul ? Stă țintuit de plută ! În trecerea lui, globul electric a magnetizat toate obiectele de fier de pe bord ; instrumentele, uneltele, armele se ciocnesc unele de altele, iscînd un zgomot puternic ; cuiele ghetei mele s-au prins de-o placă de fier, fixată în lemn. Mi-e imposibil să-mi desprind piciorul !

În sfîrșit, printr-un efort supraomenesc îl smulg tocmai în momentul cînd discul era să-l înșface și să mă antreneze în mișcările lui amețitoare, învîrtindu-mă și trăgîndu-mă și pe mine, dacă...

Ah, ce lumină puternică ! Globul a plesnit îmbrăcîndu-ne în jerbe de flăcări !

Apoi totul se stinge. Abia mai pot să-mi arunc ochii în jur ; unchiul meu zace întins pe plută, în timp ce Hans, nemișcat lângă cîrmă, scuipă foc din pricina fluidului electric care-l pătrunsese !

Încotro mergem ? Încotro mergem ?

Marti, 25 august. M-am trezit dintr-un lung leșin. Furtuna continuă, fulgerele dezlanțuite se zvîrcolesc în aer ca niște șerpi de foc, scăpați din cuibar.

Ne mai aflăm tot pe mare ? Da, și sîntem duși cu o viteză de neînchipuit. Am trecut pe sub Anglia, pe sub Marea Mîneicii, pe sub Franța, poate pe sub întreaga Europă... Cine știe !...

Se aude un zgomot nou ! Fără îndoială e marea care se sparge de stînci !... Dar atunci...

36

Aci se termină însemnările cuprinse în așa-numitul „Jurnal de bord“, pe care, din fericire, l-am salvat din naufragiu. Reiau deci firul povestirii.

N-aș putea spune ce s-a mai petrecut după izbitura plutei de stîncile coastei. M-am simțit zvîrlit în mijlocul valurilor. Dacă am scăpat de moarte, dacă trupul nu mi-a fost rupt în bucăți de stîncile ascuțite, asta se datorește brațului vînjos al lui Hans, care m-a tras din prăpastia deschisă, gata să mă înghită.

Curajosul islandez m-a scos din vârtejul valurilor, ducîndu-mă pe o plajă cu nisip arzător, unde m-am trezit alături de unchiul meu.

Hans s-a întors apoi la stîncile de care se izbeau valurile furioase, pentru a salva de la naufragiu tot ce mai putea fi salvat. Eram frînt de emoție și de oboseală și nici nu mai aveam putere să vorbesc. Mi-a trebuit mai mult de o oră ca să-mi revin.

În acest timp continua să plouă cu găleata, un adevărat potop ; dar abundența lichidă era un semn că se apropie sfîrșitul vijeliei. Cîteva pietre suprapuse ne-au oferit un adăpost bun împotriva torentelor cerului. Hans a pregătit masa, de care nimeni nu s-a atins.

Cele trei nopți de veghe ne storseseră de orice vlagă și-am căzut imediat într-un somn adînc.

A doua zi era o vreme splendidă. Cerul și marea se potoliseră, de parcă s-ar fi înțeleș. Dispăruse orice urmă a furtunii. Cînd m-am trezit, m-au întîmpinat vorbele profesorului, care era de o veselie extraordinară :

— Ei, băiete, strigă el, ai dormit bine ?

Ai fi spus că ne aflăm în casa noastră din Königs-trasse, că peste puțin urma să cobor liniștit la dejun, și că în ziua aceea chiar urma să aibă loc căsătoria mea cu biata Graüben !...

Dar vai ! Dacă furtuna ar fi împins pluta cît de cît spre răsărit, am fi ajuns sub Germania, sub iubitul meu

oraș Hamburg, și, în sfârșit, sub strada aceea unde locuia ființa pe care o iubeam cel mai mult pe lume !... Atunci m-ar fi despărțit de ea doar vreo 40 de leghe ! Dar 40 de leghe verticale, alcătuite dintr-un perete de granit... înseamnă să străbați în realitate mai mult de 1000 de leghe !

Toate gândurile acestea dureroase îmi trecură repede prin minte, înainte de a răspunde la întrebarea unchiului meu.

— Ei, repetă el, nu vrei să-mi spui dacă ai dormit bine ?

— Foarte bine ! i-am răspuns. Sînt încă frînt de oboseală, dar n-are importanță.

— Firește că n-are ! Puțină oboseală ! Trece repede.

— În dimineața asta, dumneata îmi pari foarte vesel, unchiule !

— Încîntat, băiete ! Încîntat ! Am ajuns !

— La capătul călătoriei noastre ?

— Nu, dar la celălalt țărm al mării acesteia, care nu se mai sfîrșea. De acum înainte o să ne continuăm calea pe pămînt, și o să coborîm cu adevărat în măruntaiele globului.

— Unchiule, îngăduie-mi să-ți pun o întrebare.

— Cu plăcere, Axel.

— Dar întoarcerea ?

— Întoarcerea ! Va să zică tu te gîndești să ne întoarcem, cînd n-am ajuns încă ?

— Nu, vreau numai să întreb cum o să ne întoarcem...

— Cît mai simplu posibil ! Cînd vom ajunge în centrul Pămîntului, o să găsim noi o ieșire pentru a ne urca la suprafață, iar dacă n-o fi nici una, o să ne întoarcem foarte liniștiți pe drumul odată parcurs. Îmi place să cred că n-o să se închidă în urma noastră.

— Atunci va trebui să reparăm pluta.

— Desigur !

— Dar o să avem destule provizii, ca să întreprindem proiectele astea mărețe ?

— Firește că da. Hans e un băiat îndemînic și nu mă îndoiesc că a salvat cea mai mare parte din în-

cărcătură. De altfel, hai să ne convingem singuri de asta.

Peste puțin am părăsit această peșteră, bătută de vânturi din toate părțile. Nutream o speranță, care era totodată și o teamă : acostarea plutei avusese loc în condiții atît de dramatice, încît era neîndoios că pierise toată încărcătura de pe ea. M-am înșelat. Cînd am ajuns la țarm, l-am zărit pe Hans înconjurat de o mulțime de obiecte, așezate în cea mai deplină ordine. Unchiul meu îi strînse mîna, arătîndu-și astfel adîncul său simțămînt de recunoștință. În timp ce noi dormeam, omul acesta, de un devotament rar și care, poate, nu-și mai avea seamăn pe lume, nu-și precupețise viața și, cu prețul unor eforturi supraomenești, scăpase de la înec cea mai mare parte dintre bagaje și, în orice caz, toate lucrurile importante.

Nu se poate spune că n-am avut și pierderi destul de simțitoare, ca armele, de pildă ; dar, în sfîrșit, puteam să ne lipsim de ele. Provizia de praf de pușcă rămăsese intactă, după ce era cît pe-aci să sărim în aer în timpul furtunii.

— Ei, strigă profesorul, acu', fiindcă nu mai avem puști n-o să mai putem vîna !

— Asta să fie toată paguba !... Dar instrumentele ?

— Iată manometrul, cel mai folositor din toate, și pentru care aș renunța oricînd la celelalte ! Fără el n-am putea calcula adîncimea, n-am putea ști cînd am atins centrul Pămîntului, și am risca să trecem mai departe, ieșind pe la unul din poli !

Veselia asta a unchiului îmi păru de-a dreptul sălbatică.

— Dar busola ? l-am întrebat.

— Iat-o pe stîncă asta, în perfectă stare, ca și cronometrul și termometrele. Ah, ce om neprețuit e călăuza noastră !...

Nu se putea să n-o recunosc ; datorită lui nu ne lipsea nici un instrument. Cît privește uneltele și celelalte ustensile, am zărit împrăștiate pe nisip : scări, frînghii,

bastoane, tîrnăcoape etc. Acum mai urma să aflăm cum stăm cu merindele.

— Dar proviziile ? am întrebat.

— Să vedem ce ne-a mai rămas ! îmi propuse unchiul meu.

Lăzile cu alimente erau rînduite pe plajă, perfect conservate. Marea le cruțase în cea mai mare parte, lăsîndu-le aproape intacte, așa că biscuiții, carnea sărată, rachiul de ienupăr și peștele uscat, ce ne rămăseseră, ne ajungeau pe încă patru luni.

— Patru luni ! strigă profesorul. Avem timp suficient ca să ne ducem pînă-n centrul Pămîntului și să ne și întoarcem ! Și cu ceea ce ne mai rămîne, mă bate gîndul să dau un mare ospăț în cinstea colegilor mei de la Johannaecum !

Ar fi fost cazul să fiu de mult obișnuit cu felul de a fi al unchiului meu, și, totuși, omul ăsta mă uimea de fiecare dată.

— Acu' avem prilejul să ne refacem și provizia de apă, adăugă el, căci ploaia a umplut toate scobiturile și găvanele din stîncile de granit. Așadar n-avem de ce ne teme c-o să murim de sete. În ceea ce privește pluta, o să-l rog pe Hans s-o repare cît poate el mai bine, deși îmi închipui că n-o s-o mai folosim.

— Cum asta ?! strigai eu, surprins.

— Ei, o idee de a mea, băiete ! Cred că nu vom ieși la suprafața Pămîntului pe la gura vulcanului Sneffels.

L-am privit pe profesor cu oarecare neîncredere. Mă întrebam dacă nu cumva a înnebunit. Și totuși, nu-și dădea singur seama ce bine o nimerise.

— Să mîncăm ! mă îmbie el.

După ce-i dădu lui Hans instrucțiunile convenite, unchiul meu plecă. L-am urmat, urcînd pe un platou unde ne aștepta masa. Am avut un prînz bogat : carne uscată, biscuiți și cîte un pahar de ceai. Și trebuie să mărturisesc că masa asta mi s-a părut una din cele mai bune din viața mea. După atîtea frămîntări, aerul, foamea și liniștea mi-au stîrnit o poftă de mîncare grozavă.

În timpul mesei l-am întrebat pe profesor dacă știe cumva unde ne aflăm.

— Cred că e greu de calculat, am mai spus eu.

— E chiar imposibil să calculăm exact, fiindcă, în răstimpul celor trei zile de furtună, nici unul din noi n-a notat nici viteza și nici direcția plutei. Se poate calcula însă cu aproximație cam unde ne găsim.

— Într-adevăr, ultima notație am făcut-o pe ostrovul gheizerului...

— Pe Ostrovul Axel, băiete. Să nu renunți la onoarea de a fi botezat cu numele tău insula descoperită în centrul masivului terestru.

— Fie ! De la Ostrovul Axel și pînă aici am parcurs aproape 270 de leghe marine, și ne găseam la peste 600 de leghe depărtare de Islanda.

— Bine ! Să luăm acest punct de plecare și să socotim patru zile de furtună, în timpul cărora n-am parcurs mai puțin de 80 de leghe în douăzeci și patru de ore.

— Așa cred și eu. Va trebui, deci, să mai adăugăm încă vreo 300 de leghe.

— Da ! Așadar, Marea Lidenbrock ar avea aproape 600 de leghe de la un țărm la celălalt ! Știi, Axel, că poate să concureze în mărime cu Mediterana ?

— Firește, mai ales dacă n-am traversat-o decît în lărgime !

— Ceea ce e foarte posibil !

— Și lucru curios, am adăugat eu, dacă calculele noastre sînt exacte, atunci Marea Mediterană se află deasupra capului nostru !...

— Cu adevărat ?

— Da, cu adevărat, căci ne aflăm la 900 de leghe depărtare de Reykjavik !

— Iată, băiete, ce înseamnă un drum frumos ! Dar că ne aflăm acum sub Mediterană, sub Turcia sau sub Atlantic, asta n-o putem spune sigur decît dacă n-am deviat de la direcția noastră.

— Nu cred, căci vîntul părea constant. Iată de ce îmi pare că țărmlul acesta trebuie să fie situat la sud-est de Portul Graüben.

— Nimic nu-i mai simplu de constatat. Hai să vedem ce ne spune busola !

Profesorul se îndreptă spre stîncă unde pusese Hans instrumentele. Era vesel, vioi, își freca mîinile și-și dădea aere ! Zburda ca un tinerel ! L-am urmat, destul de curios să știu dacă nu mă înșelam în aprecierea mea.

Cînd am ajuns în dreptul stîncii, unchiul luă busola, o așeză orizontal și privi acul. După ce a oscilat puțin, acul s-a oprit într-o poziție fixă. Unchiul meu s-a uitat la el cîtăva vreme, apoi și-a frecat ochii, și l-a privit din nou. După aceea s-a întors spre mine, uluit.

— Ce-i ? l-am întrebat.

Mi-a făcut semn să cercetez busola. O exclamație de uimire mi-a scăpat și mie de pe buze. Acul busolei arăta nordul, acolo unde noi bănuiam că-i sudul. Se întorcea spre țărml, în loc să arate spre largul mării. Am mișcat busola, am examinat-o — era în perfectă stare. În orice poziție așezai acul, el își relua cu încăpățînire această direcție neașteptată.

Prin urmare, nu mai era nici o îndoială că din pricina vîntului se produsese o schimbare de direcție, de care nu ne-am dat seama și că furtuna ne-a împins pluta spre țărmlurile pe care unchiul crezuse că le lăsase în urma lui.

37

Mi-ar fi cu neputință să descriu succesiunea de simțăminte care se citeau pe fața frămîntată a profesorului Lidenbrock : uimire, neîncredere și, în sfîrșit, mînie. Nu mi-a fost dat să văd niciodată un om atît de des-

cumpănit în primul moment, și, imediat, atât de furios. Așadar, trebuia să reîncepem trecerea mării, cu toate pericolele prin care am trecut, cu toate oboselile îndurate! Va să zică am mers înapoi, în loc să mergem înainte!

Unchiul meu își recăpătă repede calmul.

— Ah, ce rengăni îmi joacă soarta! strigă el. Toate elementele naturii complotază împotriva mea! Aerul, focul și apa își unesc eforturile pentru a nu mă lăsa să trec mai departe! Ei bine, le voi arăta eu ce poate săvârși voința mea! Nu mă las bătut. Nu dau înapoi nici un pas, și o să vedem cine o să învingă: omul sau natura!...

În picioare, pe stîncă, furios, amenințător, Otto Lindenbrock, asemeni fiorosului Ajax¹, părea că sfidează zeii. Dar am socotit că e timpul să intervin și să frînez puțin acest elan nebunesc.

— Ascultă-mă, i-am spus pe un ton hotărît, orice ambiție are o limită, și cred că nu e înțelept să luptăm contra imposibilului. Nu sîntem pregătiți pentru o călătorie pe mare; 500 de leghe împotriva vînturilor nu se pot face pe o plută de grinzi șubrede, cu o pătură în loc de pînză și cu un ciomag în loc de catarg! Nu putem conduce pluta și sîntem mereu jucăria furtunilor. Am fi niște nebuni dacă am mai încerca a doua oară o asemenea călătorie!

Timp de zece minute m-am străduit să-i demonstrez că dreptatea e de partea mea, aducîndu-i argumente de necombătut și profesorul nu m-a întrerupt de fel. Dar nu pentru că ar fi căzut de acord cu mine, ci pentru că era complet neatent și n-a auzit nici un cuvînt din tot ce i-am spus.

— Pe plută! strigă el.

Acesta-i fu răspunsul. Degeaba l-am rugat, degeaba mi-am ieșit din fire, m-am izbit de o voință mai tare decît granitul.

În momentul acela, Hans tocmai isprăvisise de reparat pluta. Ai fi spus că ființa aceea ciudată ghicea toate

¹ Ajax — erou al războiului troian.

planurile unchiului meu. Cu cîteva bucăți de surtarbrandur, el reușise să consolideze ambarcațiunea noastră. Pînza se și întindea în bătaia vîntului, care juca în cutele sale fluturînde.

Profesorul îi spuse cîteva cuvinte lui Hans ; între altele, să înceapă imediat încărcarea bagajelor și să pregătească totul pentru plecare. Aerul era destul de curat și vîntul bătea mereu dinspre nord-vest.

Ce puteam face ? Să lupt singur împotriva amîndurora ? Era cu neputință ! Cel puțin dacă l-aș fi avut și pe Hans de partea mea. Dar nu ! Părea că islandezul renunțase la orice voință personală și jurase supunere pînă la jertfirea de sine. Nu puteam obține nimic de la un slujitor care era atît de supus stăpînului său. În consecință, trebuia să mă supun și eu.

Tocmai mă pregăteam să-mi iau pe plută locul obișnuit, cînd unchiul meu mă opri cu mîna.

— Nu plecăm azi, ci mîine, spuse el.

Făcui gestul unui om resemnat la orice.

— Nu trebuie să-mi scape nimic necercetat, adăugă el, și fiindcă soarta m-a împins pe această parte a coastei, n-o s-o părăsesc pînă nu merg în recunoașterea ei.

Aceste cuvinte ale sale vor fi înțelese abia dacă vă voi spune că deși ne-am întors pe țărmul nordic, nu ne aflam chiar pe locul de unde pornisem prima oară. Portul Graüben trebuia să fie situat mai spre apus. Prin urmare, nimic nu era mai rațional decît să cercetăm cu grijă împrejurimile acestui nou loc de acostare.

— Să mergem în recunoaștere ! am spus eu.

Am plecat amîndoi și l-am lăsat pe Hans să facă pregătirile de plecare. Spațiul cuprins între plaja rămasă în urma retragerii mării și baza stîncilor acestei uriașe peșteri era destul de mare. Puteai să mergi o jumătate de oră pînă să ajungi la peretele stîncos. În drumul nostru zdrobeam sub picioare nenumărate cochilii de scoici de toate formele și de toate mărimile, scoici în care au trăit animale din primele ere. Am zărit, de asemenea, enorme carapace care aveau un diametru ce depășea deseori 15 picioare. Ele aparținuseră

acelor uriași gliptodonți din pliocen, al căror reprezentant de foarte mici proporții e însăși broasca țestoasă de azi. În afară de asta, pământul era semănat cu o mare cantitate de sfărîmături de stîncă, un fel de pietriș rotunjit de valuri și așezat în linii succesive. Faptul acesta m-a făcut să presupun că marea se întinsese odinioară pînă aici. De altfel, pe pietrele împrăștiate de jur-împrejur și chiar și dincolo de aceste locuri, valurile lăsaseră urme vizibile.

Asta putea explica pînă la un anumit punct și existența acestui ocean, la 40 de leghe sub suprafața globului. Dar, după mine, acea uriașă masă lichidă urma să se piardă încetul cu încetul în măruntaiele Pământului. Ea provenea fără îndoială din apele oceanului, care s-au infiltrat prin vreo crăpătură a scoarței. Totuși trebuia să admit că această crăpătură era acum astupată, căci toată această imensă scobitură, sau, mai bine zis, acest enorm rezervor, s-a umplut într-un timp destul de scurt. Ba poate chiar, luptînd cu focurile din adîncuri, apa s-a evaporat în parte. Numai așa se explica formarea norilor care atîrnau deasupra capetelor noastre și degajarea acelei electricități care dezlănțuia furtunile în interiorul masivului terestru.

Această teorie a fenomenelor la care fusesem martori mi se părea mulțumitoare, căci, oricît de mari ar fi minunile naturii, ele se pot totdeauna explica prin legi fizice.

Mergeam, așadar, pe un fel de teren sedimentar, format din aluviuni aduse de ape, cum erau toate terenurile din acea perioadă, atît de generos distribuite pe suprafața Pământului. Profesorul examina cu atenție fiecare crăpătură de stîncă. Îndată ce vedea o deschizătură între stînci, el socotea că e foarte important să-i sondeze adîncimea.

Am urmat țărmurile Mării Lidenbrock pe o distanță de aproape o milă și, pe neașteptate, pământul își schimbă înfățișarea. Părea frămîntat și răscolit de zguduirile violente ale straturilor inferioare. În cîteva

locuri, adânciturile și ridicăturile mărturiseau o dislocare puternică a masivului terestru.

Înaintam cu greutate printre aceste spărturi de granit, amestecate cu silex, cuarț și cu depozite aluvionare, cînd deodată ne apăru în fața ochilor o cîmpie, mai mult decît o cîmpie, o întindere uriașă acoperită de oseminte. Ai fi zis că e un imens cimitir, în care își amestecaseră țărîna veșnică generațiile a douăzeci de veacuri. În depărtare se vedeau rînduite straturi-straturi de rămășițe. Ele se ridicau ca niște valuri pînă la marginile orizontului, unde se pierdeau într-o ceață ușoară. Pe o suprafață de aproape trei mile pătrate se îngrămădisise întreaga istorie a vieții animale, prea puțin consemnată în terenurile noi ale lumii pe care o locuim.

O curiozitate plină de nerăbdare mă împingea într-acolo. Picioarele noastre zdrobeau cu zgomot sec resturile animalelor preistorice, aceste fosile ale căror rare și interesante rămășițe și le dispută cu înverșunare muzeele de istorie naturală ale marilor orașe. Nici existența a o mie de Cuvieri n-ar fi fost de ajuns să reconstituie scheletele ființelor care dormeau în acest mărș morman de oseminte. Eram uluit. Unchiul își ridicase brațele sale lungi spre bolta groasă ce ne servea drept cer. Rămăsese cu gura căscată, cu ochii scăpărînd sub ochelari și capul i se bălăbănea încoace și încolo, fără să și-l poată opri. Într-un cuvînt, toată ființa sa trăda o uimire fără margini. Se afla în fața unei colecții de neprețuit de leptotarium, mericotarium, lofodion, aneplotarium, megatarium, de mastodonți, de protopiteci, de pterodactili, în sfîrșit, toți acei monștri antediluvieni îngrămădiți aici, parcă pentru satisfacția sa personală. Închipuiți-vă un bibliofil pasionat, trezindu-se deodată în acea faimoasă bibliotecă din Alexandria, incendiată de Omar¹ și care, printr-o minune, ar

¹ Al doilea calif al Arabiei între anii 634—644, născut la Mecca. A cucerit, Siria, Egiptul, Persia și a fost acuzat că ar fi dat foc Bibliotecii din Alexandria, sub pretext că în ea s-ar afla opere potrivnice credinței musulmane.

fi renăscut din propria sa cenușă cu toate comorile sale de manuscrise ! Așa era și unchiul, profesorul Lidenbrock.

Dar uimirea lui n-a mai cunoscut margini cînd din pulberea aceasta organică ridică un craniu ce i se păruse mai deosebit. Și chiar în aceeași clipă strigă cu o voce tremurătoare :

— Axel, Axel, un craniu omenesc !

— Un craniu de om, unchiule ?... am îngăimat, la fel de uluit.

— Da, nepoate ! Vai, domnule Milne-Edwards ! Vai, domnule de Quatrefages ! De ce n-aveți norocul să fiți și voi unde sînt eu, Otto Lidenbrock ?!...

38

Pentru a înțelege de ce unchiul a evocat pe acești iluștri naturaliști francezi, trebuie să vă spun că, cu cîtva timp înainte de plecarea noastră, paleontologia înregistrase un fapt de o mare însemnătate.

La 28 martie 1863, sub conducerea domnului Boucher de Perthes s-au făcut o serie de săpături la carierele de la Moulin Quignon, din apropiere de Abbeville, în departamentul Somme din Franța și cu acel prilej s-a găsit un maxilar omenesc, la o adîncime de 40 de picioare sub scoarța Pămîntului. Era prima fosilă de acest gen scoasă la lumină. Lîngă maxilar s-au mai descoperit topoare de piatră și bucăți de cremene cioplită, colorate diferit, și acoperite de vremuri cu o patină uniformă.

Această descoperire a avut un mare răsunset nu numai în Franța, ci și în Anglia și Germania. Numeroși savanți de la Institutul Francez, și printre alții domnii Milne-Edwards și de Quatrefages, s-au ocupat cu pasiune și au dovedit cu argumente de necombătut autenticitatea acestei fosile omenești, făcîndu-se cei mai aprigi apărători

ai „procesului maxilarului“, cum era denumit pe vremea aceea de presa engleză.

Această idee fu împărtășită de către numeroși geologi din Regatul Unit, ca de pildă domnii Falconer, Busk, Carpenter etc., ca și de savanți germani, printre care se afla, în primul rând, unchiul meu Lidenbrock, cel mai pasionat, și mai entuziast, de altfel, dintre toți.

Autenticitatea unei fosile omenești din era cuaternară părea deci demonstrată în mod incontestabil și admisă.

E adevărat însă că această teză a avut un adversar îndârjit în domnul Elie de Beaumont. Acest savant cu o atît de mare autoritate susținea că terenul de la Moulin-Quignon nu aparținea diluviului, ci unui strat mai puțin vechi, și, de acord în această privință cu Cuvier, nu admitea că speța omenească ar fi fost contemporană cu animalele din era cuaternară.

Unchiul meu Lidenbrock, care era de aceeași părere cu marea majoritate a geologilor, s-a aruncat în luptă, și a susținut cu pasiune ideea autenticității craniului, astfel că domnul Elie de Beaumont rămăsese aproape singur.

Eram la curent cu toate amănuntele problemei, dar n-aveam cum să știm că de la plecarea noastră s-au făcut noi progrese în această direcție. În pămînturile mișcătoare ale anumitor grote din Franța, Elveția și Belgia se mai descoperiseră între timp și alte maxilare identice, cu toate că era vădit că au aparținut unor indivizi de tipuri deosebite și de specii diferite, precum și tot soiul de arme, ustensile, unelte ca și oseminte de copii, de adolescenți, de bărbați și de bătrîni. Așadar, pe zi ce trecea, faptele pledau din ce în ce mai puternic în favoarea tezei care susține că omul a apărut în era cuaternară.

Și aceasta nu era totul. Alte resturi, dezgropate după aceea din terenul terțiar pliocen, îngăduiseră unor savanți și mai îndrăzneți să emită ideea că speța omenească are o vechime și mai mare. E adevărat că aceste rămășițe nu erau oseminte omenești, ci numai obiecte din industria casnică arhaică : tibii, femururi de animale fosile, scrijelate în mod regulat, sculptate, ca să spunem așa, de mîna greoaie și neîndemînică a omului primitiv.

Astfel, dintr-un salt, omul urca pe scara timpului ne-numărate veacuri ; apăruse înaintea mastodontului și devenea contemporanul lui *Elephas meridionalis* ! Avea deci o existență de aproximativ o sută de mii de ani, data pe care cei mai iluștri geologi o dau ca sigură pentru formarea terenului pliocen.

Acesta era pe atunci stadiul la care ajunsese știința paleontologică, și cum nouă ne rămăseseră necunoscute ultimele descoperiri, cred că e explicabilă uimirea de care am fost cuprinși în fața acelu osuar aflat pe țărmul Mării Lidenbrock.

Și socotesc că-i și mai lesne de înțeles stupoarea și bucuria unchiului meu, când, la vreo douăzeci de pași mai departe, s-a găsit față în față, chiar cu unul din speciemele omului cuaternar.

Era un corp omenesc ce putea fi ușor recunoscut. Nu cumva un teren cu o compoziție cu totul specială, asemănător aceluia din cimitirul Saint Michel din Bordeaux, îl conservase în această perfectă stare veacuri de-a rândul ? N-aș putea spune cu certitudine. Dar acest cadavru, cu pielea întinsă și uscată ca un pergament, cu membrele care încă își mai păstrasera mușchii — cel puțin, așa părea la prima vedere — cu dinții intacti, cu părul bogat, cu unghiile de la mâini și picioare de o mărime înspăimântătoare, se afla acum în fața noastră, de parcă și-ar fi dat duhul de curînd.

Am rămas mut la vederea acestei apariții din altă eră. Unchiul meu, care de obicei era atît de vorbăreț și de impetuos în discuții, tăcea și el. Am ridicat cadavrul și l-am rezemat de o stîncă. El se uita la noi cu orbitele goale. I-am pipăit bustul, care scotea un sunet ascuțit și ciudat.

După cîteva clipe de tăcere, unchiul meu a fost învins de profesorul din el. Mînat de temperamentul său, Otto Lidenbrock uită peripețiile călătoriei noastre, locul unde ne aflam, uriașa cavernă subpămînteană care ne încarcera ! Se credea, desigur, la *Johannaem*, conferențiind în fața studenților săi, căci luă deodată un ton doctoral, și se avîntă într-un adevărat discurs pe care-l adresa unui auditoriu imaginar :

„Domnilor, începu el, am onoarea să vă înfățișez un om din era cuaternară. Unii iluștri savanți i-au negat existența, iar alții, nu mai puțin vestiți, au susținut-o. Dar dacă acei „Toma necredinciosul“ ai paleontologiei ar fi aci și l-ar putea pipăi, nu mă îndoiesc c-ar fi siliți să-și recunoască greșeala ! Știu că știința trebuie să se fe-rească de acest soi de descoperiri ! Cunosc vîlva care s-a produs în jurul așa-zișilor oameni fosile, prezentați de Barnum și alți șarlatani de aceeași teapă. Cunosc și po-vestea cu rotula lui Ajax și pe aceea a pretinsului corp al lui Oreste¹, găsit de spartani, și pe aceea a corpului lui Asterius², lung de 10 coți despre care vorbește Pausa-nias³. Am citit rapoartele în legătură cu scheletul desco-perit la Trapani în secolul al XIV-lea, și care era atribuit lui Polifem⁴, și povestea uriașului dezgropat în secolul al XVI-lea, în împrejurimile orașului Palermo. De altfel, dumneavoastră cunoașteți la fel de bine ca și mine, dom-nilor, vîlva stîrnită de acele gigantice oseminte descope-rite lîngă Lucarno, în 1557, de către celebrul medic Felix Plater, care susținea că aparțin unui uriaș înalt de 19 picioare. Am studiat cu lăcomie tratatele lui Cassanion, și toate acele memorii, broșuri, discursuri și paradiscu-ruri, publicate în legătură cu scheletul regelui cimbrilor, Teutobocus, cotropitorul Galiei, și care a fost dezgropat dintr-un teren nisipos în regiunea Dauphiné, în 1613 ! În secolul al XVIII-lea aș fi combătut împreună cu Pierre Campet existența preadamitilor lui Scheuchzer ! Am avut în mîină lucrarea numită Gigans...”

Dar ajuns aci, unchiul meu se opri deodată, împiedicat fiind de acel defect de pronunțare care-l făcea să se po-ticnească la cuvintele mai grele, ori de cîte ori vorbea în public.

¹ Oreste — erou din mitologia greacă, fiul lui Agamemnon și al Clitem-nestrei. Conform legendei, își ucide mama, îndemnat de sora sa Electra.

² Asterius — retoric grec din sec. IV î.e.n.

³ Pausanias — scriitor grec (110—180).

⁴ Polifem — erou din mitologia greacă, fiul lui Neptun, zeul mării. În „Odiseea“, ciclopul Polifem este orbit de Ulise care, în felul acesta, își sal-vează tovarășii din captivitate.

„În lucrarea numită Gigans“... reluă el, dar se poticni iar.

„Giganteo...”

Imposibil ! Afurisitul de cuvînt nu voia să iasă ! Ce-ar mai fi rîs studenții de la Johannaem dacă ar fi fost de față !

„Giganteosteologia“, reuși în sfîrșit să pronunțe profesorul Lidenbrock, între două înjurături.

Apoi continuă, însuflețindu-se din nou.

„Da, domnilor, cunosc toate aceste lucruri. Știu, de asemenea, că Cuvier și Blumembach au susținut că aceste oseminte sînt simple oase de mamut sau ale altor animale din era cuaternară. Dar de astă dată orice îndoială ar fi o insultă la adresa științei. Cadavrul e aci ! Puteți să-l vedeți, să-l pipăiți. Nu e un schelet, ci un corp intact, păstrat perfect, parcă anume pentru antropologie !“

Abia mă țineam să nu contrazic această afirmație.

„Dacă aș putea să-l spăl într-o soluție de acid sulfuric, continuă unchiul meu, aș face pe loc să dispară toată acea pojghiță pămîntoasă care-l acoperă pe alocuri și aceste scoici strălucitoare care i s-au încrustat în carne. Dar îmi lipsește prețiosul dizolvant. Totuși, chiar așa cum se prezintă, acest corp ne va povesti propria sa istorie“.

Profesorul se opri aci și, apucînd cadavrul fosilă, îl întoarse pe o parte și pe alta, cu dexteritatea unui om care face demonstrația unor ciudățenii...

„Îl vedeți, reluă el, n-are nici șase picioare lungime, așa că nu ne aflăm cîtuși de puțin în fața unui gigant ! Și e neîndoios că aparține rasei caucaziene. E de rasă albă, rasa noastră. Craniul acestei fosile e de o formă ovoidală regulată, fără o dezvoltare a pomeților și a maxilarului interior. Nu prezintă deci acel prognatism care modifică unghiul facial¹. Măsurați acest unghi,

¹ Unghiul facial e format din două planuri, unul mai mult sau mai puțin vertical, care e tangent cu fruntea și cu incisivii și celălalt orizontal, care trece prin deschizătura canalului auditiv și partea inferioară a osului nazal. Se numește prognatism, în limbajul antropologic, ieșirea înafară a maxilarului, care modifică unghiul facial. n.a.)

și veți vedea că este de aproape 90 de grade. Dar voi merge mai departe pe calea deducțiilor, și voi îndrăzni să spun că acest exemplar omenesc aparține familiei japetice, pe care o găsim răspîndită din India pînă la hotarele Europei occidentale. Nu zîmbiți, domnilor !“

Nu zîmbea nimeni, dar profesorul era obișnuit ca-n timpul savantelor sale prelegeri să vadă fețele ascultătorilor înveselindu-se.

„Da, reluă el cu o nouă însuflețire, ne găsim în fața unui om fosilă, contemporan cu mastodonții, ale căror oseminte umplu acest amfiteatru !... Dar, mă veți întreba dumneavoastră, pe ce cale a ajuns aici și cum se explică faptul că straturile în care era el îngropat au putut să alunece pînă în această vastă scobitură subpămînteană ? N-am să mă încumet a vă răspunde, deși nu mai încapе îndoială că acest fapt se datorește grozavelor zvîrcoliri care se mai produceau încă în scoarța Pămîntului în era cuaternară. Răcirea continuă a pămîntului a dat naștere la crăpături, la prăbușiri ale straturilor superioare. Nu mă pronunț, dar, după cum vedeți, omul e în fața dumneavoastră, înconjurat de aceste securi, de aceste bucăți de cremene cioplită, de toate aceste obiecte produse de munca mîinilor lui, în epoca de piatră. Și doar n-o fi venit și el pînă aici ca turist, la fel ca mine, sau ca pionier al științei, căci autenticitatea originii sale străvechi nu poate fi pusă la îndoială.“

Profesorul tăcu, iar eu am izbucnit în aplauze entuziaste. De altfel, unchiul avea dreptate și-mi dădeam bine seama că și alți oameni, mult mai învățați decît nepotul său, cu greu l-ar fi putut combate.

În afară de asta, corpul acela transformat în fosilă nu era singurul din imensul osuar. La fiecare pas pe care-l făceam prin această pulbere, dădeam peste asemenea cadavre și unchiul meu ar fi putut cu ușurință să aleagă pe cel mai bine conservat dintre ele, pentru a-i convinge și pe cei mai neîncrezători.

Într-adevăr, acest imens cimitir, în care zăceau de-a valma nenumărate generații de oameni și animale, oferea un spectacol uimitor.

Dar, la un moment dat, a început să ne frămînte o întrebare foarte spinoasă, la care nu îndrăzneam să dăm un răspuns. Oare aceste ființe care au alunecat pe țărmurile Mării Lidenbrock, în urma zguduirilor scoarței, au fost ele vii în momentul acela sau de mult închiseseră ochii? Sau mai degrabă au trăit aici, în această lume subterană și sub acest cer artificial, născîndu-se și murind ca și locuitorii pămîntului?!

Pîna acum nu ne fusese dat să vedem alte ființe vii decît peștii și monștrii marini. Dar oare n-ar fi fost posibil ca pe aceste plaje pustii să mai rățăcească încă vreun om al adîncurilor?

39

Am mai mers încă o jumătate de oră, călcînd pe aceste straturi de oseminte, împinși de o curiozitate nestăpînită. Ce alte minunății, ce alte comori pentru știință mai închidea oare această peșteră? Mă așteptam să văd lucruri și mai surprinzătoare și să rămîn și mai uimit decît fuseseam pîna acum.

Țărmurile mării rămăseseră mult înapoia acelor coline care împrejmuiiau osuarul. Nechibzuitul profesor nu se sinchisea cîtuși de puțin c-ar putea să se rățăcească și mă tîrî după el, mereu mai departe. Înaintam în tăcere, învăluiți în unde electrice. Printr-un fenomen pe care nu mi-l puteam explica, datorită împrăstierii sale — care în momentul acela era deplină — lumina scâlda în mod uniform diferitele fațete ale lucrurilor. Focarul său nu se mai afla într-un punct determinat din spațiu, și nu mai producea nici un efect de umbră. Puteai să te crezi în plină amiază și în plină vară, în mijlocul regiunilor ecuatoriale, sub razele verticale ale soarelui. Vaporii din aer dispăruseră cu totul. Din pricina egalei distribuirii a ace-

lui fluid luminos, stîncile, munții din zare și cîteva petice de păduri îndepărtate luau o înfățișare stranie. Noi semănam acum cu acel personaj fantastic al lui Hoffmann, care și-a pierdut umbra.

După ce străbătusem aproape o milă, ne apăru în față imaginea unei păduri imense, dar de data asta nu mai era o pădure de ciuperci, cum văzusem în apropierea Portului Graüben. Flora erei terțiare se găsea aici în toată splendoarea ei. Palmieri uriași, specii azi dispărute, palmacee superbe, pini, tise, chiparoși, tuie reprezentînd familia coniferelor, creșteau de-a valma, legați între ei printr-o rețea de liane de nepătruns. Un covor de mușchi și de popivnic iepuresc acoperea pămîntul cu un strat moale. Cîteva pîraie murmurau sub aceste umbrare care nu-și meritau de fapt numele, deoarece nu produceau nici o umbră. Pe malurile lor se încrucișau fel de fel de ferigi arborescente, care semănau cu acelea crescute în sere. Numai că acești arbori și plante n-aveau nici o culoare, lipsiți cum erau de căldura dătătoare de viață a soarelui. Totul se cufunda într-o nuanță uniformă, cafenie, decolorată. Frunzele erau lipsite de verdeață, și înseși florile, care erau atît de numeroase în era terțiară, n-aveau nici culori și nici parfum, de parcă ar fi fost făcute dintr-o hîrtie decolorată sub acțiunea atmosferei.

Unchiul Lidenbrock își făcu drum prin acest desiș, iar eu l-am urmat cu oarecare teamă. Cum natura dăduse naștere aci la o floră atît de îmbelșugată, oare nu era posibil ca să ne întîlnim cu cine știe ce mamifere înfricoșătoare? În luminișurile largi făcute de arborii doborîți și putreziți de vreme, am văzut tot soiul de plante leguminoase, acerine, rubiacee, și zeci și zeci de arbuști comestibili care sînt pe placul rumegătoarelor din toate epocile. Apoi apărură, încîlciți și amestecați, nenumărați arbori care creșteau în ținuturi cu totul diferite pe suprafața Pămîntului; stejarul își înălța creștetul lîngă palmier, eucaliptul australian se sprijinea de bradul norvegian, iar mesteacănul nordului își întrețesea ramurile cu cele ale kaurisului zeelandez. Cei mai ingenioși clasificatori ai botanicii terestre ar fi rămas uluiți.

Deodată m-am oprit, și, cu un gest, l-am făcut și pe unchiul meu să se oprească.

Lumina difuză ne îngăduia să zărim cele mai mici lucruri în adâncurile aceluia desis și, la un moment dat, mi s-a părut că printre arbori se mișcă niște forme imense ! Într-adevăr, era o întreagă turmă de mastodonți uriași, dar de data aceasta nu fosile, ci chiar vii și asemănători cu aceia ale căror rămășițe fuseseră descoperite în 1801 în mlaștinile statului Ohio ! Am privit cu uimire la elefantii enormi, ale căror trompe mișunau pe sub arbori, întocmai ca niște șerpi. Auzeam zgomotul colților de fildeș sfredelind trunchiurile bătrîne. Ramurile trosneau, iar frunzele smulse în cantități de neînchipuit erau înghițite de botul imens al monștrilor.

Visul în care văzusem renăscînd toată acea lume preistorică din terțiar și cuaternar nu mai era vis, ci realitate ! Iar noi ne aflam singuri în măruntaiele Pămîntului, pradă tuturor acestor groaznice animale sălbatice !

Unchiul meu privea la rîndu-i, parcă fără să-i pese, lacomele animale care se ospătau de zor.

— Haide, ce mai stai, îmi spuse el deodată, apucîndu-mă de braț. Înainte, înainte !

— Nu ! am strigat. Nici în ruptul capului ! Sîntem neînarmați ! Ce o să ne facem în mijlocul acestei turme de patrupezi uriași ? Înapoi, unchiule, înapoi ! Nici o ființă omenească nu poate să înfrunte nepedepsită mînia acestor monștri.

— Nici o ființă omenească ! răspunse unchiul, coborînd glasul. Te înșeli, Axel. Ia privește într-acolo ! Mi se pare că zăresc o ființă vie, o ființă asemeni nouă, un om !

Am privit cu neîncredere, hotărît ca de data asta să nu mă las înduplecat. Dar, oricît de hotărît aș fi fost, în fața realității a trebuit să mă supun.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor și totuși așa era : la mai puțin de un sfert de milă, o ființă omenească, un Proteu¹ al acestor ținuturi subterane, un nou fiu al lui

¹ Zeu al mării, fiu al lui Neptun, dăruit cu harul profeției. Pentru a scăpa de întrebările ce i se puneau, se ascundea, luînd diverse înfățișări.

Neptun, păzea imensa turmă de mostodonți, rezemat de trunchiul unui kauris enorm !

*Immanis pecoris custos, immanior ipse !*¹

Da ! *Immanior ipse !* Nu mai era ființa fosilă al cărei cadavru l-am ridicat din pulberea osuarului, ci un uriaș, în stare să poruncească acestor monștri. Era mai înalt de douăsprezece picioare și capul său mare, cât al unui bivol, dispărea sub o adevărată coamă de păr ciufulit, asemenea aceleia a elefantului preistoric. În mână ținea un coșcogea trunchi de pom, o ghioagă demnă de acest păstor antediluvian.

Am rămas încremeniți. Dacă ne vede cumva !... Trebuia să fugim...

— *Vino, vino !* am strigat trăgându-l pe unchiul meu, care, pentru prima oară, nu s-a opus ! După un sfert de oră ne aflam departe de acest dușman înfricoșător.

Acum, după ce au trecut atâtea luni de la această stranie și supranaturală întâmplare, încerc să gîndesc liniștit, cu mintea limpede și tot nu mă dumiresc ce a fost. Nu ! E cu neputință ! O fi fost vreo iluzie a simțurilor noastre ? Oare ochii noștri nu s-au înșelat și ceea ce văzuserăm nu erau simple năluciri ?! Nu, în lumea aceea subpămînteană nu era posibil să trăiască vreo ființă omenească ! Nici o specie omenească nu poate locui asemenea caverne subterane ale globului, fără să se intereseze de locuitorii de la suprafață și fără să comunice cu ei ! E o nebunie, o curată nebunie !

Îmi venea mai curînd să admit să era vorba de vreun animal a cărui structură se apropie de structura omenească, de vreo maimuță primitivă, de vreun protopitec, de vreun mesopitec, asemănător cu acela descoperit de Lartet în zăcămintele de oase de la Sansan ! Totuși, ființa pe care o văzusem depășea, prin mărimea ei, toate măsurătorile stabilite de paleontologia modernă ! Dar asta n-avea nici o importanță ! Era o maimuță ; cu siguranță că era o maimuță, oricît ar părea de neverosimil acest lu-

¹ Paznicul fioroasei turme, el însuși mai fioros.

cru ! Dar un om, un om viu, și o dată cu el, o întreagă generație cufundată în măruntaiele Pământului, asta n-o puteam crede nici în ruptul capului !

Am părăsit pădurea aceea scaldată în lumină, muți, copleșiți de uimire. Alergam fără să vrem, de parcă ne împingea cineva din urmă. Era o adevărată fugă, care semăna cu goana înfricoșătoare pe care o trăiești uneori în coșmarele din vis. Astfel am ajuns, mînați doar de instinct, la țărmurile Mării Lidenbrock și cine știe pe ce făgașuri mi-ar mai fi rătăcit mintea dacă n-aș fi avut o preocupare care să mă readucă la gânduri mai practice.

Cu toate că eram sigur că pășeam pe un teren cu totul necunoscut, cîteodată mă izbea faptul că zăream o serie de îngrămădiri stîncoase, a căror formă îmi reamintea pe aceea a Portului Graüben. Acest lucru era confirmat, de altfel, de indicația busolei și de reîntoarcerea noastră fără voie în partea de nord a Mării Lidenbrock. Nu mai știam singuri ce să credem. Din stînci curgeau sute de pîrîiașe și cascade, mi se părea că revăd din nou stratul de surtarbrandur, „Izvorul lui Hans“, și peștera unde mi-am revenit din leșin. Dar numai la cîțiva pași mai departe, zidurile povîrnite ale țărmului, apariția unui pîrîu și profilul surprinzător al unei stînci mă zvîrliră din nou în chinurile îndoielii.

I-am împărtășit și unchiului ceea ce gîndeam. Șovăia ca și mine. În mijlocul acestei priveliști uniforme, nu-și putea da seama nici el unde se află.

— E neîndoios că n-am ajuns chiar la punctul nostru de plecare, i-am spus, furtuna ne-a împins ceva mai jos, dar, urmînd țărmul, trebuie să dăm curînd de Portul Graüben.

— În cazul acesta, răspunse unchiul, nu mai e nevoie să continuăm explorarea, și cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem la plută. Dar oare nu te înșeli, Axel ?

— S-ar putea să și greșesc, unchiule, căci toate aceste stînci seamănă prea mult între ele. Totuși, mi se pare că recunosc promontoriul la poalele căruia a construit Hans pluta. Asta mă face să cred că trebuie să fim aproape de

micul port, chiar foarte aproape, am adăugat, cercetînd un braț de mare pe care mi s-a părut că-l recunosc.

— Nu, Axel, cred că greșești. De-ar fi cum spui tu, ar trebui să regăsim măcar propriile noastre urme. Or, nu văd nimic...

— Ba eu văd ! am strigat, plin de însuflețire, repezindu-mă spre un obiect care strălucea în nisip.

— Ce anume ?

— Asta !

Și i-am arătat unchiului un pumnal acoperit de rugină, pe care-l ridicasem de jos.

— Ia te uită ! se miră el. Ai luat cumva la tine arma asta ?

— Eu ? Nu ! Poate dumneata...

— Nici eu, răspunse profesorul. N-am avut niciodată un astfel de obiect.

— Ciudat lucru !

— Ba e foarte simplu, Axel. Islandezii obișnuiesc adesea să poarte astfel de arme. Probabil că l-a pierdut Hans, căci era al lui...

Am dat din cap, neîncrezător. După cîte știam, Hans n-avusese niciodată un astfel de pumnal.

— Nu. S-ar putea să aparțină vreunui războinic antediluvian, am strigat eu, vreunui om viu, contemporan cu păstorul acela uriaș. Ba nu, nu-i posibil ! Nu e o unealtă din epoca de piatră, și nici măcar din epoca de bronz ! Lama asta e de oțel...

Unchiul meu mă opri brusc să mai bat cîmpii făcînd tot soiul de presupuneri, și cu tonul său rece îmi spuse :

— Liniștește-te, Axel, și vino-ți în fire ! Pumnalul acesta e o armă din veacul al XVI-lea, un adevărat pumnal din acelea pe care le purtau nobilii la cingătoare, pentru a da lovitura de grație. E de origină spaniolă. Nu-ți aparține nici ție, nici mie, nici lui Hans și nici măcar acelor ființe omenești care poate că trăiesc în măruntaiele globului !

— Ai curajul să susții asta ?...

— Ia privește-l ! Nu-mi vine să cred că s-a știrbit astfel înfigându-se în gîtlejurile oamenilor ! Lama e acoperită de un strat de rugină care nu datează nici de o zi, nici de un an, și nici de un veac !...

Profesorul se însuflețea, după cum îi era obiceiul, și se lăsa tîrît de imaginația sa înflăcărată.

— Axel, spuse el, sîntem pe urmele unei mari descoperiri. Pumnalul ăsta a fost lăsat aci pe nisip acu' o sută, două sute sau trei sute de ani și s-a știrbit pe vreuna din pietrele acestei mări subterane !

— Bine, bine, dar n-a venit singur pînă aci, m-am înflăcărat și eu ; și nici nu s-a putut încovoia singur ! Cineva a fost pe meleagurile astea cu mult înaintea noastră.

— Firește. Un om.

— Și omul acela ?...

— Omul acela și-a gravat numele cu pumnalul acesta ! Omul acela a vrut să însemneze încă o dată, cu mîna lui, drumul spre centrul Pămîntului ! Să-l aflăm ! Să-l aflăm !

Am fost cuprinși de o curiozitate arzătoare. Ne-am grăbit să mergem de-a lungul peretelui înalt, cercetînd cu amănunțime cele mai mici crăpături ale stîncii, în speranța c-o să dăm de deschiderea vreunei galerii. Am ajuns astfel într-un loc, unde țărnul se îngusta. Marea își rostogolea valurile foarte aproape și scâlda peretele stîncos, lăsînd o trecere lată de cel mult o prăjină. Între două ieșituri ale stîncii care înainta în mare, se zărea intrarea unui tunel întunecos. Aci, pe o placă de granit, se aflau săpate două litere misterioase, roase pe jumătate de vreme, cele două inițiale ale îndrăznețului și fantasticului călător.

· 1 · 4 ·

— A.S., strigă unchiul meu. Arne Saknussemm ! Ia-răși Arne Saknussemm !

40

De la începutul călătoriei noastre am avut destule prilejuri să fiu cuprins de uimire, și s-ar fi convenit să mă cred la adăpost de orice surpriză și să rămân blazat în fața oricărei întâmplări oricât de uimitoare. Și totuși, la vederea acestor două litere gravate acolo, de trei sute de ani, am rămas uluit. Mi-era dat să citesc pe stîncă nu numai inițialele savantului alchimist, ci să și țin în mâinile mele lama de oțel cu care le scrijelise. În fața unor probe atît de grăitoare aș fi fost de o vădită rea-credință dacă mai puneam la îndoială existența călătorului și faptul că întreprinsese această călătorie.

În timp ce mi se învîrteau prin minte aceste gînduri, profesorul Lidenbrock fu cuprins de un acces ditirambic la adresa lui Arne Saknussemm.

— Geniu fără seamăn ! exclamă el, nu ți-a scăpat nimic din ceea ce trebuia să faci ca să deschizi și altor muritori calea spre măruntaiele Pămîntului, și, datorită acestui lucru, semenii tăi pot regăsi ușor drumul pe care l-ai urmat acum trei veacuri, coborînd în adîncul acestor subterane întunecoase ! Ai dat posibilitate și altor ochi decît ai tăi să contemple aceste minunății ! Numele tău, săpat în stîncă, din etapă în etapă, îl duce drept la țintă pe călătorul care e îndeajuns de îndrăzneț ca să te urmeze și sînt sigur c-o să-l găsească înscris de propria ta mîină chiar în centrul planetei noastre ! Ei bine, îmi voi săpa și eu numele alături de al tău, pe această ultimă pagină de granit ! Fie ca de azi înainte, capul acesta, care se înalță în apropierea mării pe care tu ai descoperit-o, să se numească pentru totdeauna Capul Saknussemm !

Iată cam ce a rostit unchiul meu și la rîndu-mi m-am simțit înaripat de cuvintele lui înflăcărâte. Mi s-a aprins în piept un foc lăuntric și am uitat totul, atît pericolele călătoriei cît și ale întoarcerii. Ceea ce înfăptuise altul, voiam să săvîrșesc și eu, și nimic din ceea ce poate săvîrși

o minte și o voință omenească nu mi se părea acum imposibil !

— Înainte, tot înainte ! m-am pomenit eu strigînd.

Mă și pornii spre galeria întunecoasă, dar profesorul mă opri pe loc. El, omul îndrăznelilor, mă sfătui să-mi păstrez răbdarea și sîngele rece.

— Să ne întoarcem mai întîi la Hans, spuse el, și să aducem pluta aici.

L-am ascultat, dar nu cu dragă inimă, și m-am furișat repede printre stîncile țărmlui.

— Cred că ești de acord, unchiule, am deschis eu vorba pe drum, că nu ne putem plînge de noroc ! Pînă azi ne-a ajutat în toate împrejurările...

— Crezi, Axel ?

— Fără îndoială ! Chiar și furtuna ne-a fost de folos, căci ne-a dus pe drumul cel bun. Bindecuvîntată fie furtuna. De n-ar fi fost ea, vremea frumoasă ne-ar fi depărtat de locul unde ne aflăm acum ! Închipuiește-ți o clipă, că am fi atins cu prora (prora unei plute) malurile dinspre miazăzi ale Mării Lidenbrock. Ce-am fi devenit ? N-am fi dat niciodată de numele lui Saknussemm săpat pe placa aceea și acum am fi fost lăsați la voia întîmplării, pe o plajă fără ieșire.

— Da, Axel, e ceva providențial în faptul că, navigînd spre miazăzi, ne-am întors exact la miazănoapte și am atins Capul Saknussemm. Trebuie să-ți mărturisesc însă că totul mi se pare mai mult decît uimitor, explicația acestui fenomen îmi scapă cu desăvîrșire.

— Ce-are a face ! Faptele nu trebuie explicate, se cuvine doar să profiți de ele !

— Fără îndoială, băiete, dar...

— Ne vom relua drumul spre nord, vom trece pe sub ținuturile septentrionale ale Europei, pe sub Suedia, Rusia, Siberia — și mai știi eu pe unde ! În loc să ne înfundăm sub deșerturile Africii, sau sub valurile Oceanului ! Mai mult nici nu vreau să știi !

— Da, Axel, ai dreptate, totul decurge cum nu se poate mai bine, deoarece părăsim această mare orizon-

tală, care nu ne putea duce la nimic. Vom coborî, vom coborî, vom coborî mereu ! Știi tu oare că, pentru a ajunge în centrul Pământului, nu mai avem de străbătut decît 1500 de leghe ?

— Ei, am strigat eu, nici nu merită să mai vorbim despre asta ! La drum, la drum !

Discuția noastră fără rost mai continua, cînd ne-am întîlnit cu Hans. Am găsit totul pregătit pentru plecarea imediată. Nu rămăsese nici un pachet care să nu fie îmbarcat. Am luat loc pe plută, și, ridicînd pînza, Hans a cîrmit pe lîngă țarm, îndreptîndu-se spre Capul Saknussemm. Vîntul nu era de loc favorabil unui soi de ambarcațiune care nu era echipată cu cele necesare și în unele locuri a trebuit să împingem pluta cu ajutorul bastoanelor cu vîrfurile de fier. Din loc în loc, stîncile presărate pe sforul apei ne sileau să ocolim foarte mult. În sfîrșit, după trei ore de plutire, adică pe la orele șase seara, am ajuns într-un loc tocmai bun pentru debarcare. Am sărit pe țarm, urmat de unchiul meu și de islandez. Călătoria pe apă nu m-a liniștit. Dimpotrivă. De aceea i-am propus unchiului să distrugem pluta, pentru a tăia astfel orice posibilitate de retragere. Dar unchiul meu s-a opus. L-am găsit neobișnuit de calm.

— Atunci, cel puțin să plecăm, fără a pierde nici un minut, i-am spus eu.

— Da, băiete, dar mai întîi va trebui să examinăm noua galerie, pentru a ști dacă trebuie sau nu să ne pregătim scările. După ce am priponit pluta de țarm, unchiul meu puse în funcțiune aparatul Ruhmkorff. De altfel, deschizătura galeriei se afla la mai puțin de douăzeci de pași și micul nostru grup, în frunte cu mine, ne-am îndreptat imediat într-acolo.

Gura aproape circulară avea un diametru de aproximativ cinci picioare ; tunelul întunecos era tăiat de stîncă și bine căptușit de materiile eruptive care trecuseră odinioară prin el. Pragul tunelului se afla la nivelul pământului, așa încît puteai să pătrunzi înăuntru fără nici un fel de greutate.

Am mers pe un plan aproape orizontal, dar, după vreo șase pași, un bloc enorm ni s-a pus în cale închizînd trecerea.

— Blestemată stîncă ! am strigat eu mînios, văzîndu-ne opriți deodată de un obstacol de netrecut.

În zadar am cercetat în dreapta și-n stînga, în sus și în jos ; nu era nici un loc de trecere, nici o ramificație. Eram peste măsură de dezamăgit și nu voiam să admit nici în ruptul capului că drumul ne e închis. M-am aplecat. M-am uitat pe dedesubtul stîncii. Nici o crăpătură. Deasupra, unde se unea cu bolta galeriei, aceeași barieră de granit. Hans își plimbă lumina lămpii de-a lungul și de-a latul peretelui, dar nicăieri nu se ivea vreo deschizătură. Trebuia să renunțăm la orice speranță de a trece mai departe.

M-am așezat pe jos ; unchiul măsură galeria cu pașii lui mari.

— Dar atunci Saknussemm ?... strigai.

— Într-adevăr. Să fi fost oare și el oprit de poarta asta de piatră ?

— Nu, i-am răspuns eu cu vioiciune. O oarecare zguduire sau vreun fenomen magnetic, care frămîntă scoarța Pămîntului, au făcut să se rostogolească această stîncă ce a închis brusc trecerea. Între întoarcerea lui Saknussemm pe pămînt și căderea acestui bloc de piatră s-a scurs foarte multă vreme. Ar putea cineva să nege că prin această galerie a trecut odinioară lavă și că, pe atunci, materiile eruptive circulau pe aici nestingherite ? Iată niște crăpături recente care brăzdează bolta de granit și care-i formată, după cum se poate bine vedea, din bucăți suprapuse, din blocuri enorme, de parcă la această construcție ar fi lucrat mîna vreunui uriaș. Dar într-o zi, presiunea straturilor de deasupra a fost mai puternică și blocul acesta, asemenea unei chei de boltă care lipsește, a alunecat pînă jos, închizînd trecerea. Numai întîmplarea a făcut să se producă o asemenea dislocare și e absolut sigur că Saknussemm n-a întîlnit obstacole în calea lui. Dar n-am merita cîtuși de puțin să

ajungem în centrul Pământului, dacă n-am face toate sforțările ca să-l înlăturăm din drumul nostru !

Așa am vorbit. Sufletul profesorului trecuse pe de-a-ntregul în mine ! Mă îmboldea geniul descoperirilor. Uitasem de trecut, disprețuiam viitorul. Nimic nu mă mai lega de suprafața acestui sferoid, în adâncul căruia mă cufundasem ; pentru mine nu mai existau acum nici orașe, nici sate, nici Hamburgul, nici Königstrasse, nici biata mea Graüben, care trebuia să mă creadă pentru totdeauna pierdut în măruntaiele Pământului !

— Fie cum zici ! hotărî unchiul meu. Cu târnăcopul, cu bastonul, să ne facem drum înainte ! Să înlăturăm stînca ce ne stă în cale !

— Bastonul nu-i bun de nimic ! am strigat eu.

— Atunci cu târnăcopul !

— E prea mare stînca pentru a o sparge cu târnăcopul !...

— Atunci...

— Ei bine, cu fulmicoton ! Cu un cartuș exploziv ! S-o minăm, s-o aruncăm în aer !

— Cu fulmicoton !...

— Da ! Nu-i vorba decît de a sparge un capăt al stîncii !

— Hans, strigă unchiul meu, la lucru !

Islandezul se întoarse la plută și aduse de acolo o vergea de fier, de care se folosi pentru a săpa în stîncă o gaură pentru mină. Munca nu era de loc ușoară, căci gaura trebuia să fie destul de mare pentru a se putea introduce cincizeci de livre de fulmicoton, a cărui putere de explozie e de patru ori mai mare decît a prafului de pușcă pentru tunuri.

Mă aflam într-o teribilă încordare nervoasă. În timp ce Hans adîncea gaura, îi ajutam unchiului meu să pregătească fitilul, vîrînd praf de pușcă umed într-un maț lung de pînză.

— Unchiule, o să răzbatem, i-am spus eu.

— O să răzbatem, repetă unchiul meu.

La miezul nopții, toate pregătirile erau gata : băgaserăm încărcătura de fulmicoton în gaură, iar fitilul desfășurat de-a lungul galeriei ajungea cu un capăt în afară. O scînteie era de ajuns ca stîncă să sară în aer peste cîteva minute.

— Pe mîine ! spuse profesorul.

A trebuit să mă resemnez și să mai aștept încă șase ore, care mi s-au părut nesfîrșite.

41

Ziua de joi, 27 august, a fost o dată nespus de importantă pentru călătoria noastră subpămînteană. Nu mă pot gîndi la ea fără ca inima să nu mi se strîngă de groază. Din ziua aceasta, mintea noastră, judecata noastră, ingeniozitatea noastră nu ne-au mai servit la nimic și am devenit pur și simplu jucăria fenomenelor naturii.

La ora șase dimineața eram în picioare. Peste puțin trebuia să ne deschidem calea prin stratul de granit, cu ajutorul fulmicotonului.

Am cerut să mi se facă mie onoarea de a da foc fitilului. După aceea trebuia să mă întorc într-o fugă la tovarășii mei care mă așteptau pe plută, gata de plecare. Prevederea de-a ajunge cît mai degrabă în larg era îndreptățită, căci nu puteam ști dacă efectele exploziei urmau să se limiteze numai la interiorul galeriei.

După socotelile noastre, fitilul trebuia să ardă vreo zece minute, pînă să ajungă flacăra la praful explozibil. Aveam deci destul timp pentru a ajunge la plută. Mă pregăteam să-mi îndeplinesc misiunea, nu fără oarecare emoție.

După o masă luată în pripă, unchiul meu și cu Hans s-au imbarcat, iar eu am rămas pe mal. Țineam în mîină un felinar aprins, de care trebuia să mă servesc pentru a da foc fitilului.

— Du-te, băiete, îmi spuse unchiul meu, și să te întorci cât mai repede.

— N-ai nici o grijă, i-am răspuns eu. Că doar n-o să stau să mă joc pe drum !

Apoi m-am îndreptat spre intrarea galeriei. Mi-am deschis felinarul și am apucat capătul fitilului.

Profesorul ținea în mână cronometrul.

— Ești gata ? îmi strigă el.

— Sînt gata.

— Dă-i foc, băiete !

Am apropiat imediat de flacăra fitilul care pîlpîi la atingere și după ce m-am încredințat că s-a aprins, m-am îndreptat spre mal, alergînd din toate puterile.

— Urcă-te, spuse unchiul meu, și să pornim !

Hans s-a opintit cu putere și pluta s-a îndepărtat dintr-o dată de țarm, cu vreo douăzeci de prăjini.

Era un moment palpitant. Profesorul stătea cu ochii pe acul cronometrului.

— Încă cinci minute, spuse el. Încă patru ! Încă trei ! Pulsul meu bătea jumătățile de secundă.

— Încă două ! Unul !... Prăbușiți-vă, munți de granit !

Ce s-a petrecut după aceea ? Zgomotul exploziei cred că nu l-am auzit. Dar, dintr-o dată, în fața ochilor mei, stîncile și-au schimbat înfățișarea și s-au retras ca o cortină, lăsînd să se vadă o prăpastie fără fund, care s-a căscat chiar în dreptul țarmului. Marea luată de vîrtej n-a mai fost decît un singur val uriaș, pe coama căruia s-a săltat perpendicular pluta.

Toți trei ne-am rostogolit. În mai puțin de o secundă, lumina dispăru și-i luă locul un întuneric de nepătruns. Apoi deodată am simțit că pluta nu-și mai găsește nici un punct de sprijin. Credeam că e gata să se scufunde, dar nu s-a întîmplat nimic. Aș fi vrut să-i spun ceva unchiului meu, dar eram sigur că mugetul apei l-ar fi împiedicat să mă audă.

Cu tot întunericul, cu tot zgomotul, cu toată surpriza și emoția pe care o încercam, am înțeles ceea ce se întîmplase.

Dincolo de stînca ce sărise în aer, se afla o prăpastie. Explozia provocase un fel de cutremur de pămînt, răscolind acest sol străbătut de crăpături, iar marea, preschimbată în torent, ne tîra după ea, în prăpastia care se deschisese. Socoteam că ne-a sunat ceasul.

O oră, două ore, nu mai ştiu cîte s-au scurs astfel, într-o spaimă şi-o încordare de nedescris. Ne strîngeam unul într-altul şi ne ţineam de mîna ca să nu fim zvîrliţi de pe plută. Din timp în timp, pluta se izbea de pereţi cu o violenţă îngrozitoare. Totuşi, aceste izbituri erau rare, de unde am dedus că galeria se lărgea din ce în ce mai mult. Ne aflam fără nici o îndoială pe drumul urmat de Saknussemm, dar, în loc să-l coborîm singuri, din cauza imprudenţei noastre, am tîrît după noi toată marea.

E lesne de înţeles că aceste idei ne-au venit în minte sub o formă vagă şi obscură. De altfel, era şi greu să încropeşti un gând în timpul unei asemenea curse vertiginose, care semăna mai curînd cu o prăbuşire. După intensitatea curentului de aer care îmi biciuia faţa, mi-am dat seama că viteza plutei trebuia să fi fost foarte mare, depăşind chiar şi pe aceea a trenurilor fulger. Era deci peste putinţă să aprinzi o torţă în astfel de condiţii, şi urma să rămînem mai departe în întuneric, căci singura lampă electrică de care mai dispuneam se spărsese în momentul exploziei.

De aceea am fost foarte uimit cînd am văzut deodată lîngă mine strălucind o lumină. Figura calmă a lui Hans se luminează şi ea. Îndemînaticul vînător izbutise să aprindă felinarul, şi, cu toate că flacăra pîlpîia gata să se stingă, ea arunca vreo cîteva licăriri în bezna înspăimîntătoare.

Galeria era largă, într-adevăr. Dar, din păcate, lumina aceea slabă nu ne permitea să vedem cei doi pereţi deodată. Şuvoiul apelor care ne tîrau după ele întrecea în viteză cele mai rapide trenuri din America. Păreau că-s un fascicol de săgeţi lichide, zvîrlite în jos cu o putere extraordinară. Ştiu că-i prea săracă comparaţia, dar nu mă pricep să găsesc o alta care să redea mai bine torentul acesta uriaş. Cuprinsă de vârtejuri,

pluta se învîrtea ca o morișcă. Ori de cîte ori se apropia de cîte un perete al galeriei, mă grăbeam să proiectez lumina felinarului, și puteam să-mi dau astfel seama de viteză după felul cum îmi alergau pe dinaintea ochilor colțurile de rocă într-un șir continuu, de parcă am fi fost înconjurați de o rețea de linii mișcătoare. Cred că mergeam cu o viteză de cel puțin 30 de leghe pe oră.

Unchiul meu și cu mine ne uitam cu privirea pierdută în jurul nostru, agățați de o frîntură de catarg, care în clipa catastrofei se rupsese. Stăteam cu spatele spre curentul de aer, pentru a nu fi înăbușiți de tăria și viteza cu care se năpustea spre noi, și pe care nici o putere omenească n-o putea potoli.

Orele treceau și situația noastră nu se schimba, ci, dimpotrivă, o întâmplare veni s-o îngreuneze și mai mult.

Căutînd să pun puțină ordine în încărcătură, mi-am dat seama că cea mai mare parte din obiectele imbarcate dispăruseră în momentul exploziei, cînd marea s-a năpustit cu atîta violență asupra noastră ! Totuși voiam să știu precis cîte provizii mai aveam, și, cu lanterna în mîină, am început cercetările. Din instrumentele pe care le luasem cu noi, nu ne mai rămăseseră decît busola și cronometrul. Scările și frînghiile se redusese la o bucată de parîmă înfășurată în jurul frînturii aceleia de catarg. Nu mai aveam la îndemîină nici un tîrnăcop, nici un baston, nici un ciocan și, ceea ce era o adevărată nenorocire de neînălăturat, nu mai aveam merinde decît pentru o singură zi ! Am cotrobăit peste tot, am luat la rînd fiecare colțișor, ba chiar și spațiile dintre butuci și încheietura scîndurilor. Nimic ! Proviziile noastre se reduceau la o bucată de carne conservată și cîtiva pesmeți !

Priveam în juru-mi cu o mutră îndobitocită ! Nu voiam să înțeleg. Dar, la drept vorbind, acesta era singurul și cel mai mare pericol de care trebuia să mă preocup ? Dacă am fi avut merinde pentru cîteva luni sau pentru cîtiva ani, la ce ne-ar fi folosit ? Nădăjduiam oare să găsim un mijloc ca să putem scăpa din înfio-

rătoarea prăpastie în care ne târa acest torent irezistibil?! La ce bun să ne temem de chinurile foamei, când moartea ne pîndea în fiecare moment, în atîtea chipuri?... Ne mai rămînea oare vreme ca să murim de foame? Nicidecum!

Totuși, printr-o inexplicabilă ciudățenie a imaginației, am uitat pericolul care ne amenința chiar atunci și m-am gîndit cu groază numai la ce putea să ne rezerve viitorul. Îmi spuneam: „Cine știe, poate că scăpăm de furia torentului și reușim să ne întoarcem la suprafața Pămîntului! Dar cum? Pe unde?“ Nu eram în stare să-mi răspund, dar asta n-avea nici o importanță. O șansă la o mie și tot mai poți spera că vei fi salvat, în timp ce moartea prin înfometare nu-ți lasă nici cea mai mică speranță.

Îmi veni în minte să-i spun totul unchiului meu, să-i arăt ce ne așteaptă și să calculeze exact cît ne mai rămăsese de trăit, dar am reușit să mă stăpînesc. Soco-team că e mai înțelept să-și păstreze măcar el sîngele rece. Dar, chiar în acel moment, lumina felinarului scăzu încetul cu încetul și, după puțin, se stinse cu totul. Fi-tilul arse pînă la capăt. Întunericul deveni complet. Nu mai trăgeam nici o nădejde că o să putem împrăștia această beznă de nepătruns. E drept că ne mai rămăsese o făclie, dar ea nu s-ar fi putut menține aprinsă. Atunci, ca un copil, am închis ochii, ca să nu văd întunericul.

După ce s-a scurs un timp destul de îndelungat, vi-teza plutei a crescut și mai mult. Am simțit acest lucru după izbiturile aerului care-mi venea în față. Căderea apelor deveni îngrozitoare. Fără îndoială că nu mai alu-necam pe suprafața apei, ci pur și simplu ne rostogoleam în adînc, o dată cu torentul. Aveam impresia unei că-deri aproape verticale. Unchiul meu și cu Hans își în-cleștaseră mîinile de brațele mele și mă țineau cu pu-tere. Deodată, după o bucată de vreme pe care n-aș putea să o apreciez, am simțit o izbitură; pluta nu se lovise de un corp tare, dar se oprise brusc în cădere. O trombă de apă, o imensă coloană lichidă țîșni peste noi și ne cuprinse. Mă sufocam. Mă înecam...

*Flacăra torței răspîndea destulă lumină pentru ca
să ne dăm seama de situație*

Totuși această inundație neașteptată n-a durat mult. După câteva clipe am putut să răsufli în voie și am tras cu nesaț aerul în plămîni. Unchiul meu și cu Hans mă strîngeau cu putere de braț, în timp ce pluta continua să ne ducă pe toți trei...

42

Am bănuț că trebuia să fie zece seara. Singurul simț care îmi mai funcționa după acest ultim asalt al torentului era auzul. După mugetele care îmi asurziseră urechile atîta vreme, am auzit deodată, da, am auzit, cum se înstăpînește tăcerea în galerie. Și parcă și niște cuvinte... În sfîrșit îl auzeam vorbind pe unchiul meu!

— Urcăm !

— Ce vrei să spui ? am strigat.

— Da, urcăm ! Urcăm !

Am întins brațul, am pipăit peretele ; mîna îmi sîngeră. Urcam cu o iuțeală extraordinară.

— Torța ! Torța ! strigă profesorul.

Hans izbuti cu greu s-o aprindă și flacăra, deși lupta cu curentul de aer care urca în sus, cu putere, răspîndea destulă lumină, pentru ca să ne dăm seama de situație.

— Tocmai la asta mă gîndeam și eu, spuse unchiul. Ne aflăm într-un puț strîmt cam de vreo patru picioare. Odată ajunsă în fundul prăpastiei, apa revine la nivelul ei și ne ridică și pe noi în sus.

— Unde ?

— Nu știu, dar trebuie să fim gata pentru orice eventualitate. Urcăm cu o viteză pe care o apreciez cam la doi metri pe secundă, adică o sută douăzeci pe minut și peste trei leghe și jumătate pe oră. Dacă urcăm în ritmul ăsta, în curînd o să parcurgem un drum, nu glumă !...

— Da. Dar numai în cazul cînd nimic nu ne va opri și dacă puțul ăsta are vreo ieșire ! Dacă-i astupat, dacă aerul se comprimă încetul cu încetul sub presiunea coloanei de apă, atunci cu siguranță că vom fi zdrobiți !

— Axel, răspunse profesorul foarte calm, sîntem într-o situație aproape desperată, dar mai avem unele șanse de salvare, și tocmai la aceasta mă gîndesc acum. E drept că în fiecare clipă putem pieri, dar nu-i mai puțin adevărat că în fiecare clipă putem să fim și salvați. Așadar, să fim pregătiți pentru a profita de cea mai neînsemnată împrejurare.

— Și ce să facem ?

— Să ne refacem forțele mîncînd.

La aceste cuvinte l-am privit pe unchiul meu cu niște ochi rătăciți. Ceea ce n-am vrut să-i mărturisesc, trebuia să-i spun pînă la urmă.

— Să mîncăm ?! am repetat eu.

— Da, și fără să mai zăbovim !

Profesorul adăugă cîteva cuvinte în limba daneză, dar Hans clătină din cap.

— Ce ? strigă unchiul meu, nu mai avem provizii ? S-au pierdut ?

— Da ! Iată ce ne-a mai rămas ! O bucată de carne conservată pentru toți trei !...

Unchiul mă privea parcă fără să înțeleagă cuvintele mele.

— Ei bine, adăugai, mai nădăjduiești și acum că o să putem fi salvați ?

Întrebarea mea rămase fără răspuns.

Trecu o oră. Foamea începu să mă chinuie îngrozitor. Tovarășii mei sufereau la fel de mult ca și mine, dar nici unul din noi nu îndrăzneam să ne atingem de acea biată rămășiță de hrană.

În acest timp urcam mereu, cu o iuțeală de nedescris. Cîteodată, aerul ne tăia răsufierea, așa cum pățesc și aeronauții, a căror ascensiune e prea rapidă. Dar dacă aceștia simt un frig care crește pe măsură ce aeronava se ridică în straturile atmosferice, noi simțeam un efect

absolut contrar. Căldura creștea în mod îngrijorător și e neîndoios că în momentul acela atingea 40 de grade.

Ce însemna oare schimbarea aceasta? Pînă atunci toate faptele păreau să dea dreptate teoriilor lui Davy și Lidenbrock, pînă atunci, din cauza unor condiții speciale, rocile refractare, electricitatea și magnetismul modificaseră legile generale ale naturii, și ne dăduseră prilejul să ne bucurăm de o temperatură potrivită. Dar, după părerea mea, teoria căldurii interioare rămînea singura adevărată, singura explicabilă. O să ajungem oare într-un mediu unde aceste fenomene se vor produce cu toată rigoarea și unde căldura va fi atît de mare încît să topească rocile? Mă temeam să nu se întîmple astfel și am spus profesorului :

— Dacă n-o să ne înecăm sau dacă n-o să fim zdrobiți, dacă n-o să murim de foame, ne mai rămîne, totuși, posibilitatea de a fi arși de vii.

El se mulțumi să ridice din umeri și căzu iarăși pe gînduri.

Se scurse încă o oră și, în afară de o ușoară creștere a temperaturii, nu se produse nimic care să modifice situația în care ne aflam. În cele din urmă, unchiul rupse tăcerea :

— Ei, zise el, trebuie să luăm o hotărîre !

— Să luăm o hotărîre ? întrebai.

— Da ! Trebuie să ne refacem forțele. Dacă încercăm să ne prelungim viața cu cîteva ore păstrînd acest rest de mîncare, riscăm ca pînă la sfîrșit să nu mai avem nici o putere.

— Da, numai că sfîrșitul ăsta nu se va lăsa prea mult așteptat.

— Ei bine, dar dacă se ivește posibilitatea de a ne salva, dacă va fi nevoie să acționăm, unde vom găsi oare forța necesară, dacă ne lăsăm istoviți de foame ?

— Aș vrea să știu, unchiule, după ce-o să înghițim și bucata asta de carne, ce ne mai rămîne ?

— Nimic, Axel, nimic ! Oare socoți că te va hrăni mai mult dacă o vei mânca din ochi ? Gîndești întocmai ca un om fără voință, ca o ființă fără energie !

— Dar parcă pe dumneata nu te-a cuprins deseperarea ? i-am strigat eu, nervos.

— Nu ! răspunse cu hotărîre profesorul.

— Și atunci mai crezi că există vreo posibilitate de salvare ?

— Da, desigur, da ! Atîta timp cît îi bate inima, atîta timp cît trupul mai trăiește, nu admit ca o ființă înzestrată cu voință să se lase pradă desperării.

Ce cuvinte ! Omul care le pronunța în asemenea împrejurări era desigur făcut dintr-o plămadă puțin obișnuită.

— În sfîrșit, ce socoți să facem ? îl întrebai.

— Să mîncăm ceea ce ne-a mai rămas, pînă la ultima fărămiță și să ne refacem forțele pierdute. Acest prînz va fi ultimul, dar în loc să fim storși de vlagă, ne vom simți iarăși în putere.

— Atunci, să înfulecăm ! strigai.

Unchiul luă bucata de carne și cei cîtiva pesmeți salvați din naufragiu ; făcu trei porții egale și le împărți. Ne-a revenit aproape cîte o livră de alimente fiecăruia. Profesorul mîncă cu lăcomie, cu un fel de furie înfrigurată ; iar eu, cu toate că îmi era foame, ronțăiam fără nici o plăcere din bucata mea, aproape cu dezgust ; Hans, în schimb, liniștit, cumpătat, mesteca fără zgomot bucături mici, savurîndu-le cu calmul unui om pe care grija de viitor nu-l frămîntă. Scotocind bine pe unde pusese lucrurile, găsisse o ploscă pe jumătate plină cu rachiu de ienupăr și ne dădu și nouă să bem. Binefăcătoarea băutură avu darul să ne mai învioreze puțin.

— Förtrafflig ! exclamă Hans, bînd la rîndul lui.

— Minunată ! răspunse unchiul.

Recăpătasem oarecare nădejde. Dar ultimul nostru prînz se sfîrșise. Era ora 5 dimineața.

Omul e construit în așa chip, că de îndată ce-și astîmpăra foamea, cu greu își mai poate închipui cum e cînd

suferi de chinurile foamei, și, ca să înțeleagă acest lucru, trebuie să-l simtă pe pielea lui. Așa se întâmplă și cu noi după postul acela lung ; cîtiva pesmeți și puțină carne ne-au făcut să uităm prin cîte suferințe trecuserăm.

Totuși, după masă, căzurăm pe gînduri. La ce se gîndea oare Hans, omul acesta din nordul Europei, stăpînit de resemnarea fatalistă a orientalilor ? În ceea ce mă privește, gîndurile mele se rezumau numai la amintiri care mă readuceau la suprafața Pămîntului, pe care n-ar fi trebuit s-o părăsesc niciodată. Casa din Königstrasse, biata mea Graüben, buna Martha îmi treceau ca niște vedenii pe dinaintea ochilor și în bubuiturile lugubre ce străbăteau masivul, mi se părea că deslușesc zgomotul orașelor de pe Pămînt.

Unchiul meu, mereu cu gîndul la ale lui, ținea torța în mîna și examina cu multă atenție structura terenurilor, căutînd să recunoască unde ne aflăm, după felul cum erau așezate straturile suprapuse. Acest calcul, sau mai bine zis această evaluare nu putea fi decît foarte aproximativă. Dar un savant rămîne totdeauna un savant, cînd reușește să-și păstreze sîngele rece și desigur că profesorul Lidenbrock avea această calitate într-un grad puțin obișnuit. Îl auzeam șoptind o seamă de cuvinte din domeniul științei geologice, și, cum le înțelegeam, foarte bine, luam parte, fără să vreau, la acest studiu puțin obișnuit.

— Granit eruptiv, spunea el. Sîntem încă între straturile din era primară ! Dar urcăm ! Urcăm mereu ! Cine știe ?...

„Cine știe ?!“ El tot mai spera.

A pipăit cu mîna peretele vertical și, după cîteva minute, spuse :

— Iată gnaisurile ! Iată micașisturile ! Bine ! În cîrînd vom da peste straturile epocii de tranziție și atunci...

Oare ce voia să spună profesorul? Putea el să măsoare grosimea scoarței Pământului, care se afla suspendată deasupra capului nostru? Avea el vreun mijloc la îndemână ca să facă acest calcul? Nu, căci îi lipsea manometrul, și nici o apreciere nu-l putea înlocui.

În acest timp, temperatura creștea peste măsură, și mă simțeam scaldat într-o atmosferă arzătoare. Cred că numai dogoarea pe care o împrăștie cuptoarele unei oțelării, când se toarnă oțelul, se putea compara cu aceasta. Încetul cu încetul, Hans, unchiul și cu mine, am fost siliți să ne dezbrăcăm haina și vesta. Cel mai neînsemnat veștmînt ne pricinuia nu numai neplăcere, ci o adevărată suferință.

— Oare urcăm spre un cuptor în flăcări? am exclamat eu, într-un moment când căldura se întetise.

— Nu, răspunse unchiul meu, e imposibil, imposibil!

— Și totuși, am spus eu pipăind peretele, zidul acesta frige!

În momentul când am pronunțat aceste cuvinte, am atins din întâmplare apa cu mîna, dar a trebuit să mi-o trag repede, și m-am pomenit strigînd:

— Apa e fierbinte!

De data asta, profesorul nu răspunse decît printr-un gest de mînie.

M-a cuprins o groază de nedescris, și n-am mai fost în stare s-o alung din minte. Aveam presimțămîntul unei catastrofe apropiate, pe care nici cea mai îndrăzneată imaginație n-ar fi putut-o concepe. O idee, la început vagă și nesigură, se transformă pe nesimțite în certitudine. Am respins-o, dar ea revenea cu încăpăținare. N-aveam curajul s-o formulez. Totuși, fără să vreau, dovezi neîndoielnice mi-au întărit convingerea. La lumina nesigură a torței am observat unele deplasări vizibile care aveau loc în straturile granitice: cu siguranță că urma să se producă în curînd un fenomen în care electricitatea avea să joace un rol important. Și în afară de asta, căldura excesivă și apa clocotită nu erau tot atîtea semne?!... Am cercetat busola.

O luase razna.

43

Da, o luase razna ! Acul sărea de la un pol la altul, în zguduiți brusce, parcurgea toate punctele cadranelor și se învîrtea ca și cum ar fi fost apucat de ameteală.

Știam bine că, după cele mai noi teorii, scoarța minerală a Pământului nu se află niciodată într-o stare de repaus absolut, căci modificările provocate de descompunerea materiilor dinăuntru lui, frământările marilor curente lichide și acțiunea magnetismului dau naștere unor zguduiți neîncetate, chiar dacă ființele împrăștiate pe suprafața Pământului nici nu le bănuiesc. Așadar, acest fenomen nu m-ar fi speriat, sau, cel puțin, nu mi-ar fi iscat în minte vreo idee înspăimîntătoare.

Dar alte fapte, alte amănunte *sui generis* nu m-au mai putut înșela multă vreme. Detunăturile se înmulțeau cu o tărie îngrozitoare. Nu le puteam asemui decât cu zgomotul pe care-l fac nenumărate căruțe ce huruie, gonind pe caldarîm. Era un tunet care se prelungea la nesfîrșit.

De altfel, busola înnebunită, scuturată de fenomenele electrice, îmi întărea părerea. Scoarța minerală amenința să se sfarme, uriașele masive de granit să se întîlnească, crăpătura să se astupe de tot și golul să se umple, iar noi, biete ființe cît un grăunte, urma să fim zdrobiți în această formidabilă strînsoare.

— Unchiule, unchiule, am strigat eu, sîntem pierduți !...

— Ce te mai îngrozește ? îmi răspunse el cu un calm surprinzător. Ce ai ?

— Ce am ? Nu vezi cum se mișcă pereții, cum se dislocă masivul granitic, nu simți cum ne cuprinde căldura asta arzătoare, n-auzi apa cum fierbe, nu te înspăimîntă vaporii care se îngroașă ? Acul busolei se zbate ca un zănatic ! Ce semne mai vrei ? Oare acestea toate nu sînt semnele unui cutremur de pămînt ?

— Un cutremur de pământ ? spuse unchiul meu, clătînd încetișor din cap.

— Da !

— Băiete, cred că te înșeli.

— Cum nu recunoști simptomele ?...

— Ale unui cutremur de pământ ? Nu ! Aștept altceva !

— Ce vrei să spui ?

— O erupție, Axel.

— O erupție ! Atunci ne aflăm în vatra unui vulcan în activitate.

— Așa cred, spuse profesorul zîmbind, și acesta e unul dintre cele mai fericite lucruri ce ni se pot întîmpla !

Dintre cele mai fericite ! Unchiul meu înnebunise ? Ce înțeles puteau să aibă aceste cuvinte ? De ce acest calm și acest zîmbet ?

— Cum, sîntem surprinși de o erupție, fatalitatea ne-a adus în calea lavelor înfierbîntate, a rocilor în flăcări, a apelor clocotite, a tuturor materiilor eruptive ; o să fim împinși, zvîrliți, vărsați, scuipați în aer, o dată cu bucățile de pietre, cu ploaia de cenușă și cu zgura, într-un vârtej de flăcări, și asta numești dumneata cel mai fericit lucru ce ni se poate întîmpla ?!

— Da, răspuse profesorul, privindu-mă pe sub ochelari, căci acesta-i singurul mijloc prin care putem ajunge la suprafața Pământului !

N-o să consemnez aci miile de gînduri care-mi treceau prin minte. Unchiul meu avea dreptate, foarte multă dreptate ! Niciodată nu mi s-a părut mai îndrăzneț și mai convins decît în clipa aceea, în care cîntărea și aștepta cu atîta calm ca norocul să ne ferească cu o erupție.

În acest timp urcam mereu. Am urcat toată noaptea. Zgomotele din jur se întetiseră ; eram aproape sufocați, credeam că-mi dau sfîrșitul și totuși, imaginația e atît de ciudată, încît mă lăsam în voia unor preocupări cu totul copilărești. Dar nu-mi puteam dirija gîndurile, nu le puteam stăpîni !

Era evident că eram zvîrliți afară de o izbucnire eruptivă. Sub plută se aflau apele clocotite, iar dedesubtul lor, lava și o amestecătură de pietre care, odată ajunse în vârful craterului, urmau să se împrăștie în toate părțile. Ne aflam deci în vatra unui vulcan, nu mai încăpea nici o îndoială.

Dar în locul unui vulcan stins, ca Sneffels, era vorba de un vulcan în plină activitate. Oare ce vulcan putea să fie și în ce loc anume de pe glob urma să fim zvîrliți ?

Cu siguranță că în regiunile nordice ! Înainte de a înnebuni astfel, busola nu variase niciodată în asemenea măsură. De la Capul Saknussemm am fost tîrîți direct spre nord vreo 100 de leghe. Ne întorsesem oare sub Islanda ? Urma să fim aruncați prin gura vulcanului Hecla sau de către unul din cei șapte vulcani care se găseau pe insulă ? Pe o rază de 500 de leghe spre apus nu zăream pe această paralelă decît vulcani prea puțin cunoscuți, înșirați pe coasta de nord-vest a Americii. Spre răsărit, la 80 de grade latitudine, se înalță doar vulcanul Esk, în insula Jean Mayer, nu departe de Spitzberg ! Vulcanii erau de ajuns de numeroși și încă cu cratere atît de încăpătoare, că ar fi putut să verse pe gură o întreagă armată ! Dar voiam să ghicesc prin care din ei vom ieși la suprafața Pămîntului.

Spre dimineață, iuțeala cu care urcam s-a accelerat. Dar pe măsură ce ne apropiam de suprafața Pămîntului, căldura creștea în loc să scadă. Lucrul acesta se datora, firește, activității vulcanice. Felul nostru de locomoție nu putea să-mi lase nici o urmă de îndoială. O forță uriașă, o forță de vreo cîteva sute de atmosfere, produsă de vaporii care se îngrămădiseră în măruntaiele Pămîntului, ne împingea irezistibil. Dar la cîte pericole nu eram expuși !

În curînd, în galeria verticală, care se lărgea neconținut, au pătruns niște reflexe roșcate, ciudate ; la dreapta și la stînga am văzut deschizîndu-se culoare adînci, ca niște imense tuneluri, din care ieșeau aburi deși. Limbi de foc lingeau pereții, scînteind puternic.

- Privește, unchiule, privește ! i-am strigat.
- Ei și !... Sînt flăcări sulfuroase. Nimic nu e mai firesc într-o erupție.
- Dar dacă ne învăluie ?
- Nu ne vor învălui !
- Dar dacă ne sufocă ?
- Nu ne vor sufoca ! Galeria se lărgeste și, la nevoie, o să părăsim pluta, ca să ne adăpostim în vreo scobitură.

— Dar apa, apa care urcă mereu ?

— Asta nu-i apă, Axel, ci un fel de pastă de lavă, și ne ridică o dată cu ea pînă la gura craterului.

Coloana de apă dispăruse, într-adevăr, pentru a face loc unor materii eruptive destul de dense, deși clocotite. Temperatura devenise de nesuferit și un termometru expus la această atmosferă ar fi arătat peste 70 de grade. Mă treceau sudorile. Dacă n-am fi urcat atît de rapid, cu siguranță că am fi fost sufocați.

Profesorul nu-și pusese în aplicare ideea de a părăsi pluta și bine a făcut. Acești cîțiva butuci, încheiați destul de rudimentar, alcătuiău o podișcă trainică, folositoare oricînd.

Pe la ora 8 dimineața se produse pentru prima oară un fapt nou. Urcușul încetă brusc. Pluta rămase absolut nemișcată.

— Ce-i ? întrebai eu, căci oprirea aceea neașteptată mă zguduise zdravăn.

— Un mic popas... răspunse unchiul meu.

— Se potolește oare erupția ?

— Nădăjduiesc că nu.

M-am ridicat și am încercat să privesc în jurul meu. Nu era exclus ca pluta să fi fost oprită pe loc de vreun colț de stîncă, și din pricina asta opunea pentru moment rezistență materiilor eruptive. În cazul acesta, trebuia să ne grăbim s-o desprindem cît mai repede.

Dar nu se întîmplase ceea ce am bănuit. Coloana de cenușă, de zgură și resturi pietroase încetase și ea să mai urce.

— Se va opri oare erupția ?

— Ah, exclamă unchiul meu, strîngînd din dinți, te temi, băiete, dar liniștește-te, momentul acesta de acalmie nu se va prelungi. Au trecut mai mult de cinci minute de cînd stăm pe loc, și în curînd ne vom relua urcușul spre gura craterului.

În timp ce vorbea, profesorul nu scăpa din ochi cronometrul și nu mă îndoiam că pronosticurile sale aveau să se adeverească pe deplin. În curînd, pluta porni din nou, cu repeziciune, urcă aproape două minute, după care se opri iar.

— Bun ! făcu unchiul meu, cercetînd cît era ora, peste zece minute o s-o pornim din nou.

— Peste zece minute ?

— Da, căci avem de-a face cu un vulcan a cărui erupție e intermitentă. Ne lasă să răsufptăm o dată cu el !

Și chiar așa a fost. Exact peste zece minute am fost zvîrliți din nou în sus, cu o viteză nemaipomenită. A trebuit să ne agățăm cu toate puterile de bîrne, pentru a nu fi aruncați de pe plută. Dar după puțin timp ne-am oprit iarăși.

De atunci m-am tot gîndit la acest ciudat fenomen, fără a găsi vreo explicație care să mă satisfacă. Mi se părea totuși neîndoios că nu ne aflam în vatra propriuzisă a vulcanului, ci într-un canal secundar, unde se făcea simțit efectul unui soi de recul.

N-aș putea să spun cu siguranță de cîte ori ne-am oprit. Tot ce pot să afirm însă e că de fiecare dată cînd porneam, eram zvîrliți înainte cu o putere crescîndă, de parcă am fi fost purtați de un adevărat proiectil. În răstimpul cît stăteam pe loc, simțeam că mă înăbuș, iar în momentele de urcuș, aerul arzător îmi tăia răsufarea. Mă gîndeam pentru o clipă la desfătarea pe care aș fi resimțit-o de m-aș fi pomenit pe neașteptate, printr-o minune, în regiunile polare, pe un frig de 30 grade sub zero. Cutreieram cu închipuirea mea exaltată cîmpiile de zăpadă ale ținuturilor arctice și abia așteptam clipa cînd mă voi da de-a rostogolul pe covoarele înghețate ale polului ! Dar încetul cu încetul, acele zguduirii re-

petate îmi zdruncinată pînă și creierii și la un moment dat n-am mai știut ce-i cu mine. Dacă n-ar fi fost Hans să mă sprijine, nu o dată mi-aș fi spart capul de pereții de granit. Iată de ce nu-mi mai aduc aminte nimic din cele ce s-au petrecut în orele următoare. În urechi îmi vuiiau tot felul de detunături neîntrerupte și parcă simțeam pereții galeriei mișcîndu-se. Pluta se învîrtea pe loc, răsucită de valurile de lavă, în mijlocul unei ploii de cenușă. Limbile mari de flăcări, pufăind îngrozitor, o învăluiau din toate părțile. Un adevărat uragan, stîrnit parcă de suflarea unui ventilator uriaș, ațîța focurile subterane. Luminat de flăcări, chipul lui Hans îmi apăru pentru ultima oară. Și n-am mai încercat alt sentiment, decît acela de groază, asemănător cu al condamnaților care, legați de gura unui tun, simt cum li se împrăștie membrele în aer, în momentul cînd pornește lovitura.

44

Cînd am deschis ochii, Hans mă ținea zdravăn de cingătoare cu o mîină, iar cu cealaltă îl sprijinea pe unchiul meu. Nu eram rănit grav, dar simțeam o înțepeneală și niște dureri grozave în toate încheieturile. Eram culcat pe povîrnișul unui munte, la doi pași de o prăpastie, în care aș fi alunecat cu siguranță la cea mai mică mișcare, de n-ar fi stat Hans în preajma mea. Dar credincioasa călăuză mă salvase de la moarte, pe cînd mă rostogoleam pe pantele craterului.

— Unde ne aflăm? întrebă unchiul meu, care părea foarte mînios că ne întorsesem la suprafața Pămîntului.

Călăuza ridică neștiutoare din umeri.

— În Islanda, am spus eu.

— Nej, răspunse Hans.

— Cum ?! Nu ? strigă profesorul.

— Hans se înșală, am spus eu, ridicându-mă.

După nenumăratele surprize pe care le avusesem în decursul acestei călătorii, ne mai era rezervată încă una. Mă așteptam să ne găsim pe un munte acoperit de zăpezi veșnice, în mijlocul pustietăților aride ale cerului polar, și dincolo de cele mai înalte latitudini ; în pofida tuturor acestor presupuneri, unchiul meu, islandezul și cu mine ne găseam pe povârnișul unui munte, calcinat de dogoarea soarelui care-și trimitea săgețile arzătoare pînă la noi.

Nu voiam să-mi cred ochilor, dar fierbințeala care-mi învăluia trupul nu îngăduia nici o îndoială. Ieșisem aproape goi din craterul vulcanului și astrul strălucitor, căruia nu-i cerusem nimic în răstimpul ăstor două luni, se arăta foarte darnic, revărsînd asupra noastră nemai-văzute efluvii de căldură și lumină.

Cînd ochii mi se obișnuiră cu acea strălucire, pe care aproape c-o uitasem, mi-am întors privirea spre priveliștea ce-o aveam în față, pentru a îndrepta erorile închipuirii mele. Voiam din tot sufletul să fi ajuns la Spitzberg, și nu aveam chef de loc să renunț prea ușor.

Profesorul fu cel dintîi care rupse tăcerea :

— Într-adevăr, nu-mi pare că sîntem în Islanda.

— Atunci, poate că ne aflăm în insula Jean Mayer ?!
am răspuns eu.

— Nici acolo, băiete ! Nu-i un vulcan din emisfera nordică ! Nu vezi că n-are colinele de granit și creștetul acoperit de zăpadă ?

— Totuși...

— Privește, Axel, privește !

La vreo 500 de picioare deasupra capului nostru se deschidea gura unui vulcan, din care izbucnea din sfert în sfert de oră, cu o detunătură foarte puternică, o coloană înaltă de flăcări amestecată cu piatră ponce, cenușă și lavă. Simțeam zvîrcolirile muntelui, care respira întocmai ca balenele, aruncînd foc și aer prin enormele sale coșuri. Printr-o pantă destul de repede se

scurgeau la vale adevărate râuri de materii eruptive, așternându-se pînă la o adîncime de 7—800 de picioare. De altfel, cu totul, vulcanul nu era mai înalt de 300 de prăjini. Poalele lui se pierdeau printre livezi înverzite de măslini, smochini și vii, încărcate cu struguri aurii. Trebuia deci să recunoaștem că priveliștea asta n-avea de loc aspectul regiunilor arctice.

Privirile noastre s-au oprit apoi asupra unei mări minunate sau a unui lac, care înconjura acest ținut de basm, această insulă nu mai mare de cîteva leghe. Spre răsărit se zăreau cîteva case și un mic port, în care se legănau pe valuri azurii cîteva corăbii de o formă curioasă. În zare se deslușeau ieșind din apă grupuri de insulițe atît de numeroase, încît semănau cu un furnicar. Spre apus, țărături îndepărtate se rotunjeau la orizont. Pe unele dintre ele se profilau munți albaștri de o conformație armonioasă, iar pe altele, și mai departe, apărea un con peste măsură de înalt, în vârful căruia fîlîia o coloană de fum. La nord, o pînză imensă de apă scînteia în bătaia razelor de soare, lăsînd să se vadă ba ici, ba colo, capătul vreunui catarg sau curba unei pînze umflate de vînt.

Neprevăzutul unui asemenea spectacol făcea ca minunatele priveliști să pară infinit mai frumoase.

— Unde sîntem oare ? repetai eu încet.

Hans închise ochii cu indiferență, iar unchiul meu privea fără să înțeleagă.

— Oricare ar fi acest munte, spuse el în cele din urmă, e cam cald pe aici, exploziile nu mai conțin și n-are nici un rost să fi scăpat dintr-o erupție ca să ne pomenim cu vreo piatră în cap ! Să coborîm, și vom vedea ce avem de făcut. De altfel, mor de foame și de sete.

Hotărît lucru, profesorul nu era o fire contemplativă. În ceea ce mă privește, uitasem cu totul de foame și oboseală și aș fi stat pe locul acela ceasuri întregi, de n-ar fi trebuit să-mi urmez tovarășii.

Vulcanul avea niște povîrnișuri foarte repezi, astfel că alunecam pe adevărate surpături de cenușă, ocolind pîrîiașele de lavă care se prelungeau ca niște șerpi de

foc. În timp ce coboram, nu-mi mai tăcea gura, căci mintea și simțirea mea erau prea pline de impresii pentru ca să nu le exteriorizez prin cuvinte.

— Unchiule, sîntem în Asia, strigai, pe coastele Indiei, sau în Insulele Malaeze din Oceania ! Am străbătut jumătate din globul pămîntesc, ca să ajungem la anti-podul Europei.

— Dar busola ? răspunse unchiul meu.

— Da, busola ?! am făcut eu cu un aer încurcat. Dacă ar fi s-o credem, am mers tot timpul numai spre nord !...

— Vrei să spui că a mințit ?

— Vai, să fi mințit !

— Te pomenești că acesta-i Podul Nord !

— Polul nu, dar...

Era un fapt pe care nu mi-l puteam explica. Nu mai știam ce să cred.

Ne apropiam de masa aceea de verdeață, pe care-ți făcea plăcere s-o vezi. Mă chinuia amarnic foamea și setea. Din fericire, după două ore de mers ne apărură în fața ochilor o cîmpie frumoasă, acoperită în întregime de măslini, rodii și vii, care păreau să fie la dispoziția oricui. Dar cum eram înfomețați, n-am putut răbda numai să le privim. Cu cîtă plăcere am stors pe buze fructele gustoase și cu cîtă poftă am strivit între dinți strugurii aurii ! Ceva mai departe, în iarbă, la umbra plăcută a copacilor, am descoperit un izvor de apă proaspătă, în care ne-am cufundat cu desfătare obrazii și mîinile.

În timp ce fiecare din noi ne lăsam cuprinși de plăcerea dulce a odihnei, un copil apărură între două tufișuri de măslini.

— Ah, iată un locuitor al acestor ținuturi fericite ! am exclamat eu.

Era un băiețaș zdrențaros și cu o față cam bolnăvicioasă, care se înspăimîntă grozav cînd ne văzu. Și nu-i de mirare, căci, pe jumătate goi, și atît de bărboși, arătam groaznic și numai dacă țara asta ar fi fost o țară de hoți înfățișarea noastră nu i-ar fi înspăimîntat pe locuitori. În clipa cînd puștiul era gata s-o ia la goană,

Hans alergă după el și-l aduse înapoi, cu toate țipetele și loviturile sale din picioare. Unchiul meu încercă să-l îmbuneze cum se pricepu și-l întrebă în nemțește :

— Cum se numește muntele acesta, băiețașule ? Dar copilul nu răspunse nimic.

— Bun ! spuse unchiul meu, așadar, nu ne aflăm în Germania.

Și-i puse aceeași întrebare în englezește. Dar copilul nu răspunse nici de data asta. Eram foarte intrigat.

— Nu cumva o fi mut ?! strigă profesorul. Și foarte mândru de câte limbi cunoaște, îi puse aceeași întrebare în franțuzește. Dar urmă aceeași tăcere.

— Să încercăm cu italiana, reluă unchiul meu. Dove noi siamo ?

— Da, unde ne aflăm ? am repetat eu, nerăbdător. Dar copilul nici nu se gândea să răspundă.

— A, nu vrei să vorbești ?! strigă unchiul meu începînd să se înfurie și-l trase pe copil de urechi. Come si noma questa isola ?

— Stromboli, răspunse micul păstor și, smucindu-se din mîinile lui Hans, o luă la fugă pe cîmpie, printre măslini.

Nici prin gînd nu ne-ar fi trecut că eram acolo ! Stromboli ! Ce efect a produs asupra închipuirii mele acest nume neașteptat ! Ne aflam în plină Mediterană, în mijlocul aceluia arhipelag care-mi trezea atîtea amintiri mitologice, în vechiul Strongile, acolo unde Eol¹ își ținea în lanțuri vînturile și furtunile. Munții aceia albaștri, care se rotunjeau spre răsărit, erau munții Calabriei, iar vulcanul care se deslușea spre sud, la orizont, era chiar Etna, înfricoșătorul Etna.

— Stromboli ! Stromboli ! repetai.

Unchiul făcea aceleași gesturi și pronunța aceleași cuvinte. Cîntam parcă în cor !

Ah, ce călătorie ! Ce călătorie minunată ! Am intrat pe gura unui vulcan și am ieșit pe gura altuia, situat la

¹ Eol — zeul vînturilor în mitologia greco-romană.

peste o mie două sute de leghe de Sneffels, de Islanda, țara aceea aridă, aruncată la marginea lumii ! Soarta acestei expediții ne hărăzise să ajungem în cele mai încântătoare ținuturi ale pământului. Părăsisem regiunea zăpezilor veșnice, ca să dăm peste aceste ținuturi cu nesfârșită verdeață, și lăsasem în urmă ceața cenușie a zonelor înghețate pentru a ajunge sub cerul albastru al Siciliei !

După o masă gustoasă, alcătuită din fructe și apă proaspătă, am pornit-o la drum, spre Portul Stromboli. Am socotit că-i mai sănătos să nu spunem nimănui în ce chip am ajuns pe insulă ; căci cum sînt italienii superstițioși, ne-ar fi socotit îndată niște diavoli ieșiți din adîncimile iadului. A trebuit, deci, să ne resemnăm de a fi luați drept niște nenorociți naufragiați. Mai puțin glorios, firește, dar mult mai sigur.

În timp ce mergeam, l-am auzit pe unchiul meu murmurînd :

— Dar busola ! Busola care arată mereu nordul ! Cum se poate explica acest fapt ?

— Nu căuta să-i găsești explicația, căci e mai ușor așa ! zisei cu un aer disprețuitor.

— Nu mai spune ! Un profesor de la Johannaem care n-ar găsi explicația unui fenomen magnetic ar rămîne de rîsul lumii !

Și vorbind astfel, unchiul meu, pe jumătate gol, cu punga de piele la brîu și potrivindu-și ochelarii pe nas, deveni din nou temutul profesor de mineralogie pe care-l cunoșteam.

O oră după ce părăsisem pădurea de măslini, am ajuns în Portul San Vincenzo, unde Hans și-a cerut leafa, căci era a treisprezecea săptămîină de la plecare. Unchiul i-a înmînat banii, cu o caldă strîngere de mîină.

În clipa aceea, deși n-a împărtășit în totul emoția noastră firească, a fost totuși cuprins de un entuziasm neobișnuit la el și, cu vîrfurile degetelor, ne atinse ușor mîinile și zîmbi.

Iată sfârșitul unei povestiri căreia nu-i vor da crezare nici măcar oamenii cei mai obișnuiți să nu se mire de nimic. Dar eu sînt înarmat împotriva neîncrederii ome-nești.

Pescarii din Stromboli ne-au primit ca pe niște nau-fragiați și ne-au înconjurat cu toată grija, dîndu-ne îm-brăcăminte și merinde. După patruzeci și opt de ore de așteptare, la 31 august, un vaporeș ne duse la Messina. Cîteva zile de odihnă petrecute aici au fost de ajuns pen-tru a alunga toată oboseala.

În ziua de vineri, 4 septembrie, ne-am imbarcat pe vaporul „Vulturne“ unul din vasele-poștă ale mesageri-ilor imperiale franceze și, după trei zile, am acostat la Marsilia, nemaiavînd în minte decît o singură preocu-pare — blestemata noastră busolă ! Faptul acesta inex-plicabil nu-mi dădea pace o clipă. În seara zilei de 9 septembrie am ajuns la Hamburg.

Cred că e de prisos să vă descriu mirarea Marthei și bucuria lui Graüben.

— Acum, după ce ai devenit un erou, îmi spuse iubita mea logodnică, n-o să ne mai despărțim niciodată, Axel !

O priveam. Ea zîmbea printre lacrimi.

Vă închipuiți ce senzație a făcut la Hamburg reîntoar-cerea profesorului Lidenbrock ! Datorită indiscrețiilor Marthei, vestea călătoriei unchiului spre centrul Pămîn-tului se răspîndise în lumea întregă. Dar aproape ni-meni n-a voit să creadă așa ceva și, cînd l-au revăzut, cu atît mai mult s-au îndoit de acest lucru.

Totuși, prezența lui Hans și alte informații venite din Islanda au schimbat încetul cu încetul părerea opiniei publice.

În acest timp, unchiul meu deveni un om celebru, iar eu, nepotul unui om celebru, ceea ce nu-i de loc de dis-prețuit. Hamburgul dădu o serbare în cinstea noastră. Apoi avu loc la Johannaem o ședință publică, în care

profesorul făcu o expunere amănunțită asupra expediției sale și omise numai faptele relative la busolă. Chiar în ziua aceea depuse la arhivele orașului documentul lui Saknussemm, exprimându-și marea sa părere de rău pentru faptul că împrejurări mai puternice decît voința sa nu i-au permis să meargă pe urmele călătorului islandez pînă în centrul Pămîntului. Cu toată gloria pe care o dobîndise, unchiul meu continua să rămînă același om modest și reputația lui crescuse și mai mult. Dar atîtea onoruri au stîrnit firește și gelozia multor invidioși. Cum teoriile sale, bazate pe fapte certe, contraziceau teoria căldurii interioare, el trebui să susțină în scris și prin viu grai nenumărate controverse — de altfel, remarcabile — cu savanți din toate țările lumii. În ceea ce mă privește însă, nu pot fi de acord cu teoria sa cu privire la răcire. În ciuda celor văzute, cred și voi crede totdeauna că există o căldură interioară, dar, pe de altă parte, trebuie să mărturisesc că unele împrejurări, care nu sînt încă bine stabilite, pot schimba această lege în urma acțiunii unor fenomene naturale.

În momentul cînd aceste probleme deveniseră palpitante, unchiul meu avu o mare supărare : Hans părăsi Hamburgul, cu toate insistențele noastre de a-l reține. Omul căruia îi datoram totul nu vru să ne lase să-i plătim datoria. Îl apucase dorul de Islanda.

— Farval, spuse el într-o zi, și, după acest simplu cuvînt de adio, plecă la Reykjavik, unde sosi cu bine. Ne legasem foarte mult de curajosul nostru vînător de eideri și lipsa lui nu ne va face niciodată să-l uităm, căci doar ne-a salvat viața de atîtea ori. Și e sigur că nu voi muri pînă nu-l voi mai revedea încă o dată !...

Ca încheiere, trebuie să adaug că lucrarea aceasta, *O călătorie spre centrul Pămîntului* a făcut o enormă senzație în lumea întregă. A fost tipărită și tradusă în toate limbile. Cele mai mari și mai însemnate ziare își smulgeau unul altuia principalele episoade, care erau comentate, discutate, atacate, susținute cu o convingere egală atît în tabăra celor care credeau, cît și în a celor neconvinsi. Și, lucru rar, unchiul meu s-a bucurat în timpul

vietii de toată gloria pe care o cucerise, și pînă și domnul Barnum îi propuse să-l „expună“ pe un preț foarte ridicat în Statele Unite.

Dar o supărare, mai bine zis un chin nepotolit, tot s-a strecurat în toiul acestei glorii. Un fapt ne rămăsese totuși nelămurit : busola. Or, pentru un savant, un fenomen pe care nu-l poate explica devine o tortură a rațiunii. Ei bine, cerul îi rezervă totuși unchiului meu privilegiul de a fi deplin fericit.

Într-o zi, pe cînd rînduiam o colecție de minereuri în cabinetul său de lucru, am zărit faimoasa busolă și am început s-o cercetez.

Se afla aci, în colțul ăsta, de șase luni, fără să-i pese de necazurile pe care le pricinuiseră. Deodată am rămas încremenit ! Am scos un țipăt. Profesorul veni degrabă.

— Ce s-a întîmplat ? mă întrebă el.

— Busola asta !...

— Ei, ce-i cu ea ?

— Nu vezi, acul arată sudul și nu nordul ?!

— Ce spui ?

— Privește-o ! S-au schimbat polii.

— Schimbat !

Unchiul meu a privit-o, a comparat-o, și deodată a sărit în sus de bucurie, de s-a cutremurat casa. Un fulger ne luminase în aceeași clipă mintea la amîndoi !...

— Așadar, strigă el, îndată ce-și recăpătă graiul, după sosirea noastră la Capul Saknussemm, acul acestei blestemate busole arăta sudul, în loc să arate nordul ?

— Desigur.

— Atunci greșeala noastră se explică. Dar cărui fenomen se datorește oare această răsturnare a polilor ?

— Nimic mai simplu.

— Explică-te, băiete.

— În timpul furtunii de pe Marea Lidenbrock, globul acela de foc, care a magnetizat obiectele de fier de pe pluta noastră, a dezorientat pur și simplu și busola !

— Ah, strigă profesorul, izbucnind în rîs, așadar ne-a jucat un renghi electricitatea ?

Din acea zi, unchiul meu a fost cel mai fericit dintre savanți, iar eu, cel mai fericit dintre oameni, căci frumoasa mea virlandeză, renunțând la situația ei de pupilă, căpătă în casa din Königstrasse dubla calitate de nepoată și de soție. Cred că e de prisos să mai adaug că unchiul ei era chiar ilustrul profesor Otto Lidenbrock, membru corespondent al tuturor Societăților științifice de Geografie și Mineralogie din cele cinci continente ale lumii.

Proiect RI 2010

JULES VERNE

Colecția Editurii Ion Creangă

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ȘCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANȚĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ȘARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEȚII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (voL. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (voL. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAȚI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIȘNUTE
24. ȚINUTUL BLĂNURILOR (voL. I)
25. ȚINUTUL BLĂNURILOR (voL. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAȘ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADEI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂȚINATUL

EDITURA ION CREANGĂ